

Ευχαριστίες

Με την ευκαιρία της ολοκλήρωσης της Διπλωματικής μου Εργασίας και της Έρευνας για την Χρηστή Δημοσιονομική Διαχείριση στη Δημόσια Διοίκηση και την ενδυνάμωσή της από το Ελεγκτικό Συνέδριο θα ήθελα να ευχαριστήσω ορισμένους ανθρώπους που με βοήθησαν στα διάφορα στάδια ανάπτυξης της εργασίας μου.

Τις θερμότερες ευχαριστίες μου θα ήθελα να δώσω στον επιβλέπων καθηγητή κ. Λιαργκόβα Παναγιώτη που μου έδωσε την ευκαιρία να ασχοληθώ με ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα. Επιπλέον, θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου για την αμέριστη βοήθεια και συμπαράσταση του, όπως επίσης και για τον προσωπικό χρόνο που αφιέρωσε για την διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Αντιπρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και πρώην μέλος της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο κ. Σαρμά Ιωάννη, ο οποίος, στο πλαίσιο της παρακολούθησης του επιμορφωτικού μου προγράμματος στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, μου παρείχε πολύ σημαντική πληροφόρηση αναφορικά με την τεχνογνωσία σε θέματα ελέγχου της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης σε δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδικές ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω και στα μέλη της Επιτροπής Σχεδιασμού Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με τα οποία, στο πλαίσιο συνεργασίας μας για την κατάρτιση του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ανταλλάξαμε σημαντικές απόψεις σε θέματα σύγχρονου δημοσιονομικού ελέγχου, οι οποίες με βοήθησαν να αποτυπώσω με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα στάδια μετάβασης του Ελεγκτικού στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα.

Δεν θα έπρεπε να παραληφθεί, βεβαίως, ένα μεγάλο ευχαριστώ και στους υπαλλήλους των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος, οι οποίοι συμμετείχαν πρόθυμα στη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων της έρευνας της παρούσας εργασίας, αλλά και στο προσωπικό του Ελεγκτικού Συνεδρίου στην Υπηρεσία Επιτρόπου στο Δήμο Πειραιά, το οποίο μεσολάβησε για την αποστολή των ερωτηματολογίων στους εν λόγω Δήμους.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω το γιο μου Γιώργο και την γυναίκα μου Παπαδοπούλου Φανή για τις ώρες που τους στέρησα για την συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το ξέσπασμα της Ελληνικής κρίσης και η επακόλουθη παρατεταμένη ύφεση λειτούργησε ως καταλύτης για ένα πλήθος διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων σε τομείς νευραλγικούς, των οποίων η αποτελεσματική λειτουργία θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση του δημόσιου χρέους και ελλείμματος. Προαπαιτούμενο πλέον για την καλύτερη δυνατή απόδοση των χρηματοοικονομικών πόρων και τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δημόσιων οικονομικών αποτελεί η αποτελεσματική και λειτουργικά εύρυθμη Ελληνική δημόσια διοίκηση. Στοιχεία της νέας διακυβέρνησης που εισάγει το σύγχρονο νομικό πλαίσιο, το οποίο είναι πλήρως εναρμονισμένο με τη διεθνή πρακτική, αποτελούν η εισαγωγή της μεθόδου του καθορισμού εκ των προτέρων ανώτατων δεσμευτικών ορίων δαπανών ανά φορέα της Κεντρικής Διοίκησης (top-down budgeting) και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται η βέλτιστη κατάταξη των κρατικών δαπανών, η οποία μας πληροφορεί για τους σκοπούς τους οποίους δαπανάται το χρήμα, καθώς επίσης και η παροχή στοιχείων εκτίμησης του κόστους λειτουργίας ή δραστηριότητας του Κράτους, συμβάλλοντας καθοριστικά στην τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης. Ο ρόλος του Κοινοβουλίου πλέον θεωρείται υψίστης σημασίας, δεδομένου ότι κατοχυρώνεται θεσμικά ως το αρμόδιο όργανο για την συζήτηση και ψήφιση του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού και του Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος Δημοσιονομικής Στρατηγικής, καθώς και την παρακολούθηση της διαχείρισης των οικονομικών του Δημοσίου, ιδίως μέσω των εκθέσεων που υποβάλλονται σε αυτήν. Είναι αυτονόητο και γενικώς αποδεκτό σε διεθνές επίπεδο ότι προκειμένου το Κοινοβούλιο να επιτελέσει αυτό το σημαντικό έργο χρειάζεται τη βοήθεια και στήριξη του οικείου Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο μέσω της διενέργειας ενός σύγχρονου δημοσιονομικού ελέγχου ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του σύγχρονου κοινοβουλευτικού πολιτεύματος για περισσότερη και καλύτερη πληροφόρηση αναφορικά με την ποιότητα της δημοσιονομικής διαχείρισης. Μέσω της επιρροής των ελεγκτικών του πορισμάτων, που δημοσιεύονται επί της Κυβερνήσεως, του Κοινοβουλίου και ευρύτερα της κοινής γνώμης, επιδιώκεται όχι απλώς η αποτροπή μιας παρανομίας ή κάλυψη ενός ελλείμματος, αλλά η θεραπεία μιας συστηματικής αδυναμίας, έτσι ώστε το κακό να εκλείψει από τη ρίζα του.

ABSTRACT

The outburst of the Greek crisis and the consequent prolonged recession acted as an important factor for a number of structural reforms in key areas, whose the effective operation could contribute to the reduction of public debt and deficit. As a prerequisite for the best performance of financial resources and the amelioration of the sustainability of public finances leads to an effective and functionally steady Greek public administration. Elements of the new governance introduced by the modern legal framework, which is fully harmonized with international practice, comprise the introduction of the method of determining in advance maximum binding limits expenditure by central government bodies (top-down budgeting) and the Medium-Term Budgetary Framework, by means of which is attained the optimal classification of government expenditure, which informs us about the purposes for which the money is spent, and also provides assessment data of operating costs or activity of the State, decisively contributing to compliance with budgetary discipline and the principle of sound financial management at every level of governance. Parliament's role is now considered crucial, given that it is institutionally enshrined as the responsible body for the discussion and adoption of the annual State Budget and the Medium-Term Budgetary Framework, as well as the supervision of the management of public finances, mainly through the reports submitted therein. It is obvious and internationally generally accepted that Parliament, having as an exclusive objective to carry out this important work, needs the help and support of the Court of Audit, which by conducting a modern financial audit meets the demands of the modern parliamentary constitution concerning more and better information with regard to the quality of financial management. Via the influence of its audit findings, published to the Government, Parliament and the wider public, not only does the Court of Audit pursue the remedy of an unlawful act or the cover of a deficit, but also the treatment of a systemic weakness, so that the evil to be eradicated.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφάλαιο 1^ο: Εισαγωγή.....	7
Κεφάλαιο 2^ο: Εκσυγχρονισμός Δημοσιονομικής Διαχείρισης.....	12
2.1. Νέα Δημοσιονομική Διακυβέρνηση.....	12
2.2. Αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.....	15
2.3. Φορείς εφαρμογής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.....	23
2.4. Καθιέρωση λογοδοσίας στο σύνολο των φορέων διαχείρισης δημόσιου χρήματος.....	25
2.5. Ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου.....	28
2.6. Ενδυνάμωση του ρόλου του Υπουργού Οικονομικών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.....	31
Κεφάλαιο 3^ο: Μέσα επίτευξης χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.....	36
3.1. Θεσμικές αλλαγές για την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών.	36
3.2. Κατάρτιση και εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού.....	37
3.3. Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής.....	40
3.4. Εναρμόνιση του δημοσιονομικού συστήματος στην Ελλάδα με τα αντίστοιχα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	44
3.5. Συστήματα εσωτερικού ελέγχου φορέων Γενικής Κυβέρνησης....	49
Κεφάλαιο 4^ο: Ενδυνάμωση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από το Ελεγκτικό Συνέδριο.....	56
4.1. Ελεγκτικό Συνέδριο ως εξωτερικός ελεγκτής της δημοσιονομικής διαχείρισης.....	56
4.2. Ελεγχόμενοι φορείς – Πεδίο ελέγχου.....	58
4.3. Χαρακτήρας ελέγχου.....	58
4.3.1. Προληπτικός έλεγχος.....	58
4.3.2. Κατασταλτικός έλεγχος.....	61
4.3.3. Άλλες αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	62
4.4. Προτεραιότητες – Ετήσιο Πρόγραμμα Ελέγχου.....	64
4.4.1. Στρατηγικοί στόχοι Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	64
4.4.2. Μέσα επίτευξης στρατηγικών στόχων.....	66
4.4.3. Διαδικασία εκπόνησης Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου.....	67

4.5. Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα.....	71
4.5.1. Χρησιμότητα Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων.....	71
4.5.2. Μετάβαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα.....	75
4.5.3. Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου.....	76
4.5.4. Αναφορά εφαρμογής και αξιολόγησης του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου.....	77
4.5.5. Κατάρτιση εγχειριδίου ελέγχου.....	78
4.5.6. Εκπαίδευση υπαλλήλων στη νέα μεθοδολογία.....	79
4.6. Ελεγκτικό Συνέδριο και έλεγχος χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.....	80
4.7. Ενδυνάμωση σχέσεων του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Κοινοβούλιο και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.....	82
4.8. Εκσυγχρονισμός Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πρότυπο του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου.....	87
4.8.1. Όργανα λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	88
4.8.2. Χρηστή δημοσιονομική διαχείριση στην Ευρωπαϊκή Ένωση	89
4.8.3. Στόχοι και δείκτες επιδόσεων.....	92
4.8.4. Ενδιάμεσοι στόχοι - Ορόσημα.....	94
4.8.5. Πληροφοριακά στοιχεία.....	95
4.8.6. Στρατηγικός σχεδιασμός.....	99
4.8.7. Προσδιορισμός των αναγκών.....	100
4.8.8. Σύνδεση μεταξύ στόχων και μέτρων.....	101
4.8.9. Σχετικά, επαρκή και αναλογικά μέσα.....	101
4.8.10. Προϋπολογισμός και χρονικό πλαίσιο.....	102
4.8.11. Έλεγχοι και παρακολούθηση επιδόσεων.....	103
4.8.12. Λογοδοσία υπευθύνων διαχείρισης.....	104
4.8.13. Ευανάγνωστες εκθέσεις ελέγχου.....	106
4.8.14. Παροχή κινήτρων - Αποθεματικό επιδόσεων.....	107
4.8.15. Προστιθέμενη αξία.....	109
4.8.16. Φαινόμενο μη αποδοτικής δαπάνης.....	111
4.8.17. Βιωσιμότητα δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	111

Κεφάλαιο 5^ο: Βαθμός υιοθέτησης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	113
5.1. Έρευνα.....	113
5.2. Μεθοδολογία.....	114
5.3. Αποτελέσματα έρευνας.....	116
5.3.1. Περιγραφικά στοιχεία.....	116
5.3.2. Ανάλυση μεταβλητών.....	120
5.3.3. Λογιστική Παλινδρόμηση.....	125
5.4. Συμπεράσματα έρευνας και προτάσεις βελτίωσης.....	132
Κεφάλαιο 6^ο: Γενικά συμπεράσματα.....	138
Βιβλιογραφικές Πηγές.....	144
Παράρτημα I: Πρότυπο ερωτηματολογίου έρευνας.....	159
Παράρτημα II: Πίνακες SPSS Περιγραφικής Στατιστικής.....	162
Παράρτημα III: Πίνακες SPSS Ανάλυσης Πολλαπλών Απαντήσεων.....	169
Παράρτημα IV: Πίνακες SPSS Λογιστικής Παλινδρόμησης.....	197

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας υπαγορεύεται από τις τρέχουσες δημοσιονομικές εξελίξεις. Πλέον η οικονομική βιωσιμότητα των δημόσιων φορέων αποτελεί προτεραιότητα στην Ελληνική πολιτεία. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού εγκαταλείπεται σταδιακά ο παραδοσιακός τρόπος λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, ο οποίος βασιζόταν αποκλειστικά στην εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, αγνοώντας το κριτήριο της επίτευξης κέρδους και της επάρκειας των οικονομικών πόρων. Ο δημόσιος τομέας έχει μεταβάλλει μορφή, δεδομένου ότι σήμερα η ιδιωτική πρωτοβουλία διαδραματίζει και σε αυτόν κυρίαρχο ρόλο, με την ισχύ των νόμων της αγοράς και του ανταγωνισμού. Μέσα σε ένα τόσο έντονο περιβάλλον παγκοσμιοποίησης και ανταγωνισμού, αλλά και έντονης οικονομικής κρίσης οι δημόσιοι φορείς έχουν πλέον ως πρώτιστο μέλημά τους την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και την αποτελεσματική επίτευξη των τεθέντων στόχων. Ως επακόλουθο, το Ελεγκτικό Συνέδριο καλείται να παίξει το σημαίνοντα ρόλο του εξωτερικού ελεγκτή όλου του συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης της Χώρας, με κύριο σκοπό την αναβάθμιση και βελτίωση της ποιότητάς της, βασιζόμενο στην ανάλυση των τριών κριτηρίων της ποιότητας της δημοσιονομικής διαχείρισης, δηλαδή, της αξιοπιστίας των λογαριασμών, της νομιμότητας και κανονικότητας των υποκείμενων στους λογαριασμούς πράξεων και του υγιούς, δηλαδή του μη σπάταλου της δημοσιονομικής διαχείρισης. Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να αναλύσουμε εκτενώς το τρίτο κριτήριο της ποιότητας της δημοσιονομικής διαχείρισης, ήτοι τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση στη δημόσια διοίκηση και την ενδυνάμωσή της από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Στη σύγχρονη εποχή, η επίτευξη της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης θεωρείται περισσότερο επιτακτική από ποτέ. Η δημόσια διοίκηση καλείται να παράσχει υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με το ελάχιστο δυνατό κόστος αλλά ταυτόχρονα και με τη βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων πόρων της. Η οικονομική βιωσιμότητα των δημόσιων φορέων αποτελεί το ζητούμενο κάθε σύγχρονου κράτους. Η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, συνυπολογίζοντας τις νέες εξελίξεις στο πεδίο της ελεγκτικής επιστήμης, ασκεί έντονες πιέσεις προς τις εθνικές δημόσιες διοικήσεις των κρατών μελών για πιο αποτελεσματικό δημοσιονομικό έλεγχο. Ως απόρροια στο

σύνολο των ευρωπαϊκών κρατών συναντώνται Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα που λειτουργούν ως εξωτερικοί δημοσιονομικοί ελεγκτές. Ως θεσμός αντίστοιχης αποστολής στην Ελληνική Πολιτεία κατοχυρώνεται συνταγματικά το Ελεγκτικό Συνέδριο.

Κύριο χαρακτηριστικό ενός σύγχρονου δημοσιονομικού ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελεί η παραγωγή πληροφοριών, χρήσιμων για τη Βουλή και την Κυβέρνηση, ώστε να εντοπίζεται εγκαίρως η πηγή του προβλήματος και οι παθογένειες και οι αδυναμίες των συστημάτων διαχείρισης του δημόσιου χρήματος να εκριζώνονται, χωρίς να περιορίζονται απλώς τα συμπτώματά τους. Ως εκ τούτου, αναλύοντας και αξιολογώντας την ποιότητα της δημοσιονομικής διαχείρισης αλλά και της δημόσιας διακυβέρνησης εν γένει σε όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης, το Ελεγκτικό Συνέδριο επικεντρώνει το ενδιαφέρον του σε συστημικές παθογένειες και αδυναμίες, η θεραπεία των οποίων έχει πολλαπλάσιο δημοσιονομικό όφελος για την Ελληνική κοινωνία.

Μεθοδολογικά η τεκμηρίωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας θεμελιώνεται στη βιβλιογραφική και εμπειρική ανάλυση. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε έρευνα και συλλογή στοιχείων από πρωτογενείς (νόμοι, προεδρικά διατάγματα, απόφασεις της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, Εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα κ.α.) και δευτερογενείς (βιβλία, άρθρα, μελέτες, διαδικτυακές αναρτήσεις κ.α.) πηγές. Περαιτέρω, στο πλαίσιο της διερεύνησης του βαθμού υιοθέτησης των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας από υπαλλήλους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αντλήθηκαν στοιχεία με τη χρήση ερωτηματολογίων, τα αποτελέσματα των οποίων εισήχθησαν στο πρόγραμμα SPSS, μέσω του οποίου παρήχθησαν περιγραφικά στοιχεία, πίνακες διπλής εισόδου και λογιστικές παλινδρομήσεις μεταξύ ενός πλήθους εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών. Τέλος, αξιολογες πληροφορίες συλλέχθηκαν χάρη στη μέθοδο της παρατήρησης και της προσωπικής ενασχόλησης μου με ζητήματα καθημερινού ελέγχου στο πλαίσιο της απασχόλησής μου τόσο στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Δήμο Πειραιά όσο και στην Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου αλλά και της παρακολούθησης της πεντάμηνης πρακτικής μου εκπαίδευσης στο Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Στη δεύτερη ενότητα αναλύονται εις βάθος οι δραστικές τροποποιήσεις που επήλθαν στη δημοσιονομική διαχείριση με τους νόμους 3871/2010 και 4270/2014, οι οποίοι εισάγουν νέες καινοτομίες, όπως είναι οι αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας, της διαφάνειας και της ειλικρίνειας. Οι εν λόγω αρχές θεσπίστηκαν κατά την προσπάθεια εισαγωγής ενός απαραίτητου θεσμικού πλαισίου για την επίτευξη της σύγκλισης της Χώρας με τις βέλτιστες ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές στη διαχείριση των δημόσιων πόρων και την ποιοτική αναβάθμιση του δημοσίου. Στη συνέχεια ένα μεγάλο μέρος της ενότητας αφιερώνεται στην ανάλυση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας ως συστατικά στοιχεία της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος, στην καθιέρωση της λογοδοσίας στο σύνολο των φορέων διαχείρισης του δημόσιου χρήματος, η οποία συνεπάγεται και την ενδυνάμωση του ρόλου του Υπουργού Οικονομικών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, καθώς επίσης και στην ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου προκειμένου να επιτελέσει αποτελεσματικότερα την αποστολή του.

Η τρίτη ενότητα της εργασίας καταπιάνεται με την ανάλυση των μέσων επίτευξης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στη δημόσια διοίκηση. Στο πλαίσιο εναρμόνισης του δημοσιονομικού συστήματος στην Ελλάδα με τα αντίστοιχα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναλύονται νέοι θεσμοί και διαδικασίες που θεσπίστηκαν με τους ν. 3871/2010 και 4270/2014. Η ανάλυση επικεντρώνεται στις διαδικασίες σύνταξης και εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού, στην κατάρτιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, το οποίο ενσωματώνει πολλά στοιχεία της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος, στη διαφάνεια και ενημέρωση αναφορικά με την πορεία εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού, στον υποβοηθητικό ρόλο του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή και τέλος, στη σημαντικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Στην τέταρτη ενότητα αναλύεται ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς την ενδυνάμωση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στη δημόσια διοίκηση. Αρχικά, υπογραμμίζεται η αποστολή, η ιδιαίτερη νομική φύση του θεσμού και το σύνολο των συνταγματικών αρμοδιοτήτων του. Στη συνέχεια αναλύονται οι στρατηγικοί στόχοι του Ελεγκτικού Συνεδρίου, τα μέσα επίτευξης αυτών και οι

διαδικασίες εκπόνησης ενός σύγχρονου δημοσιονομικού ελέγχου στο πρότυπο του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και άλλων Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, τονίζεται η ανάγκη ενδυνάμωσης των σχέσεων του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Κοινοβούλιο και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς. Ένα μεγάλο τμήμα της ενότητας εστιάζει στην παρουσίαση ενός πλήθους ελεγκτικών ευρημάτων, συμπερασμάτων και συστάσεων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με τις επιτευχθείσες επιδόσεις και τη διαδικασία παραγωγής αποτελεσμάτων από τον Προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντικειμενικός σκοπός αυτής της ανάλυσης είναι η κατανόηση των κύριων χαρακτηριστικών του σύγχρονου ελέγχου επιδόσεων με βάση τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα. Ενός τύπου ελέγχου που θα θέσει τα θεμέλια για την αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα και θα εξοικονομήσει σημαντικά κονδύλια στο σύνολο των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, ιδιαίτερα σε μια τόσο έντονα αρνητική οικονομική συγκυρία.

Στην πέμπτη ενότητα διενεργήθηκε μια έρευνα σε υπαλλήλους των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος, προκειμένου να διαπιστώσουμε σε τι βαθμό οι υπάλληλοι του δημόσιου τομέα ενστερνίζονται την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των άρθρων 1 του ν. 3871/2010 και 33 του ν. 4270/2014. Η μεθοδολογία της έρευνας βασίστηκε κυρίως στην παραδοσιακή μέθοδο συλλογής πληροφοριών, περιλαμβάνοντας τη χρήση ερωτηματολογίου. Στη συνέχεια τα αποτελέσματα από τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια εισήχθησαν στο πρόγραμμα SPSS (Statistical Package for Social Sciences), με τη συνδρομή του οποίου αντλήθηκαν περιγραφικά στατιστικά στοιχεία, πίνακες διπλής εισόδου, καθώς επίσης με τη βοήθεια της λογιστικής παλινδρόμησης εξετάστηκε ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ ενός πλήθους εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών, σχετικών με το βαθμό υιοθέτησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από το σύνολο των υπαλλήλων των τριών υπό εξέταση Δήμων.

Για την ολοκληρωμένη παρουσίαση της εμπειρικής έρευνας στους τρεις υπό διερεύνηση Δήμους παρατίθενται στο τέλος της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής τέσσερα παραρτήματα. Πιο αναλυτικά, στο Παράρτημα I παρουσιάζεται η πρότυπη μορφή του ερωτηματολογίου που κλήθηκαν να συμπληρώσουν οι δημοτικοί υπάλληλοι, στο Παράρτημα II τα αναλυτικά περιγραφικά στοιχεία των ποιοτικών

μεταβλητών που αντλήθηκαν από το SPSS, στο Παράρτημα III η ανάλυση των πολλαπλών απαντήσεων από τους πίνακες διπλής εισόδου του SPSS και στο Παράρτημα IV οι σχετικοί πίνακες που προέκυψαν από τις λογιστικές παλινδρομήσεις και εμφανίζουν τις συσχετίσεις μεταξύ ενός πλήθους εξαρτημένων και ανεξάρτητων μεταβλητών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

2.1 Νέα Δημοσιονομική Διακυβέρνηση

Ο ν. 3871/2010¹, καθώς επίσης και ο πρόσφατος ν. 4270/2014², προϊόντα επιβεβλημένης ανάγκης και θεσμικής ωρίμανσης, επιφέρουν δραστικές τροποποιήσεις στο μέχρι πρότινος νομικό πλαίσιο³, το οποίο, παρά την αναθεώρησή του το έτος 1995 και με ελάχιστες τροποποιήσεις, ισχύει ουσιαστικά από το 1969⁴. Κύριος σκοπός των δύο ανωτέρω νόμων είναι η δημιουργία σύγχρονων δημοσιονομικών κανόνων και αρχών στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Οι καινοτομίες που εισάγουν είναι πολλές, παρουσιάζοντας στοιχεία της λεγόμενης νέας δημοσιονομικής διακυβέρνησης, που ισχύει στην αλλοδαπή.

Οι λόγοι που επιβάλλουν την υλοποίηση της μεταρρύθμισης του Δημοσιονομικού συστήματος προέρχονται κυρίως από την ανάγκη της συγκράτησης των δημοσίων δαπανών και της ορθολογικότερης κατανομής τους, μέσα σε ένα περιβάλλον παγκοσμιοποίησης και ανταγωνισμού, αλλά και έντονης οικονομικής κρίσης. Το κέντρο βάρους μετακινείται πλέον προς τον περιορισμό του ύψους των δαπανών, τη μείωση του κόστους των κρατικών υπηρεσιών, την ορθολογικότερη αξιοποίηση των δημοσίων πόρων και την αποτελεσματική λειτουργία του κράτους, υιοθετώντας, προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού, την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, που θα αναλυθεί εκτενώς με την παρούσα εργασία.

Παθογένειες και αδυναμίες του Κρατικού Προϋπολογισμού της χώρας που υπονομεύουν την χρηστή δημοσιονομική διαχείριση αποτελούν: η αόριστη κυβερνητική λογοδοσία και μη εξατομικευμένη ευθύνη, η αδιαφάνεια και δημιουργία στεγανών στις διαδικασίες διαχείρισης, οι συνεχείς υπερβάσεις δαπανών, η διασπορά της χρηματοδότησης σε πολλούς φορείς για τον ίδιο στόχο, ο αποδυναμωμένος ελεγκτικός μηχανισμός που εξαντλείται στη γραφειοκρατία των πολλαπλών ελέγχων

¹ Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη (ΦΕΚ 141 Α).

² Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) – δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 143 Α).

³ Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 247 Α).

⁴ Ν.Δ. 321/1969.

νομιμότητας, που, ωστόσο, δεν διασφαλίζουν από την σπατάλη και τις ατασθαλίες, το γεγονός ότι δεν γίνεται αξιολόγηση των σημαντικότερων σε ύψος δαπανών, όπως στην παιδεία και στην υγεία, όπου για παράδειγμα ο νομότυπος υπερπενταπλασιασμός της φαρμακευτικής δαπάνης του δημοσίου σε μία δεκαετία δεν σήμανε συναγερμό στις υπηρεσίες του εξωτερικού ελεγκτή ή του Υπουργείου Οικονομικών, καθώς και η σύγκρισή τους με άλλες χώρες και, τέλος, η ανεξέλεγκτη πορεία των δαπανών για μισθούς και συντάξεις, παρ' ότι αποτελούν το 40% των συνολικών δαπανών του κράτους.

Για την επίτευξη της εξάλειψης των παθογενειών στη δημοσιονομική διαχείριση θεωρείται επιβεβλημένη η αποκατάσταση της αξιοπιστίας του προϋπολογισμού της Χώρας μας, δεδομένου ότι, οι μέχρι τώρα αδυναμίες του, οδήγησαν στο να βρίσκεται στην τελευταία θέση ποιότητας και αξιοπιστίας στη διεθνή αξιολόγηση σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μοντέλα και πρακτικές των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι αξιοσημείωτο ότι με το ν. 4270/2014 θεσπίζεται το απαραίτητο θεσμικό πλαίσιο, προκειμένου να επιτευχθεί η σύγκλιση της χώρας μας με τις βέλτιστες Ευρωπαϊκές και διεθνείς πρακτικές στη διαχείριση των δημόσιων πόρων και την ποιοτική αναβάθμιση του Δημοσίου, ενσωματώνοντας για τον σκοπό αυτό την Κοινοτική Οδηγία 2011/85/ΕΕ (L 306/45), σχετικά με τις απαιτήσεις των πλαισίων κατάρτισης και εκτέλεσης των Προϋπολογισμών των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπρόσθετα, με το ν. 4270/2014, εισάγονται τροποποιήσεις που είχαν επέλθει με το ν. 3871/2010, με τις διατάξεις του οποίου θεσμοθετήθηκε στη Χώρα μας η κατάρτιση από το Υπουργείο Οικονομικών και η έγκρισή του από τη Βουλή των Ελλήνων του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, που στοχεύει στην απεικόνιση της δημοσιονομικής στρατηγικής της Γενικής Κυβέρνησης, ως ένα ενιαίο σύνολο, σε τετραετή ορίζοντα, εισάγοντας για πρώτη φορά, στα Ελληνικά δεδομένα, τη λειτουργία κατάλληλων διορθωτικών μηχανισμών σε περίπτωση σημαντικών αποκλίσεων από τους στόχους.

Μία, επιπλέον, πολύ σημαντική καινοτομία που εισάγεται με τη νέα δημοσιονομική διαχείριση, και συγκεκριμένα με τα άρθρα 44 του ν. 3871/2010 και 158 και 159 του ν. 4270/2014, είναι η νέα λογιστική αποτύπωση των δημόσιων δοσοληψιών, η οποία εγκαταλείπει την ταμειακή λογιστική και εφαρμόζει τη διπλογραφική λογιστική τροποποιημένης ταμειακής βάσης. Ειδικότερα, εισάγονται

σαφείς κανόνες για την λογιστική απεικόνιση των εσόδων, εξόδων και γίνεται η διαφοροποίησή τους από την είσπραξη και πληρωμή, εφαρμόζεται το απλοποιημένο και τυποποιημένο σχέδιο, γίνεται πλήρης καταγραφή των ταμειακών κινήσεων, καταρτίζονται οικονομικές καταστάσεις βάσει διεθνών προτύπων για το δημόσιο τομέα και καταγράφεται σταδιακά η πάγια περιουσία της κεντρικής διοίκησης. Μέσω αυτών των σημαντικών μεταρρυθμίσεων τα δημοσιονομικά μεγέθη της Κεντρικής Κυβέρνησης θα ανταποκρίνονται σε μεγάλο βαθμό στις απαιτήσεις της Eurostat, καθώς επίσης θα διευκολυνθεί ουσιαστικά και η άσκηση του σύγχρονου δημοσιονομικού ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο, δεδομένου ότι η υιοθέτηση των διεθνών ελεγκτικών προτύπων απαιτεί, από μέρους των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, την εφαρμογή της διπλογραφικής λογιστικής τροποποιημένης βάσης. Επισημαίνεται ότι μέσω της διενέργειας του σύγχρονου ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος θα αναλυθεί εκτενώς στο τέταρτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, θα επιτευχθεί η βελτίωση της ποιότητας και η αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης και της λογοδοσίας στην Ελλάδα.

Τέλος, με τα άρθρα 1 του ν. 3871/2010 και 33 του ν. 4270/2014 θεσπίζονται για πρώτη φορά οι γενικές αρχές για τη διαχείριση των δημοσιονομικών της Γενικής Κυβέρνησης. Οι κανόνες αυτοί αποσκοπούν στην εξασφάλιση της ορθής και υγιούς διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και απευθύνονται προς τα αρμόδια όργανα της κατάρτισης, της εκτέλεσης και του ελέγχου της εκτέλεσης των προϋπολογισμών της Γενικής Κυβέρνησης, αποτελώντας παράλληλα και μέσα ελέγχου της κυβέρνησης από τη Βουλή. Ως γενικές αρχές αναφέρονται: α) η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης που εφαρμόζεται σε όλη τη δημοσιονομική διαχείριση και τη διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Ειδικότερα, κατά την εκτέλεση του προϋπολογισμού, ο έλεγχος τήρησης της αρχής στοχεύει στη διασφάλιση ότι οι πιστώσεις του προϋπολογισμού διατίθενται σύμφωνα με τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, β) η αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας, σύμφωνα με την οποία η Κυβέρνηση είναι υπεύθυνη και λογοδοτεί στη Βουλή για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών όλης της Γενικής Κυβέρνησης, γ) η αρχή της διαφάνειας, η οποία συνδυασμένη με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης αποσκοπεί όχι μόνο στην ανάδειξη μιας αποτελεσματικής διαχείρισης αλλά και στην πρόληψη ή και καταπολέμηση της εμφάνισης φαινομένων παρατυπιών και διαφθοράς

σε αυτή, καθιστώντας εφικτό έναν αποτελεσματικό δημοσιονομικό έλεγχο και δ) η αρχή της ειλικρίνειας, σύμφωνα με την οποία διασφαλίζεται ότι το περιεχόμενο οποιουδήποτε εγγράφου ή έκθεσης, που προβλέπεται από τους ν. 3871/2010 και ν. 4270/2014, εμπεριέχει αληθείς οικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις, στο βαθμό που αυτό είναι ευλόγως και πρακτικώς δυνατό. Αξίζει να σημειωθεί ότι προς ενδυνάμωση της εν λόγω αρχής συστάθηκε με τα άρθρα 1 έως και 13 του ν. 4270/2014, το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, το οποίο, μεταξύ άλλων, έχει ως κύρια αρμοδιότητα την αξιολόγηση των μακροοικονομικών προβλέψεων με σκοπό την υιοθέτησή τους από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους κατά τη διαδικασία κατάρτισής τους από το ίδιο, πάνω στις οποίες βασίζονται το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.) και το προσχέδιο και το σχέδιο για τον ετήσιο Κρατικό Προϋπολογισμό. Η αρχή αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια του σχεδιασμού, της εκτέλεσης και της παρακολούθησης του Κρατικού Προϋπολογισμού, καθώς προβλέπεται ότι ο Υπουργός Οικονομικών έχει την ευθύνη για την ορθότητα και ακρίβεια των πληροφοριών και στοιχείων όλων των εγγράφων του προϋπολογισμού και των οικονομικών απολογιστικών εκθέσεων της Γενικής Κυβέρνησης από κοινού με τους συναρμόδιους υπουργούς και τους επικεφαλής όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

2.2 Αρχή της Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

Η δημόσια διοίκηση, παραδοσιακά, λειτουργεί με κριτήριο όχι την επίτευξη κέρδους, αλλά την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος. Συνδέεται, δηλαδή, με τις ανάγκες του κοινωνικού συνόλου, χωρίς να έχει πρώτιστο μέλημα της την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών και την αποτελεσματική επίτευξη των τεθέντων στόχων. Τα κοινωνικά κριτήρια, με τη στενότερη έννοια, περιλαμβάνουν τις κοινωνικές παροχές και τα κριτήρια που εφαρμόζει το κράτος στην κοινωνική πολιτική. Με την ευρύτερη έννοια, περιλαμβάνουν όλα τα μη επιχειρηματικά και μη ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, όπως είναι π.χ. η προστασία του γενικού και εθνικού συμφέροντος, η μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας, ο εφοδιασμός της αγοράς με δημόσια αγαθά, προσιτά για όλα τα μέλη της κοινωνίας, η καταπολέμηση της φτώχειας, η δικαιότερη διανομή του εθνικού εισοδήματος, τα περιβαλλοντικά, περιφερειακά,

πολιτιστικά κριτήρια και ορισμένα αναπτυξιακά κριτήρια που εφαρμόζει το Κράτος (Μπαμπανάσης, 1998:121).

Από την άλλη πλευρά, η νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση συνδέεται με την παραγωγικότητα του κράτους, αλλά δεν αρκείται μόνο σε αυτήν. Εμπλουτίζεται με τα στοιχεία της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, που παραδοσιακά ισχύουν στον ιδιωτικό τομέα, όπου το κέρδος αποτελεί το προέχον στοιχείο (Μηλιώνης, 2012:3). Στη σύγχρονη εποχή, η επίτευξη της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης είναι περισσότερο επιτακτική από ποτέ. Η Δημόσια Διοίκηση καλείται να παρέχει υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με το ελάχιστο δυνατό κόστος αλλά ταυτόχρονα και με τη βέλτιστη χρήση των διαθέσιμων πόρων της. Η οικονομική βιωσιμότητα των δημοσίων οργανισμών αποτελεί το ζητούμενο κάθε κράτους, καθώς οι δημόσιες υπηρεσίες λειτουργούν μέσα σε συνθήκες στενότητας ή και ανεπάρκειας οικονομικών πόρων. Ως εκ τούτου το σύνολο των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης θα πρέπει να υιοθετεί τα ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια, θέτοντας και πετυχαίνοντας στόχους, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη το κόστος επίτευξης αυτών, και καταρτίζοντας παράλληλα Επιχειρησιακά Σχέδια όπως προβλέπονται στη νεότερη νομοθεσία των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η έννοια της αποτελεσματικότητας αποτελεί ως ένα από τα κριτήρια αξιολόγησης της διοικητικής λειτουργίας, δεδομένου ότι αναφέρεται στην υλοποίηση των προβλεπόμενων στόχων. Η έννοια της αξιολόγησης (evaluation), έχοντας ως πρότυπο τη λειτουργία και τις διοικητικές τεχνικές των ιδιωτικών επιχειρήσεων, αποτελεί πλέον βασικό στοιχείο της νέας δημοσιονομικής διακυβέρνησης και αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας των δημοσίων υπηρεσιών, εξασφαλίζοντας συγχρόνως την ελευθερία δράσης και την αυξημένη ευθύνη των κρατικών οργάνων. Ως αξιολόγηση θεωρείται η συστηματική και αντικειμενική εξέταση ενός χρηματοδοτούμενου έργου ή προγράμματος που βρίσκεται στη φάση υλοποίησης ή έχει υλοποιηθεί. Εστιάζεται στην εξέλιξη και τα αποτελέσματα του έργου ή προγράμματος, προκειμένου να διαπιστωθεί αν αυτό είναι αποτελεσματικό, αποδοτικό, βιώσιμο και συναφές προς τους σκοπούς του (Μηλιώνης, 2012: 6).

Στην Ελλάδα, στοιχεία της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημοσίου χρήματος εισήχθησαν με τον ν. 3230/2004⁵. Με τον νόμο αυτό θεσμοθετήθηκε το σύστημα διοίκησης μέσω στόχων στο δημόσιο τομέα, με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και την ανταπόκριση του ανθρώπινου δυναμικού στις σύγχρονες ανάγκες και τα νέα πρότυπα διοίκησης. Βάσει του συστήματος αυτού προσδιορίζονται σαφώς επιδιώξεις επιδόσεων στα ανώτατα ιεραρχικά επίπεδα κάθε φορέα και στη συνέχεια αυτές διαχέονται με τη μορφή εξειδικευμένων δράσεων στο κατώτερο ιεραρχικό επίπεδο. Σε κάθε επίπεδο τόσο οι προϊστάμενοι όσο και οι υφιστάμενοι δεσμεύονται σε ετήσια βάση για την υλοποίηση συγκεκριμένων ενεργειών και την επίτευξη συγκεκριμένων ποσοτικών και ποιοτικών αποτελεσμάτων, αφού ληφθούν υπόψη και οι υπάρχοντες γενικοί ή ειδικοί δείκτες αποδοτικότητας. Στη φάση καθορισμού των στόχων ακολουθείται προσέγγιση «από την κορυφή προς τη βάση» (top-down), δηλαδή ολοκληρώνεται η διαδικασία καθορισμού των στόχων σε κάθε διοικητικό επίπεδο πριν επικεντρωθεί η προσοχή στο ιεραρχικά υποκείμενο. Αντίθετα κατά την υλοποίηση των στόχων και τη συνακόλουθη αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, ακολουθείται η αντίστροφη πορεία («από τη βάση προς την κορυφή»), δηλαδή πρώτα υλοποιούνται οι επιμέρους στόχοι που αντιστοιχούν στις απλές υπαλληλικές θέσεις και σταδιακά οι στόχοι αυτοί συντείνουν στην υλοποίηση των γενικότερων συλλογικών στόχων.

Ο νόμος αυτός καθιέρωσε επίσης τη μέτρηση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της Διοίκησης από ειδικές μονάδες μέτρησης, με αποκλειστική επιδίωξη την εξυπηρέτηση του πολίτη, την επαύξηση της εμπιστοσύνης του και του βαθμού ικανοποίησης των αναγκών του από αυτή, την ενίσχυση της διαφάνειας, την πληρέστερη αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων και γενικότερα την άσκηση της διοίκησης προς όφελος του πολίτη, ορίζοντας συγχρόνως ότι ως αποδοτικότητα θεωρείται η μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων από τις δράσεις της διοίκησης με δεδομένους πόρους και ως αποτελεσματικότητα η επίτευξη συγκεκριμένων και προκαθορισμένων στόχων. Η μέτρηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της Διοίκησης διεξάγεται μέσω περιοδικών ελέγχων της απόδοσης, καθώς και της τελικής αξιολόγησης και αφορούν την επισήμανση των αποκλίσεων μεταξύ των επιθυμητών και των πραγματικών αποτελεσμάτων, τη διόρθωση τους και την περαιτέρω ανάπτυξη των δυνατοτήτων των υφισταμένων. Οι

---

⁵ Καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 44 Α).

εν λόγω μονάδες ποιότητας και αποδοτικότητας συντάσσουν εκθέσεις αποτελεσμάτων των επιμέρους μετρήσεων, βάσει των οποίων συντάσσεται από τον Υπουργό Εσωτερικών έκθεση που περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των μετρήσεων και την εισήγηση για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων που στοχεύουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των υπηρεσιών. Η έκθεση αυτή διαβιβάζεται στον Πρωθυπουργό, τον Πρόεδρο της Βουλής, τους αρμόδιους ή εποπτεύοντες υπουργούς, την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας (Κ.Ε.Δ.Ε.) και την Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (Ε.Ν.Α.Ε.), καθώς και τους Ο.Τ.Α. α' και β' βαθμού, τους οποίους αφορά. Ο νόμος αυτός αν και αποτέλεσε μια αρχική προσπάθεια εισαγωγής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα, συνιστά στην ουσία το πρώτο βήμα για την εισαγωγή της νέας διακυβέρνησης στην Ελληνική δημόσια διοίκηση.

Στη συνέχεια, όπως προαναφέρθηκε, με τους ν. 3871/2010 και 4270/2014 εισήχθησαν οι γενικές αρχές της δημοσιονομικής διαχείρισης, μεταξύ των οποίων αναφέρεται, ως πρώτη, η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, κατά την οποία η διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένων των φυσικών πόρων και των δημοσιονομικών κινδύνων της χώρας, πρέπει να διενεργείται με σωφροσύνη και με γνώμονα την εξασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Η αρχή αυτή εξειδικεύεται: α) στην αρχή της οικονομικότητας, σύμφωνα με την οποία τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την υλοποίηση των κυβερνητικών πολιτικών πρέπει να διατίθενται εγκαίρως, στην ενδεδειγμένη ποιότητα και ποσότητα και την καλύτερη τιμή με την χρήση των αναγκαίων μόνο διοικητικών πόρων, β) στην αρχή της αποδοτικότητας, σύμφωνα με την οποία οφείλεται η τήρηση της βέλτιστης δυνατής σχέσης μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και των επιτυγχανόμενων αποτελεσμάτων και γ) στην αρχή της αποτελεσματικότητας, σύμφωνα με την οποία ελέγχεται η επίτευξη των συγκεκριμένων αντικειμενικών στόχων και των αποτελεσμάτων που έχουν εκ των προτέρων οριστεί.

Ωε εκ τούτου, το δημόσιο χρήμα δεν αρκεί να βεβαιώνεται ότι ξοδεύτηκε για ένα δημόσιο σκοπό. Πρέπει ακόμη να παρήγαγε απτά αποτελέσματα ή τουλάχιστον, πρέπει να αποδεικνύεται ότι έγινε ότι ήταν δυνατό και επιτρεπτό ώστε να παραχθούν τα αποτελέσματα αυτά. Η υγιής δημοσιονομική διαχείριση απαιτεί κάθε δαπάνη να

συντελείται προς επίτευξη ενός σκοπού δημοσίου συμφέροντος και συγχρόνως τα μέσα που χρησιμοποιούνται να είναι αυτά που χρειάζονται, επιτυγχάνοντας μέσω της χρήσης τους το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Αντιθέτως, η σπατάλη είναι η άσκοπη διάθεση χρήματος από ότι πραγματικά χρειάζεται για την επίτευξη του σκοπού στον οποίο αποβλέπουμε. Αφορά δηλαδή είτε στο άσκοπο της δαπάνης είτε στον υπερβολικό χαρακτήρα της. Ειδικότερα, το κριτήριο της οικονομικότητας απαντά στο ερώτημα αν η διενέργεια μιας δαπάνης είναι η πιο οικονομική, δηλαδή αν ερευνήθηκαν οι διάφορες επιλογές από απόψεως αναγκών της υπηρεσίας και καλύτερων μέσων προς ικανοποίησή τους, ώστε η τελικώς επιλεγείσα λύση να εμφανίζεται ως η οικονομικότερη. Βέβαια η απόκτηση των αγαθών και υπηρεσιών προς λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας δεν είναι λογικό να αποβλέπει απλώς σε φθηνότερα είδη. Για τον λόγο αυτόν πρώτησι σημασία έχει η καταλληλότητά τους, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά εν' όψει του σκοπού που αποκτώνται. Το αν θα αποκτηθούν και στην καλύτερη τιμή είναι κάτι που έπεται. Με το κριτήριο της αποδοτικότητας διερευνάται αν η χρησιμοποίηση των μέσων που διαθέτει κάθε φορέας ήταν η καλύτερη δυνατή, όπως είναι για παράδειγμα η καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, η βέλτιστη χρήση των υλικών αγαθών που διαθέτει ο δημόσιος φορέας κ.α. Διερευνάται δηλαδή κατά πόσο το επιτευχθέν αποτέλεσμα παρήχθη με τον οικονομικότερο τρόπο. Τέλος, το κριτήριο της αποτελεσματικότητας, δηλαδή της επίτευξης του επιδιωκόμενου στόχου, συγκρίνει μια πραγματική κατάσταση με ότι είχε τεθεί ως στόχος προς επίτευξη. Οι στόχοι τίθενται συνήθως σε ένα πρόγραμμα με χρονική διάρκεια συγκεκριμένη, όπου πέρα από τους στόχους της δημόσιας δραστηριότητας, προβλέπονται ακόμη τα μέσα που διατίθενται για να επιτευχθούν, αλλά και τα συγκεκριμένα αποτελέσματα τα οποία αναμένονται να παραχθούν (Σαρμάς, 2006:48, 49).

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 80 του ν. 4055/2012⁶ και ήδη άρθρο 39 του ν. 4129/2013⁷ εισήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, ο έλεγχος της τήρησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από το Ελεγκτικό Συνέδριο, τον οποίο έχουν υιοθετήσει όλα ανεξαιρέτως τα Ελεγκτικά Συνέδρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον έλεγχο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης επιδιώκεται η διαπίστωση του αν ο ελεγχόμενος φορέας χρησιμοποίησε,

⁶ Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής (ΦΕΚ 51 Α).

⁷ Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο» (ΦΕΚ 52 Α).

με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, τα μέσα που του παρασχέθηκαν προς επίτευξη των στόχων του και αν όντως πέτυχε τους στόχους του έτσι όπως ο ίδιος τους είχε θέσει. Ο έλεγχος αυτός επικεντρώνεται στην οικονομικότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής διαχείρισης, διενεργείται σύμφωνα με τα ελεγκτικά πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI) και αποσκοπεί στην εξακρίβωση του αν και μέχρι ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος σκοπός. Για τον λόγο αυτό, με το ίδιο ως άνω άρθρο, θεσμοθετήθηκε η μέθοδος ανάλυσης συστημάτων, δηλαδή της εσωτερικής δομής της ελεγχόμενης υπηρεσίας, με βάση την οποία αυτή λαμβάνει και εκτελεί τις αποφάσεις της, καθώς και η εξέταση του εσωτερικού ελέγχου που αυτή εφαρμόζει. Μέσω αυτής της υιοθέτησης των διεθνών ελεγκτικών προτύπων επιχειρείται η εναρμόνιση του ελέγχου με τα κρατούντα στον ευρωπαϊκό χώρο αλλά και διεθνώς, με κύριο σκοπό την ενδυνάμωση της ανεξαρτησίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου αλλά και την αναβάθμιση της ποιότητας του διενεργούμενου ελέγχου του.

Στο σημείο αυτό εγείρεται το ερώτημα για το εάν οι ελεγχόμενοι δημόσιοι οργανισμοί που υπόκεινται σε εξωτερικό έλεγχο νομιμότητας και όχι σκοπιμότητας, όπως επιτάσσει πρωτίστως το ελληνικό Σύνταγμα και δευτερευόντως το άρθρο 28 παρ. 5 του ν. 4129/2013, δύνανται να υποβάλλονται σε έλεγχο αποτελεσματικότητας από τις ελεγκτικές αρχές. Συνήθως, οι ελεγκτές δεν έχουν αρμοδιότητα να θέσουν υπό αμφισβήτηση την ορθότητα των στόχων, καθόσον θεωρείται ότι η επιλογή τους υπάγεται στα προνόμια της πολιτικής εξουσίας. Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η έννοια της αποτελεσματικότητας δεν είναι ασύμβατη με την έννοια της νομιμότητας, αλλά αποτελεί κριτήριο για την μέτρηση και τον έλεγχο των νομικών επιλογών, των κανόνων ή των θεσμών (Μηλιώνης, 2012:6). Ως εκ τούτου, η αποτελεσματικότητα δύναται να αποτελέσει βασική παράμετρο που νομιμοποιεί την αιτιολογία λήψης απόφασης για την διενέργεια μιας δαπάνης. Ουσιαστικά, στην δημόσια διοίκηση προκρίνεται η διενέργεια μιας δαπάνης όχι μόνο επειδή είναι συμβατή με το ισχύον νομικό πλαίσιο αλλά επειδή εξυπηρετεί το γενικό συμφέρον, προσδίδοντας συγχρόνως στη δαπάνη χαρακτήρα δημοκρατικής νομιμοποίησης. Αντιθέτως, εάν οι ελεγχόμενοι φορείς δεν τηρήσουν τη διαδικασία μέτρησης της αποτελεσματικότητας μιας δαπάνης, τότε παρουσιάζεται παραβίαση της ουσιαστικής νομιμότητας.

Επιπρόσθετα, απαραίτητη προϋπόθεση για την αποτελεσματική άσκηση του ελέγχου της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος θεωρείται η διαφάνεια. Η αρχή της διαφάνειας αποτελεί μία από τις τέσσερις θεμελιώδεις αρχές που εισήχθησαν στη νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση με τα άρθρα 1 του ν. 3871/2010 και 33 του ν. 4270/2014, καθώς επίσης και μία από τις τέσσερις θεμελιώσεις αρχές του Κώδικα Διαφάνειας του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Παράλληλα, κατά τους ίδιους νόμους⁸ η διαφάνεια παρουσιάζεται και ως γενική αρχή των δημοσιονομικών κανόνων, με την έννοια ότι πρέπει να προσδιορίζονται εκ των προτέρων ποσοτικοί στόχοι για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Συνεπώς, για να καταστεί εφικτός ο αποτελεσματικός δημόσιος έλεγχος της άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής και της οικονομικής κατάστασης του Δημοσίου, όλοι οι λειτουργοί και οι φορείς διαχείρισης των πόρων της Γενικής Κυβέρνησης έχουν υποχρέωση να διασφαλίζουν την έγκαιρη πληροφόρηση, οικονομική ή άλλου είδους, που σχετίζεται με τη διαχείριση της δημοσιονομικής πολιτικής, εκτός αν η δημοσιοποίησή τους θα έβλαπτε ουσιωδώς την εθνική ασφάλεια, άμυνα ή τις διεθνείς σχέσεις της Ελλάδας. Αποδέκτες αυτής της ουσιώδους πληροφόρησης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους επί των δημόσιων οικονομικών, αποτελούν διάφοροι φορείς, όπως είναι για παράδειγμα η Βουλή των Ελλήνων, το Υπουργικό Συμβούλιο, ο Υπουργός Οικονομικών, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, οι Υπουργοί και λοιποί επικεφαλής της Γενικής Κυβέρνησης, το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, το Ελεγκτικό Συνέδριο, η Ελληνική Στατιστική Αρχή και άλλοι σημαντικοί θεσμικοί φορείς του Κράτους.

Δεν θα πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι με αποκλειστικό σκοπό την ενίσχυση της διαφάνειας στην δημοσιονομική διαχείριση εκδόθηκε ο ν. 3861/10⁹, καθώς επίσης και ο πρόσφατος ν. 4305/14¹⁰. Ειδικότερα, σκοπός του ν. 3861/2010, με το οποίο εισάγεται η υποχρέωση ανάρτησης πράξεων των κυβερνητικών και διοικητικών οργάνων στο Διαδίκτυο, είναι η επίτευξη της μέγιστης δημοσιότητας της κυβερνητικής πολιτικής και της διοικητικής δράσης. Η ευρεία δημοσιότητα και η πρόσβαση στην πληροφορία που εξασφαλίζουν τα νέα μέσα διαδικτυακής

⁸ Άρθρο 2 παρ. 2 εδάφ. γ' του ν. 3871/2010 και άρθρο 34 παρ. 2 εδάφ. δ του ν. 4270/2014.

⁹ Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 112 Α).

¹⁰ Ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (ΦΕΚ 57 Α), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 237 Α).

επικοινωνίας διασφαλίζουν τη διαφάνεια της κρατικής δράσης και κατ' αποτέλεσμα την υπευθυνότητα, την ευθύνη και τη λογοδοσία από την πλευρά των φορέων άσκησης της δημόσιας εξουσίας, η οποία θα αναλυθεί σε επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Περαιτέρω, αντικείμενο των διατάξεων του ν. 4305/2014 αποτελεί η καθιέρωση της αρχής της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, ο καθορισμός όρων, προϋποθέσεων και τρόπων διευκόλυνσης για την υλοποίησή της και η προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Επίσης ο εν λόγω νόμος καθιερώνει την αρχή της ανοικτής διάθεσης και περαιτέρω χρήσης των εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, αντικαθιστώντας την ισχύουσα ρύθμιση σύμφωνα με την οποία η πρόσβαση στη δημόσια πληροφορία προϋποθέτει αίτημα του ενδιαφερόμενου. Εξυπακούεται ότι η ως άνω θεσμική μεταβολή τελεί υπό την επιφύλαξη της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικότητας των πολιτών. Επομένως, από τα ανωτέρω γίνεται εμφανές ότι η ανοικτή διάθεση των δημοσίων δεδομένων ενισχύει σημαντικά τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στο δημόσιο, στο πλαίσιο της αρχής της φανεράς δράσης της διοίκησης.

Επίσης, η εκπόνηση και υποβολή εκθέσεων από αρμόδιους υπουργούς και επικεφαλής των λοιπών φορέων Γενικής Κυβέρνησης, οι οποίες μεταβιβάζονται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, το οποίο, με τη σειρά του, και μετά από την απαραίτητη επεξεργασία των στοιχείων, καταρτίζει μηνιαίες, τριμηνιαίες και εξαμηνιαίες εκθέσεις για την εκτέλεση των ετήσιων Προϋπολογισμών, τις οποίες και δημοσιεύει, ενθαρρύνουν σε μεγάλο βαθμό την αποτελεσματική διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό ότι μέσω της συνεχώς αυξανόμενης ευθύνης των διαχειριστών του δημοσίου χρήματος, που δημιουργείται λόγω της πίεσης που ασκείται από την έγκαιρη και τακτική δημοσιοποίηση των οικονομικών στοιχείων του φορέα τους, διασφαλίζεται σε μεγάλο βαθμό η τήρηση των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Καταληκτικά, στο πλαίσιο εξυγίανσης της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα, η νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση αναδιαμορφώνει τους όρους χρήσης των δημοσιονομικών πόρων. Η δημόσια διαχείριση πλέον εμπλουτίζεται με καινοτόμες, για τα ελληνικά δεδομένα, προδιαγραφές όπως τις αντίστοιχες της

οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας με την αρωγή του ελέγχου απόδοσης από το Ανώτατο Δημοσιονομικό Δικαστήριο της χώρας, το Ελεγκτικό Συνέδριο. Μάλιστα, η σημασία του ελέγχου απόδοσης είναι διττή. Αποσκοπεί μεν στο να διαβεβαιώσει τη Βουλή ότι το δημόσιο χρήμα αξιοποιείται με σύνεση. Καθοδηγεί δε τους ελεγχόμενους φορείς προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική τους διαχείριση.

2.3 Φορείς εφαρμογής της Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

Σύμφωνα με τα άρθρα 1 του ν. 3871/2010 και 33 του ν. 4270/2014 ορίζεται ότι η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης εφαρμόζεται στο σύνολο των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 3871/2010 ορίζεται ότι η Γενική Κυβέρνηση περιλαμβάνει την Κεντρική Κυβέρνηση, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, δηλαδή Δήμους και Περιφέρειες, και τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης που περιλαμβάνουν τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης και τα νοσοκομεία που είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με τα κριτήρια του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ΕΣΟΛ). Διευκρινίζεται ότι η Κεντρική Κυβέρνηση, με τη σειρά της, περιλαμβάνει την Κεντρική Διοίκηση και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, καθώς και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που ελέγχονται και χρηματοδοτούνται κυρίως από την Κεντρική Διοίκηση, εκτός Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης. Επιπλέον, η Κεντρική Διοίκηση ή Δημόσιο ή Κράτος περιλαμβάνει την Προεδρία της Δημοκρατίας, τα Υπουργεία και τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, καθώς και τις Ανεξάρτητες Αρχές.

Περαιτέρω, στο άρθρο 14 του ν. 4270/2014, το οποίο τροποποιεί και συμπληρώνει το άρθρο 2 του ν. 3871/2010, ενσωματώνοντας τα άρθρα 2 και 6(2) της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2011/85/ΕΕ, ορίζεται ότι η Γενική Κυβέρνηση, επί της οποίας, όπως προαναφέρθηκε, εφαρμόζεται η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, περιλαμβάνει τρεις υποτομείς: της Κεντρικής Κυβέρνησης, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης, σύμφωνα με τους κανόνες και τα κριτήρια του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ΕΣΟΛ). Ο Υποτομέας της Κεντρικής Κυβέρνησης περιλαμβάνει την Κεντρική Διοίκηση και τα

νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΙΔΔ), καθώς και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου που περιλαμβάνονται στη Γενική Κυβέρνηση και δεν ανήκουν στους υποτομείς των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης. Ο Υποτομέας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιλαμβάνει τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι οποίοι αποτελούνται από τους Δήμους (ΟΤΑ Α΄ βαθμού) και τις Περιφέρειες (ΟΤΑ Β΄ βαθμού), καθώς επίσης και τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου που ανήκουν, ελέγχονται ή χρηματοδοτούνται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο Υποτομέας Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης περιλαμβάνει Ασφαλιστικά Ταμεία, Οργανισμούς Απασχόλησης και Οργανισμούς Παροχής Υπηρεσιών Υγείας. Τέλος, η Κεντρική Διοίκηση ή Δημόσιο ή Κράτος περιλαμβάνει την Προεδρία της Δημοκρατίας, τα Υπουργεία και τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, καθώς και τις Ανεξάρτητες Αρχές που δεν έχουν νομική προσωπικότητα. Για λόγους στατιστικής ταξινόμησης, η Βουλή των Ελλήνων περιλαμβάνεται και αυτή στην Κεντρική Διοίκηση, σύμφωνα με τον Κανονισμό της, ως προς τον προϋπολογισμό εξόδων και τον ισολογισμό - απολογισμό αυτής.

Αξίζει να σημειωθεί ότι προκειμένου να διευκολυνθεί ο σχεδιασμός, η εκτέλεση και η παρακολούθηση των προϋπολογισμών του συνόλου των φορέων Γενικής Κυβέρνησης έχει θεσπιστεί με το άρθρο 8 του ν. 3871/2010 ο διαχωρισμός μεταξύ: α) του Ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού που προσδιορίζει τα δημόσια έσοδα και καθορίζει τα όρια των εξόδων του Κράτους, β) του Ετήσιου Κοινωνικού Προϋπολογισμού που παραθέτει προβλέψεις για το αντίστοιχο οικονομικό έτος των εσόδων, δαπανών, πλεονασμάτων / ελλειμμάτων και ισολογισμών του ενοποιημένου συστήματος κοινωνικής ασφάλισης και εκάστου των σημαντικότερων ταμείων και ομάδων νοσοκομείων, γ) των Ενοποιημένων Ετήσιων Προϋπολογισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που παραθέτουν προβλέψεις για το αντίστοιχο οικονομικό έτος των εσόδων, δαπανών, πλεονασμάτων / ελλειμμάτων και ισολογισμών του ενοποιημένου τομέα τοπικής αυτοδιοίκησης και για έκαστη ομαδοποίηση τοπικών αρχών και δ) των Ενοποιημένων Ετήσιων Προϋπολογισμών των λοιπών Φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που αποτελούν δήλωση ακαθάριστων εξόδων, εσόδων, συνολικών πλεονασμάτων ή ελλειμμάτων πηγών χρηματοδότησης και ισολογισμό χρηματοοικονομικού ενεργητικού και παθητικού και εξασφαλισμένων δανειακών υποχρεώσεων όλων των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου που συνιστούν

μέρος της Γενικής Κυβέρνησης και δεν καλύπτονται από τον Κρατικό, τον Κοινωνικό ή τον Ενοποιημένο Προϋπολογισμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Επισημαίνεται, ότι ο εκσυγχρονισμός του δημοσιονομικού πλαισίου της χώρας, μετά την ισχύ των νόμων 3871/2010 και 4270/2014, διευρύνει την εφαρμοζόμενη δημοσιονομική πολιτική και βελτιώνει τον συντονισμό μεταξύ των ανωτέρω κατηγοριών προϋπολογισμού.

2.4 Καθιέρωση Λογοδοσίας στο σύνολο των φορέων διαχείρισης δημόσιου χρήματος

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της δημοσιονομικής διακυβέρνησης, η αναγνώριση της διευρυμένης ελευθερίας των διαχειριστών του δημόσιου χρήματος και της ευθύνης τους ανάγεται σε καταστατικό στοιχείο της. Για τον λόγο αυτό, οι νόμοι 3871/2010, στο άρθρο 1 περ. β και 4270/2014 στο άρθρο 33 περ. β, εισάγουν την αρχή της υπευθυνότητας και της λογοδοσίας, σύμφωνα με την οποία η Κυβέρνηση είναι υπεύθυνη και λογοδοτεί στη Βουλή για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών της Γενικής Κυβέρνησης. Επιπλέον, όλοι οι λειτουργοί που συμμετέχουν στη δημόσια διαχείριση ασκούν τις αρμοδιότητές τους με σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας και της αειφορίας των οικονομικών της Γενικής Κυβέρνησης.

Η καθιέρωση της υπευθυνότητας όλων των φορέων διαχείρισης του δημόσιου χρήματος αναθέτει νέες διαχειριστικές αρμοδιότητες στον Υπουργό Οικονομικών και τους συναρμόδιους Υπουργούς, σε συνδυασμό με υψηλή διαχειριστική υπευθυνότητα. Η εισαγωγή της ευθύνης των Υπουργών στην κατάρτιση, παρακολούθηση και έλεγχο των προϋπολογισμών τους, θεωρείται κεφαλαιώδους σημασίας. Η στενή και συστηματική παρακολούθηση των φορέων επιβάλλει την ιδέα ενός οικονομικού υπευθύνου σε κάθε υπουργείο και σε όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού δημιουργήθηκε Διεύθυνση Προϋπολογισμού σε κάθε υπουργείο, ο προϊστάμενος της οποίας εποπτεύει τις διαδικασίες που είναι σχετικές με τον προϋπολογισμό και την λογιστική αποτύπωση των δραστηριοτήτων και επιπλέον είναι αρμόδιος για την χρηστή και αποτελεσματική οικονομική διαχείριση του υπουργείου του και των εποπτευόμενων από αυτόν

φορέων. Αυτό οδηγεί στον περιορισμό της δυνατότητας των υπουργείων και όλων των φορέων να υπερβαίνουν τις πιστώσεις του προϋπολογισμού, χωρίς επιπτώσεις και συνέπειες, προβλέποντας μάλιστα και πειθαρχικές ποινές στην περίπτωση ανάληψης υποχρέωσης ή εκτέλεσης δαπάνης που υπερβαίνει τα τιθέμενα όρια του προϋπολογισμού.

Στο πλαίσιο ενίσχυσης της λογοδοσίας των οικονομικών υπευθύνων κάθε φορέα εντάσσεται και η τακτική, έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση σχετικά με την πορεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού του Κράτους, αλλά και της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω περιοδικών δημόσιων ενημερώσεων, όπως είναι ο ισολογισμός, ο απολογισμός και οι λοιπές χρηματοοικονομικές καταστάσεις των φορέων Γενικής Κυβέρνησης και πλήθους άλλων ενημερωτικών Δελτίων που δημοσιοποιούνται από τους ίδιους. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι αρμόδιοι υπουργοί καθίστανται υπεύθυνοι για την εκπόνηση και υποβολή εκθέσεων εκτέλεσης προϋπολογισμού και άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων και εκθέσεων με τον τρόπο και εντός του χρονικού πλαισίου που προδιαγράφει το Υπουργείο Οικονομικών.

Άλλες καινοτόμες αρμοδιότητες που εισάγονται στη νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση και οι οποίες αναδεικνύουν την ενίσχυση της υπευθυνότητας των υπουργών, οι οποίοι κατέχουν το ρόλο των οικονομικών υπευθύνων στη διαχείριση του δημόσιου χρήματος, είναι η κατάρτιση, η αποτελεσματική και αποδοτική εκτέλεση και διαχείριση του προϋπολογισμού του υπουργείου τους, συμπεριλαμβανομένων και των προϋπολογισμών των δημόσιων φορέων που εποπτεύουν, καθώς επίσης και η εκπόνηση και παρουσίαση του ετήσιου προϋπολογισμού τους σύμφωνα με τα ανώτατα όρια και τους στόχους του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής.

Με δεδομένο τον επιδιωκόμενο μετασχηματισμό του ρόλου των προϊσταμένων των δημοσίων υπηρεσιών σε επιτελικά στελέχη, που όπως οι managers των ιδιωτικών επιχειρήσεων, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και καταστρώνουν στρατηγικό πρόγραμμα με στόχους και χρονοδιάγραμμα επίτευξης ορισμένων αποτελεσμάτων ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος, η λογοδοσία αναδεικνύεται σε κεντρική συνιστώσα της σύγχρονης δημοσιονομικής διαχείρισης. Η σημαντικότητα της οφείλεται στο γεγονός ότι η λογοδοσία των δημόσιων οργάνων ενισχύει τη διαφάνεια και την

αμεροληψία της δράσης τους, η οποία οδηγεί στην αποφυγή εκδήλωσης φαινομένων κακοδιαχείρισης της εξουσίας και στη βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας της δημοσιονομικής διαχείρισης (Μηλιώνης, 2012: 18).

Αξίζει να αναφερθεί ότι στο παραδοσιακό σχήμα δημοσιονομικής οργάνωσης ο οικονομικός υπεύθυνος σε ένα φορέα καθίσταται ουσιαστικά ανεύθυνος, καθόσον αυτός ενεργεί γνωρίζοντας ότι οι πράξεις του, αν τελικώς είναι μη νόμιμες ή μη κανονικές, θα ελεγχθούν από τον δημοσιονομικό ελεγκτή, ήτοι το Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος και θα τις σταματήσει. Συνεπώς, ο οικονομικός υπεύθυνος μπορεί να αναλαμβάνει υποχρεώσεις ή να εντέλλεται δαπάνες, για τις οποίες έχει αμφιβολίες ως προς την εγκυρότητά τους, αλλά επαναπαύεται βασιζόμενος αποκλειστικά στην κρίση του ελεγκτή, ο οποίος μπορεί και να μην τις θεωρήσει, οπότε η δημοσιονομική διαδικασία θα σταματήσει την ομαλή πορεία της. Επιπλέον, η ευθύνη της απόρριψης μιας δαπάνης βαρύνει αποκλειστικά τον ελεγκτή, ο οποίος καλείται συχνά να πάρει δύσκολες αποφάσεις, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις όπου μπορούν να υποστηριχθούν πολλές αντίθετες απόψεις. Για τον λόγο αυτό θεωρείται ορθότερο ότι ο οικονομικός υπεύθυνος ενός φορέα πρέπει να καταστεί απολύτως υπεύθυνος για τις πράξεις του, ώστε να μην βασίζεται στους ελέγχους που θα ακολουθήσουν (Σαρμάς, 2006:103).

Η νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση, μετά την ισχύ του Π.Δ. 136/2011¹¹ και του άρθρου 80 του ν. 4055/2012, εκσυγχρονίζει τον παραδοσιακό δημοσιονομικό έλεγχο, περιορίζοντας τους πολλαπλούς ελέγχους της τυπικής δημοσιονομικής νομιμότητας, καθόσον αυτοί αφενός δημιουργούν φαινόμενα γραφειοκρατίας, χωρίς όμως να διασφαλίζουν τη διαχείριση από τη σπατάλη, τη διαφθορά και την απάτη. Στο πλαίσιο αυτό εισάγονται έλεγχοι τριών βαθμίδων, και ειδικότερα: α) έλεγχοι νομιμότητας που διενεργούνται από τους ίδιους τους φορείς υλοποίησης των προγραμμάτων, β) εσωτερικοί έλεγχοι που αποσκοπούν στον εντοπισμό των προβλημάτων λειτουργίας του κάθε φορέα που υποβάλλουν προτάσεις για την επίλυσή τους και γ) εξωτερικοί έλεγχοι που είναι κατασταλτικοί, διενεργούνται από ανεξάρτητους φορείς και στοχεύουν στον έλεγχο της σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και των δράσεων σε όλα τα στάδια υλοποίησής τους. Με τον τρόπο αυτό οι υπουργοί αποκτούν μεγαλύτερη ευελιξία και

---

¹¹ Καθορισμός κατώτατου ύψους των δαπανών που ελέγχονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο» (ΦΕΚ 267 Α/31-12-2011).

αυτονομία στην κατανομή των πιστώσεων αλλά και αυξημένες ευθύνες, διαθέτοντας συγχρόνως και την αρμοδιότητα για την παρακολούθηση της πορείας των προγραμμάτων και την επιτυχία των στόχων που ανέλαβαν, για την αξιολόγηση του έργου τους και τη λογοδοσία των επιδόσεών τους και τέλος για την ανάληψη των βελτιωτικών μέτρων των επιδόσεών τους (Μηλιώνης, 2012:19).

2.5 Ενίσχυση του ρόλου του Κοινοβουλίου

Η πρόσφατη συνταγματική αναθεώρηση (2007-2008) μπορεί να μην ευδοκίμησε σε ολόκληρο το εύρος των φιλοδοξιών της, πλην όμως, μεταξύ άλλων, αναθεώρησε το άρθρο 79 παρ. 1 του Συντάγματος, προσθέτοντας δύο εδάφια, σύμφωνα με τα οποία προβλέπεται η ψήφιση του προϋπολογισμού από τη Βουλή, βάσει των οποίων το Σώμα της Βουλής μπορεί να υποβάλλει προτάσεις τροποποίησης επιμέρους κονδυλίων του προϋπολογισμού, οι οποίες τίθενται σε ψηφοφορία, εφόσον όμως οι τροποποιήσεις αυτές δεν επιφέρουν αλλαγές στο σύνολο των εσόδων και των δαπανών του Κράτους, ενώ παραλλήλως στον Κανονισμό της Βουλής προβλέπεται ειδική διαδικασία παρακολούθησης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού από τη Βουλή. Η ανωτέρω συνταγματική αναθεώρηση είναι εμφανές ότι ενισχύει τόσο την εποπτική όσο και την ελεγκτική λειτουργία της Βουλής, διαδραματίζοντας καταλυτικό ρόλο τόσο σε επίπεδο σχεδιασμού όσο και εφαρμογής της δημοσιονομικής πολιτικής.

Η νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση απαιτεί από τη Βουλή έναν πιο ουσιαστικό ρόλο ως προς τον έλεγχο της κυβερνητικής δημοσιονομικής πολιτικής και την εφαρμογή της από τα υπουργεία. Τούτο αποδεικνύεται ξεκάθαρα και από το άρθρο 18 του ν. 4270/2014, όπου στο πλαίσιο εφαρμογής της σύγχρονης δημοσιονομικής διαχείρισης θεσμοθετούνται νέες αρμοδιότητες της Βουλής και των επιτροπών της και συγκεκριμένα της ειδικής διαρκούς Επιτροπής απολογισμού και του γενικού ισολογισμού του Κράτους και ελέγχου της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του Κράτους. Αυτές είναι η ψήφιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, του Κρατικού Προϋπολογισμού, του απολογισμού και των λοιπών χρηματοοικονομικών καταστάσεων της Κεντρικής Διοίκησης, καθώς επίσης και η ψήφιση του σχεδίου διορθωτικών ενεργειών, το οποίο καταρτίζεται εντός δύο μηνών

από την ενεργοποίηση του διορθωτικού μηχανισμού του άρθρου 38 του ν. 4270/2014, σε περίπτωση σημαντικών αποκλίσεων από το μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο. Επίσης, η Βουλή παρακολουθεί τη διαχείριση των οικονομικών του Δημοσίου μέσω εκθέσεων και άλλων στοιχείων που υποβάλλονται σε αυτήν.

Γίνεται πλέον εμφανές ότι η Βουλή ανακτά τον ουσιαστικό ρόλο της στη διαχείριση των κρατικών πόρων τόσο με την έγκριση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής, όσο και με τη δημιουργία του Γραφείου Προϋπολογισμού στη Βουλή, το οποίο ενημερώνει και υποβοηθά το έργο της, διευκολύνοντας σημαντικά την παρακολούθηση και το διαχειριστικό έλεγχο της Βουλής και προσδίδοντας, με αυτόν τον τρόπο, τη δυνατότητα αξιολόγησης των κυβερνητικών αποτελεσμάτων. Είναι αξιοσημείωτο ότι κατά την έκθεση συμβούλων του ΟΟΣΑ, που πραγματοποιήθηκε στις 22 - 25/02/2010, στο πλαίσιο συνεργασίας του εν λόγω Οργανισμού με το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για την εφαρμογή του προϋπολογισμού προγραμμάτων, είχε οριστεί ότι η Βουλή έπρεπε να αναλάβει έναν ουσιαστικότερο ρόλο στην επισκόπηση του προϋπολογισμού (Μηλιώνης, 2012: 21). Προς επίτευξη αυτού του σκοπού και σε εναρμόνιση με τις διεθνείς πρακτικές, το έργο της Βουλής έπρεπε να υποστηριχθεί με την πρόσβαση αυτής σε αναλυτικές πηγές πληροφόρησης που θα της παρείχε μια μονάδα προϋπολογισμού της Βουλής, ήτοι το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής, ο ρόλος του οποίου θα αναλυθεί λεπτομερώς στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

Προκειμένου να κατανοηθεί πλήρως ο ρόλος που επιτελεί η Βουλή αξίζει να αναλυθούν οι διαδικασίες που ακολουθούνται κατά τη διαχείριση των κρατικών πόρων. Ειδικότερα, ο συνολικός προγραμματισμός για τη διάθεση του δημόσιου χρήματος εγκρίνεται κάθε χρόνο από το Κοινοβούλιο με την ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού. Η Κυβέρνηση, στη συνέχεια, εκτελεί τον προϋπολογισμό εντός των τιθέμενων ορίων στις εγκεκριμένες πιστώσεις. Μετά τη λήξη του οικονομικού έτους, η Κυβέρνηση οφείλει να επανέλθει στο Κοινοβούλιο και να υποβάλλει συγκεντρωτικούς λογαριασμούς διαχείρισης ώστε να επιτύχει την απαλλαγή της από τη διαχειριστική ευθύνη. Ο πολιτικός έλεγχος ασκείται θεσμικά από το Κοινοβούλιο και εμμέσως από τον Τύπο και την κοινή γνώμη καθ' όλη τη διάρκεια της διαχείρισης, μέχρι και την ψήφιση της απαλλαγής. Ειδικότερα, το Κοινοβούλιο μέσω του κοινοβουλευτικού ελέγχου που διενεργεί, ο οποίος αποτελεί μία από τις τρεις

βασικές αρμοδιότητες κάθε σύγχρονου Κοινοβουλίου, μαζί με την νομοθέτηση και την ψήφιση του προϋπολογισμού, διασφαλίζει την αναβαθμισμένη και ποιοτική εποπτεία της εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού. Αξίζει να αναφερθεί ότι τα μέσα κοινοβουλευτικού ελέγχου, εκτός από την πρόταση δυσπιστίας είναι: α) οι αναφορές, β) οι ερωτήσεις, γ) οι επίκαιρες ερωτήσεις, δ) οι αιτήσεις κατάθεσης εγγράφων, ε) οι επερωτήσεις, στ) οι επίκαιρες επερωτήσεις και ζ) η σύσταση εξεταστικών επιτροπών.

Από τα ανωτέρω, γίνεται σαφές ότι η Βουλή, ως κορυφαίος ελεγκτής στη Δημοκρατία, δεν ψηφίζει μόνο τους νόμους και τον προϋπολογισμό, αλλά ελέγχει και τη σωστή εφαρμογή και εκτέλεσή τους. Επομένως, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του προϋπολογισμού η Βουλή χρειάζεται μια τεχνική βοήθεια ώστε να διαθέτει εγκαίρως, έγκυρη, επαρκή και χρηστική πληροφόρηση προκειμένου να λάβει ορθές αποφάσεις.

Επιπρόσθετα, είναι άξιο επισημάνσης ότι σε διεθνές επίπεδο η δράση των ελεγκτικών θεσμών εντάσσεται πλέον λειτουργικά στην άσκηση της ελεγκτικής εξουσίας του Κοινοβουλίου, καθώς το Κοινοβούλιο ζητεί όλο και περισσότερο την πληροφόρηση που, υπό σύγχρονες συνθήκες του κοινοβουλευτικού ελέγχου, του χρειάζεται για να επιτελέσει ορθώς την αποστολή του. Στην ουσία, ο σύγχρονος δημοσιονομικός έλεγχος, τον οποίο υιοθετεί πλέον και το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, υφίσταται προκειμένου να παρασχεθεί στο Κοινοβούλιο η δυνατότητα να αντιληφθεί πως διεξήχθη πράγματι η δημοσιονομική διαχείριση και τι χρειάζεται να γίνει για να θεραπευθούν οι πλημμέλειες προκειμένου να βελτιωθεί το σύστημα της δημοσιονομικής διαχείρισης. Με άλλα λόγια ο έλεγχος αυτός προσφέρει στους πολιτικούς παράγοντες την πληροφόρηση που χρειάζονται για να πάρουν εγκαίρως τις κατάλληλες αποφάσεις (Σαρμάς, 2006:8,9). Επιπλέον, ο σύγχρονος δημοσιονομικός έλεγχος απαιτεί πορίσματα που να αναφέρονται στο σύνολο και όχι σε μεμονωμένες περιπτώσεις, δεδομένου ότι στην κοινοβουλευτική διαδικασία λήψης αποφάσεων υπάρχει ανάγκη συνολικής ενημέρωσης και όχι αποσπασματικής. Για τον λόγο αυτό ο σύγχρονος δημοσιονομικός έλεγχος δεν πρέπει να είναι εξαντλητικός του συνόλου της υπό έλεγχο ύλης, αλλά να επιτρέπει, μέσω του δειγματοληπτικού του χαρακτήρα, την συναγωγή γενικότερων συμπερασμάτων που ανάγονται στο σύνολο της υπό έλεγχο ύλης.

Η αναγκαιότητα αναβάθμισης της αρμοδιότητας της Βουλής στη διαμόρφωση των δεδομένων του προϋπολογισμού, με την ουσιαστική συνδρομή του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Γραφείου Προϋπολογισμού στη Βουλή, οφείλεται ακριβώς στη σημασία που έχει ο προϋπολογισμός ως νευρικό σύστημα της Κυβέρνησης και ως επίκεντρο του δημοσιονομικού συστήματος ενός κράτους. Με τον τρόπο αυτό η Βουλή, μέσω του ουσιαστικού της ρόλου ως προς τον έλεγχο της κυβερνητικής δημοσιονομικής πολιτικής, απαιτώντας και επιβάλλοντας βελτιώσεις, δίνει στην Κυβέρνηση τη δυνατότητα να βελτιώσει τις αδυναμίες της Διοίκησης.

2.6 Ενδυνάμωση του ρόλου του Υπουργού Οικονομικών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους

Στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού της δημοσιονομικής διακυβέρνησης οι αρμοδιότητες του Υπουργού Οικονομικών και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους είναι σημαντικά διευρυμένες προς ολόκληρη τη Γενική Κυβέρνηση. Ειδικότερα, με τα άρθρα 3 του ν. 3871/2010 και 20 του ν. 4270/2014 επαναπροσδιορίζονται οι αρμοδιότητες του Υπουργού Οικονομικών που προβλέπονταν στο άρθρο 2 του ν. 2362/1995 και επιπλέον προσαρμόζονται στις απαιτήσεις των άρθρων 4(6) και 14(3) της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Υπουργός Οικονομικών έχει πλέον την εξουσία και την αρμοδιότητα άσκησης της γενικής διοίκησης των δημόσιων οικονομικών της Κεντρικής Διοίκησης, καθώς και του συντονισμού, εποπτείας και ρύθμισης της διαχείρισης των οικονομικών της Γενικής Κυβέρνησης.

Με βάση τα νέα καθήκοντα ο Υπουργός Οικονομικών εκτός από το προσχέδιο και σχέδιο του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού, καθώς και τον Απολογισμό, Ισολογισμό και λοιπές χρηματοοικονομικές καταστάσεις, υποβάλλει κάθε οικονομικό έτος στη Βουλή και το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής και την επικαιροποίησή του. Παράλληλα εποπτεύει την κατάρτιση και εκτέλεση των ετήσιων προϋπολογισμών και την κατάρτιση των δημοσιονομικών εκθέσεων απολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και τις υποβάλλει στη Βουλή, υποβάλλοντας συγχρόνως και έκθεση στη Βουλή για τις δημοσιονομικές εξελίξεις της Γενικής Κυβέρνησης, την οποία αναρτά στο διαδίκτυο. Επίσης, μεταξύ άλλων,

υπογράφει μνημόνια συνεργασίας που περιλαμβάνουν μηνιαίους και τριμηνιαίους στόχους που προτείνονται από φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, με εξαίρεση τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τέλος έχει την ευθύνη για την ορθότητα και ακρίβεια των πληροφοριών όλων των εκθέσεων επί των προϋπολογιστικών και απολογιστικών στοιχείων της Γενικής Κυβέρνησης, από κοινού με τους συναρμόδιους υπουργούς και τους επικεφαλής όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης.

Δεν θα πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι η μέχρι πρότινος ισχύουσα μέθοδος του προϋπολογισμού κονδυλίων (bottom-up budgeting) παρείχε στο Υπουργείο Οικονομικών τη δυνατότητα να συλλέγει τις προτάσεις των επιμέρους υπουργείων και των λοιπών δημοσίων οργάνων για το ύψος των αιτούμενων δαπανών και να προβαίνει σε διαπραγματεύσεις για την επίτευξη ενός εύλογου ύψους αυτών. Με την εισαγόμενη με το άρθρο 9 του ν. 3871/2010 μέθοδο του καθορισμού εκ των προτέρων ανωτάτων δεσμευτικών ορίων δαπανών ανά φορέα της Κεντρικής Διοίκησης (top-down budgeting), ο Υπουργός Οικονομικών αποκτά μια στρατηγική κυριαρχία επί των λοιπών υπουργείων και παύει να αποτελεί τον διαπραγματευτικό φορέα για τον καθορισμό του ύψους των αιτούμενων δαπανών, διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την αρχή της διαφάνειας.

Ωστόσο, ο ν. 4270/2014 με το άρθρο 56 προέβη στην εισαγωγή της πρόβλεψης για μελλοντική μετάβαση σε σύστημα κατάρτισης προϋπολογισμού προγραμμάτων, ο οποίος βασίζεται, κυρίως, στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων του Κράτους. Με το ίδιο άρθρο παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Οικονομικών να προσδιορίσει τις ομάδες προγραμμάτων, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για την κατάρτιση προϋπολογισμού προγραμμάτων. Ως εκ τούτου, γίνεται εμφανές ότι λόγω της ανωτέρω αρμοδιότητας αναβαθμίζεται σημαντικά ο ρόλος του Υπουργού Οικονομικών.

Επισημαίνεται ότι στην περίπτωση του προϋπολογισμού προγραμμάτων, οι πληροφορίες για τις κατηγορίες των χρηματοδοτούμενων δαπανών δεν είναι αναλυτικές, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του προϋπολογισμού κονδυλίων, αλλά περιορίζονται σε βασικές κατηγορίες, καθόσον η περαιτέρω ανάλυση των πιστώσεων ανήκει στην αρμοδιότητα του Υπουργού Οικονομικών, που καθορίζει τους κανόνες

κατανομής και διαχείρισής τους. Ως εκ τούτου, το Υπουργείο Οικονομικών δεν επιτελεί πλέον ρόλο συγκεντρωτικό κατά την κατάρτιση και την εκτέλεση του προϋπολογισμού, αλλά αναλαμβάνει απλώς ρόλο επιτελικό, δίνοντας έμφαση στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των φορέων, μετακυλίνοντας τη διαχείριση των πόρων στους αρμόδιους φορείς που αποκτούν ευελιξία στην κατανομή και ανακατανομή τους, επιβάλλοντας συγχρόνως αυστηρούς κανόνες σε ότι αφορά τα συνολικά όρια δαπανών που εγκρίνονται από το Κοινοβούλιο για κάθε τομέα πολιτικής ανά φορέα (Μηλιώνης, 2012: 24).

Παράλληλα με τις διευρυμένες αρμοδιότητες του Υπουργού Οικονομικών διευρύνονται επίσης και οι αρμοδιότητες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Ειδικότερα, με το άρθρο 4 του ν. 3871/2010, το οποίο αντικαθιστά το άρθρο 3 του ν. 2362/1995, οριοθετούνται εκ νέου οι αρμοδιότητες του Υπουργού Οικονομικών που εκτελούνται μέσω του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους. Συγκεκριμένα, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους πέραν της κατάρτισης του ετήσιου κρατικού προϋπολογισμού και των συμπληρωματικών προϋπολογισμών, της κατάρτισης του Απολογισμού, Ισολογισμού και των λοιπών χρηματοοικονομικών καταστάσεων, παρακολουθεί την εκτέλεση του ετήσιου προϋπολογισμού των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της κατάρτισης ενοποιημένων μηνιαίων αναφορών για τις δαπάνες, εισπράξεις, χρηματοδοτήσεις και οφειλές της Γενικής Κυβέρνησης, οι οποίες υποβάλλονται από τον Υπουργό Οικονομικών στη Βουλή και διατίθενται δημοσίως, καθώς επίσης και μέσω των ενοποιημένων τριμηνιαίων εκθέσεων για την εκτέλεση των προϋπολογισμών της Γενικής Κυβέρνησης, συγκρίνοντας τις πραγματικές εισπράξεις εσόδων και δαπανών με τις εκτιμήσεις που περιέχονται στα έγγραφα Ενοποιημένου Προϋπολογισμού της Γενικής Κυβέρνησης, υποβάλλοντας το περιεχόμενό τους στην Βουλή και προωθώντας τις εκθέσεις προς δημοσίευση.

Επισημαίνεται ότι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους έχει την ευθύνη να συντάσσει τις χρηματοοικονομικές αναφορές για τη Γενική Κυβέρνηση, αντλώντας χρηματοοικονομικές πληροφορίες μέσω του εκάστοτε αρμόδιου υπουργού, αναφορικά με όλους τους δημόσιους φορείς, οργανισμούς και ιδρύματα της Γενικής Κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, νοσοκομείων και Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης. Οι αρμόδιοι υπουργοί, με τη

σειρά τους, υποχρεούνται να παράσχουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους εγκαίρως, με περιεκτικό και ακριβή τρόπο, σύμφωνα με τους κανονισμούς που εκδίδονται από το Υπουργείο Οικονομικών. Παράλληλα, κάθε δημόσιος φορέας, οργανισμός και ίδρυμα που διενεργεί τις δαπάνες, υποχρεούται να υποβάλλει μηνιαία έκθεση στο αρμόδιο υπουργείο με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία δαπανών, εισπράξεων, χρηματοδοτήσεων και οφειλών αποτυπωμένα σε βάση ταμειακής ροής. Αυτές οι πληροφορίες παρουσιάζονται στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους κατά τρόπο και εντός της προθεσμίας που προσδιορίζεται στους κανονισμούς που εκδίδει το Υπουργείο Οικονομικών. Η σημαντικότητα του ρόλου που διαδραματίζει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους πιστοποιείται και από το γεγονός ότι έχει επίσης την εξουσία να ζητεί πληροφορίες που διατίθενται στην Τράπεζα της Ελλάδας για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων και ευθυνών του βάσει των νόμων 3871/2010 και 4270/2014.

Περαιτέρω, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους επιμελείται την κατάρτιση του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής για κάθε οικονομικό έτος, με τις σχετικές επικαιροποιήσεις του. Ταυτόχρονα, ασκεί εσωτερικό έλεγχο σύμφωνα με το ν. 3492/2006¹² ο οποίος θα αναλυθεί εκτενώς στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Ο έλεγχος αυτός διενεργείται στην οικονομική διαχείριση των δημοσίων επιχειρήσεων και δημοσίων οργανισμών, των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ. και Ν.Π.Ι.Δ. που ανήκουν στο Κράτος και σε Ν.Π.Δ.Δ. τα οποία είτε επιχορηγούνται είτε χρηματοδοτούνται με οποιοδήποτε τρόπο από τον Κρατικό Προϋπολογισμό σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του προϋπολογισμού τους.

Επιπλέον αρμοδιότητες του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που θεσπίζονται με το άρθρο 21 του ν 4270/2014 αποτελούν, μεταξύ άλλων, ο συντονισμός στην κατάρτιση των προϋπολογισμών όλων των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, δίνοντας κατευθύνσεις, παρακολουθώντας την εκτέλεσή τους και παρέχοντας οδηγίες σχετικά με τη μεθοδολογία για την ορθή εξαγωγή στατιστικών στοιχείων και αξιόπιστων δημοσιονομικών εκθέσεων, ενιαίων για όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Επιπρόσθετα, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους αναπτύσσει και διαχειρίζεται το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Δημοσιονομικής Πολιτικής

---

¹² Οργάνωση συστήματος ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 210 Α).

για τη Γενική Κυβέρνηση, εξετάζει και αξιολογεί το συνολικό κόστος λειτουργίας μονάδων και φορέων της Γενικής Κυβέρνησης σε σχέση με τη δραστηριότητά τους και το προσφερόμενο έργο, τηρώντας με αυτόν τον τρόπο την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος και, τέλος, ενημερώνει το Ελεγκτικό Συνέδριο για τους φορείς εκείνους της Γενικής Κυβέρνησης που δεν συμμορφώνονται με τις δημοσιονομικές αρχές και κανόνες του ν. 4270/2014.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΜΕΣΑ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΧΡΗΣΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

3.1 Θεσμικές αλλαγές για την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών

Το μεγαλύτερο μέρος της προσοχής για να τεθούν υπό έλεγχο οι δημόσιες δαπάνες έχει επικεντρωθεί διεθνώς στη διαδικασία κατάρτισης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Είναι πλέον κοινώς αποδεκτό ότι η ύπαρξη αποτελεσματικών διοικητικών μηχανισμών και οι κατάλληλες διαδικασίες σύνταξης και υλοποίησης οικονομικών προγραμμάτων, και φυσικά και του προϋπολογισμού, αποτελούν βασική προϋπόθεση για την επιτυχία μιας πολιτικής. Όσο καλά σχεδιασμένη και να είναι μια πολιτική, τα αποτελέσματά της δεν μπορεί να είναι ικανοποιητικά αν δεν υπάρχουν αποτελεσματικοί μηχανισμοί υλοποίησής της. Η ευρωπαϊκή εμπειρία δείχνει με σαφήνεια ότι οι χώρες που μπόρεσαν να μειώσουν τα δημοσιονομικά τους ελλείμματα και να εξυγιάνουν τα δημόσια οικονομικά τους, με πολύ θετικές επιπτώσεις στην οικονομική τους επίδοση, δεν αρκέστηκαν στο να θέτουν μόνο μακροοικονομικούς στόχους και να τους τηρούν, αλλά προχώρησαν σε σημαντικές τομές στους θεσμούς και τις διαδικασίες για τη σύνταξη και εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Με βάση πρόσφατες μελέτες για τις χώρες του ΟΟΣΑ (Ράπανος, 2007:19), επτά είναι οι βασικές θεσμικές αλλαγές που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην εξυγίανση των οικονομικών σε πολλές χώρες, αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες¹³. Οι αλλαγές αυτές αφορούν το πλαίσιο σύνταξης και εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού, και κυρίως μετακινούν την έμφαση από τις εισροές στα αποτελέσματα δαπανών. Τονίζουν ακόμη την ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια κρατικών λογαριασμών και τη λογοδοσία των υπευθύνων για τη διαχείριση. Οι αλλαγές αυτές είναι οι εξής:

- Μεσοπρόθεσμο πλαίσιο σύνταξης του προϋπολογισμού.
- Λογικές και συνετές υποθέσεις για μακροοικονομικές εξελίξεις.
- Τεχνικές προϋπολογισμού από πάνω προς τα κάτω.
- Χαλάρωση των ελέγχων των εισροών από την κεντρική κυβέρνηση.

¹³ Βλέπε, για παράδειγμα, Blondal J. R. (2003), καθώς και διάφορα τεύχη της περιοδικής έκδοσης του ΟΟΣΑ, OECD Journal on Budgeting.

- Επικέντρωση στα αποτελέσματα των δαπανών.
- Διαφάνεια του προϋπολογισμού και λογοδοσία.
- Σύγχρονες μέθοδοι οικονομικής διαχείρισης.

3.2 Κατάρτιση και εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού

Ο Ετήσιος Κρατικός Προϋπολογισμός, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 3871/10 και το άρθρο 52 του ν. 4270/14, είναι ο νόμος στον οποίο προσδιορίζονται τα δημόσια έσοδα που προβλέπεται να εισπραχθούν και καθορίζονται τα όρια των εξόδων του κράτους, καθώς και οι πηγές χρηματοδότησης κάθε οικονομικού έτους. Επίσης, σύμφωνα με το άρθρο 9 του ν. 3871/10 ορίζεται ότι η κατάρτιση του ετήσιου Κρατικού Προϋπολογισμού γίνεται σύμφωνα με τη μέθοδο του καθορισμού εκ των προτέρων ανωτάτων δεσμευτικών ορίων δαπανών (top-down budgeting) ανά φορέα Κεντρικής Διοίκησης, εντός των οποίων και μόνο κατανέμονται οι δαπάνες των επιμέρους υποκειμένων φορέων, για να συμπληρωθεί μετέπειτα με το άρθρο 50 του ν. 4270/14, όπου ορίζεται ότι ο Κρατικός Προϋπολογισμός και οι προϋπολογισμοί των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης καταρτίζονται σύμφωνα με τους δεσμευτικούς και ενδεικτικούς στόχους και τα ανώτατα όρια δαπανών, όπως κατά περίπτωση τίθενται στο εκάστοτε ισχύον Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής (Μ.Π.Δ.Σ.).

Από τα ανωτέρω γίνεται εμφανές ότι η κυβέρνηση, ενσωματώνοντας την Κοινοτική Οδηγία 2011/85/ΕΕ (L 306/45) σχετικά με τις απαιτήσεις των πλαισίων κατάρτισης και εκτέλεσης των Προϋπολογισμών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο δημόσιο λογιστικό, αποφασίζει να κατανείμει το συνολικό επίπεδο των δαπανών ανάλογα με τις προτεραιότητές της, στα διάφορα προγράμματα δράσης της και στα αντίστοιχα Υπουργεία. Η απόφαση αυτή γίνεται μέσα στα πλαίσια του μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού που έχει διαμορφώσει η κυβέρνηση. Από τη στιγμή που αποφασιστούν τα βασικά μεγέθη, το υπουργείο Οικονομικών αναθέτει στα επιμέρους Υπουργεία να κάνουν την εσωτερική κατανομή των διαθέσιμων πόρων ανάμεσα σε προγράμματα και φορείς. Με τον τρόπο αυτό, το κάθε υπουργείο θα πρέπει να χρηματοδοτήσει τα προγράμματά του που τρέχουν καθώς και τα νέα του προγράμματα από πόρους που του δίνονται. Αν οι πόροι δεν επαρκούν και είναι

απαραίτητο να προωθήσει τα νέα προγράμματα, τότε θα χρειαστεί να κάνει ανακατανομές μεταξύ παλαιών και νέων προγραμμάτων, αφού δεν μπορεί να ζητήσει πρόσθετες πιστώσεις. Συνεπώς, το κάθε Υπουργείο έχει την «αδιοκτησία» των προγραμμάτων του, και επομένως και την ευθύνη υλοποίησής τους. Ο ρόλος του Υπουργείου Οικονομικών περιορίζεται στο να ελέγχει αν οι ανακατανομές σε κάθε Υπουργείο είναι ρεαλιστικές. Ένα τέτοιο σύστημα όμως για να λειτουργήσει αποτελεσματικά προϋποθέτει την ύπαρξη εμπιστοσύνης μεταξύ Υπουργείου Οικονομικών και των επιμέρους Υπουργείων και απαιτεί, σε πρώτο στάδιο, συστηματικό συντονισμό από μέρος του Πρωθυπουργού.

Επισημαίνεται ότι η διαδικασία που ακολουθούσαν οι περισσότερες χώρες στο παρελθόν για τη σύνταξη του προϋπολογισμού ήταν από κάτω προς τα πάνω. Τα επιμέρους Υπουργεία και οι άλλοι φορείς Γενικής Κυβέρνησης συνέτασσαν τους προϋπολογισμούς τους για το επόμενο έτος και υπέβαλλαν τις προτάσεις τους στο Υπουργείο Οικονομικών, το οποίο έπειτα από διαπραγματεύσεις με τους φορείς διαμόρφωνε τους τελικούς προϋπολογισμούς. Το βασικό πρόβλημα που δημιουργείται με αυτήν τη διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού είναι αυτό που στα δημόσια οικονομικά αναφέρεται ως πρόβλημα «κνιαίας δεξαμενής πόρων». Το κάθε Υπουργείο ή φορέας εξετάζει τα οφέλη που προκύπτουν από τις αυξημένες πιστώσεις που θα έχει, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη το αυξημένο κόστος που θα έχει για την οικονομία η αυξημένη φορολογία ή ο δανεισμός, που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση των δαπανών του. Ειδικότερα, ένα από τα βασικά μειονεκτήματα αυτής της διαδικασίας είναι ότι είναι χρονοβόρα και ότι καταλήγει σε ένα παιχνίδι, στο οποίο μπορεί να κερδίσει ο πιο ισχυρός και όχι εκείνος που έχει τις σημαντικότερες προτεραιότητες. Επιπλέον, σε ένα τέτοιο παιχνίδι είναι λογικό τα αιτήματα να είναι σκοπίμως μεγαλύτερα από τις πραγματικές ανάγκες. Ως εκ τούτου η διαδικασία αυτή οδηγεί σε αύξηση των δαπανών αφού όλα τα Υπουργεία ζητούν πιστώσεις για τα προγράμματα που τρέχουν, χωρίς να υπάρχει πρόνοια για ανακατανομές πόρων ή περικοπές εκεί όπου τα προγράμματα δεν αποδίδουν τα αναμενόμενα, με αποτέλεσμα να μην αντανακλώνται με τον καλύτερο τρόπο οι πολιτικές προτεραιότητες που θέτει η κυβέρνηση. Στην Ελλάδα μάλιστα, η μόνη ουσιαστική αρμοδιότητα του Κοινοβουλίου ήταν να απορρίπτει ή να δέχεται το σύνολο του προϋπολογισμού και τις δαπάνες των Υπουργείων. Επιπλέον, ο βαθμός διασύνδεσης προϋπολογισμού και μεσοπρόθεσμου προγράμματος ήταν μικρός και η

ευελιξία των Υπουργείων στην εκτέλεση του προϋπολογισμού ήταν περιορισμένη. Ένα στοιχείο που συνδέεται με το πιο πάνω και έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον πολλών αναλυτών είναι ο βαθμός συγκεντρωτισμού ή μη στη διαδικασία κατάρτισης προϋπολογισμού¹⁴. Όταν η διαδικασία είναι αποσπασματική και περιλαμβάνει αποφάσεις που λαμβάνονται από πολλούς φορείς τότε είναι πολύ πιθανό να προκύψουν αιτήματα για μεγάλες δαπάνες, οι οποίες αν γίνουν δεκτές θα προκαλέσουν αύξηση του ελλείμματος. Τα προβλήματα αυτά έχουν οδηγήσει τις περισσότερες χώρες να εγκαταλείψουν αυτό το σύστημα και να υιοθετήσουν μια νέα διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού εκ των άνω προς τα κάτω (Kim, J.M. and C-K Park, 2006:90-129).

Αξίζει να αναφερθεί ότι το άρθρο 56 του ν. 4270/14 εισαγάγει μια πολύ σημαντική καινοτομία στη λειτουργία της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα. Ειδικότερα, με το ανωτέρω άρθρο γίνεται πρόβλεψη για μελλοντική μετάβαση σε σύστημα κατάρτισης προϋπολογισμού προγραμμάτων. Ο προϋπολογισμός προγραμμάτων βασίζεται, κυρίως, στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δράσεων του Κράτους και προϋποθέτει ένα αξιόπιστο και λειτουργικό σύστημα μέτρησης της αποτελεσματικότητας. Με το ίδιο άρθρο παρέχεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Οικονομικών να προσδιορίσει τις ομάδες προγραμμάτων, καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα για την κατάρτιση του προϋπολογισμού προγραμμάτων. Η διαμόρφωση του προϋπολογισμού προγραμμάτων καθίσταται επιτακτική, τόσο λόγω ύψους των δημοσίων ελλειμμάτων, όσο και μειωμένης εμπιστοσύνης των πολιτών προς τον δημόσιο τομέα. Επιχειρείται με αυτόν τον τρόπο μία εστίαση προς την επίδοση κυβερνητικών δραστηριοτήτων και στα επιτευχθέντα αποτελέσματα. Είναι δηλαδή, το σύστημα κατάρτισης προϋπολογισμού, στο οποίο δεν απεικονίζονται ορισμένοι αριθμοί, όπως συνέβαινε με τον παλαιότερο τρόπο κατάρτισης του προϋπολογισμού που γινόταν με τη μορφή παράθεσης των δαπανών με τη μορφή κονδυλίων, αλλά οι οικονομικοί πόροι συνδέονται οργανικά με τους πολιτικούς στόχους και αποτελέσματα. Αποτελεί, δηλαδή, το εργαλείο διασύνδεσης των διαθέσιμων πόρων με τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Οι πληροφορίες για τις κατηγορίες των χρηματοδοτούμενων δαπανών στην περίπτωση του προϋπολογισμού προγραμμάτων δεν είναι αναλυτικές, όπως

---

¹⁴ Ενδεικτικά αναφέρουμε τις εργασίες των Von Hagen et al. (1992, 1999, 2001), Alesina et al. (1996), Gleich (2003) και Ylaoutinen (2004).

συνέβαινε στην περίπτωση του προϋπολογισμού κονδυλίων, αλλά περιορίζονται σε βασικές κατηγορίες, καθόσον η περαιτέρω ανάλυση των πιστώσεων ανήκει στην αρμοδιότητα του κάθε φορέα, σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικών, που καθορίζει τους κανόνες κατανομής και διαχείρισής τους (Μηλιώνης, 2006:22). Συγκεκριμένα, το Υπουργείο Οικονομικών καθορίζει τους γενικούς στόχους της κυβέρνησης, τις υποθέσεις και τους περιορισμούς. Τα συναρμόδια υπουργεία συγκεκριμενοποιούν τους στόχους στον τομέα τους και προσδιορίζουν τα μέσα επίτευξής τους με τη μορφή μνημονίων συνεργασίας - στοχοθεσιών με το Υπουργείο Οικονομικών, όπως ορίζεται στο άρθρο 70 του ν. 4270/14, με στόχο την ομαλή εκτέλεση του προϋπολογισμού και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Ο προϋπολογισμός οριστικοποιείται και εγκρίνεται έπειτα από ένα συνεχή διάλογο διπλής κατεύθυνσης. Με την παραπάνω διαδικασία πραγματοποιείται ταυτόχρονα ο συντονισμός, η απόδοση ευθύνης για κάθε κατηγορία δαπάνης και παροχή ανάλογων αρμοδιοτήτων σε κάθε υπεύθυνο κλιμάκιο. Ακολουθεί η εκτέλεση του προϋπολογισμού και ο έλεγχός του. Σε περίπτωση αποκλίσεων των αποτελεσμάτων από τους στόχους, λαμβάνονται κατάλληλα μέτρα για την εξάλειψή τους, όπως ορίζεται με τα άρθρα 172 και 173 του ν. 4270/14, όπου προβλέπονται κυρώσεις σε φορείς της Κεντρικής Κυβέρνησης και σε λοιπούς φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, σε περίπτωση που τα μηνιαία στοιχεία εκτέλεσης των προϋπολογισμών τους σημειώνουν αρνητική απόκλιση άνω του 10% από τους τριμηνιαίους δημοσιονομικούς στόχους. Η εφαρμογή του συστήματος προϋποθέτει την τυποποίηση των λογιστικών πληροφοριών, την καθιέρωση εκθέσεων αποτελεσμάτων και συγκρίσεών τους με τα αντίστοιχα μεγέθη του προϋπολογισμού. (Μπαμπανάσης, 1998:164).

3.3 Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής

Στοιχείο της νέας δημοσιονομικής διακυβέρνησης που εισάγεται με τις ρυθμίσεις των άρθρων 6Α, 6Β, 6Γ και 6Δ του ν. 3871/2010 και εμπλουτίζεται με τα άρθρα 42, 43, 44, 45, 46, 47 και 48 του ν. 4270/2014 αποτελεί το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Διακυβέρνησης, το οποίο περιέχει μεσοπρόθεσμους στόχους της Γενικής Κυβέρνησης και των επιμέρους φορέων της. Οι στόχοι που θέτει το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, σχετικοί

και χρονικά προσδιορισμένοι, με άλλα λόγια να είναι στόχοι SMART¹⁵. Επίσης το Μ.Π.Δ.Σ. στοχεύει στην απεικόνιση της δημοσιονομικής στρατηγικής της Γενικής Κυβέρνησης σε ενιαίο σύνολο και περιέχει την περιγραφή των μακροχρόνιων εξελίξεων και προοπτικών, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων για τα δύο προηγούμενα έτη και των προβλέψεων για το τρέχον έτος, το έτος προϋπολογισμού και τα επόμενα τρία έτη. Το πλαίσιο μπορεί να μην μπαίνει σε μεγάλη λεπτομέρεια σε ότι αφορά τις κατανομές των πιστώσεων για προγράμματα και υπουργεία, αλλά θέτει τα συνολικά μεγέθη δαπανών τα οποία εκτιμάται ότι θα διατεθούν στα διάφορα προγράμματα και τα επιμέρους υπουργεία. Σε αντίθεση με τον Κρατικό Προϋπολογισμό που είναι δεσμευτικό κείμενο για την Κυβέρνηση το μεσοπρόθεσμο πλαίσιο είναι περισσότερο δείγμα πολιτικών προθέσεων παρά δέσμευση για τη δημοσιονομική πολιτική.

Το Μ.Π.Δ.Σ. καταρτίζεται και επικαιροποιείται για κάθε οικονομικό έτος από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, υπό την εποπτεία και καθοδήγηση του Υπουργού Οικονομικών και υποβάλλεται στο Υπουργικό Συμβούλιο προς έγκριση. Μετά την έγκριση του από το Υπουργικό Συμβούλιο, ο Υπουργός Οικονομικών το καταθέτει στη Βουλή για ψήφιση. Στη συνέχεια, η Βουλή επισκοπεί, συζητεί και ψηφίζει το Μ.Π.Δ.Σ., αξιολογώντας αν η κατάρτιση του έγινε σύμφωνα με τις δημοσιονομικές αρχές και ρυθμίσεις των ν. 3871/2010 και 4270/2014. Οι προϋπολογισμοί του συνόλου των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης καταρτίζονται, εγκρίνονται και εκτελούνται σε απόλυτη συμμόρφωση προς τους δημοσιονομικούς στόχους και τις προβλέψεις του Μ.Π.Δ.Σ., αποφεύγοντας τη λήψη αποφάσεων και άλλων ενεργειών που παραβιάζουν τις αρχές και τις διαδικασίες των ανωτέρω νόμων, αλλά και τα ανώτατα όρια και τους στόχους, όπως ορίζονται σε αυτό. Σε αντίθετη περίπτωση συνεπάγεται ισόποση μείωση των επιμέρους ανώτατων ορίων δαπανών τους από τον επόμενο προϋπολογισμό τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα προγράμματα αυτά είναι κυλιόμενα και βοηθούν πολύ τόσο στον ορθολογικό προγραμματισμό έργων και δράσεων, όσο και στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων. Βοηθούν επίσης στο να υπάρχει μία σαφής εικόνα για το πόσο θα επιβαρύνουν τον προϋπολογισμό του επόμενου έτους ή των επόμενων ετών, έργα ή δράσεις που ξεκινούν μέσα στο έτος και τα οποία έχουν πολυετή διάρκεια. Αλλαγές μπορούν να γίνουν φυσικά από έτος σε έτος, κυρίως μεταξύ προγραμμάτων ή Υπουργείων, εφόσον σημαντικοί λόγοι

---

¹⁵ Specific, Measurable, Attainable, Relevant, Timed.

το επιβάλλουν, χωρίς όμως να μεταβάλλονται τα συνολικά όρια των δαπανών, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει πλήρης και αναλυτική αιτιολόγηση των όποιων μεταβολών. Επισημαίνεται ότι για να είναι επιτυχές ένα τέτοιο πλαίσιο θα πρέπει οι μεσοπρόθεσμοι στόχοι να έχουν την πολιτική κάλυψη και δέσμευση, τόσο από την εκτελεστική όσο και από τη νομοθετική εξουσία¹⁶.

Το πλαίσιο του πολυετούς προγραμματισμού, επιπλέον, μπορεί να διακριθεί κατά πόσο είναι ευέλικτο ή σταθερό¹⁷. Το ευέλικτο πλαίσιο επιτρέπει αναθεωρήσεις των συνολικών στόχων από χρόνο σε χρόνο για να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες ή σε μεταβολές στην οικονομική πολιτική. Στα σταθερά πλαίσια μερικοί βασικοί στόχοι του προϋπολογισμού δεν αλλάζουν. Για παράδειγμα οι στόχοι που τίθενται για τις δαπάνες δεν αλλάζουν παρά μόνο σε έκτακτες περιστάσεις. Τα σταθερά πλαίσια αν και δύσκολα συνήθως εφαρμόζονται στην πράξη, έχουν το πλεονέκτημα ότι αποτρέπουν τους πολιτικούς από τον πειρασμό των αλλαγών στις δαπάνες σε καλές περιόδους και διασφαλίζουν έτσι την επίτευξη των στόχων που τίθενται πιο εύκολα. Αν μάλιστα δημιουργηθούν πλεονάσματα πέρα από τα προβλεπόμενα, αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ταχύτερη δημοσιονομική εξυγίανση, όπως είναι η μείωση του δημόσιου χρέους.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων είναι ο βαθμός λεπτομερούς καταγραφής των μεσοπρόθεσμων προβλέψεων. Η αναλυτική και σε κάποιο βαθμό λεπτομερειακή καταγραφή των διαφόρων κατηγοριών δαπανών και εσόδων προσδίδει αξιοπιστία στο πρόγραμμα και επιτρέπει στα διάφορα Υπουργεία και άλλους φορείς να έχουν μια σαφέστερη εικόνα των πόρων που θα τους διατεθούν τα επόμενα χρόνια. Μπορούν επομένως να σχεδιάσουν με μεγαλύτερη βεβαιότητα και αξιοπιστία τη μεσοπρόθεσμη πολιτική τους.

Ο νέος θεσμός του Μ.Π.Δ.Σ. εντάσσεται στην πολυετή προσέγγιση των δημοσίων δαπανών. Όλη η δημοσιονομική διαχείριση διενεργείται πλέον υπό τη μορφή πολυετών προγραμμάτων, στα οποία ο ετήσιος προϋπολογισμός, εντός του πλαισίου συγκεκριμένων στόχων πολιτικής, έρχεται να παράσχει την απαιτούμενη χρηματοδότηση. Οι οικονομικοί υπεύθυνοι (διατάκτες), όπου στην προκειμένη περίπτωση θεωρούνται οι εκάστοτε Υπουργοί, οφείλουν να προετοιμάζουν, πριν από

---

¹⁶ Για τη μεγάλη σημασία που έχει ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός γίνεται αναλυτική παρουσίαση στην τελευταία έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τα Δημόσια Οικονομικά (E. Commission, 2007).

¹⁷ Για περισσότερες λεπτομέρειες βλέπε π.χ. Tarschys (2002) και Dorotinsky (2004).

κάθε οικονομικό έτος, ένα πρόγραμμα εργασίας όπου τίθενται οι στόχοι και παρουσιάζονται τα μέσα που διατίθενται, καθώς και οι δείκτες επιτυχίας των στόχων. Στο τέλος δε κάθε οικονομικού έτους οι ίδιοι οι Υπουργοί οφείλουν να εκδώσουν μια έκθεση της προηγηθείσας ετήσιας δραστηριότητάς τους όπου θα καταγράψουν τις επιτυχίες και τις αποτυχίες τους, όπως προκύπτουν από τη σύγκριση με ότι έχει προβλεφθεί, υποβάλλοντας, σύμφωνα με το άρθρο 22 του ν. 4270/2014, εκθέσεις εκτέλεσης προϋπολογισμού και χρηματοοικονομικές αναφορές των Υπουργείων τους και των εποπτευόμενων φορέων τους, σύμφωνα με τις οδηγίες και εντός χρονικού πλαισίου που θέτει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους (Σαρμάς, 2006:6). Ο σεβασμός των δημοσιονομικών δεσμεύσεων για περισσότερα έτη διασφαλίζει την άσκηση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης σε ένα νομοθετημένο κανονιστικό πλαίσιο, συμβάλλοντας στην τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η συντριπτική πλειοψηφία των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαθέτουν εθνικά μεσοπρόθεσμα πλαίσια άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής, κάτι το οποίο σημαίνει ότι πριν την ισχύ του ν. 3871/2010 η Ελλάδα αποτελούσε μία από τις μοναδικές εξαιρέσεις. Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο μεσοπρόθεσμος προγραμματισμός καλύπτει μια περίοδο τριών ή τεσσάρων ετών, κάτι που ευθυγραμμίζεται και με τις απαιτήσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο είναι δεσμευτικό ιδιαίτερα για τις χώρες της Ευρωζώνης, δεδομένου ότι όλες οι χώρες πρέπει να υποβάλλουν κάθε χρόνο πρόγραμμα που προδιαγράφει τη δημοσιονομική πολιτική της χώρας τουλάχιστον για τα επόμενα τρία χρόνια, και το οποίο επικαιροποιείται κάθε χρόνο.

Μία από τις συχνές αποτυχίες προγραμμάτων δημοσιονομικής εξυγίανσης είναι η διάψευση των μακροοικονομικών προβλέψεων στις οποίες στηρίχθηκαν. Γι' αυτό και έχει μεγάλη σημασία η αναλυτική και σαφής παρουσίαση των βασικών οικονομικών υποθέσεων για τις προοπτικές της οικονομίας. Λόγω της αβεβαιότητας που υπάρχει σε αυτού του είδους τις προβλέψεις, αυτές είναι ενδεδειγμένο να είναι συγκρατημένες και να βασίζονται στις πλέον πιθανές και συνεπείς με την επίτευξη των στόχων υποθέσεις ή και σε ακόμα πιο συντηρητικές, μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις, όπως ακριβώς ορίζεται στο άρθρο 42 του ν. 4270/2014 για το Μ.Π.Δ.Σ., τον Κρατικό Προϋπολογισμό και τους ενοποιημένους προϋπολογισμούς των

υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης. Είναι σκόπιμο, σε αυτήν τη διαδικασία, οι αρμόδιοι να μη στηρίζονται μόνο στις δικές τους προβλέψεις, αλλά να λαμβάνουν υπόψη τους τις προβλέψεις τόσο διεθνών οργανισμών όσο και ιδιωτικών φορέων, όπως ακριβώς συμβαίνει και με το Ελληνικό Μ.Π.Δ.Σ.. Συγκεκριμένα, όπως ορίζεται στο άρθρο 44 του ν. 4270/2014, το Μ.Π.Δ.Σ. συνοδεύεται από επεξηγηματική έκθεση που περιλαμβάνει την περιγραφή και αξιολόγηση των μακροοικονομικών εξελίξεων και προοπτικών η οποία συγκρίνεται με τις πιο πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή και άλλων ανεξάρτητων φορέων, καθώς και αξιολόγηση της μεθοδολογίας και των παραδοχών που χρησιμοποιήθηκαν για τις προβλέψεις. Οι προβλέψεις αυτές αφορούν το δείκτη του ΑΕΠ και τις κύριες συνιστώσες του, το δείκτη τιμών καταναλωτή, στοιχεία απασχόλησης, ανεργίας και του ισοζυγίου πληρωμών.

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι οι μεσοπρόθεσμες προβλέψεις υπόκεινται σε μεγάλο βαθμό αβεβαιότητας. Οι αισιόδοξες εκτιμήσεις για το ΑΕΠ, σε ένα πλαίσιο μεσοπρόθεσμου προγραμματισμού, δημιουργεί εκ των προτέρων πιέσεις για αυξημένες πιστώσεις σε μια σειρά από τομείς, και πολλά Υπουργεία και φορείς μπορούν να θεωρήσουν ότι τα ποσά αυτά θα τους δοθούν ανεξάρτητα από το πώς θα εξελιχθεί η οικονομική δραστηριότητα και τα έσοδα του προϋπολογισμού. Η διάψευση των αισιόδοξων προβλέψεων δημιουργεί επομένως μεγάλα πολιτικά προβλήματα, αφού η κυβέρνηση παρουσιάζεται να μην τηρεί τις υποσχέσεις της. Προκειμένου λοιπόν, τα δημοσιονομικά στοιχεία και οι προβλέψεις, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, αναλύσεις, εκτιμήσεις, αξιολογήσεις και παραδοχές, να αντικατοπτρίζουν κατά το δυνατό την πληρέστερη παρουσίαση των προοπτικών, των στόχων και των τρόπων επίτευξης αυτών για τη Γενική Κυβέρνηση, καθώς και των κινδύνων για τη Γενική Κυβέρνηση είναι επιβεβλημένο οι προβλέψεις για τα μεγέθη του προϋπολογισμού να είναι βασισμένες σε συνετές υποθέσεις. Αν συμβεί τα αποτελέσματα να είναι καλύτερα από τις προβλέψεις, τότε η «θετική» αυτή έκπληξη είναι πιο ευπρόσδεκτη από την «αρνητική» έκπληξη¹⁸. Για την εκπλήρωση του σκοπού της άντλησης αξιόπιστων προβλέψεων συστάθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 4270/2014, το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, στο πρότυπο παρόμοιων ευρωπαϊκών δημοσιονομικών θεσμών, προκειμένου, μεταξύ ενός πλήθους άλλων

---

¹⁸ Βλέπε για παράδειγμα Blondal (2003) και European Commission (2006).

αρμοδιοτήτων, να αξιολογεί τις μακροοικονομικές προβλέψεις πάνω στις οποίες βασίζεται το Μ.Π.Δ.Σ..

3.4 Εναρμόνιση του δημοσιονομικού συστήματος στην Ελλάδα με τα αντίστοιχα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τις τελευταίες δεκαετίες έχει τροποποιηθεί εκ βάθρων το πλαίσιο άσκησης οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ευρωζώνη ειδικότερα. Η Χώρα μας, ως κράτος-μέλος της Ευρωζώνης, συμμετέχει στο στενότερο συντονισμό της δημοσιονομικής πολιτικής, ο οποίος είναι απαραίτητος μεταξύ των κρατών-μελών της που έχουν κοινό νόμισμα, το Ευρώ, και κοινή νομισματική πολιτική. Ως εκ τούτου, στην Ελλάδα, με στόχο τη στήριξη της ευρύτερης προσπάθειας για δημοσιονομική εξυγίανση, προσαρμογή και πειθαρχία, αναλήφθηκαν ήδη, την τελευταία διετία, σημαντικές μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες για τη θέσπιση δημοσιονομικών κανόνων, εποπτικών πρακτικών και την περαιτέρω θωράκιση των ελεγκτικών μηχανισμών.

Η Κυβέρνηση, αναγνωρίζοντας τη χρησιμότητα και αναγκαιότητα της ύπαρξης δημοσιονομικών κανόνων με καθορισμένους στόχους που επιτυγχάνονται με την εφαρμογή συγκεκριμένων μηχανισμών και συστημάτων παρακολούθησης και ελέγχου προχώρησε, με το ν. 4270/2014, στη μεταβολή του πλαισίου ως προς τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης που διαχειρίζονται δημόσιους πόρους, ρυθμίζοντας ζητήματα σχετικά με την παρακολούθηση και εκτέλεση των προϋπολογισμών όλων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, εντός των ορίων και των στόχων που αποφασίζονται και εγκρίνονται από τη Βουλή των Ελλήνων. Επιπρόσθετα, μέσω της ενσωμάτωσης όλων των διατάξεων της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας, κυρίως με το ν. 4270/2014, εισήχθη η έννοια του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου (Medium-Term Objective) και των κατάλληλων διορθωτικών μηχανισμών σε περίπτωση σημαντικών αποκλίσεων από το στόχο αυτό.

Η διαφάνεια του προϋπολογισμού θεωρείται βασική αρχή του κοινοβουλευτισμού και της δημοκρατικής λογοδοσίας. Για αυτόν τον λόγο η ενίσχυση της τακτικής, έγκαιρης και έγκυρης δημοσιοποίησης όλων των

δημοσιονομικών στοιχείων και πληροφοριών που αφορούν τον προϋπολογισμό, καθώς επίσης και η επακόλουθη διασφάλιση της διαφάνειας σχετικά με την πορεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού του Κράτους, αλλά και της Γενικής Κυβέρνησης θεωρείται πολύ σημαντική. Στην ενδυνάμωση της διαφάνειας συνεισφέρει επιπλέον, ο ουσιαστικός ρόλος του Κοινοβουλίου ως προς τη διαδικασία ελέγχου όλων των κειμένων και στοιχείων του προϋπολογισμού, όπως επίσης και η απαίτηση της κοινής γνώμης για λογοδοσία των υπευθύνων διαχείρισης του δημοσίου χρήματος.

Όσον αφορά στην παρακολούθηση της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, αναβαθμίστηκε ο ρόλος του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, αρχικά με την επαναλειτουργία του και στη συνέχεια με τη διασφάλιση της θεσμικής του υπόστασης. Συγκεκριμένα, το Γραφείο συστάθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 36Α του Κανονισμού της Βουλής – Μέρος Β΄ (ΦΕΚ 139 Α) και του άρθρου 5, παρ. 2 του «Ειδικού Κανονισμού Εσωτερικής Λειτουργίας και Οργάνωσης του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή» (ΦΕΚ 2123 Β). Είναι αρμόδιο για την παρακολούθηση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού του Κράτους, την υποβοήθηση του έργου της Επιτροπής Απολογισμού και της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων, καθώς και για την σύνταξη εκθέσεων σχετικά με την τήρηση των δημοσιονομικών στόχων. Το Γραφείο πλαισιώνει μονάδα ερευνητών εγνωσμένου κύρους, η οποία γνωμοδοτεί επί των θεμάτων που της ανατίθενται και ο Συντονιστής του Γραφείου υποβάλλει ετήσια έκθεση πεπραγμένων προς τον Πρόεδρο της Βουλής. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 31Α του Κανονισμού της Βουλής, η Επιτροπή Απολογισμού παρακολουθεί μηνιαίως την πορεία εσόδων-δαπανών του Κράτους και τη διαχείριση των δημοσίων οικονομικών και συνέρχεται τακτικά πλέον, σε συνεδριάσεις, παρουσία του αρμόδιου Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομικών και του Συντονιστή του Γραφείου του Προϋπολογισμού.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η ανεξάρτητη αξιολόγηση, σύμφωνα με την οποία το Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής πραγματοποιεί έλεγχο συμμόρφωσης ως προς την εφαρμογή των δημοσιονομικών κανόνων, είναι σύμφωνη με την αρχή της ανεξάρτητης αξιολόγησης, όπως αυτή ορίζεται στο εδάφιο δ του άρθρου 2 του ν. 3871/2010. Για τη διενέργεια αποτελεσματικότερου ελέγχου συμμόρφωσης, στο πλαίσιο των γενικών αρχών δημοσιονομικής διαχείρισης, το Υπουργείο Οικονομικών και τα λοιπά Υπουργεία και φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, υποχρεούνται να

παρέχουν τις απαιτούμενες πληροφορίες στο Γραφείο Προϋπολογισμού της Βουλής για την ενημέρωση και υποβοήθηση του έργου της Βουλής, η οποία έχει αναλάβει πλέον έναν ουσιαστικότερο ρόλο στην επισκόπηση του προϋπολογισμού.

Επιπρόσθετα, ο εκσυγχρονισμός των λειτουργιών του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε συνεργασία με την TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με κύριο σκοπό την αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα, θεωρείται υψίστης σημασίας. Συγκεκριμένα, το Ελεγκτικό Συνέδριο, μέσω της λήψης τεχνικής βοήθειας από τα ανώτατα ελεγκτικά ιδρύματα της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Βελγίου, της Ολλανδίας και από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, υιοθετεί κανόνες που διεθνώς θεωρούνται ως ορθές πρακτικές, προκειμένου να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα στις σύγχρονες απαιτήσεις του ελέγχου. Στο πλαίσιο αυτού του εκσυγχρονισμού, η Επιτροπή Απολογισμού της Βουλής έχει για πρώτη φορά στενή συνεργασία με το Ελεγκτικό Συνέδριο, η αποστολή του οποίου είναι η διαφάνεια, η χρηστή διοίκηση και η αποτελεσματική και ορθολογική διαχείριση των κρατικών δαπανών. Μέσω αυτής της στενής συνεργασίας προωθούνται προτάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τις απαραίτητες νομοθετικές ρυθμίσεις, όσον αφορά τον τρόπο συνεργασίας του με το Κοινοβούλιο, προκειμένου οι έλεγχοι στη δημόσια διαχείριση να γίνουν αποτελεσματικότεροι.

Παράλληλα, με το νόμο 4270/2014, θεσμοθετείται το ανεξάρτητο Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο, με βάση τόσο τα προβλεπόμενα από το Ευρωπαϊκό πλαίσιο όσο και τη διεθνή πρακτική των τελευταίων δεκαετιών. Το Ελληνικό Δημοσιονομικό Συμβούλιο είναι επιφορτισμένο με την αξιολόγηση της συμμόρφωσης της Χώρας με τους δημοσιονομικούς κανόνες, κυρίως μέσω της παρακολούθησης των δημοσιονομικών αριθμητικών κανόνων που ενσωματώνονται στο εθνικό πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης, προκειμένου να επιτευχθεί ο μεσοπρόθεσμος δημοσιονομικός στόχος, καθώς επίσης και μέσω της αξιολόγησης των δημοσιονομικών προβλέψεων του προϋπολογισμού και του Μ.Π.Δ.Σ.. Εκτός από την παρακολούθηση της συμμόρφωσης της Χώρας με τους δημοσιονομικούς κανόνες, το Συμβούλιο έχει ως επιπρόσθετες αρμοδιότητες να αξιολογεί τις μακροοικονομικές προβλέψεις που παράγονται από το Υπουργείο Οικονομικών με σκοπό την υιοθέτησή τους, προκειμένου να αποτελέσουν βάση για τις δημοσιονομικές προβλέψεις που παράγει το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους για τον προϋπολογισμό και το Μ.Π.Δ.Σ.. Από το δεύτερο έτος λειτουργίας του, το Συμβούλιο θα προβαίνει και σε εκ των υστέρων αξιολογήσεις των μακροοικονομικών

προβλέψεων, καθώς και σε συστάσεις για τη διόρθωση σημαντικά μεροληπτικών αντιμετώπισεων που επηρεάζουν τις προγνώσεις μέσω συστάσεων για τη διόρθωση συστημικών μεροληπιών.

Το Συμβούλιο δημοσιοποιεί, τουλάχιστον δύο φορές το έτος, σε χρονικές στιγμές που εναρμονίζονται με το χρονοδιάγραμμα παρουσίασης στοιχείων που προβλέπονται από το Ευρωπαϊκό εξάμηνο, έκθεση που επεξηγεί τα συμπεράσματα των αξιολογήσεων του για τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προβλέψεις, τους δημοσιονομικούς στόχους και τα δημοσιονομικά αποτελέσματα. Οι εν λόγω εκθέσεις περιλαμβάνουν επεξήγηση των μεθοδολογιών για τις εκτιμήσεις και την παρακολούθηση των στόχων. Στην περίπτωση κατά την οποία το Δημοσιονομικό Συμβούλιο διαπιστώσει κατά την αξιολόγηση σημαντικά μειονεκτήματα στη διαδικασία κατάρτισης των μακροοικονομικών προβλέψεων, το Υπουργείο Οικονομικών προβαίνει στη δημοσιοποίησή τους και εφαρμόζει μέτρα για την εξάλειψή τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι, προς διασφάλιση της ανεξαρτησίας του Συμβουλίου, κατά το πρότυπο αντίστοιχων δημοσιονομικών συμβουλίων που λειτουργούν επί πολλά έτη σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΟΟΣΑ, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου και το προσωπικό του, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, δεν λαμβάνουν οδηγίες από οποιοδήποτε κυβερνητικό φορέα ή άλλον δημόσιο ή ιδιωτικό οργανισμό, ιδίως από τη Βουλή, ο Υπουργικό Συμβούλιο, τον Πρωθυπουργό, ή τον Υπουργό Οικονομικών.

Άλλες μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες που συντείνουν στην εναρμόνιση του δημοσιονομικού συστήματος στην Ελλάδα με τα αντίστοιχα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η επικαιροποίηση και θωράκιση του πλαισίου εσωτερικών δημοσιονομικών ελέγχων, προσαρμοσμένο στις διεθνείς πρακτικές και τα ελεγκτικά πρότυπα, το οποίο θα συμβάλλει αποτελεσματικά στην εξυγίανση των δομών και στη διαφάνεια της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης. Μέσω της ορθής λειτουργίας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου θα διασφαλιστεί η προστασία του δημόσιου χρήματος από τα φαινόμενα της σπατάλης, της απάτης και της διαφθοράς που εκδηλώνονται στο πεδίο της δημοσιονομικής διαχείρισης. Μέσω της παράλληλης καθιέρωσης του πλαισίου καταπολέμησης των φαινομένων απάτης ενισχύεται σημαντικά η θεσμική θωράκιση της καταπολέμησης της απάτης, καθώς ήδη προωθούνται μια σειρά από πρωτοβουλίες ενίσχυσης του πλαισίου εντατικοποίησης των ελέγχων των αρμόδιων υπηρεσιών.

Τέλος, θεωρείται επιτακτική ανάγκη η προώθηση της ψηφιακής αναβάθμισης των διαδικασιών της δημόσιας διοίκησης και των πληροφοριακών συστημάτων προκειμένου οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες της δημόσιας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών τους, με βάση τις νέες απαιτήσεις των κυβερνητικών δράσεων.

3.5 Συστήματα εσωτερικού ελέγχου φορέων Γενικής Κυβέρνησης

Στην Ελλάδα, η επίτευξη της στοχοθεσίας και η αύξηση της αποδοτικότητας στη δημόσια διοίκηση υπήρξε το ζητούμενο των τελευταίων ετών. Ωστόσο, στην μέχρι πρότινος ακολουθούμενη πρακτική από το Ελληνικό δημοσιονομικό σύστημα, το οποίο στηριζόταν στο ν. 2362/1995 δεν διακρίνονταν εύκολα οι προτεραιότητες και οι στόχοι της δημόσιας πολιτικής. Για τον λόγο αυτό, κατέστη ανέφικτος ο έλεγχος και η αξιολόγηση τους, εξασθενίζοντας τη συνολική δυνατότητα δημοσιονομικού προγραμματισμού.

Για πρώτη φορά το έτος 1997 τέθηκε σε ισχύ με το άρθρο 7 του ν. 2469/1997¹⁹ το ζήτημα της αξιολόγησης των δημοσίων δαπανών στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, με το νόμο αυτό ορίζεται ότι κάθε χρόνο το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους επιλέγει για εξέταση και αξιολόγηση συγκεκριμένες δαπάνες ή ομάδες ή κατηγορίες ή υποκατηγορίες δαπανών του προϋπολογισμού. Τα προκύπτοντα από την εξέταση αυτή συμπεράσματα αποτυπώνονται σε ειδική έκθεση, η οποία υποβάλλεται στο Υπουργικό Συμβούλιο και τη Βουλή. Τα συμπεράσματα αυτά λαμβάνονται υπόψη για τον εκτελούμενο κρατικό προϋπολογισμό, καθώς και την κατάρτιση προϋπολογισμών των επόμενων οικονομικών ετών, όπως ορίζεται ρητά στην παρ. 1 του ίδιου νόμου. Ειδικότερα, το Υπουργείο Οικονομικών δύναται, ειδικότερα, να προβαίνει στην αξιολόγηση των λειτουργικών δαπανών και την εξέταση του κόστους συντήρησης και λειτουργίας συγκεκριμένων υπηρεσιακών μονάδων ή και φορέων της Διοίκησης, σε σχέση με την εν γένει δραστηριότητα τους και το προσφερόμενο έργο. Η ανωτέρω αξιολόγηση των λειτουργικών δαπανών, μετά την ολοκλήρωσή της, τίθεται υπόψη των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης

---

¹⁹ Περιορισμός και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 38 Α).

και Οικονομικών, οι οποίοι εντός τριμήνου εισηγούνται στη Βουλή τις κατάλληλες νομοθετικές ρυθμίσεις, όπως προβλέπεται στην παρ. 2 του ίδιου νόμου.

Πρώτη όμως συστηματική απόπειρα για τον επανασχεδιασμό και την μετάβαση σε έλεγχο επιδόσεων των δημοσίων δαπανών στην Ελλάδα, αποτέλεσε η ανεπιτυχής εισαγωγή του σχεδόν άγνωστου μέχρι τότε είδους ελέγχου της απόδοσης στην Ελλάδα, το έτος 2003, η οποία σημειώθηκε με την απόσυρση του νομοσχεδίου με τίτλο «Συστήματα Ελέγχου Δαπανών, Οργάνωση Εσωτερικού Ελέγχου του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών» αφού τούτο ουδέποτε έφθασε στη Βουλή.

Η σύγχρονη έννοια του εσωτερικού ελέγχου εισάγεται πλέον σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα άρθρα 25 του ν. 3871/2010 και 178 του ν. 4270/2014. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η διενέργεια εσωτερικού ελέγχου σε όλους τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης από τις Υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, παραπέμποντας τόσο ως προς τον προσδιορισμό της έννοιας του εσωτερικού ελέγχου όσο και ως προς τη διαδικασία και τα όργανα διενέργειας στις διατάξεις του ν. 3492/2006²⁰, ο οποίος αποτέλεσε σταθμό στην εξέλιξη της δημοσιονομικής νομοθεσίας κατά την απαρχή της εισαγωγής της δημοσιονομικής διακυβέρνησης στην Ελλάδα.

Ειδικότερα, κατά το άρθρο 4 παρ. 4 του ν. 3492/06 ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal control) ορίζεται το συνολικό σύστημα διαχειριστικών και άλλων ελέγχων, συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων της οργανωτικής δομής, των μεθοδολογιών, των διαδικασιών και του εσωτερικού ελέγχου (internal audit), που έχει εφαρμόσει η Διοίκηση στις λειτουργίες του φορέα, για την υποστήριξη της επίτευξης των στόχων του με αποδοτικό, αποτελεσματικό και οικονομικό τρόπο. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εξασφαλίζει τη συμμόρφωση στις πολιτικές της Διοίκησης, διασφαλίζει τα περιουσιακά στοιχεία και πόρους του φορέα, μέσω πιστοποίησης της πληρότητας και ακρίβειας των λογιστικών εγγραφών και καταστάσεων και παρέχει επίκαιρες και αξιόπιστες δημοσιονομικές και διαχειριστικές πληροφορίες.

Επιπρόσθετα, ως εσωτερικός έλεγχος (internal audit), σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 2 του ν. 3492/06, ορίζεται η ανεξάρτητη ελεγκτική - συμβουλευτική

---

²⁰ Οργάνωση συστήματος ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 210 Α).

δραστηριότητα παροχής διαβεβαίωσης περί της επάρκειας των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου ενός φορέα, με στόχο τη βελτίωση των λειτουργιών του και την επίτευξη των στόχων του, χρησιμοποιώντας συστημικές και δομημένες μεθοδολογίες. Οι μεθοδολογίες αυτές στοχεύουν κυρίως στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που διέπουν τη λειτουργία του, των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου και των διαδικασιών ελέγχου. Τέλος, Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 3 του ανωτέρω νόμου, είναι η ανεξάρτητη ελεγκτική - συμβουλευτική υπηρεσία, η οποία παρέχει διαβεβαίωση περί της επάρκειας των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου ενός φορέα.

Η διάκριση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου προέρχεται από την ιδιωτική ελεγκτική. Ως εξωτερικός έλεγχος, στον χώρο των δημοσίων υπηρεσιών, νοείται ο έλεγχος που ασκείται σε αυτές από τον ανεξάρτητο ελεγκτικό θεσμό κάθε χώρας, και προκειμένου για την Ελλάδα από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Από την άλλη πλευρά, ως εσωτερικός δημοσιονομικός έλεγχος, νοείται αυτός που ασκείται εντός του φορέα της δημοσιονομικής διαχείρισης. Η νέα δημοσιονομική διαχείριση αναγνωρίζει μία διευρυμένη ελευθερία των διαχειριστών και της ευθύνης τους. Άμεσα συνδεδεμένη με τη νέα δημοσιονομική διαχείριση είναι και η χαλάρωση του δημοσιονομικού ελέγχου που διενεργεί το Ελεγκτικό Συνέδριο, κυρίως μέσω της αποδυνάμωσης του προληπτικού και την ενδυνάμωση του κατασταλτικού ελέγχου, το οποίο θα αναλυθεί εκτενέστερα στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. Η μείωση της αυστηρότητας των ελέγχων στηρίζεται στην αρχή ότι οι επικεφαλής των φορέων γνωρίζουν καλύτερα από κάθε άλλον τις ανάγκες τους και μπορούν να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά τους πόρους που τους διατίθενται. Είναι κατανοητό ότι αυτή η ευελιξία περιορίζεται στις λειτουργικές δαπάνες και όχι σε δαπάνες για επενδύσεις, ή σε μεταβιβαστικές πληρωμές (Rosen, Gayer, 2009:272).

Ωστόσο, δεν θα πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι όλες οι υπηρεσίες και οι φορείς παράγουν πλήθος πληροφοριών, τις οποίες δύσκολα μπορούν να κατανοήσουν οι εκτός των υπηρεσιών και αυτό έχει τη σημασία του όταν εξωτερικοί ελεγκτές αναλαμβάνουν την αξιολόγηση του έργου των υπηρεσιών και των φορέων. Σε μια τέτοια περίπτωση ένας σταθμισμένος δείκτης των διαφόρων εσωτερικών μέτρων ίσως

είναι η ενδεδειγμένη λύση για τους εξωτερικούς ελεγκτές. Παρά τις δυσκολίες όμως, οι περισσότερες χώρες, έχουν προχωρήσει στην υιοθέτηση τέτοιων μετρήσεων²¹.

Για τον λόγο αυτό, ο θεσμός του δημοσιονομικού ελεγκτή, δηλαδή του Ελεγκτικού Συνεδρίου, που ασκεί προληπτικό εσωτερικό έλεγχο στις πράξεις του οικονομικού υπευθύνου ενός φορέα (διατάκτη), δηλαδή του προσώπου που αποφασίζει για τη διάθεση του δημόσιου χρήματος, εγκαταλείφθηκε από τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες με τη δημοσιονομική μεταρρύθμιση του 2002. Θεωρήθηκε ότι έπρεπε ο διατάκτης να καταστεί απολύτως υπεύθυνος των πράξεών του, ώστε να μην επαναπαύεται σε ελέγχους που θα επακολουθήσουν. Ως εκ τούτου, εισήχθη στις Κοινοότητες ο σύγχρονος εσωτερικός έλεγχος (Σαρμάς, 2006:103).

Αυτή η αποκέντρωση των ευθυνών συνδέεται στενά με το γεγονός ότι η έμφαση πλέον δίνεται στα αποτελέσματα. Παραδοσιακά, η λογοδοσία και η χρηστή διαχείριση στον δημόσιο τομέα ήταν συνυφασμένη με τη νομιμότητα και τη συμμόρφωση στους κανόνες και τις θεσμοθετημένες διαδικασίες. Στο βαθμό που όλα ήταν νόμιμα δεν υπήρχε πρόβλημα. Σήμερα οι περισσότερες χώρες έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν συστήματα αξιολόγησης που δίνουν έμφαση στην απόδοση των δημοσίων δαπανών και στα αποτελέσματα, και είναι αυτά για τα οποία λογοδοτούν οι υπεύθυνοι. Δεν αρκεί πλέον η νομιμότητα. Απαιτείται και η σύνδεση των χρηματοδοτήσεων με τα αποτελέσματα, την ποιότητα δηλαδή και την ποσότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται στον πολίτη. Στην πράξη, αυτό δεν είναι εύκολη υπόθεση εφόσον υπάρχουν μια σειρά από προβλήματα στη μέτρηση των αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, η μέτρηση των αποτελεσμάτων αντιμετωπίζει σημαντικά προβλήματα αφού οι περισσότερες κρατικές υπηρεσίες δεν παράγουν ένα και μόνο προϊόν ή μία και μόνο υπηρεσία, την οποία μπορούμε να μετρήσουμε με κάποιο τρόπο. Όταν οι δημόσιες υπηρεσίες προσφέρουν περισσότερες από μία υπηρεσίες και οι οποίες συχνά είναι ετερογενείς, τα πράγματα είναι πιο δύσκολα. Αν και η πρόοδος που έχει συντελεστεί σε πολλές χώρες είναι σημαντική, εντούτοις υπάρχουν ακόμη σημαντικά προβλήματα που δημιουργούν διαμάχες και αμφισβητήσεις²². Για αυτόν τον λόγο θεωρείται περισσότερο από ποτέ αναγκαία η

---

²¹ Για τα προβλήματα αυτά υπάρχει μεγάλη βιβλιογραφία και αρθρογραφία. Βλέπε: Public Expenditure: Papers presented at the Banca d' Italia Workshop held in Perugia, 31 March – 2 April, (2005), Joumard et al. (2004), Robinson και Brumby (2005) και Curristine et al. (2007).

²² Βλέπε Joumard et al., για μια επισκόπηση των πρακτικών που χρησιμοποιούν οι διάφορες χώρες.

εφαρμογή συστημάτων αυτοελέγχου και αυτοαξιολόγησης, ιδιαίτερα σε θέματα που ανάγονται στην ορθή δημοσιονομική διαχείριση (Rosen, Gayer, 2009:272).

Στη νέα δημοσιονομική διαχείριση, ο εσωτερικός έλεγχος έχει καταστεί μέρος των καθηκόντων του υπευθύνου εκτέλεσης του προϋπολογισμού, δηλαδή μέρος των καθηκόντων του διατάκτη. Ειδικότερα, ο εσωτερικός ελεγκτής (internal auditor) ασκεί τον έλεγχο (audit) επί των δραστηριοτήτων του διατάκτη προκειμένου να τον βοηθήσει να θεραπεύσει τις αδυναμίες των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου (internal control), τον οποίο εφαρμόζει ο διατάκτης. Ο εσωτερικός ελεγκτής υπάγεται οργανικά στον διατάκτη και λειτουργεί προς εξυπηρέτηση των συμφερόντων του, για τον λόγο αυτόν το έργο που παράγει δεν απευθύνεται σε τρίτους, αλλά στον διατάκτη τον ίδιο. Ωστόσο, πρέπει να έχει αρκετή λειτουργική ανεξαρτησία έναντι αυτού, ώστε και το πρόγραμμα ελέγχου να καταρτίζει όπως αυτός το αντιλαμβάνεται και τις παρατηρήσεις του να διατυπώνει με ελευθερία κρίσης. Από την άλλη μεριά, ο διατάκτης οφείλει να έχει τον έλεγχο όλης της δραστηριότητας του φορέα υπό την ευθύνη του, αντιμετωπίζοντας κάθε σημαντικό κίνδυνο που μπορεί να απειλήσει την επίτευξη των στόχων του. Εκείνο που απαιτεί η σύγχρονη δημοσιονομική διαχείριση από τον διατάκτη είναι η καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση των κινδύνων που έχει εντοπίσει και συνεχίζουν να απειλούν τη διαχείρισή του, θέτοντας στη συνέχεια σε εφαρμογή μηχανισμούς αντιμετώπισής τους. Συνεπώς, ο εσωτερικός έλεγχος δεν αποσκοπεί απλώς στην αποτροπή και θεραπεία των πλημμελειών αλλά ταυτόχρονα επιδιώκει τον εντοπισμό των αδυναμιών και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων ώστε αυτές να εκλείψουν. Τέτοια μέτρα μπορεί να είναι η αύξηση των διατιθέμενων ανθρώπινων ή υλικών πόρων, η θέσπιση κάποιας νέας διαδικασίας ή η διενέργεια επαναληπτικών ελέγχων. (Σαρμας, 2006:106,107)

Ο εσωτερικός έλεγχος αναφέρεται στις δραστηριότητες του διατάκτη, δεδομένου ότι το σύστημα εσωτερικού ελέγχου (internal control) ενσωματώνεται στις αρμοδιότητες του διατάκτη, σε αντιδιαστολή με τον δημοσιονομικό ελεγκτή, ο οποίος εκτιμά εκ των υστέρων, κατασταλτικά, και ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα του εσωτερικού ελέγχου, κατά πόσο το εφαρμοζόμενο σύστημα εσωτερικού ελέγχου λειτουργεί ορθά και παράγει το αναμενόμενο αποτέλεσμα. Κύριος σκοπός του εσωτερικού ελέγχου είναι ο εντοπισμός και η εξάλειψη των τυχόν αδυναμιών των συστημάτων δημοσιονομικής διαχείρισης. Λόγω της πολύ σημαντικής συνεισφοράς

του στη βελτίωση της ποιότητας στη δημοσιονομικής διαχείρισης, με το άρθρο 168 παρ. 2 του ν. 4270/2014 θεσμοθετείται η αξιολόγηση της καταλληλότητας και της αποτελεσματικότητας των εσωτερικών δικλίδων των συστημάτων λογιστικών και δημοσιονομικών αναφορών, τις οποίες όλοι οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης είναι υποχρεωμένοι να θεσπίζουν. Σύμφωνα με το άρθρο 169 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως Ανώτατο Δημοσιονομικό Δικαστήριο, που αποτελεί τον εξωτερικό ανώτατο θεσμικό ελεγκτή του δημοσιονομικού συστήματος της χώρας παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα και την επάρκεια τόσο των Υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου, όσο και των εσωτερικών δικλίδων όλων των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, με σκοπό τον εντοπισμό και τη διόρθωση των συστημικών παθογενειών και αδυναμιών του συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης και επιπλέον διενεργεί έλεγχο επί των λογιστικών και οικονομικών συστημάτων αναφορών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Η διαδικασία αυτή αποτελεί διεθνή πρακτική που ορίζεται από τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και τα Ελεγκτικά Πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (ISSAI 610).

Τέλος, με το άρθρο 168 παρ. 3 του ν. 4270/2014 προβλέπεται η άμεση κοινοποίηση των εκθέσεων ελέγχου, που συντάσσονται από τις Υπηρεσίες Εσωτερικού Ελέγχου, στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Με τη ρύθμιση αυτή διασφαλίζεται η άμεση και διαρκής συνεργασία μεταξύ του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ως εξωτερικού ανώτατου θεσμού ελέγχου, και των Υπηρεσιών Εσωτερικού Ελέγχου, ως εσωτερικού ελεγκτή²³. Μέσω αυτού του συντονισμού των δραστηριοτήτων τους αποφεύγονται δυσάρεστες εκπλήξεις, καθώς σε περίπτωση που ο εσωτερικός ελεγκτής ελέγξει το ίδιο οικονομικό έτος ύλη που έχει ελεγχθεί από τον εξωτερικό ελεγκτή και καταλήξει σε δυσμενέστερο συμπέρασμα, δημοσιεύοντας παράλληλα και σχετική έκθεση, τότε θα προκληθεί σύγχυση και ανησυχία, θέτοντας σε αμφισβήτηση το κύρος των εκθέσεων του εξωτερικού ελεγκτή, ήτοι του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Απαιτείται, συνεπώς, μια βαθύτερη συνεννόηση μεταξύ των δύο ελεγκτικών θεσμών, πάντα όμως, μέσα στο πλαίσιο σεβασμού της αμοιβαίας ανεξαρτησίας τους.

Επισημαίνεται ότι όταν το Ελεγκτικό Συνέδριο διενεργεί έλεγχο σε ένα φορέα Γενικής Κυβέρνησης ως προς τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του δημόσιου

²³ Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 610, Ελεγκτικό Πρότυπο ISSAI 610, INTOSAI GOV 9150 του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων.

χρήματος, εστιάζοντας δηλαδή σε φαινόμενα σπατάλης, πρέπει να εξετάζει πρώτα αν ο ελεγχόμενος φορέας εφαρμόζει συστήματα αυτοελέγχου και αυτοαξιολόγησης σε θέματα που ανάγονται στην ορθή δημοσιονομική διαχείριση. Αν διαπιστωθεί ότι εφαρμόζονται, αυτό διευκολύνει σημαντικά το έργο του Ελεγκτικού Συνεδρίου γιατί τότε θα πρέπει να εξετάσει την πληρότητα και αποτελεσματικότητα των συστημάτων αυτών, χωρίς να χρειασθεί να τεθούν από την αρχή κριτήρια ελέγχου και στην συνέχεια να ερευνηθεί αν η πράξη ανταποκρίνεται σε αυτά. Συνεπώς, η αποδοτικότητα, αλλά και η οικονομικότητα των ενεργειών του ελεγχόμενου δεν μπορεί να εκτιμηθούν εύκολα από το Ελεγκτικό Συνέδριο, αν ο ελεγχόμενος φορέας δεν έχει θέσει διαδικασίες και εργαλεία ώστε να προβαίνει σε εκτίμηση της επίδοσης των υπηρεσιών του. Αν τέτοιοι μηχανισμοί δεν υφίστανται, τότε ο ελεγκτής της απόδοτικότητας και της οικονομικότητας βρίσκεται σε μια ανάλογη κατάσταση με τον ελεγκτή των λογαριασμών που θα έπρεπε να ελέγξει λογαριασμούς χωρίς αυτοί να υπάρχουν, στηριζόμενος απλώς και μόνο στο αρχείο των πράξεων ή στοιχείων που τηρεί ο ελεγχόμενος φορέας. Αν ο ελεγχόμενος φορέας διαθέτει τα εργαλεία καταγραφής στόχων, δεικτών, μέσων και αποτελεσμάτων, ο ελεγκτής δεν έχει παρά να ελέγξει την αξιοπιστία αυτών έτσι όπως θα έλεγχε την αξιοπιστία των λογαριασμών, ελέγχοντας, με άλλα λόγια, την ακρίβεια, την πληρότητα, την ειλικρίνεια, την πιστή εικόνα της οικονομικής πραγματικότητας που τα στοιχεία αυτά δίνουν (Σαρμάς, 2006:228,234, 235).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

4.1 Ελεγκτικό Συνέδριο ως εξωτερικός ελεγκτής της δημοσιονομικής διαχείρισης

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως το Ανώτατο Δημοσιονομικό Δικαστήριο της Χώρας, ασκώντας τον προβλεπόμενο στο άρθρο 98 παρ. 1 του Συντάγματος έλεγχο δαπανών, εσόδων και λογαριασμών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, διευρύνει το ρόλο του με τον έλεγχο όλου του συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης. Στο πλαίσιο της υιοθέτησης και εφαρμογής του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμφώνου, το οποίο περιέχει τους βασικούς κανόνες που οριοθετούν τις δυνατότητες άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής και θέτει τα όρια για το δημόσιο χρέος και το δημοσιονομικό έλλειμμα, αλλά και των Κανονισμών και Οδηγιών που το συνοδεύουν, το Ελεγκτικό Συνέδριο καλείται να διαδραματίσει τον καταλυτικό ρόλο του εξωτερικού ελεγκτή όλου του συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης της Χώρας, όπως ορίζεται ρητά στο άρθρο 3(1) της Κοινοτικής Οδηγίας 2011/85/ΕΕ, η οποία ενσωματώθηκε στο ν. 4270/2014.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο ασκεί τον εξωτερικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και λογαριασμών, καθώς και των συστημάτων λογιστικών και δημοσιονομικών αναφορών για όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης. Περαιτέρω, το Ελεγκτικό Συνέδριο παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα και την επάρκεια των Υπηρεσιών Δημοσιονομικού Ελέγχου και των εσωτερικών δικλίδων του συνόλου των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, διαχωρίζοντας σαφώς το ρόλο του ως εξωτερικού ελεγκτή, σε σχέση με τους φορείς άσκησης εσωτερικού ελέγχου. Ιδιαίτερα σημαντική προς την κατεύθυνση αυτή θεωρείται η συνεργασία του Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Υπουργείο Οικονομικών, ως αρμόδιου φορέα για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης.

Ο Οδικός Χάρτης για την παροχή τεχνικής βοήθειας στο Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο για τον εξωτερικό του έλεγχο την περίοδο 2012 – 2014 στο πλαίσιο της

TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, όπως αυτός συμφωνήθηκε στις 21 Ιουνίου 2012, είχε ως αποκλειστική επιδίωξη την ενδυνάμωση των σχέσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Κοινοβούλιο και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη²⁴, την προετοιμασία και την εφαρμογή ενός ετήσιου προγράμματος ελέγχου, αλλά και την ενίσχυση της επάρκειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διενέργεια οικονομικών ελέγχων μέσω της διεξαγωγής πιλοτικών ελέγχων, οι οποίοι εφαρμόζουν και υιοθετούν τις μεθοδολογίες των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων, διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο τις αρχές της ανεξαρτησίας στη λειτουργία του, όπως αυτές έχουν αποτυπωθεί στη Διακήρυξη της Λίμα και του Μεξικό του Διεθνούς Οργανισμού Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI) και εφαρμόζονται από το σύνολο των Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων.

Ο εκσυγχρονισμός του ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου απαιτεί την συνύπαρξη τόσο των αρχών και των εννοιών που αφορούν στη νομιμότητα και στην κανονικότητα, όσο και αυτών που αφορούν τα χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Εκτός, δηλαδή, του ελέγχου της ακρίβειας των λογαριασμών και της ορθότητας της καταγραφής τους (πρώτο στάδιο), καθώς και της τήρησης της αρχής της νομιμότητας κατά τη διενέργεια των δημοσίων δαπανών (δεύτερο στάδιο), το Ελεγκτικό Συνέδριο οφείλει να προχωρήσει στην εφαρμογή και του τρίτου σταδίου δημοσιονομικού ελέγχου, διαπιστώνοντας εάν το δημόσιο χρήμα διατέθηκε με τον πλέον οικονομικό τρόπο, εάν απέδωσε το μέγιστο αποτέλεσμα και εάν επιτεύχθηκε ο επιδιωκόμενος στόχος (Πρακτικά της 19^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου). Περαιτέρω, ο ασκούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο έλεγχος επεκτείνεται και στην έρευνα ως προς την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των ελεγχόμενων φορέων, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον του σε συστημικές παθογένειες και αδυναμίες, η θεραπεία των οποίων έχει πολλαπλάσιο δημοσιονομικό όφελος για την ελληνική κοινωνία, σε σύγκριση με τον εντοπισμό συγκεκριμένου ελλείμματος ή παράνομης δαπάνης. Ως εκ τούτου, η υιοθέτηση του ελέγχου της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με το άρθρο 80 του ν. 4055/12, εμπλούτισε τα διαθέσιμα ελεγκτικά εργαλεία του, οδηγώντας στη διεύρυνση και ενίσχυση του ρόλου του, διατηρώντας παράλληλα τις αρμοδιότητες που του δίνει το Σύνταγμα και η κείμενη νομοθεσία.

---

²⁴ Μέσα μαζικής ενημέρωσης, κοινή γνώμη κ.α.

4.2 Ελεγχόμενοι φορείς – πεδίο ελέγχου

Το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο κατά το Σύνταγμα ανήκει στη δικαστική εξουσία ελέγχει κατασταλτικώς όλους τους φορείς Γενικής Κυβέρνησης, ήτοι: α) την Προεδρία της Δημοκρατίας, β) τα 19 Υπουργεία, γ) τις 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, δ) τις 16 Ανεξάρτητες Αρχές, συμπεριλαμβανομένου και του νεοσυσταθέντος, με το ν. 4270/2014, Δημοσιονομικού Συμβουλίου, ε) τους 324 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου βαθμού, στ) τους 13 Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης δευτέρου βαθμού, ζ) τους 125 Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης και τα 102 κρατικά νοσοκομεία. Στον ως άνω έλεγχο συμπεριλαμβάνονται οι λογαριασμοί των περί των 320 δημοσίων ταμείων (Δ.Ο.Υ.), των 300 τελωνείων και τελωνειακών σταθμών, καθώς και περί των 300 πρεσβειών και προξενείων. Επίσης, το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει κατασταλτικώς τους λογαριασμούς (περί τα 950) των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου που ανήκουν στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και επιχορηγήσεις που δίνονται σε ιδιωτικούς φορείς.

4.3 Χαρακτήρας Ελέγχου

4.3.1 Προληπτικός έλεγχος

Ο προληπτικός έλεγχος των κρατικών δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο θεσπίσθηκε το έτος 1887 και διατηρήθηκε η άσκησή του μέχρι και σήμερα. Όπως επισημαίνει ο καθηγητής Δημοσιονομικού Δικαίου Ν. Μπάρμπας (2012: 152-154), στον προληπτικό έλεγχο εξετάζεται η τυπικότητα και η ουσιαστικότητα των δημόσιων δαπανών. Η Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου με σειρά γνωμοδοτήσεων της²⁵ έχει κρίνει ότι ο προληπτικός έλεγχος νομιμότητας των κρατικών δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο είναι συνταγματικά κατοχυρωμένος. Επομένως ο κοινός νομοθέτης δύναται μεν να ρυθμίζει τη διαδικασία, το εύρος και τον τρόπο άσκησής του, πλην οι ρυθμίσεις αυτές δεν δύνανται είτε να αναιρούν ουσιαστικά τον προληπτικό έλεγχο των δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο είτε να τον περιορίζουν υπέρμετρα.

---

²⁵ 20/30-5-1979, 34/8-10-1984, 14/29-4-1991

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο τελικός σκοπός του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι να ασκεί τις ελεγκτικές του αρμοδιότητες κατά τρόπο αποδοτικό και αποτελεσματικό, καθώς επίσης και εν όψει της συνεχούς αυξήσεως των οικονομικών δραστηριοτήτων του Δημοσίου, με την οποία κατέστη εκ των πραγμάτων ανέφικτη η διενέργεια ενδελεχούς προληπτικού ελέγχου του συνόλου των εντελλομένων με τα χρηματικά εντάλματα δαπανών, δεδομένου και του περιορισμένου ανθρώπινου δυναμικού, το Ελεγκτικό Συνέδριο επικεντρώνει την προσοχή του είτε σε δαπάνες υψηλού κινδύνου και είτε σε δαπάνες σημαντικής οικονομικής αξίας. Πράγματι, με τα Π.Δ. 136/2011 και 87/2014, κατόπιν σύμφωνης γνώμης (Πρακτικά 23^{ης} /21-10-2011 Γ.Σ. της Ολομ. Ελ. Συν. και Πρακτικά 10^{ης} /7-5-2014 Γ.Σ. της Ολομ. Ελ. Συν.) της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με το άρθρο 27 του ν. 3871/2010, τέθηκαν κατώτατα όρια δαπανών για την άσκηση του προληπτικού ελέγχου, ήτοι: α) για τα εντάλματα της Κεντρικής Διοίκησης από 30.000 ευρώ και άνω, β) για τα εντάλματα των Ν.Π.Δ.Δ. από 10.000 ευρώ και άνω²⁶, γ) για τα εντάλματα των ΟΤΑ Α΄ βαθμού από 5.000 ευρώ και άνω και δ) για τα εντάλματα των ΟΤΑ Β΄ βαθμού²⁷ από 15.000 ευρώ και άνω. Προβλέπεται ακόμη ο έλεγχος, σε κάθε περίπτωση, κατά την υποβολή του πρώτου λογαριασμού των δαπανών που αφορούν σε συμβάσεις εκτέλεσης δημοσίων έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών. Ελέγχονται, επίσης, ανεξαρτήτως ποσού, οι δαπάνες της πρώτης μισθοδοσίας του πάσης φύσεως προσωπικού, οι πρόσθετες αμοιβές²⁸ και οι επιχορηγήσεις σε Ν.Π.Ι.Δ..

Επισημαίνεται ότι το πλήθος των διαφορετικών κατώτατων ορίων των ελεγχόμενων δαπανών από το Ελεγκτικό Συνέδριο, ανάλογα με την κατηγορία του εκάστοτε φορέα Γενικής Κυβέρνησης, οφείλεται στη φύση και στην έκταση της παθογένειας στις δαπάνες της Κεντρικής Διοίκησης, σε σχέση με εκείνες των λοιπών φορέων, η οποία εμφανίζεται περιορισμένη και τέτοιας έκτασης, που να δικαιολογεί την επικέντρωση του ελέγχου σε συναλλαγές μεγαλύτερου οικονομικού μεγέθους. Η σχετική δε άνοδος του ορίου στην Κεντρική Διοίκηση μπορεί να δικαιολογηθεί ενόψει και της επικείμενης σύστασης μονάδων εσωτερικού ελέγχου στα Υπουργεία, οι οποίες υποχρεούνται στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου να παρακολουθούν τις δημοσιονομικές αδυναμίες της Κεντρικής Διοίκησης παρέχοντας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ως εξωτερικό ελεγκτή, την εξουσία του τελικού ελέγχου με όρους

²⁶ Για τα εντάλματα των νοσοκομείων του ΕΣΥ από 5.000 ευρώ και άνω - άρθρο 55 παρ. 1 του ν. 4075/2012.

²⁷ Όταν αρχίσει να διενεργείται ο έλεγχος - άρθρ. 275 του ν. 3852/2010.

²⁸ Αποζημιώσεις και υπερωρίες.

αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας (Πρακτικά 26^{ης} /17-12-2014 Γ.Σ. της Ολομ. Ελ. Συν.).

Από τα διαθέσιμα στοιχεία σαφώς συνάγεται ότι παρά τον περιορισμό του αριθμού των ελεγχθέντων προληπτικών χρηματικών ενταλμάτων²⁹ και τη συνακόλουθη εξοικονόμηση ανθρώπινου προσωπικού, ο προληπτικός έλεγχος δεν κατέστη λιγότερο αποτελεσματικός. Αντιθέτως, από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι κατά το έτος 2012, κατά το οποίο ετέθη σε εφαρμογή το Π.Δ. 136/2011 για τα κατώτατα όρια δαπανών, σε σχέση με το έτος 2011, αυξήθηκε και ο αριθμός των χρηματικών ενταλμάτων, που επεστράφησαν στη διοίκηση αθεώρητα και ο αριθμός των εισαχθεισών στους δικαστικούς σχηματισμούς του Δικαστηρίου διαφωνιών (Πρακτικά 10^{ης} /7-5-2014 Γ.Σ. της Ολομ. Ελ. Συν.). Επιπλέον, η κατά 70% μείωση του αριθμού των ελεγχόμενων χρηματικών ενταλμάτων επέτρεψε στο Ελεγκτικό Συνέδριο να αποδεσμεύσει ελεγκτικό προσωπικό από τον προληπτικό έλεγχο και να το αξιοποιήσει σε κατασταλτικούς ελέγχους τομέων υψηλού ελεγκτικού κινδύνου και ενδιαφέροντος.

Η σταδιακή αύξηση των ορίων δαπανών για τη διενέργεια του προληπτικού ελέγχου συμβαδίζει με το κοινοτικό σύστημα δημοσιονομικού ελέγχου, σύμφωνα με το οποίο ο προληπτικός έλεγχος έχει εγκαταλειφθεί πλήρως υπό την παραδοσιακή του μορφή, για τον κύριο λόγο ότι οι οικονομικοί υπεύθυνοι (διατάκτες) των δαπανών δεν πρέπει να επαναπαύονται στο ενδεχόμενο ότι μη νόμιμες και αντικανονικές πράξεις που εκδίδουν θα εντοπισθούν τελικώς από την υπηρεσία που τους ελέγχει και έτσι θα αποφύγουν την ευθύνη. Κρίθηκε αντιθέτως, ότι πρέπει αυτοί να φέρουν το βάρος της ευθύνης των πράξεών τους, ώστε να αισθάνονται την ανάγκη να προλαμβάνουν παρανομίες (Σαρμάς, 2006:4). Επίσης, η έμφαση σε προληπτικούς ελέγχους που χαρακτηρίζει το σύστημα δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα, με την πρακτική για προέγκριση των αποφάσεων και εκ των προτέρων έλεγχο, εκτός του ότι μειώνει τις δυνατότητες εξατομίκευσης ευθυνών και εφαρμογής ουσιαστικού εκ των υστέρων ελέγχου οδηγεί στη δημιουργία ανασταλτικής γραφειοκρατίας προκαλώντας καθυστέρηση στη λήψη αποφάσεων, έλλειψη πρωτοβουλίας και καινοτομικότητας, χαμηλή παραγωγικότητα και προσκόλληση στους τύπους και στη νομιμοφάνεια των

---

²⁹ Κατά το έτος 2011 ελέγχθηκαν προληπτικώς 1.641.997 χρηματικά εντάματα, συνολικού ποσού 145.504.944.092,02 ευρώ, ενώ κατά το έτος 2012 453.488 χρηματικά εντάματα συνολικού ποσού άνω των 182.320.025.392,77 ευρώ.

αποφάσεων, συχνά σε βάρος του βέλτιστου των επιλογών (Μπαμπανάσης, 1998:151-153).

Προς περιορισμό των ανωτέρω αρνητικών επιπτώσεων στη δημοσιονομική διαχείριση, το Ελεγκτικό Συνέδριο, μέσω της αναπροσαρμογής του ορίου των ελεγχόμενων δαπανών του, μετά την έκδοση του Π.Δ. 136/2011 και του 87/2014 όμοιου, θα: α) επιτύχει εξοικονόμηση πόρων και προσωπικού του προς όφελος του κατασταλτικού ελέγχου, περιορισμό της γραφειοκρατίας, καθώς και άρση τυχόν επικαλύψεων ελεγκτικών αρμοδιοτήτων, β) διασφαλίσει την ενίσχυση της ρευστότητας της αγοράς, λόγω της μείωσης του χρόνου πληρωμής των πιστωτών των φορέων Γενικής Κυβέρνησης και γ) προωθήσει περαιτέρω συμμόρφωση του ασκούμενου από το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχου προς τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα του δημοσίου τομέα³⁰ (Πρακτικά 26^{ης} /17-12-2014 Γ.Σ. της Ολομ. Ελ. Συν.).

Περαιτέρω, δεν θα πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι σύμφωνα με το άρθρο 35 του ν. 4129/13, σε συμβάσεις αγαθών, εκτέλεσης έργων και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονταν από το Δημόσιο, η προϋπολογιζόμενη δαπάνη των οποίων υπερέβαινε το ποσό του ενός εκατομμυρίου ευρώ, διενεργείτο υποχρεωτικά έλεγχος νομιμότητας της οικείας σύμβασης, πριν από τη σύναψή της (προσυμβατικός έλεγχος) από Κλιμάκια του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Πλέον όμως, με τις διατάξεις του άρθρου πρώτου, παρ. Γ', υποπαρ. Γ1 του ν. 4254/2014 (ΦΕΚ 85 Α), επεκτάθηκε ο προσυμβατικός έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και επί των συμβάσεων με οικονομικό αντικείμενο από 500.001 έως 1.000.000 ευρώ, γεγονός που επεκτείνει τις αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου και βελτιώνει τις ελεγκτικές διαδικασίες, αφού εντοπίζει σε πρώιμο στάδιο τυχόν παραλείψεις ή παρεκκλίσεις από την προβλεπόμενη διαδικασία για την ανάδειξη αναδόχων δημοσίων συμβάσεων, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο αποφασιστικά στη διασφάλιση των συναλλαγών.

4.3.2 Κατασταλτικός έλεγχος

Ο ασκούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο κατασταλτικός έλεγχος διενεργείται μετά την πραγματοποίηση των δαπανών. Είναι τακτικός, ετήσιος και δειγματοληπτικός και είναι πάντα έλεγχος κανονικότητας και νομιμότητας της

---

³⁰ INTOSAI Auditing Standards 2.2.2-2.2.30

δαπάνης, καθώς επίσης και έλεγχος περί την ακρίβεια και ορθότητα καταγραφής των λογαριασμών. Το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχει κάθε έτος λογαριασμούς των Υπουργείων και απολογισμούς των Ο.Τ.Α. και των νομικών προσώπων που ανήκουν σε αυτούς. Με απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 3060/2002 και ήδη άρθρου 54 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ν. 4129/2013) καθορίζονται τα υπόλοιπα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου που θα ελεγχθούν κατ' έτος. Πρέπει όμως το καθένα να ελέγχεται τουλάχιστον μια φορά κάθε τέσσερα χρόνια. Οι ανωτέρω έλεγχοι ενεργούνται από τους Επιτρόπους (Διευθυντές), οι οποίοι επικουρούνται από υπαλλήλους - του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Επίσης, με απόφαση του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου μπορεί να διαταχθεί έκτακτος διαχειριστικός έλεγχος σε οποιονδήποτε φορέα. Ο έλεγχος διενεργείται από ομάδα ελεγκτών που ορίζεται από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Διενεργούνται περί τους 5 με 10 έκτακτοι έλεγχοι κάθε έτος και απασχολούνται περί τους 3 έως 6 ελεγκτές ανά έλεγχο.

4.3.3 Άλλες αρμοδιότητες του Ελεγκτικού Συνεδρίου

Το Ελεγκτικό Συνέδριο εκπονεί κάθε έτος την Ετησία προς τη Βουλή Έκθεση των πεπραγμένων του, σύμφωνα με το άρθρο 67 του ν. 4129/2013 καθώς και την, σύμφωνα με τις οικείες συνταγματικές διατάξεις (άρθ. 98 παρ. 1 περ. ε΄) Ετησία Διαδήλωση περί του απολογισμού και γενικού ισολογισμού του Κράτους σύμφωνα με το άρθρο 66 του ν. 4129/2013. Αξίζει δε να σημειωθεί ότι στη διαδήλωση αυτή δόθηκε, από τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, ιδιαίτερο κοινοβουλευτικό βάρος³¹. Εδώ, αξίζει να σημειωθεί όμως ότι η διαδήλωση αξιοπιστίας του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου³², είναι από πλευράς αντικειμένου αλλά και έντασης ελέγχου, πολύ διαφορετική από την εν λόγω διαδήλωση. Πρώτον, γιατί αφορά όχι μόνο την αξιοπιστία των λογαριασμών, όπως η διαδήλωση, αλλά και τη νομιμότητα και κανονικότητα των υποκείμενων πράξεων και δεύτερον, γιατί προετοιμάζεται με βάση μια εξαιρετικώς εκτεταμένη ελεγκτική εργασία η οποία απορροφά πλέον τους μισούς ελεγκτές του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου,

³¹ Άρθρο 79, παρ. 7 του Συντάγματος.

³² Άρθρο 248, παρ. 1 της Συνθήκης για ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

αποτελεί δε σχεδόν το αποκλειστικό στοιχείο του περιεχομένου της ετήσιας εκθέσεως του εν λόγω θεσμού (Σαρμάς, 2006:5).

Επιπροσθέτως, το Ελεγκτικό Συνέδριο γνωμοδοτεί, σύμφωνα με το άρθρο 73 παρ. 2 του Συντάγματος, επί των συνταξιοδοτικών νομοσχεδίων καθώς και σε ερωτήματα των Υπουργών που αφορούν σε θέματα ερμηνείας των διατάξεων της δημοσιολογιστικής νομοθεσίας. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 176 του ν. 4270/14, το Ελεγκτικό Συνέδριο γνωμοδοτεί για νομοσχέδια που ρυθμίζουν μείζονος σπουδαιότητας θέματα δημοσιονομικής διαχείρισης των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, τα οποία υποβάλλονται ενώπιον του από τον Υπουργό Οικονομικών.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο αφιερώνει ιδιαίτερα σημαντικό μέρος από τις διαθέσιμες δυνάμεις του σε τακτικούς, ετήσιους, κατασταλτικούς ελέγχους, παραμελώντας τη διενέργεια επιλεγμένων ελέγχων σε τομείς υψηλού ελεγκτικού ενδιαφέροντος και υψηλού δημοσιονομικού κινδύνου. Ελέγχει κατ' έτος το σύνολο σχεδόν της δημοσιονομικής διαχείρισης³³, χωρίς να προβαίνει σε ειδικότερη επιλογή του ελεγκτέου αντικειμένου. Η διασπορά του ελέγχου σε τόσους πολλούς φορείς οδηγεί το δημοσιονομικό έλεγχο σε απλή διασταύρωση και επισκόπηση των στοιχείων, με αποτέλεσμα να προκαλείται αναπόφευκτα ο συστημικός κίνδυνος του μη εντοπισμού (Detection Risk) από τον ελεγκτή των υλικών σφαλμάτων και παρατυπιών στην ελεγχόμενη δημοσιονομική διαχείριση.

Ως εκ τούτου, το Ελεγκτικό Συνέδριο εκδίδει κατ' έτος μια ετήσια έκθεση στην οποία προσεγγίζονται διάφορα θέματα χωρίς να αντλούνται συμπεράσματα για το σύνολο της διαχείρισης, εστιάζοντας κυρίως σε πεδία που ελέγχθηκαν, εντοπίζοντας και αναφέροντας προβλήματα και αδυναμίες. Το μοντέλο αυτό, ωστόσο, ισχύει και σε κοινοτικό επίπεδο, όσον αφορά κυρίως τον έλεγχο της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, χωρίς να απαιτείται από τη σχετική ευρωπαϊκή νομοθεσία το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο να αποφαινεται κατ' έτος συνολικώς επί της ορθής δημοσιονομικής διαχείρισης. Από την άλλη μεριά, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο εστιάζει σε έναν έλεγχο που δεν είναι μεν εξαντλητικός του συνόλου της υπό έλεγχο ύλης, αλλά μέσω της δειγματοληψίας πραγματοποιούνται αναγωγές στο σύνολο, εντός των προβλεπόμενων ορίων εύλογης βεβαιότητας που προσεγγίζουν συνήθως το

---

³³ Κράτος, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α.

95%, παρέχοντας μια αξιόπιστη εκτίμηση επί του συνόλου της ελεγχόμενης διαχείρισης.

4.4 Προτεραιότητες – Ετήσιο Πρόγραμμα Ελέγχου

4.4.1 Στρατηγικοί στόχοι Ελεγκτικού Συνεδρίου

Το Ελεγκτικό Συνέδριο προγραμματίζει το έργο του στη βάση μιας στρατηγικής ελέγχου, η οποία αποσκοπεί: α) στην αναβάθμιση και βελτίωση της δημόσιας λογοδοσίας και της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα και β) στην επανεκτίμηση από το Κοινοβούλιο και την κοινή γνώμη του ρόλου και της αποστολής του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Προς επίτευξη των ανωτέρω στόχων εστιάζει τους ελέγχους του σε τομείς υψηλού ελεγκτικού ενδιαφέροντος, εξασφαλίζει έναν συνεχώς αυξανόμενο αντίκτυπο των διενεργουμένων ελέγχων και οργανώνει και αξιοποιεί τους διαθέσιμους πόρους του με τον πλέον βέλτιστο τρόπο.

Η μεγιστοποίηση του συνολικού αντικτύπου των διενεργουμένων ελέγχων του επιτυγχάνεται μέσω της κατάλληλης επιλογής θεμάτων ελέγχου, προσαρμοσμένα στις ανάγκες του Κοινοβουλίου και της κοινής γνώμης, εστιάζοντας σε πεδία ελέγχου υψηλού ενδιαφέροντος και χρηματοοικονομικού κινδύνου. Επιπροσθέτως, η προώθηση χρήσιμων συστάσεων από το Ελεγκτικό Συνέδριο προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο, αναφορικά με τη βελτίωση - αναβάθμιση της δημόσιας χρηματοοικονομικής διαχείρισης, καθώς επίσης και η ενθάρρυνση αποτελεσματικής επικοινωνίας με τους πολίτες μέσω της έκδοσης έγκαιρων, σαφών, αξιόπιστων και ευανάγνωστων εκθέσεων ελέγχου, θεωρούνται υψίστης σημασίας για την βελτίωση του αντικτύπου των διενεργούμενων ελέγχων.

Η ενίσχυση της αποδοτικότητας του έργου του Ελεγκτικού Συνεδρίου εξασφαλίζεται μέσω της βέλτιστης αξιοποίησης των πόρων του. Αυτό επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της υιοθέτησης της νέας μεθοδολογίας ελέγχου κατά τα ελεγκτικά πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), της αναβάθμισης της υλικοτεχνικής υποδομής, της συνεχούς εκπαίδευσης των ελεγκτών, της κατάρτισης εγχειριδίου ελέγχου, της εσωτερικής αξιολόγησης του Ελεγκτικού Συνεδρίου και της ενίσχυσης της κινητικότητας των ελεγκτών μεταξύ ομάδων ελέγχου.

Η επανεκτίμηση - αναβάθμιση της αποστολής του Ελεγκτικού Συνεδρίου και η παράλληλη βελτίωση της αποδοτικότητας μέσω της καλύτερης χρήσης των πόρων του θα βασιστεί μακροπρόθεσμα στο Πολυετές Πρόγραμμα Ελέγχου για την περίοδο 2016 – 2019, μέσω του οποίου θα προγραμματιστούν οι έλεγχοι εντός των επόμενων τεσσάρων ετών. Η κατάρτιση του Πολυετούς Προγράμματος Ελέγχου θα βασιστεί στη Στρατηγική Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο χαρτοφυλάκιο των δυνητικών ελέγχων, στην εκτίμηση των συνολικών πόρων οι οποίοι θα κατανεμηθούν πέραν των συνήθων και τρεχόντων ελέγχων, στη διενέργεια στοχευμένων ελέγχων σε τομείς υψηλού ελεγκτικού ενδιαφέροντος καθώς και στην ανάγκη κάλυψης, σε κυκλική βάση, του συνολικού ελεγκτικού πεδίου στη δημόσια διοίκηση.

Ως στρατηγικοί στόχοι των ελέγχων του Πολυετούς Προγράμματος Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου θεωρούνται η ενδυνάμωση της χρηματοοικονομικής διαχείρισης και λογοδοσίας των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, η συνεισφορά στην ενίσχυση των συστημάτων χρηματοοικονομικού ελέγχου και λογοδοσίας, η ενίσχυση των δημοσίων εσόδων μέσω του εντοπισμού δυνητικών εξοικονομήσεων στον Κρατικό Προϋπολογισμό, η ενδυνάμωση της διακυβέρνησης των ελεγχόμενων φορέων μέσω της ενίσχυσης των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, η επίσπευση των σημαντικότερων ανέλεγκτων λογαριασμών, η βαθμιαία ενίσχυση της ικανότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διενέργεια στοχευμένων κατασταλτικών ελέγχων, η παροχή σημαντικής πληροφόρησης προς το Ελληνικό Κοινοβούλιο προκειμένου να εκτελέσει αποτελεσματικά τον εποπτικό του ρόλο, η βαθμιαία ενίσχυση της επάρκειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διενέργεια ελέγχων επιδόσεων με κύριο σκοπό τη μετάβαση στους προϋπολογισμούς προγραμμάτων και τέλος η ενίσχυση των εσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το Πολυετές Πρόγραμμα Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου θα αναθεωρείται σε ετήσια βάση, αποσύροντας ή εισάγοντας επιπλέον θέματα και προτάσεις ελέγχου, λαμβάνοντας υπόψη τους αναδυόμενους κινδύνους και τις νέες δραστηριότητες του Δημοσίου, τις προκλήσεις, τις ανησυχίες και τα μηνύματα από την κοινή γνώμη και το Κοινοβούλιο και τέλος τη βέλτιστη χρήση του υπηρετούντος προσωπικού και των διαθέσιμων πόρων.

4.4.2 Μέσα επίτευξης των στρατηγικών στόχων

Τα εργαλεία για την επίτευξη των στόχων των ελέγχων του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι: α) η υιοθέτηση νέας μεθοδολογίας ελέγχου κατά τα ελεγκτικά πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI), σύμφωνα με τα οποία, προσδίδεται η απαραίτητη ανεξαρτησία στους διενεργούμενους από το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχους και αναβαθμίζεται η ποιότητα τους, βασιζόμενη σε κοινώς αποδεκτά επαγγελματικά κριτήρια ποιότητας, β) η διενέργεια στοχευμένων ελέγχων υψηλού ελεγκτικού ενδιαφέροντος, οι οποίοι επιλέγονται με βάση τη σημαντικότητα (materiality) του ελεγχθέντος τομέα (οικονομική αξία), τους κινδύνους για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση (risk), την κάλυψη (coverage) στο παρελθόν σχετικών θεμάτων από το Ελεγκτικό Συνέδριο και αξιολογήσεις από άλλους ελεγκτικούς φορείς, τη συνάφεια (relevance) του θέματος, δηλαδή η εξακρίβωση του ενδιαφέροντος για το ελεγχόμενο θέμα εκ μέρους του Κοινοβουλίου, της Κυβέρνησης, των πολιτών, των μέσων μαζικής ενημέρωσης ή άλλων ενδιαφερόμενων φορέων, εφόσον η βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης θα προκύψει από τον έλεγχο ενός θέματος που αφορά τους ενδιαφερόμενους φορείς, καθώς και ο πιθανός αντίκτυπος (impact) που περιλαμβάνει την επίδραση των πορισμάτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε μελλοντικές πολιτικές και προγράμματα, πιθανές ευκαιρίες εξοικονόμησης πόρων και επισήμανση ορθής πρακτικής, γ) η διενέργεια ελέγχου συστημάτων ώστε να διαπιστωθεί κατά πόσο οι ελεγχόμενοι φορείς έχουν σχεδιάσει και εφαρμόσει συστήματα διαχείρισης και παρακολούθησης με σκοπό τη βελτιστοποίηση της οικονομικότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας, εξετάζοντας κατά πόσο τα εφαρμοζόμενα συστήματα παράγουν συναφείς, αξιόπιστες και έγκαιρες πληροφορίες, δ) η δημοσιότητα των εκθέσεων ελέγχου προς ενημέρωση του Κοινοβουλίου και της κοινής γνώμης, ε) η συνεχής εκπαίδευση των ελεγκτών, στ) η κατάρτιση εγχειριδίου ελέγχου στο πλαίσιο των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων και ζ) η εσωτερική αξιολόγηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία διασφαλίζει την αμερόληπτη, αντικειμενική και οικονομικότερη άσκηση των καθηκόντων του, συνεισφέροντας πραγματικά στην αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα, βασιζόμενο σε επαρκή και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία ελέγχου, όπως απαιτείται από τα ελεγκτικά πρότυπα (Πρακτικά 19^{ης} Γενικής Συνεδρίασεως της Ολομέλειας του Ελ. Συν.).

4.4.3 Διαδικασία εκπόνησης ετήσιου προγράμματος ελέγχου

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία³⁴ ανατίθενται στο Ελεγκτικό Συνέδριο η εκπόνηση ετήσιου προγράμματος ελέγχου και η διενέργεια ελέγχων απόδοσης και ελέγχου συστημάτων, όπως ρητά ορίζεται στις διατάξεις του Οργανισμού του και τα ελεγκτικά πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI). Ο προγραμματισμός του ελέγχου, ο οποίος βασίζεται σε στρατηγικούς στόχους του Ελεγκτικού Συνεδρίου και σε διαθέσιμους ελεγκτικούς ανθρώπινους πόρους, διενεργείται μέσω της μεθοδολογίας ανάλυσης κινδύνου προκειμένου να επιλεγεί το ελεγκτέο αντικείμενο με τον πλέον βέλτιστο τρόπο. Σκοπός της εν λόγω ανάλυσης κινδύνου είναι να εντοπισθούν και να ελεγχθούν οι φορείς ή η δημοσιονομική δραστηριότητα με υψηλό κίνδυνο. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των τακτικών ελέγχων, που επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο ανεξαρτήτως του ελεγκτικού τους ενδιαφέροντος και την επικέντρωση των ελέγχων σε στοχευμένους τομείς υψηλού δημοσιονομικού ενδιαφέροντος και υψηλού δημοσιονομικού κινδύνου (Πρακτικά 19^{ης} /30-10-2013 Γ.Σ. της Ολομ. Ελ. Συν.).

Προκειμένου να επιτευχθεί μία υψηλού επιπέδου ανάλυση κινδύνου θα πρέπει το Ελεγκτικό Συνέδριο: α) να επικεντρωθεί στον έλεγχο του Κρατικού Προϋπολογισμού και των μεγάλων φορέων Γενικής Κυβέρνησης, β) να εξασφαλίσει τη συνεχή συμμόρφωση των ελεγχόμενων φορέων με τα ελεγκτικά πορίσματα, γ) να εστιάσει τις ελεγκτικές του δυνάμεις σε τομείς μεγάλης οικονομικής αξίας και δ) να αξιολογήσει την αποδοτικότητα των χρηματικών πόρων που δαπανούνται στον έλεγχο με βάση τις αρχές των Διεθνών Ελεγκτικών Πρότυπων³⁵.

Κατά τη διαδικασία κατάρτισης του Ετήσιου Ελεγκτικού Προγράμματος, η αρμόδια Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου, η οποία συγκροτήθηκε σύμφωνα με τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα από τον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, συνεργάζεται ενεργά με τους Επιτρόπους του Ελεγκτικού Συνεδρίου, προκειμένου να εντοπισθούν οι αδυναμίες και τα προβλήματα που διαπιστώνονται κατά το διενεργούμενο από αυτούς έλεγχο. Επισημαίνεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, λόγω της διενέργειας του προληπτικού ελέγχου καθώς και της εκδίκασης των καταλογιστικών πράξεων για τα διαπιστούμενα στις δημόσιες διαχειρίσεις

³⁴ Άρθρα 80 και 81 του ν. 4055/12 και ήδη άρθρα 39 και 40 του ν. 4129/13.

³⁵ Οδικός Χάρτης για την παροχή τεχνικής βοήθειας στον τομέα εξωτερικού ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

ελλείμματα, έχει αποκτήσει πολύ καλή γνώση των δημοσιονομικών αδυναμιών της διοίκησης και των τομέων αυξημένου δημοσιονομικού κινδύνου, γνωρίζοντας σε μεγάλο βαθμό εκ των προτέρων τους τομείς στους οποίους θα πρέπει να εστιάσει τους ελέγχους του.

Οι 110 Υπηρεσίες Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι οποίες εδρεύουν σε όλες τις Περιφέρειες της Ελλάδας, συνεισφέρουν σημαντικά στο σχηματισμό ενός πλήρους και επίκαιρου καταλόγου για τους ελεγχόμενους από το Ελεγκτικό Συνέδριο φορείς. Οι ζητούμενες πληροφορίες επικεντρώνονται κυρίως: α) σε εκθέσεις των απόψεων τους αναφορικά με τα σημεία που κατά τον ασκούμενο από αυτούς έλεγχο εντοπίζονται διαχειριστικές αδυναμίες στους ελεγχόμενους φορείς, β) στην περιγραφή των κατηγοριών δαπανών ή εσόδων ή ακόμη κατηγοριών ελεγχόμενων φορέων όπου εντοπίζονται προβλήματα και αδυναμίες στην διαχείρισή τους ή της κακής οργάνωσης των οικονομικών τους υπηρεσιών ή του ελλιπούς συστήματος εσωτερικού ελέγχου και γ) σε προτάσεις των Υπηρεσιών Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου για μέχρι πέντε ελεγχόμενους φορείς³⁶, επί των οποίων θα έπρεπε να διενεργηθούν στοχευμένοι έλεγχοι, όπως ορίζει το άρθρο 40 του ν. 4129/13.

Για την ιεράρχηση των προτεινομένων ελέγχων που θα περιληφθούν στο Ετήσιο Πρόγραμμα Ελέγχου, χρησιμοποιούνται τα εξής κριτήρια βαθμολόγησης:

- οικονομική αξία – σημαντικότητα
- κοινωνική προστιθέμενη αξία – δυνατότητα βελτίωσης
- προτεραιότητα – επείγον του ελέγχου
- πληροφόρηση (εσωτερική – εξωτερική)
- εφικτό του ελέγχου

Η Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των Υπηρεσιών Ελέγχου (Επιτρόπων), βαθμολογώντας τα ανωτέρω κριτήρια βασιζόμενη στην επαγγελματική εμπειρία και κρίση των μελών της, αξιολογώντας παράλληλα και επιπλέον θέματα ελέγχου, με βάση την επικαιρότητα και το υψηλό ελεγκτικό ενδιαφέρον. Σκοπός της βαθμολόγησης των κριτηρίων είναι η ανάδειξη των φορέων με την υψηλότερη βαθμολογία και άρα το υψηλότερο ελεγκτικό ενδιαφέρον.

---

³⁶ Προληπτικού και κατασταλτικού ελέγχου.

Οι κύριοι άξονες επιλογής ελέγχων είναι: η κεντρική κυβέρνηση, η τοπική αυτοδιοίκηση α΄ και β΄ βαθμού, τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και λοιποί φορείς Γενικής Κυβέρνησης και οι συγχρηματοδοτήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Πρωταρχικός σκοπός του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου είναι να προταθούν έλεγχοι για όλους τους ως άνω άξονες, μέσω ενός αναλυτικού προγραμματισμού όλων των διενεργουμένων ελέγχων και λοιπών ελεγκτικών και μη εργασιών από το Ελεγκτικό Συνέδριο με βάση τους στρατηγικούς στόχους του, την εκτίμηση κινδύνων και το διαθέσιμο προσωπικό. Προς επίτευξη του σκοπού αυτού, θα πρέπει αφενός να συμπεριλαμβάνονται όλα τα είδη ελέγχων³⁷ και εργασιών με τον εκτιμώμενο χρόνο εκτέλεσής τους και αφετέρου οι διαθέσιμες ημέρες εργασίας³⁸ των δικαστικών υπαλλήλων. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, κάθε Υπηρεσία Ελέγχου και Επιτροπή / Ομάδα Εργασίας υποχρεούται να υποβάλλει τον προγραμματισμό ελέγχων και εργασιών της, καθώς και τον προγραμματισμένο χρόνο απασχόλησης των υπαλλήλων / μελών της, ούτως ώστε τα στοιχεία αυτά να συμπεριληφθούν και συζητηθούν κατά την έγκριση του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου.

Μέσω της ανωτέρω διαδικασίας επιτυγχάνεται: α) η απόκτηση συνολικής εικόνας τόσο των εργασιών του Ελεγκτικού Συνεδρίου όσο και του απαιτούμενου χρόνου τους, β) η ανάδειξη των Υπηρεσιών με ελλειπές προσωπικό, γ) η προτεραιοποίηση και ο προγραμματισμός των ελεγκτικών εργασιών με βάση την σημαντικότητα, την εκτίμηση κινδύνων και το διαθέσιμο προσωπικό, δ) ο σχηματισμός μίας βάσης μέτρησης της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας κάθε Υπηρεσίας Ελέγχου και ε) η αξιολόγηση του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου.

Προκειμένου η Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου να έχει συνολική εικόνα της τρέχουσας κατάστασης στους ελεγχόμενους δημόσιους φορείς και να εστιάζει σε φορείς υψηλού κινδύνου και / ή υψηλής αξίας, απαιτείται η συγκέντρωση στοιχείων τόσο από εσωτερικές όσο και εξωτερικές πηγές.

Παράλληλα λοιπόν με την συλλογή των ζητούμενων στοιχείων και πληροφοριών από τις Υπηρεσίες Ελέγχου, η Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου παρακολουθεί σε τακτική βάση τις εξελίξεις και την επικαιρότητα συνδυαστικά με την άντληση

---

³⁷ Έλεγχοι συμμόρφωσης, έλεγχοι επιδόσεων και έλεγχοι συστημάτων.

³⁸ Αφαιρώντας άδειες, αργίες κ.α.

οικονομικών στοιχείων από εξωτερικές πηγές ανά άξονα επιλογής ελέγχων ούτως ώστε να προτείνει ελέγχους υψηλού ελεγκτικού ενδιαφέροντος. Η οικονομική ανάλυση έχει ως στόχο την επιλογή των δημόσιων φορέων με γνώμονα την σημαντικότητα τους σε οικονομικούς όρους. Η κατάταξη τους στους κεντρικούς άξονες επιλογής ελέγχων διευκολύνει στην υλοποίηση της στρατηγικής του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως αυτή θα αποφασισθεί μέσω της έγκρισης του τετραετούς προγράμματος ελέγχου.

Οι επικρατέστεροι έλεγχοι, οι οποίοι προκύπτουν από την περιγραφόμενη επεξεργασία εσωτερικών και εξωτερικών πληροφοριών, αποτελούν τους αρχικά προτεινόμενους στοχευμένους ελέγχους του έτους. Εν συνεχεία, η Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου τους κατατάσσει κατά φθίνουσα σειρά βάσει μίας αρχικής βαθμολόγησης των κριτηρίων κατάταξης ούτως ώστε η λίστα να περιοριστεί στους πιο ενδιαφέροντες, με δεδομένο σε κάθε περίπτωση το διαθέσιμο προσωπικό. Για τους ελέγχους αυτούς ετοιμάζονται προκαταρκτικές διερευνήσεις από τα μέλη της Επιτροπής Σχεδιασμού Ελέγχου, με κύριο σκοπό την εξέταση των σημαντικών κινδύνων για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και τους πιθανούς στόχους, τρόπους προσέγγισης και μεθοδολογίες του ελέγχου, οι οποίες θα χρησιμεύσουν για να καθοριστεί κατά πόσο ο έλεγχος είναι ρεαλιστικός, πραγματοποιήσιμος και πιθανώς χρήσιμος προκειμένου να καταρτιστεί Υπόμνημα Σχεδιασμού Ελέγχου. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι ο έλεγχος δεν είναι πραγματοποιήσιμος ακυρώνεται.

Η διαδικασία ολοκληρώνεται με την τελική βαθμολόγηση των προτεινόμενων ελέγχων και την εισήγηση του συνολικού³⁹ Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου προς έγκριση από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Στη συνέχεια, η Ολομέλεια, μετά από ευρεία ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών της και με τη σύμφωνη γνώμη του παρισταμένου Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας αποφασίζει αναφορικά με τον αριθμό των διενεργούμενων ελέγχων, τη διάρκεια ολοκληρώσεως τους, καθώς και τον αριθμό των ελεγκτών που θα συγκροτούν τις ελεγκτικές ομάδες.

Μετά την έγκριση των ελέγχων από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, οι αρμόδιες ελεγκτικές ομάδες καταρτίζουν το Υπόμνημα Σχεδιασμού Ελέγχου, το οποίο καθορίζει τις εργασίες του ελέγχου που πρέπει να εκτελεστούν, την εμβέλεια,

---

³⁹ Με όλα τα είδη ελέγχων και εργασιών.

το στόχο και τη μεθοδολογία του ελέγχου, τους πόρους που πρέπει να χρησιμοποιηθούν και τα βασικά στάδια τα οποία πρέπει να επιτευχθούν.

4.5 Τα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα

4.5.1. Χρησιμότητα διεθνών ελεγκτικών προτύπων

Τα ελεγκτικά πρότυπα παράγονται κυρίως από τη Διεθνή Οργάνωση των Ανωτάτων Θεσμών του Δημοσιονομικού Ελέγχου (International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI)) και τη Διεθνή Οργάνωση των Ορκωτών Λογιστών (International Federation of Accountants (IFAC)). Πρόκειται για σταθερούς και γενικώς αποδεκτούς κανόνες προς διενέργεια του ελεγκτικού έργου, οι οποίοι διαμορφώνονται από διεθνείς οργανώσεις, επαγγελματικά σωματεία ή και ελεύθερους ερευνητές. Το προϊόν της εργασίας τους δεν συνιστά κώδικα ρυθμίσεων με νομική δεσμευτικότητα αλλά αποτελεί συλλογή οδηγιών για την ορθή διεξαγωγή της ελεγκτικής εργασίας. Ωστόσο, οι ελεγκτικοί θεσμοί, εφόσον δεν δεσμεύονται για το αντίθετο από τη νομοθεσία που τους διέπει, είναι ελεύθεροι να τους αποδεχτούν.

Η διεθνής αξιοπιστία, εν τούτοις, ενός ελεγκτικού συστήματος εξαρτάται από το κατά πόσο το ελεγκτικό έργο που παράγεται από αυτό εκτελείται σύμφωνα με τους κανόνες που διεθνώς θεωρούνται ως ορθές πρακτικές για τη διενέργεια του ελέγχου. Αν, συνεπώς, η Ελλάδα επιθυμεί να διασφαλίσει ένα ποιοτικό και διεθνώς αναγνωρίσιμο ελεγκτικό σύστημα θα πρέπει να επιβάλλει στους ελεγκτικούς της θεσμούς τεχνικές ελέγχου με βάση τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα, κάτι που συμβαίνει και σήμερα μετά την ισχύ της παρ. 4 του άρθρου 39 του ν. 4055/12, όπου ρητά προβλέπεται ότι ο διενεργούμενος από το Ελεγκτικό Συνέδριο έλεγχος της τήρησης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, των συστημάτων λειτουργίας των φορέων (έλεγχος συστημάτων), της συμμόρφωσης του ελεγχόμενου φορέα με τις προηγούμενες υποδείξεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου κ.α. διέπονται από τα ελεγκτικά πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI).

Επιπρόσθετα, η επιρροή των διεθνών προτύπων στο σύνολο της δημόσιας διοίκησης θεωρείται υψίστης σημασίας, δεδομένου ότι με το άρθρο 9 του ν. 3871/10 ορίζεται ότι οι δημόσιες οικονομικές συναλλαγές της Γενικής Κυβέρνησης, τόσο ως προς τα έσοδα όσο και ως προς τις δαπάνες, διαρθρώνονται και ταξινομούνται στην

ίδια κατηγορία τόσο για τον προϋπολογισμό όσο και για τη λογιστική αποτύπωση. Οι ταξινομήσεις αυτές σχεδιάζονται σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και διαρθρώνονται κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η περιεκτική παρουσίαση στον ετήσιο Κρατικό Προϋπολογισμό όλων των εσόδων και δαπανών και όλων των πιστώσεων που εγκρίνονται από την Βουλή. Από τα ανωτέρω, γίνεται εμφανές ότι τόσο η δημοσιονομική διαχείριση όσο και ο έλεγχός της από το Ελεγκτικό Συνέδριο εκτελείτε σύμφωνα με κοινώς αποδεκτούς κανόνες που διεθνώς θεωρούνται ως ορθές πρακτικές, διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα.

Τα ελεγκτικά πρότυπα του INTOSAI και τα ελεγκτικά πρότυπα του IFAC απευθύνονται σε διαφορετικούς φορείς. Τα μεν πρώτα σε ελεγκτές των ανώτατων κρατικών θεσμών δημοσιονομικού ελέγχου, έστω και αν αυτοί ελέγχουν επιχειρήσεις που ανήκουν πάντως στο δημόσιο τομέα, τα δε δεύτερα σε ελεγκτές των ιδιωτικών επιχειρήσεων, έστω κι αν αυτοί περιστασιακά κληθούν να αναλάβουν τον έλεγχο κάποιας δημόσιας υπηρεσίας ή Οργανισμού. Η επίδραση της ιδιωτικής ελεγκτικής στη δημοσιονομική είναι καταλυτική δεδομένου ότι τα δημόσια ελεγκτικά ιδρύματα στελεχώνονται όλο και περισσότερο με υπαλλήλους που έχουν ήδη εργαστεί σε ιδιωτικές ελεγκτικές εταιρείες, όντας οι ίδιοι ορκωτοί ελεγκτές. Αυτοί θεωρούν ότι αποτελεί επαγγελματική τους υποχρέωση ως ελεγκτές να εφαρμόζουν τα πρότυπα του IFAC όπου κι αν οι ίδιοι υπηρετούν, ακόμα και κατά την απασχόλησή τους σε δημόσιους ελεγκτικούς θεσμούς. Το φαινόμενο αυτό είναι πιο αισθητό σε δημόσιους ελεγκτικούς θεσμούς χωρίς ιδιαίτερη παράδοση, που αναζητούν να διαμορφώσουν την ελεγκτική τους τεχνική δανειζόμενοι ή εμπνεόμενοι από αλλού (Σαρμάς, 2006:92). Αυτό αντικατοπτρίζεται πλήρως και στην περίπτωση του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπου στην προσπάθειά του να εκσυγχρονίσει τον έλεγχό του προκειμένου εκτός από την τήρηση της νομιμότητας κατά τη διενέργεια των δημοσίων δαπανών να διαπιστώνει και αν τηρείται η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, είχε προχωρήσει το τελευταίο χρονικό διάστημα σε προσλήψεις μονίμων υπαλλήλων με απαιτούμενη προηγούμενη ελεγκτική εμπειρία σε ιδιωτικούς ελεγκτικούς φορείς, οι οποίοι ήταν εξοικειωμένοι με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα.

Η εφαρμογή των διεθνών ελεγκτικών προτύπων για τον προγραμματισμό, την εκτέλεση και την ενημέρωση περί των πορισμάτων ενός ελέγχου αποτελεί έκφραση της ανεξαρτησίας ενός ελεγκτικού θεσμού. Αυτό επεξηγείται από το γεγονός ότι ο θεσμός που υιοθετεί τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα, για τη διεξαγωγή του ελεγκτικού έργου, δεν ακολουθεί μια διαδικασία που έχει καθορισθεί νομοθετικά από εθνικές αρχές, αλλά εφαρμόζει τα γενικώς κρατούντα σε διεθνές επίπεδο όπου η τεχνική ελέγχου θεωρείται ζήτημα καθοριζόμενο με βάση την επαγγελματική εμπειρία και κρίση και όχι πολιτικά κριτήρια.

Προκειμένου να κατανοήσουμε τη σημαντικότητα υιοθέτησης των διεθνών ελεγκτικών προτύπων και της επακόλουθης αναβάθμισης της ποιότητας του ελέγχου από έναν ελεγκτικό θεσμό θεωρείται εύλογο να περιγράψουμε σε ποια στάδια του ελέγχου αλλά και σε ποιες ελεγκτικές εργασίες χρησιμοποιούνται.

Αρχικά, πριν προχωρήσουμε στην περιγραφή των ελεγκτικών εργασιών, από τον προγραμματισμό και τον σχεδιασμό του ελέγχου μέχρι και την υποβολή της έκθεσης από το Ελεγκτικό Συνέδριο, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο έλεγχος της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος βασίζεται αποκλειστικά στα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα. Συγκεκριμένα, ο έλεγχος απόδοσης (performance audit) διενεργείται σύμφωνα με τις αρχές:

- Της οικονομικότητας, σύμφωνα με την οποία οι πόροι που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των δραστηριοτήτων ενός φορέα, θα πρέπει να είναι διαθέσιμοι, εγκαίρως, στην κατάλληλη ποσότητα και ποιότητα και στην καλύτερη τιμή (ISSAI 3000).
- Της αποδοτικότητας, η οποία αναφέρεται στην καλύτερη σχέση μεταξύ των χρησιμοποιούμενων πόρων και των επιτεύξιμων αποτελεσμάτων (ISSAI 3100).
- Της αποτελεσματικότητας, η οποία αναφέρεται στην επίτευξη συγκεκριμένων (ειδικών) καθορισμένων επιδιώξεων και την επίτευξη των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων (INTOSAI 100,40).

Ο προγραμματισμός και ο σχεδιασμός ενός ελέγχου θεωρείται υψίστης σημαντικότητας. Συγκεκριμένα, το Ελεγκτικό Συνέδριο μέσω του σωστού προγραμματισμού δίνει προτεραιότητα σε ελεγκτικά έργα τα οποία θα διενεργηθούν

με βάση τη νομοθεσία και αξιολογεί τις προτεραιότητες σε άλλα πεδία ελέγχου με βάση την εντολή που δίνει το ίδιο (ISSAI 300,12). Έπειτα, μέσω του σχεδιασμού ελέγχου, ο ελεγκτής σχεδιάζει τον έλεγχο με τρόπο που να εξασφαλίζει ότι θα εκτελεστεί εγκαίρως ένας υψηλής ποιότητας έλεγχος με οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο (ISSAI 300,1), εφαρμόζοντας παράλληλα την έννοια της σημαντικότητας στο σχεδιασμό και στην εκτέλεση του ελέγχου (ISSAI 1320, ISA 320). Επιπλέον, προκειμένου ο ελεγκτής να κατανοήσει τις διαδικασίες του ελεγχόμενου φορέα και του περιβάλλοντος λειτουργίας του, θα πρέπει να αξιολογήσει τους κινδύνους ουσιώδους ανακρίβειας. Για να επιτευχθεί αυτό, ο ελεγκτής θα πρέπει να εστιάσει την προσοχή του στη διαχείριση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου του ελεγχόμενου φορέα. Βασιζόμενος στην κατανόηση του φορέα ο ελεγκτής θα σχεδιάσει τον έλεγχο και θα ασκήσει επαγγελματική κρίση καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου (ISSAI 1315, ISA 315,5 και A1).

Όσον αφορά τα αποδεικτικά στοιχεία του ελέγχου, ο ελεγκτής σχεδιάζει και εκτελεί τις ελεγκτικές διαδικασίες με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί να αποκτήσει επαρκή και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία που θα τον βοηθήσουν να εξάγει λογικά συμπεράσματα πάνω στα οποία θα βασίσει τη γνώμη του (ISSAI 1500, ISA 500, ISSAI 100,16, ISSAI 300,5). Επιπρόσθετα, ο ελεγκτής μπορεί να αποφασίσει αν θα χρησιμοποιήσει τη δουλειά (ελεγκτικές εργασίες) άλλων ελεγκτών, όπως εσωτερικών ελεγκτών και εξωτερικών εμπειρογνώμωνων (ISSAI 1600, ISA 600). Σε περίπτωση αξιοποίησης της ελεγκτικής εργασίας άλλων ελεγκτών, το Ελεγκτικό Συνέδριο εφαρμόζει επαρκείς διαδικασίες για να παρέχει τη διαβεβαίωση ότι έχουν ασκηθεί με τη δέουσα προσοχή οι εν λόγω ελεγκτικές εργασίες και είναι συμμορφούμενες με τα αντίστοιχα ελεγκτικά πρότυπα (ISSAI 200, 2.45). Περαιτέρω, όταν το Ελεγκτικό Συνέδριο επιθυμεί να υιοθετήσει τα ελεγκτικά πορίσματα του εσωτερικού ελέγχου του ελεγχόμενου φορέα ή την ελεγκτική εργασία ενός εμπειρογνώμονα, ο ελεγκτής θα πρέπει να προσδιορίσει εάν: α) ο ελεγκτής έχει επαρκή γνώση του πεδίου του ελέγχου ώστε να μπορεί να κάνει μια αξιόπιστη εκτίμηση της ποιότητας της ελεγκτικής εργασίας του εσωτερικού ελεγκτή ή εμπειρογνώμονα, β) ο εσωτερικός ελεγκτής ή εμπειρογνώμονας έχει την απαιτούμενη επαγγελματική ικανότητα στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ανάθεσης της ελεγκτικής εργασίας και γ) η εργασία του εσωτερικού ελεγκτή ή του εμπειρογνώμονα είναι επαρκής και οι ελεγκτικές τους εργασίες είναι κατάλληλες για τους σκοπούς του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πλαίσιο

των επιδιώξεων του υπό διενέργεια ελεγκτικού έργου (ISSAI 1610, ISA 610, ISSAI 1620, ISA 620).

Όσον αφορά την επικοινωνία των ελεγκτικών πορισμάτων και συστάσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου στους ελεγχόμενους φορείς, το Ελεγκτικό Συνέδριο υιοθετεί τις εξής αρχές: α) επικοινωνεί ξεκάθαρα στους ελεγχόμενους φορείς τις ευθύνες του ελεγκτή, καθώς και μία επισκόπηση του σχεδιαζόμενου πεδίου εφαρμογής και του χρονοδιαγράμματος του ελέγχου, β) αποκτά από τους ελεγχόμενους φορείς την πληροφόρηση που σχετίζεται με τον υπό διενέργεια έλεγχο, γ) παρέχει στους διοικούντες του ελεγχόμενου φορέα έγκαιρες παρατηρήσεις που ανακύπτουν από τον έλεγχο, οι οποίες είναι σημαντικές και σχετικές με τις ευθύνες τους και δ) προωθεί μία αποτελεσματική αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ του ελεγκτή και των διοικούντων (ISSAI 1260, ISA 260). Επισημαίνεται ότι πριν εγκριθεί η έκθεση ελέγχου, το Ελεγκτικό Συνέδριο δίνει στον ελεγχόμενο τη δυνατότητα να σχολιάσει τα ελεγκτικά ευρήματα, συμπεράσματα και συστάσεις. Όπου εμφανίζονται διαφωνίες, αυτές αναλύονται, πραγματικά λάθη διορθώνονται και ο αντίκτυπος των προκαταρκτικών ελεγκτικών συμπερασμάτων αξιολογείται (ISSAI 3100).

Αναφορικά με την υποβολή έκθεσης του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο τέλος κάθε ελέγχου ο ελεγκτής προετοιμάζει μια έγγραφη γνώμη ή αναφορά, όπως ενδείκνυται, καθορίζοντας τα ευρήματα σε μία κατάλληλη μορφή. Το περιεχόμενό της πρέπει να είναι εύκολα κατανοητό, χωρίς ασάφειες και αοριστίες, περιλαμβάνοντας αποκλειστικά πληροφόρηση που στηρίζεται σε επαρκή και συναφή ελεγκτικά αποδεικτικά στοιχεία, τα οποία είναι ανεξάρτητα, αντικειμενικά, δίκαια και εποικοδομητικά (ISSAI 400).

4.5.2 Μετάβαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου στα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα

Η υιοθέτηση της νέας μεθοδολογίας ελέγχου κατά τα ελεγκτικά πρότυπα του Διεθνούς Οργανισμού Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων (INTOSAI) αποτελεί το σημαντικότερο εργαλείο επίτευξης των στόχων του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου, μέσω των οποίων θα βελτιωθεί η ποιότητα της δημοσιονομικής διαχείρισης της Χώρας. Απόρροια της νέας αυτής μεθοδολογίας είναι η κατάρτιση του συνολικού ετήσιου προγράμματος ελέγχου από την Επιτροπή Σχεδιασμού

Ελέγχου, η αναφορά εφαρμογής και αξιολόγησης του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου, η κατάρτιση του εγχειριδίου ελέγχου και η εκπαίδευση των υπαλλήλων στη νέα μεθοδολογία.

4.5.3 Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου

Τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα βρίσκουν εφαρμογή στην κατάρτιση του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Προς υιοθέτηση αυτών, συγκροτήθηκε με Απόφαση του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου η Επιτροπή Σχεδιασμού Ελέγχου, αποτελούμενη από τρεις δικαστικούς λειτουργούς και τρεις δικαστικούς υπαλλήλους του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Επικεφαλής της Επιτροπής ορίστηκε, σύμφωνα με τα ορισθέντα από την Ολομέλεια, Σύμβουλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο οποίος εισηγείται στην Ολομέλεια επί των σχεδίων του ετησίου και τετραετούς προγράμματος ελέγχων καθώς και κάθε άλλου θέματος, που άπτεται των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής.

Αρμοδιότητες της Επιτροπής είναι:

- Η σύνταξη και εισήγηση ετησίως στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχεδίου ετησίου προγράμματος ελέγχου.
- Η σύνταξη και εισήγηση στην Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχεδίου τετραετούς προγράμματος ελέγχου. Το τετραετές στρατηγικό σχέδιο ελέγχου σκοπό έχει να θέσει τους μεσοπρόθεσμους στόχους και τις βασικές προτεραιότητες των ασκούμενων από το Ελεγκτικό Συνέδριο ελέγχων.
- Η συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων και πληροφοριών από τους δικαστικούς σχηματισμούς και τους Επιτρόπους του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τον σχηματισμό ενός χαρτοφυλακίου δυνητικών ελέγχων.
- Η παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των ελέγχων, που ενεργούνται στο πλαίσιο του ετησίου προγράμματος ελέγχου καθώς και των εκτάκτως διενεργούμενων διαχειριστικών ελέγχων και της συμμόρφωσης των ελεγχόμενων φορέων προς τις συστάσεις των εν λόγω εκθέσεων ελέγχου.
- Η μέριμνα για την μελλοντική επικαιροποίηση και την κατά καιρούς αναπροσαρμογή του εγχειριδίου ελέγχου.

- Η αξιολόγηση των αιτημάτων για τη διενέργεια εκτάκτων ελέγχων, η ενδεχόμενη ένταξη τους στο χαρτοφυλάκιο δυναμικών ελέγχων και η εισήγηση στον Πρόεδρο του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την άμεση ή μη διενέργεια τους.

4.5.4 Αναφορά εφαρμογής και αξιολόγησης του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου

Εξίσου σημαντική με τη κατάρτιση του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου είναι η εκ των υστέρων αξιολόγηση υλοποίησης του. Για τον λόγο αυτό καθιερώνεται η διαδικασία κατάρτισης Εξαμηνιαίας και Ετήσιας «Αναφοράς Εφαρμογής και Αξιολόγησης του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου».

Η αξιολόγηση αυτή θα εξυπηρετεί δύο κύριους σκοπούς. Πρώτον, τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων και παρεκκλίσεων από τους προγραμματισμένους ελέγχους και τις λοιπές εργασίες του Ελεγκτικού Συνεδρίου⁴⁰. Δεύτερον, την μέτρηση της αποδοτικότητας, αποτελεσματικότητας και οικονομικότητας των διενεργούμενων ελέγχων και εργασιών σε σχέση με τον αρχικό προγραμματισμό και το συνολικό διαθέσιμο χρόνο εργασίας⁴¹.

Μέσω της αξιολόγησης αυτής αναμένεται η συνεχής αναπροσαρμογή και βελτίωση τόσο της διαδικασίας όσο και των προτάσεων του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχων. Επιπλέον, με την συλλογή των στοιχείων όπως διάρκεια του ελέγχου, αριθμός ελεγκτών, επιλογές θεμάτων, χρόνος προγραμματισμού, διάρκεια εκδόσεως των εκθέσεων, κ.ά. θα τεθούν σταδιακά στόχοι έτσι ώστε να δημιουργηθούν βασικοί δείκτες απόδοσης⁴². Επισημαίνεται ότι η ανωτέρω εσωτερική αξιολόγηση του Ελεγκτικού Συνεδρίου κρίνεται επιβεβλημένη λόγω του ότι δεν είναι δυνατόν να μην τίθεται υπό αξιολόγηση η εργασία του, όταν την ίδια στιγμή όλοι οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης, στο πλαίσιο της σύγχρονης δημοσιονομικής διαχείρισης, είναι υποχρεωμένοι να τηρούν υψηλό επίπεδο λειτουργίας και αποτελεσματικότητας. Ειδικότερα, το Ελεγκτικό Συνέδριο, μέσω της διενέργειας εσωτερικής αξιολόγησης θα διαπιστώσει: α) εάν η άσκηση των καθηκόντων του ενεργείται με αμεροληψία,

---

⁴⁰ Ποιοτική αξιολόγηση.

⁴¹ Ποσοτική αξιολόγηση, π.χ. συνολικός αριθμός εκθέσεων, χρονική διάρκεια κάθε ελέγχου, αριθμός ελεγκτών ανά ομάδα ελέγχου κ.ά.

⁴² KPIs – Key Performance Indicators.

αντικειμενικότητα και το μικρότερο δυνατό κόστος, β) εάν οι έλεγχοι που ασκούνται συνεισφέρουν πράγματι στην αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα και γ) εάν οι εκθέσεις ελέγχου που εκδίδει το Ελεγκτικό Συνέδριο βασίζονται σε επαρκή και κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία ελέγχου, όπως απαιτείται από τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα.

4.5.5 Κατάρτιση Εγχειριδίου Ελέγχου

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 και 39 παρ. 4 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ν. 4129/2013) όλες οι δαπάνες και τα έσοδα του Δημοσίου, των Ο.Τ.Α. (πρώτου και δεύτερου βαθμού) καθώς και των Ν.Π.Δ.Δ. που με ειδική διάταξη υπάγονται σε κατασταλατικό έλεγχο, και κατά συνέπεια οι λογαριασμοί και απολογισμοί τους, υπόκεινται σε έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με τις διατάξεις που το διέπουν και τα διεθνή πρότυπα των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων.

Υπεύθυνοι για την εφαρμογή των διεθνών προτύπων ελέγχου είναι οι δικαστικοί υπάλληλοι, στους οποίους ανατίθεται η διενέργεια των ελέγχων. Για τον λόγο αυτό και σε συνέχεια της απόφασης της 19^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 30^{ης} Οκτωβρίου 2013, συγκροτήθηκε με σχετική Απόφαση του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εξαμελής ομάδα εργασίας⁴³ για την κατάρτιση εγχειριδίου ελέγχου με βάση τα διεθνή πρότυπα των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων⁴⁴.

Το εγχειρίδιο ελέγχου ως βασικούς στόχους έχει:

- τον καθορισμό του τρόπου προσέγγισης καθώς και των πολιτικών και διαδικασιών διεξαγωγής των ελέγχων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων
- την παροχή κατευθυντήριων γραμμών στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δικαστικών υπαλλήλων κατά τη διάρκεια του ελέγχου
- τη διενέργεια ελέγχων με οικονομικό, αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο

⁴³ Αποτελούμενη από τρεις δικαστικούς λειτουργούς και τρεις δικαστικούς υπαλλήλους.

⁴⁴ Το ΔΠΑΕΙ 1 «Δήλωση της Λίμα» εξάλλου εισηγείται την κατάρτιση Εγχειριδίου Ελέγχου ως βοήθημα προς τους ελεγκτές.

- την τυποποίηση ερωτηματολογίων / προγραμμάτων / εγγράφων / εκθέσεων ελέγχου
- την ενίσχυση των δεξιοτήτων και της επαγγελματικής κρίσης των δικαστικών υπαλλήλων
- την σύνταξη Κώδικα Δεοντολογίας και διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας των ελεγκτικών εργασιών
- την περιγραφή της διαδικασίας ετήσιου και πολυετούς προγραμματισμού των ελεγκτικών εργασιών
- την περιγραφή της διαδικασίας επαναληπτικών ελέγχων «συμμόρφωσης» στις συστάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου (follow up audits).

Με την ολοκλήρωση της σύνταξης του, το εγχειρίδιο ελέγχου θα πρέπει να παραμείνει ένα «ζωντανό έγγραφο», το οποίο θα ενημερώνεται συστηματικά με όποιες τροποποιήσεις λαμβάνουν χώρα και το αφορούν⁴⁵.

4.5.6 Εκπαίδευση υπαλλήλων στη νέα μεθοδολογία

Προκειμένου να επιτευχθεί η υιοθέτηση και εφαρμογή των διεθνών προτύπων των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων απαιτούνται, πέραν του εγχειριδίου ελέγχου, η συνεχής και στοχευμένη εκπαίδευση των δικαστικών υπαλλήλων καθώς και η συμμετοχή τους σε προγράμματα ελεγκτικών πιστοποιήσεων, που να είναι προσαρμοσμένα στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα και στον έλεγχο των Πληροφοριακών Συστημάτων.

Προς επίτευξη αυτού του σκοπού, το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, στο πλαίσιο της δράσης του ως προς την ενδυνάμωση και εκσυγχρονισμό του κατασταλτικού του ελέγχου, λαμβάνει τεχνική βοήθεια που παρέχεται από τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα του Βελγίου, της Γαλλίας, της Γερμανίας, της Ολλανδίας και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με το τεχνικό πρόγραμμα που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, διαχέοντας στο προσωπικό του διεθνώς αποδεκτές πρακτικές και εμπειρίες αναφορικά με τις ελεγκτικές εργασίες, οι οποίες θα διασφαλίσουν έναν αξιόπιστο και ανεξάρτητο σύγχρονο δημοσιονομικό έλεγχο,

⁴⁵ Π.χ. νέα νομοθεσία περί του Ελεγκτικού Συνεδρίου, επικαιροποίηση των διεθνών προτύπων ελέγχου, έκδοση ή ανανέωση εσωτερικών διαδικασιών κ.ά.

καθιστώντας το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο ως έναν διεθνώς αναγνωρίσιμο Ανώτατο Ελεγκτικό Θεσμό.

4.6 Ελεγκτικό Συνέδριο και Έλεγχος Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, με το άρθρο 80 του ν. 4055/12, διαρρηγνύει πλέον τις πάγιες και πεπαλαιωμένες αρχές δράσης του, οι οποίες συνδέονται με τον έλεγχο νομιμότητας και κανονικότητας των δαπανών, προβαίνοντας σε αξιοσημείωτες τομές που στοχεύουν στην εγκαθίδρυση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, κατά την οποία η διαχείριση της περιουσίας και των υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένων των φυσικών πόρων και των δημοσιονομικών κινδύνων της χώρας, πρέπει να διενεργείται με σφροσύνη και με γνώμονα την εξασφάλιση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Αποκλειστικός σκοπός του Ελεγκτικού Συνεδρίου είναι πλέον η εναρμόνιση του διενεργούμενου κατασταλτικού του ελέγχου με τα κρατούντα στον ευρωπαϊκό χώρο αλλά και διεθνώς, επιβάλλοντας επιπλέον την τήρηση κατά την άσκηση του ως άνω ελέγχου των ελεγκτικών προτύπων του Διεθνούς Οργανισμού Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων.

Προς εκπλήρωση του ανωτέρω σκοπού υπήρξε μεταφορά τεχνογνωσίας και συνεργασία με τους εκπροσώπους των συνεργαζομένων με το Ελεγκτικό Συνέδριο Ελεγκτικών Συνεδρίων της Ολλανδίας, του Βελγίου, της Γαλλίας και του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Κύριος σκοπός της τεχνικής βοήθειας ήταν η συνεισφορά στην εφαρμογή του ν. 4055/12. Ο προγραμματισμός της παροχής τεχνικής βοήθειας συμφωνήθηκε μεταξύ των δύο μερών με την έγκριση και υιοθέτηση του Οδικού Χάρτη αναφορικά με τις μεταρρυθμίσεις στον εξωτερικό έλεγχο του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου για την περίοδο 2012 - 2014, στο πλαίσιο της TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία συντονίζει και συνεισφέρει στο εν λόγω πρόγραμμα.

Η μεταφορά τεχνογνωσίας επικεντρώνεται κυρίως στη φάση σχεδιασμού του Ετήσιου Προγράμματος Ελέγχου και ειδικότερα στην επιλογή των νέων ελεγκτικών αντικειμένων, στην ενδυνάμωση των σχέσεων του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Κοινοβούλιο και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς, αλλά και στην ενίσχυση της

επάρκειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διενέργεια σύγχρονων χρηματοοικονομικών ελέγχων, μέσω της παροχής κατευθυντήριων οδηγιών κατά τη διάρκεια διαφόρων πιλοτικών ελέγχων. Βεβαίως, οι τελικές επιλογές και συνακολούθως και η αποκλειστική ευθύνη βαρύνει την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία πέραν των προτεινομένων ελέγχων και της σειράς προτεραιότητας, αποφασίζει, κατά το νόμο, κυριαρχικά για όλα τα ζητήματα.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Οδικό Χάρτη σχετικά με την τεχνική βοήθεια στο πεδίο του εξωτερικού ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο προτάθηκε η διενέργεια τριών χρηματοοικονομικών ελέγχων (έλεγχοι συμμόρφωσης) το έτος 2012 και πέντε το έτος 2013, οι οποίοι είναι στην ουσία οι «κλασσικοί» κατασταλτικοί έλεγχοι, που στοχεύουν σε τομείς υψηλού ελεγκτικού ενδιαφέροντος, συνδυαζόμενοι με έλεγχο συστημάτων του ελεγχόμενου φορέα είτε και με έλεγχο εσόδων. Ωστόσο, έλεγχοι επιδόσεων δεν συμπεριλήφθησαν στο πεδίο εφαρμογής του Οδικού Χάρτη, διότι αφενός μεν η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα δεν λειτουργούσε με προϋπολογισμούς προγραμμάτων, αν και πλέον με το άρθρο 56 του ν. 4270/14 εισήχθη η έννοια της κατάρτισης προϋπολογισμού προγραμμάτων, πράγμα που καθιστούσε δυσχερέστερο τον έλεγχο επιδόσεων, αφού δεν υπήρχε σαφές αντικείμενο προς έλεγχο, αφετέρου δε διότι το ίδιο το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο δεν είχε εξοικειωθεί με τέτοιας μορφής ελέγχους, οι οποίοι απαιτούν, σε υψηλό βαθμό, στάθμιση, εκτίμηση και κρίση ως προς τις πράξεις και παραλείψεις της δημόσιας διοίκησης.

Πλέον, το Ελεγκτικό Συνέδριο, μετά την πάροδο τριετούς λήψης τεχνικής βοήθειας στο πλαίσιο της TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχει αποκτήσει τη σχετική εμπειρία προκειμένου να διενεργήσει ελέγχους επιδόσεων με κύριο σκοπό την ενδυνάμωση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα. Σε αυτό συντείνει βεβαίως και ο εκσυγχρονισμός της δημοσιονομικής διαχείρισης, κυρίως μετά την ισχύ του ν. 4270/14, ο οποίος ενσωματώνει για αυτόν τον σκοπό την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/85/ΕΕ.

4.7 Ενδυνάμωση σχέσεων του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Κοινοβούλιο και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς

Το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο, στο πρότυπο του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, έχει ως όραμα να καθιερωθεί ως ένας ανεξάρτητος και δυναμικός θεσμός, αναγνωρισμένος για την ακεραιότητα, την αμεροληψία, τον επαγγελματισμό, την ποιότητα και τον αντίκτυπο των ελεγκτικών του πορισμάτων, παρέχοντας ουσιαστική υποστήριξη στους ενδιαφερόμενους φορείς με κύριο σκοπό την βελτίωση και αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα. Ως εκ τούτου, το όραμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου καθορίζεται σε σημαντικό βαθμό από τις σχέσεις του με το Κοινοβούλιο, το Υπουργείο Οικονομικών - Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, τα άλλα συναρμόδια Υπουργεία, τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, την Κοινή Γνώμη και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς.

Εξαιτίας του σημαντικού έργου που επιτελεί το Κοινοβούλιο, όντας το αποκλειστικό όργανο ελέγχου και απαλλαγής των ευθυνών της Κυβέρνησης, αλλά και της υψίστης σημαντικότητας της κοινής γνώμης, θεωρείται ως επιβεβλημένη η επανεκτίμηση από το Κοινοβούλιο και την κοινή γνώμη του ρόλου και της αποστολής του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ειδικότερα, η αναγκαιότητα της ενδυνάμωσης των σχέσεων του Ελεγκτικού Συνεδρίου με το Κοινοβούλιο πιστοποιείται από το γεγονός ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο δρα ως συνεργάτης της Βουλής διότι την πληροφορεί ετησίως για τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενεργεί αναφορικά με τη δημοσιονομική δράση της εκτελεστικής λειτουργίας (Μηλιώνης, 2006). Επισημαίνεται περαιτέρω ότι πέραν της ανάγκης για διαφάνεια, πληροφόρηση και δημόσιο έλεγχο καθώς και του γεγονότος της διεύρυνσης των κρατικών εσόδων και δαπανών στις σύγχρονες κοινωνίες, η κατάρτιση των σύγχρονων προϋπολογισμών με τεχνοκρατικά κριτήρια⁴⁶ θεωρείται ότι μειώνει το ρόλο της πολιτικής και του κοινοβουλίου υπέρ των τεχνοκρατών, αφού οι επιλογές διάθεσης των κονδυλίων γίνονται με βάση πολύπλοκα και σύνθετα κριτήρια, τα οποία μόνο οι ειδικοί μπορεί να γνωρίζουν και χρησιμοποιούν. Σε αντιστάθμισμα της αποδυνάμωσης της αποφασιστικής αρμοδιότητας του Κοινοβουλίου, αυξάνεται αντιστοίχως ο ελεγκτικός του ρόλος. Είναι αυτονόητο και γενικώς αποδεκτό στις ευρωπαϊκές κοινωνίες ότι το Κοινοβούλιο, για να επιτελέσει το σημαντικό αυτό έργο, χρειάζεται τη βοήθεια και

---

⁴⁶ Προϋπολογισμοί μηδενικής βάσεως, προϋπολογισμοί προγραμμάτων και ορθολογικών επιλογών κ.ά.

στήριξη του οικείου ελεγκτικού συνεδρίου ή ελεγκτικού ιδρύματος, το οποίο με αξιόπιστο και αμερόληπτο τρόπο θα το συνδράμει, παρέχοντας του όλη την αναγκαία και πρόσφορη ενημέρωση και πληροφόρηση. Επομένως, είναι απαραίτητο το Ελεγκτικό Συνέδριο να εδραιωθεί στη συνείδηση των μελών του Κοινοβουλίου και της κοινής γνώμης ως ένα θεσμικό όργανο που, με αφετηρία τη δικαστική του φύση (ανεξαρτησία - αμεροληψία), τον επαγγελματισμό του και την ποιότητα των εργασιών του, να συνεισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης της χώρας και στην προστασία του δημοσίου χρήματος. (Πρακτικά 19^{ης} Γ.Σ. Ολομέλειας Ε.Σ. της 30^{ης}/10/2013).

Επιπρόσθετα, το Ελεγκτικό Συνέδριο, λόγω της πολύ καλής γνώσης των δημοσιονομικών αδυναμιών της διοίκησης και των τομέων αυξημένου δημοσιονομικού κινδύνου, η οποία έχει αποκτηθεί από τη διενέργεια του προληπτικού ελέγχου, καθώς και από την εκδίκαση των καταλογιστικών πράξεων για τα διαπιστούμενα στις δημόσιες διαχειρίσεις ελλείμματα, μπορεί να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στο πρόγραμμα αναμόρφωσης της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα. Ιδιαίτερα σε μία τόσο έντονα δυσμενή οικονομική συγκυρία, το Ελεγκτικό Συνέδριο επιβάλλεται να συνεισφέρει με τις εποικοδομητικές προτάσεις του στην αναμόρφωση της δημοσιονομικής διαχείρισης, κυρίως μέσω της συμβουλευτικής του υποστήριξης σε θέματα τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου, βασισμένο στην εμπειρία και τις γνώσεις του, προσαρμόζοντας ταυτόχρονα το ρόλο του στις επικείμενες αλλαγές στη δημοσιονομική διαχείριση που προωθεί η Ελληνική Κυβέρνηση.

Επίσης, το Ελεγκτικό Συνέδριο, βασισμένο στο όραμά του και σε συνεργασία με τα Ανώτερα Ελεγκτικά Ιδρύματα, στο πλαίσιο της TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, θα πρέπει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη ενός διαλόγου με το Κοινοβούλιο σχετικά με την παροχή της βέλτιστης υποστήριξης προς ενίσχυση του εποπτικού του ρόλου. Ο εποπτικός ρόλος του Κοινοβουλίου επικεντρώνεται κυρίως στην ενδυνάμωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη δημοσιονομική διαχείριση στην Ελλάδα, στη Διαδήλωση, η οποία εκδίδεται από την Ολομέλεια του Ελεγκτικού Συνεδρίου και περιλαμβάνει τον έλεγχο του Απολογισμού και του Ισολογισμού του Κράτους, αλλά και στην λειτουργία των Κοινοβουλευτικών Επιτροπών, όπως είναι η Επιτροπή του Απολογισμού και του Γενικού Ισολογισμού του Κράτους και Ελέγχου

της Εκτέλεσης του Προϋπολογισμού του Κράτους, αναφορικά με την παρακολούθηση και την υποχρέωση της εφαρμογής των ελεγκτικών πορισμάτων και συστάσεων των εκθέσεων ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου από την ανωτέρω Επιτροπή.

Η ουσιαστική υποστήριξη του Ελεγκτικού Συνεδρίου προς το Κοινοβούλιο θέτει ως απαραίτητη προϋπόθεση την έκδοση έγκαιρων, σαφών, αξιόπιστων και ευανάγνωστων εκθέσεων ελέγχου. Συνεπώς, θεωρείται σκόπιμο ότι η οποιαδήποτε μεταρρυθμιστική δράση του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου θα πρέπει να κατευθύνεται προς το πρότυπο αντίστοιχων εκθέσεων διεθνώς αναγνωρισμένων Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων, όπως είναι για παράδειγμα η Έκθεση Αξιοπιστίας που υποβάλλει το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι δράσεις ανασχεδιασμού των εκθέσεων θα πρέπει να κινούνται σε δύο επίπεδα. Το πρώτο συνδέεται με την υιοθετούμενη μεθοδολογία ελέγχου η οποία ακολούθως θα οδηγήσει στην εξαγωγή και ενσωμάτωση των σχετικών ελεγκτικών ευρημάτων στις εκθέσεις και το δεύτερο σχετίζεται με τον τρόπο σύνταξης και παρουσίασης των εκθέσεων προς τους τελικούς αποδέκτες. Στην παρούσα φάση το Ελεγκτικό Συνέδριο απαιτείται να προσδώσει υψηλότερη, συγκριτικά με το παρελθόν, βαρύτητα ως προς τον τρόπο γραφής και παρουσίασης των εκθέσεων στους ενδιαφερόμενους φορείς.

Πρωταρχικό στοιχείο των εκθέσεων που χρήζει έντονης επισήμανσης είναι ο προσδιορισμός των ερωτημάτων στα οποία καλείται να απαντήσει ο διενεργούμενος έλεγχος. Μάλιστα για το σκοπό αυτό, ενδείκνυται η παράθεση παραδειγμάτων στο κείμενο των εκθέσεων προκειμένου να αποτυπωθεί καλύτερα η υφιστάμενη κατάσταση ενώ ο αποδέκτης των εκθέσεων διευκολύνεται να κατανοήσει καλύτερα το εξεταζόμενο θέμα. Λοιπές εισαγωγικές πληροφορίες που πρέπει να αποσαφηνιστούν είναι τα ελεγκτικά πρότυπα που υιοθετήθηκαν για τη διενέργεια του ελέγχου, το αντικείμενο και το εύρος του ελέγχου κατά την εξέταση των αποδεικτικών στοιχείων. Η δομή των εκθέσεων πρέπει να θεμελιώνεται σε παρατηρήσεις και συμπεράσματα. Οι παρατηρήσεις προκύπτουν κατόπιν εξέτασης πραγματικών περιστατικών. Επιβεβαιώνουν την εγκυρότητα των διαπιστώσεων ενώ υποβοηθούν στη διατύπωση προτάσεων βελτιωτικών δράσεων των ελεγχόμενων φορέων.

Στο πλαίσιο της καλής συνεργασίας μεταξύ ελεγκτή - ελεγχόμενου, συνίσταται επίσης, η συντακτική ομάδα να εσωκλείει τη γνώμη του ελεγχόμενου επί των ελεγκτικών ευρημάτων (contradictory procedure), επιτρέποντας στον ελεγχόμενο να εκφράζει τη γνώμη του επί των θέσεων των ελεγκτών. Ακόμη και σε περίπτωση αναθεώρησης της ελεγκτικής γνώμης του ελεγκτή πρέπει να αιτιολογείται η οποιαδήποτε αλλαγή στη βάση των απαντήσεων του ελεγχόμενου φορέα.

Πέρα από τον πληροφοριακό χαρακτήρα τους, οι εκθέσεις απαιτείται να διαθέτουν και συμβουλευτική διάσταση. Στηριζόμενες σε ελεγκτικά πορίσματα, οι εκθέσεις συνίστανται να υποδεικνύουν στους ελεγχόμενους φορείς το πώς να προλαμβάνουν επικείμενα προβλήματα δημοσιονομικής παρέκκλισης. Τα συμπεράσματα του ελέγχου πρέπει να βασίζονται σε στοιχεία όπως πιθανές επιδράσεις της εξεταζόμενης δημοσιονομικής διαχείρισης, δημοσιονομικές αστοχίες και αιτίες δημιουργίας τους. Επίσης, τα συμπεράσματα δύνανται να εμπεριέχουν προτάσεις είτε για τη βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης, είτε συστάσεις διορθωτικής δράσης για την αντιμετώπιση σοβαρών ανεπαρκειών των ελεγχόμενων φορέων. Τονίζεται δε ότι οι εκθέσεις δεν πρέπει να εξαντλούνται στην παράθεση αρνητικών σημείων της δημοσιονομικής δράσης αλλά συνίστανται να αναγνωρίζουν τα θετικά σημεία των επιδόσεων των ελεγχόμενων, εξασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την καλύτερη αποδοχή των εκθέσεων από την ελεγχόμενη μονάδα.

Σχετικά με τον τρόπο σύνταξης του κειμένου, οι εκθέσεις πρέπει να χαρακτηρίζονται από σαφήνεια και αντικειμενικότητα, χωρίς να στηρίζονται σε υποκειμενικές εκτιμήσεις. Απαιτείται να είναι ευπρόσιτες, ευανάγνωστες και κατανοήσιμες, ελκύνοντας το ενδιαφέρον του αποδέκτη. Ως προς το περιεχόμενό τους δεν δύνανται να επιδέχονται αμφισβητήσεις αλλά χρειάζεται να διαθέτουν ακριβοδίκαιη και έγκαιρη πληροφορία αναφορικά με τις επιδόσεις των ελεγχόμενων οργανισμών. Κρίνεται σκόπιμη η αποφυγή χρήσης ανούσιων πληροφοριών, ενώ είναι απαραίτητη η παράθεση πληροφοριών που είναι σημαντικές για την καλύτερη κατανόηση των εκθέσεων.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Έκθεσης Ελέγχου του Βρετανικού Ανωτάτου Ελεγκτικού Ιδρύματος (Μαυρομάτη, 2011:8). Αποδίδεται τόσο έντονη σημασία στην αντιληπτότητα και αμεσότητα της Έκθεσης, ώστε το γραπτό κείμενο δέχεται εξωτερική αξιολόγηση από τη Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (London School of Economics and Political Science). Η Έκθεση βαθμολογείται με βάση επτά κριτήρια τα οποία είναι η περιγραφή του διοικητικού μηχανισμού, η χρήση γραφικών και στατιστικής, σαφής αιτιολόγηση για το εύρος της μελέτης, σαφής μεθοδολογία, προτάσεις, βελτίωση της εικόνας του ιδρύματος, δομή και περίληψη.

Ιδιαίτερη έμφαση χρειάζεται να δοθεί στη δημοσιοποίηση της Διαδήλωσης του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου, σημείο στο οποίο υστερεί σημαντικά το Ελεγκτικό Συνέδριο. Συγκεκριμένα, η Διαδήλωση απαιτείται να παρουσιαστεί σε ειδική συνεδρίαση της Ολομέλειας του Κοινοβουλίου και όχι σε Κοινοβουλευτική Επιτροπή, όπως είθισται. Σε πολλές χώρες, όπως σε Μ. Βρετανία και Γαλλία αποστέλλεται ενημερωτικό σημείωμα στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και ακολούθως παραχωρείται συνέντευξη Τύπου. Τέλος, για την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών είναι ωφέλιμη η ανάρτηση όχι μόνο του συνολικού κειμένου, όπως συμβαίνει, αλλά και της περίληψης της Διαδήλωσης κατά το ίδιο χρονικό διάστημα στην ιστοσελίδα του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Ως επακόλουθο, η επίσημη θέση του εθνικού, εξωτερικού ελεγκτή περί της δημοσιονομικής πορείας της Διοίκησης τοποθετείται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης μεταξύ των εταίρων του συστήματος διακυβέρνησης, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον των πολιτών. Επιπρόσθετα, η Διαδήλωση δεν πρέπει να περιγράφει τις συνέπειες της υιοθετημένης δημοσιονομικής στρατηγικής. Αντίθετα, κατόπιν της υποβολής προτάσεων για τη αναβαθμισμένη δημοσιονομική δράση της Κυβέρνησης, το Ελεγκτικό Συνέδριο, ως μοναδικός εξωτερικός ελεγκτής συνίσταται να παρακολουθεί την εφαρμογή ή όχι των προτεινόμενων μέτρων από μέρους της εκτελεστικής λειτουργίας (follow up). Ακολούθως, επιβάλλεται η εξέταση παραμέτρων, όπως ποιες προτάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου τελικώς ευδοκίμησαν και γιατί, ποιο στοιχείο δεν τελεσφόρησε και για ποιο λόγο. Ως εκ τούτου, εξάγονται χρήσιμα συμπεράσματα για τη μελλοντική πορεία των δημοσιονομικών ελέγχων στην Ελλάδα, μεγιστοποιώντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα των εκθέσεων καθόσον αυξάνουν σημαντικά τις πιθανότητες εφαρμογής των προτάσεων.

Τελικώς, η Διαδήλωση που εκδίδει το Ελεγκτικό Συνέδριο αποτελεί σημαντικό οδικό χάρτη για τις επακόλουθες νομοθετικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις της Κυβέρνησης, καθόσον μέσω αυτής, αξιολογείται η αποτελεσματικότητα του

Ελεγκτικού Συνεδρίου στο να υποβάλλει επαρκείς και εφικτές προτάσεις βελτίωσης της δημοσιονομικής δραστηριότητας των ελεγχόμενων φορέων ως εξωτερικός ελεγκτής.

4.8 Εκσυγχρονισμός Ελεγκτικού Συνεδρίου στο πρότυπο του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο λόγω της ιδιαίτερης μορφής του ελέγχου επιδόσεων (χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης), αλλά και της, μέχρι πρότινος, επικρατούσας μορφής λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης με τον εκ των προτέρων καθορισμό ανωτάτων δεσμευτικών ορίων δαπανών (top – down budgeting), δεν έκρινε σκόπιμη τη διενέργεια ελέγχων επιδόσεων. Πλέον όμως, μετά την ισχύ του άρθρου 56 του ν. 4270/2014, εισάγεται η έννοια της κατάρτισης προϋπολογισμού προγραμμάτων, η οποία ευνοεί σε μεγάλο βαθμό τη διενέργεια ελέγχων επιδόσεων από το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο. Συνεπώς, προκειμένου το Ελεγκτικό Συνέδριο να εξοικειωθεί με αυτή την μορφή ελέγχου θεωρείται επιτακτική ανάγκη η υιοθέτηση τεχνικών, αρχών και πρακτικών από ξένα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα, στο πλαίσιο της TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Στην παρούσα εργασία θα παρουσιάσουμε ένα πλήθος από ελεγκτικά ευρήματα, συμπεράσματα και συστάσεις όσον αφορά τις επιτευχθείσες επιδόσεις και τη διαδικασία παραγωγής αποτελεσμάτων από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα αυτά τα στοιχεία αντλούνται από ειδικές εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου στις οποίες εξετάζεται εάν οι αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (οικονομικότητα, αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα) εφαρμόζονται σχετικά με τις δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την εν λόγω ανάλυση θα εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το που πρέπει να επικεντρωθεί το Ελληνικό Ελεγκτικό Συνέδριο κατά τη διενέργεια των επικείμενων ελέγχων επιδόσεων, αλλά ταυτόχρονα θα διαπιστωθεί και ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η οικονομικότερη, αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης στην Ελλάδα.

4.8.1 Όργανα λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Για την πληρέστερη κατανόηση του ελέγχου της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των κονδυλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κρίνεται αναγκαία η αναφορά των βασικών θεσμικών οργάνων λήψης αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτά είναι: α) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο αντιπροσωπεύει τους πολίτες της Ένωσης και εκλέγεται από αυτούς με άμεση καθολική ψηφοφορία, β) το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο αντιπροσωπεύει τα μεμονωμένα κράτη - μέλη και αποτελεί το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γ) η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία είναι ανεξάρτητη από τις εθνικές κυβερνήσεις και έχει ως κύριο ρόλο να εκπροσωπεί και να προασπίζεται τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως σύνολο. Γενικά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι εκείνη που προτείνει τη νέα νομοθεσία, αλλά η αρμοδιότητα για τη θέσπιση των νόμων εμπίπτει στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και δ) το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, το οποίο ως εξωτερικός ελεγκτής, ενεργεί ως ανεξάρτητος θεματοφύλακας των οικονομικών συμφερόντων των πολιτών της Ένωσης και συμβάλλει στη βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισής της, ελέγχοντας τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα σχέδια δαπανών κάθε έτους δεν εξετάζονται μόνο αναλυτικά κατά τη διαδικασία κατάρτισης του ετήσιου προϋπολογισμού, αλλά στο τέλος έτους η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι και υποχρεωμένη να λογοδοτήσει ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ως προς τον τρόπο με τον οποίο δαπανώνται τα χρήματα κάθε χρόνο.

Υπάρχουν πολυάριθμοι έλεγχοι και απολογισμοί καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Οι δαπάνες υπόκεινται σε εσωτερικό λογιστικό έλεγχο και εξωτερική αξιολόγηση από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα για το μέλλον από τον τρόπο με τον οποίο δαπανήθηκαν τα χρήματα κατά το παρελθόν, και αν παρ' όλα αυτά κάτι δεν πάει καλά, διερεύνηση από την ανεξάρτητη υπηρεσία καταπολέμησης της απάτης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, την OLAF (Office Européen de Lutte Anti-Fraude), η οποία διερευνά την παράτυπη δαπάνη χρημάτων σε συνεργασία με τις αντίστοιχες υπηρεσίες των κρατών - μελών, εμποδίζοντας τη λαθρεμπορία εις βάρος του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Rosen H., Gayer T., 2009:927).

4.8.2 Χρηστή δημοσιονομική διαχείριση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στις ειδικές εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου εξετάζεται εάν οι αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης εφαρμόζονται σχετικά με τις δαπάνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την επιλογή των θεμάτων επί των οποίων καταρτίζει ειδικές εκθέσεις, σε συγκεκριμένους τομείς προϋπολογισμού ή συγκεκριμένα θέματα διαχείρισης, επιδιώκει να εξασφαλίσει τον μέγιστο δυνατό αντίκτυπο, βάσει ενός συνόλου κριτηρίων, όπως το επίπεδο των σχετικών εσόδων ή δαπανών (σημαντικότητα), οι κίνδυνοι για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, η κάλυψη στο παρελθόν σχετικών θεμάτων από το Συνέδριο και άλλες αξιολογήσεις, ο βαθμός ενδιαφέροντος των εμπλεκόμενων μερών, καθώς και η συνάφεια του θέματος, ήτοι τον βαθμό στον οποίο τα αποτελέσματα του ελέγχου θα συμβάλουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και της οικονομικότητας των δαπανών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το 2013 το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο εξέδωσε δεκαεννέα ειδικές εκθέσεις. Κάθε ειδική έκθεση συμβάλλει σημαντικά στη λογοδοσία των ελεγχόμενων σχετικά με τη διαχείριση που ασκούν στα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τους επικουρεί στην πραγματοποίηση βελτιώσεων στο μέλλον. Οι εν λόγω ειδικές εκθέσεις καλύπτουν συνολικά όλο το φάσμα του κύκλου ζωής της διαχείρισης, από τη σύλληψη έως την αξιολόγηση (Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, Ετήσια Έκθεση για το έτος 2013:275).

Οι επιδόσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση αξιολογούνται βάσει των αρχών της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (οικονομικότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα) και καλύπτουν τα εξής: α) εισροές⁴⁷, β) υλοποιήσεις⁴⁸, γ) αποτελέσματα⁴⁹ και δ) αντίκτυπο⁵⁰. (Ε.Ε.Σ. Ετ. Έκθ. έτους 2013:254).

Η μέτρηση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών και η επακόλουθη εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων δημοσίου συμφέροντος πρέπει να μετρώνται ώστε η πολιτική ηγεσία, αν κάτι δεν πάει καλά, να ενημερώνεται επαρκώς και να λαμβάνει εγκαίρως τις κατάλληλες αποφάσεις. Ωστόσο, σε πολλούς τομείς του

⁴⁷ Τα οικονομικά, ανθρώπινα, υλικά, οργανωτικά ή ρυθμιστικά μέσα που είναι αναγκαία για την υλοποίηση του προγράμματος.

⁴⁸ Τα παραδοτέα του προγράμματος.

⁴⁹ Οι άμεσες επιδράσεις του προγράμματος στους άμεσους παραλήπτες ή αποδέκτες.

⁵⁰ Μακροπρόθεσμες αλλαγές στην κοινωνία, οι οποίες μπορούν, εν μέρει τουλάχιστον, να αποδοθούν στη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο είναι περίπλοκο και το ενδιαφέρον δεν εστιάζεται στις επιδόσεις. Παρά την προβαλλόμενη επικέντρωση στα αποτελέσματα, οι προτάσεις νέων κανονισμών για το κοινό στρατηγικό πλαίσιο και την κοινή γεωργική πολιτική για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 εξακολουθούν να βασίζονται ουσιαστικά στις εισροές (με άξονα τις δαπάνες) και, κατά συνέπεια, να προσανατολίζονται περισσότερο στη συμμόρφωση παρά στις επιδόσεις (Ε.Ε.Σ., Γνώμη αριθμ. 7/2011:3, σημείο 6),(Ε.Ε.Σ. Γνώμη αριθμ. 1/2012: 7, σημείο 8). Ειδικότερα, βάσει των ελεγκτικών εργασιών του, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο διαπίστωσε ότι η επιλογή έργων στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, η οποία αποτελεί αρμοδιότητα του κράτους μέλους, επικεντρώνεται, πρώτον, στην ανάγκη χρησιμοποίησης των διαθέσιμων πιστώσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («αν δεν το χρησιμοποιήσεις θα χαθεί»), δεύτερον, στην ανάγκη συμμόρφωσης με τους κανόνες και μόλις, τρίτον, και σε περιορισμένο βαθμό, στις αναμενόμενες επιδόσεις τους.

Ωστόσο, κατά την άποψη του Συνεδρίου, πρέπει να δίδεται το ίδιο βάρος στη συμμόρφωση και στις επιδόσεις καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ενός έργου (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:257). Επιπρόσθετα, η γενικότερη εστίαση στις δαπάνες, εις βάρος της επίτευξης αποτελεσμάτων, καταδείχθηκε σε ορισμένες ειδικές εκθέσεις που δημοσιεύθηκαν το 2013 σχετικά με τον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο του ελέγχου του κοινού πλαισίου παρακολούθησης και αξιολόγησης της Επιτροπής διαπιστώθηκε ότι τα κράτη μέλη και η Επιτροπή επικεντρώνονταν στη δημοσιονομική εκτέλεση, ήτοι στη χρησιμοποίηση των πιστώσεων, και όχι στην επίτευξη αποτελεσμάτων (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Εκθ. αριθμ. 12/2013:34, 36, σημεία 75, 81), (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Εκθ. αριθμ. 6/2013:18, 42, σημεία 31, 87, Ειδ. Εκθ. αριθμ. 1/2013:21, σημείο 38). Η ανωτέρω γενική τάση εξηγείται σε μεγάλο βαθμό από το γεγονός ότι διάφορες πτυχές του νομοθετικού πλαισίου, ήτοι, αφενός, οι δημοσιονομικές διορθώσεις και ανακτήσεις και, αφετέρου, η αντικατάσταση έργων ή προγραμμάτων, τίθενται σε εφαρμογή εξαιτίας προβλημάτων σχετικά με τη συμμόρφωση, ενώ δεν υπάρχει αντίστοιχη διαδικασία η οποία να εφαρμόζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες έργα ή προγράμματα δεν πέτυχαν τον αντίκτυπο και τα αποτελέσματα που αναμενόταν.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία έχει την ιδιότητα του ελεγχόμενου φορέα κατά τη διενέργεια ελέγχων επιδόσεων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, συμμερίζεται την άποψη του Ελεγκτικού Συνεδρίου ότι το παρόν νομοθετικό πλαίσιο είναι πολύπλοκο και δεν επικεντρώνεται στις επιδόσεις, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η διαδικασία κατάρτισης των ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων των Γενικών Διευθύνσεων της επικεντρώνεται περισσότερο στη νομιμότητα και κανονικότητα και δεν πραγματεύεται επαρκώς το ζήτημα της οικονομικότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των επιτευγμάτων της εκάστοτε πολιτικής. Για αυτό τον λόγο καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε οι προτάσεις της για τη νέα γενιά προγραμμάτων βάσει του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου 2014-2020 να περιλαμβάνουν ισχυρό πλαίσιο επιδόσεων, το οποίο να βασίζεται σε σαφή ορισμό των στόχων SMART⁵¹, να χρησιμοποιεί τους κατάλληλους δείκτες που επιτρέπουν την υποβολή εκθέσεων όχι μόνο για τις υλοποιήσεις αλλά και για τα αποτελέσματα και τις επιπτώσεις των προγραμμάτων δαπανών (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:257).

Προς εκπλήρωση του ανωτέρω σκοπού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργάζεται για την ανάπτυξη ενός εσωτερικού συστήματος διαχείρισης στο πλαίσιο του επικείμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την περίοδο 2014-2020, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα, καθώς και στις συνολικές επιπτώσεις των προγραμμάτων δαπανών της στην οικονομία και την κοινωνία. Ειδικότερα, η Επιτροπή θα υιοθετήσει μια νέα αντίληψη περί των επιδόσεων, χρησιμοποιώντας τους στόχους, τους δείκτες, τα πλαίσια παρακολούθησης και αξιολόγησης, εστιάζοντας περισσότερο στην αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα ως προς την επίτευξη των συνολικών στόχων των διαφόρων χρηματοδοτικών προγραμμάτων και παρέχοντας με αυτό τον τρόπο μια σαφή βάση για την ετήσια υποβολή εκθέσεων της Επιτροπής σχετικά με τις επιδόσεις (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:246).

Η ιδιαίτερη επικέντρωση στις επιδόσεις και στα αποτελέσματα συνιστά έναν από τους κύριους στόχους της Επιτροπής στις προτάσεις της σχετικά με «Έναν προϋπολογισμό για την Ευρώπη 2020» με σκοπό τη θέσπιση μακροπρόθεσμων στρατηγικών στόχων της Ένωσης με βάση τον διαθέσιμο προϋπολογισμό κατά τα

---

⁵¹ Specific, Measurable, Attainable, Realistic, Timed (Συγκεκριμένοι, Μετρήσιμοι, Εφικτοί, Σχετικοί, Χρονικά Προσδιορισμένοι).

επόμενα επτά έτη. Κατά συνέπεια, όλα τα προγράμματα και όλα τα μέσα που περιλαμβάνονται στην πρόταση για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο έχουν σχεδιαστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα αποτελέσματα και ο αντίκτυπός τους να συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίτευξη των βασικών στόχων της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να υπογραμμίζουν τα προβλεπόμενα αποτελέσματα (Ετ. Εκθ. Ε.Ε.Σ. έτους 2011:239).

4.8.3 Στόχοι και δείκτες επιδόσεων

Σύμφωνα με τις πάγιες οδηγίες για τα σχέδια διαχείρισης, οι Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής οφείλουν να καθορίζουν γενικούς στόχους συνοδευόμενους από δείκτες αντικτύπου (μακροπρόθεσμα) και ειδικούς στόχους με δείκτες αποτελεσμάτων (μεσοβραχυπρόθεσμα). Οι στόχοι που χρησιμοποιούνται στα σχέδια διαχείρισης και τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων συχνά αντλούνται κατευθείαν από νομικά κείμενα ή από στρατηγικά έγγραφα πολιτικής. Μολονότι οι στόχοι που περιέχονται στα εν λόγω έγγραφα πρέπει να αποτελούν τη βάση για τον καθορισμό των γενικών στόχων, η ερμηνεία τους εντάσσεται σε πολιτικό πλαίσιο και συχνά δεν είναι αρκετά συγκεκριμένοι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τους σκοπούς της εκάστοτε Γενικής Διεύθυνσης (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:239). Επιπλέον, προκειμένου να καταστεί δυνατή η παρακολούθηση της επίτευξης των στόχων ενός προγράμματος θα πρέπει να γίνεται σαφής η συνάφεια μεταξύ γενικών και ειδικών στόχων και να επικαιροποιούνται όποτε αυτό κρίνεται αναγκαίο. Με άλλα λόγια, κατά το στάδιο του σχεδιασμού των προγραμμάτων, το οποίο θεωρείται υψίστης σημασίας για τον καθορισμό του τρόπου επίτευξης των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων, η Επιτροπή πρέπει να δίνει μεγαλύτερη προσοχή στον καθορισμό στόχων SMART, καθώς και στον προσδιορισμό και την άμβλυνση των κινδύνων που μπορεί να προκύψουν κατά την υλοποίηση του εκάστοτε προγράμματος (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2010:226), έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάλληλη παρακολούθηση της προόδου ως προς την επίτευξη των στόχων, οι οποίοι θα πρέπει να αποτιμώνται στο πλαίσιο πολυετούς προοπτικής.

Ο ανεπαρκής ή ελλιπής σχεδιασμός, συμπεριλαμβανομένης της απουσίας στόχων SMART, μπορεί να οδηγήσει σε καθυστερήσεις, επιπλέον δαπάνες και να επηρεάσει τα επιτυγχανόμενα αποτελέσματα. Περαιτέρω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι σε

περίπτωση ύπαρξης αντικρουόμενων στόχων η ταυτόχρονη επίτευξή τους είναι δύσκολη (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 6/2010:42,43, σημεία 93, 99).

Σε επίπεδο στρατηγικής, οι Γενικές Διευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υποχρεούνται να ορίζουν περιορισμένο αριθμό γενικών στόχων, καθώς και ένα σύνολο δεικτών αντικτύπου, οι οποίοι χρησιμεύουν για την παρακολούθηση της προόδου που συντελείται προς την κατεύθυνση της επίτευξης των γενικών στόχων και ως εκ τούτου θα πρέπει να συνοδεύονται από ποσοτικώς προσδιορισμένους στόχους. Σύμφωνα με τις βασικές απαιτήσεις των προτύπων εσωτερικού ελέγχου, τα σχέδια διαχείρισης θα πρέπει να προβλέπουν τουλάχιστον έναν δείκτη ανά στόχο, τόσο στον τομέα πολιτικής όσο και στο επίπεδο δραστηριότητας, για την παρακολούθηση των επιτευγμάτων και την κατάρτιση σχετικής έκθεσης (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:227). Από κοινού, οι γενικοί στόχοι και οι δείκτες αντικτύπου αποτελούν εργαλεία που παρέχουν στη διοίκηση της Επιτροπής και, κατ' επέκταση, στους αναγνώστες της ετήσιας έκθεσης δραστηριοτήτων, όπως η αρμόδια για την απαλλαγή αρχή, ήτοι το Συμβούλιο, τη δυνατότητα να αξιολογούν σε ποιον βαθμό η γενική διεύθυνση επιτυγχάνει τους στόχους υψηλού επιπέδου που έχει θέσει (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:226).

Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή πρέπει, κατά τον σχεδιασμό νέων προγραμμάτων δαπανών, να επιδιώκει να επικεντρώνει τις δραστηριότητές της στα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο που επιθυμεί να επιτύχει. Εάν η μέτρηση των αποτελεσμάτων και του αντικτύπου δεν είναι ευχερής, η Επιτροπή πρέπει να ορίζει δείκτες και στόχους-ορόσημα, βασισμένους σε στόχους SMART, με τους οποίους θα αποδεικνύεται ότι οι δραστηριότητές της αποσκοπούν στην επίτευξη των επιδιώξεών της. Η επιλογή δεικτών πρέπει να βασίζεται σε έννοιες όπως η συνάφεια, ο μετρήσιμος χαρακτήρας και η διαθεσιμότητα έγκαιρων και αξιόπιστων στοιχείων σχετικά με τις επιδόσεις. Στο μέτρο του δυνατού, οι δείκτες αυτοί πρέπει να καθορίζονται σύμφωνα με τα κριτήρια RACER⁵², κατά το πρότυπο εσωτερικού ελέγχου της Επιτροπής σχετικά με τους στόχους και τους δείκτες επιδόσεων (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:241). Επιπλέον, οι δείκτες πρέπει να είναι συναφείς με τους στόχους τους οποίους αφορούν. Επισημαίνεται ότι όταν οι στόχοι είναι προσανατολισμένοι στις επιπτώσεις ή στα αποτελέσματα, οι δείκτες που μετρούν μόνο τις άμεσες υλοποιήσεις της εκάστοτε

---

⁵² Relevant, Accepted, Credible, Easy, Robust» (Κατάλληλοι, Αποδεκτοί, Έγκυροι, Εφικτοί, Αδιαμφισβήτητοι).

Γενικής Διεύθυνσης είναι υπερβολικά περιοριστικοί για την επαρκή παρακολούθηση της προόδου ως προς την επίτευξη των στόχων αυτών (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:241).

4.8.4 Ενδιάμεσοι στόχοι - Ορόσημα

Ο δημοσιονομικός κανονισμός απαιτεί η επίτευξη των στόχων SMART να παρακολουθείται βάσει δεικτών επίδοσης για όλους τους τομείς δραστηριοτήτων που καλύπτει ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό επιτρέπει στην Επιτροπή και τα κράτη μέλη να αξιολογούν, όχι μόνο στο τέλος αλλά και σε κρίσιμα ενδιάμεσα στάδια, κατά πόσον επιτυγχάνονται οι προκαθοριζόμενοι στόχοι και εάν είναι πιθανόν να επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:246). Συνεπώς, όταν καθορίζονται στόχοι και επιμέρους στόχοι για πολυετείς περιόδους προγραμματισμού θα πρέπει οι αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής να καθορίζουν κατάλληλους ενδιάμεσους στόχους - ορόσημα για τους πολυετείς επιμέρους στόχους, ούτως ώστε η πρόοδος να μπορεί να αξιολογείται επαρκώς.

Η ανάγκη καθορισμού ενδιάμεσων στόχων - οροσήμων οφείλεται στο γεγονός ότι ορισμένες πολιτικές σχεδιάζονται κατά τρόπο ώστε να έχουν αντίκτυπο σε πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα, με σημαντική χρονική απόσταση μεταξύ επένδυσης και αποκόμισης οφέλους. Η απουσία κατάλληλων ενδιάμεσων στόχων-οροσήμων δυσχεραίνει την αξιολόγηση, προκειμένου να διαπιστώνεται εάν η επιτευχθείσα πρόοδος μπορούσε να θεωρηθεί ότι κατατείνει στην επίτευξη των πολυετών στόχων (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2010:224). Ως εκ τούτου, οι ενδιάμεσοι στόχοι καθιστούν δυνατή την εξακρίβωση του κατά πόσο η επίτευξη ενός μακροπρόθεσμου στόχου οδεύει προς τη σωστή κατεύθυνση, υπό την προϋπόθεση ότι ο μακροπρόθεσμος στόχος συνοδεύεται από μεσοπρόθεσμους ή ετήσιους ενδιάμεσους στόχους, η συνάφεια των οποίων θα πρέπει να είναι προφανής με την επίτευξη του αντίστοιχου μακροπρόθεσμων στόχου. (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:241).

4.8.5 Πληροφοριακά Στοιχεία

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παράγει ένα ευρύ φάσμα δημοσιεύσεων, επί διαφορετικών θεμάτων και για ποικίλο κοινό, καθώς έχει ως νομική υποχρέωση να υποβάλλει ετησίως έκθεση σχετικά με τις επιδόσεις της όσον αφορά την εκτέλεση του προϋπολογισμού και αυτό σε τρία χωριστά έγγραφα: α) την έκθεση για τη δημοσιονομική και χρηματοοικονομική διαχείριση, στην οποία περιλαμβάνεται περιγραφή των στόχων που επιτεύχθηκαν για το εν λόγω έτος, σύμφωνα με τις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, β) τη συγκεφαλαιωτική έκθεση, η οποία αποτελεί σύνοψη των ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων, οι οποίες παρουσιάζουν, μεταξύ άλλων, τα επιτεύγματα πολιτικής, επικεντρώνοντας στα επιτεύγματα της Επιτροπής όσον αφορά τη διαχείριση και γ) την έκθεση αξιολόγησης σχετικά με τα οικονομικά της Ένωσης βάσει των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων, εστιάζοντας στα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν από τα προγράμματα δαπανών (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:261). Η έκθεση αξιολόγησης, σύμφωνα με τη Συνθήκη, αποτελεί τμήμα των αποδεικτικών στοιχείων βάσει των οποίων το Κοινοβούλιο χορηγεί κάθε χρόνο απαλλαγή στην Επιτροπή για την εκτέλεση του προϋπολογισμού (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:263).

Αξίζει να αναφερθεί ότι τον Φεβρουάριο του 2012, η Επιτροπή δημοσίευσε έκθεση απευθυνόμενη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για την αξιολόγηση των οικονομικών της Ένωσης βασιζόμενη στα αποτελέσματα που είχαν επιτευχθεί. Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, ανταποκρινόμενο στην πρόσκληση που του απηύθυνε το Κοινοβούλιο, εξέδωσε τον Ιούνιο του 2012 την γνώμη αριθ. 4/2012 σχετικά με την έκθεση αξιολόγησης. Στη γνώμη αυτή, το Συνέδριο ανέφερε ότι η έκθεση αξιολόγησης ήταν αόριστη, στερείτο ουσιαστικού περιεχομένου και, συνεπώς, η προστιθέμενη αξία της ήταν περιορισμένη, καθώς και ότι το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και η Επιτροπή έπρεπε να αξιοποιήσουν την ευκαιρία που παρείχε η έκθεση προκειμένου να συζητήσουν και να συμφωνήσουν με ποιον τρόπο μπορούσε να καταστεί χρήσιμη στην αρμόδια για την απαλλαγή αρχή (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:224,225).

Επιπρόσθετα, ο δημοσιονομικός κανονισμός απαιτεί από την Επιτροπή να επισυνάπτει δηλώσεις δραστηριοτήτων στο σχέδιο προϋπολογισμού που υποβάλλει στην αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή, ήτοι το Κοινοβούλιο. Οι εν λόγω

δηλώσεις δραστηριοτήτων πρέπει να περιλαμβάνουν στόχους SMART για τις διάφορες δραστηριότητες (τουλάχιστον έναν στόχο για κάθε δραστηριότητα). Οι στόχοι αυτοί πρέπει να μετρώνται με δείκτες. Οι στόχοι και οι δείκτες χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό από τους γενικούς διευθυντές άμεσα ως στόχοι των σχεδίων διαχείρισής τους, δεδομένου ότι οι γενικοί διευθυντές της Επιτροπής θέτουν στόχους επιδόσεων στα ετήσια σχέδια διαχείρισης της εκάστοτε γενικής διεύθυνσης και, στη συνέχεια, αναφέρουν τα επιτεύγματα στις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων όπως αποτυπώνονται στις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων τους, όπου οι γενικοί διευθυντές οφείλουν να αναφέρουν τα επιτευχθέντα αποτελέσματα και να προσδιορίζουν κατά πόσον αυτά απέφεραν τον προσδοκώμενο αντίκτυπο.

Σε επίπεδο Επιτροπής συνολικά, και για το σύνολο των σχεδίων διαχείρισης, καθορίζονται περί τους 1.000 στόχους και 3.000 δείκτες (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:238). Επιπρόσθετα, ο δημοσιονομικός κανονισμός ορίζει ότι οι ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων αναφέρουν τα αποτελέσματα των πράξεων, με παραπομπή στους στόχους, στους συναφείς με τις πράξεις αυτές κινδύνους, στη χρησιμοποίηση των πόρων και στην αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου. Συνεπώς, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο θα πρέπει να αναλύσει τις διαφορές μεταξύ των προβλεπόμενων στον σχεδιασμό επιμέρους στόχων και των επιτευγμάτων (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2010:224).

Η μέτρηση και η αξιολόγηση της επίτευξης των στόχων δεν έχει, ωστόσο, νόημα εάν δεν βασίζεται σε συναφείς, αξιόπιστες και έγκαιρες πληροφορίες που να διασφαλίζουν την ποιότητα των στοιχείων. Προκειμένου να δημιουργήσει ένα σταθερό σύστημα διαχείρισης των επιδόσεων και κοινοποίησης των σχετικών πληροφοριών, η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοπιστία και τον έγκαιρο χαρακτήρα των στοιχείων σχετικά με τις επιδόσεις που προέρχονται είτε από την ίδια είτε από τα κράτη μέλη ή τρίτους, κυρίως μέσω της παροχής επαρκών, έγκαιρων, αξιόπιστων και συγκρίσιμων δεδομένων (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:248). Συνεπώς, τα πληροφοριακά στοιχεία για τα επιτευχθέντα αποτελέσματα εκτός του ότι θα πρέπει να προέρχονται από αξιόπιστους δείκτες οι οποίοι έχουν καθοριστεί σύμφωνα με τα κριτήρια RACER, θα πρέπει επίσης να προέρχονται και από αξιόπιστη πηγή, και ειδικότερα να αφορούν στοιχεία από εξωτερικούς και αναγνωρισμένους παρόχους στατιστικών στοιχείων ή βάσεις δεδομένων εσωτερικής διαχείρισης,

συμπεριλαμβανομένων λογιστικών στοιχείων (Ε.Ε.Σ. Έτ. Εκθ. έτους 2010:215), με κύριο σκοπό να καταστούν επαρκή ώστε να γίνεται κατανοητό για ποιο λόγο δεν επιτεύχθηκε ένας επιμέρους στόχος είτε σημειώθηκε σημαντική υπέρβασή του (Ε.Ε.Σ. Έτ. Εκθ. έτους 2010:210).

Περαιτέρω, Οι πληροφορίες και τα στοιχεία που παρέχονται στην έκθεση αξιολόγησης θα πρέπει να εστιάζουν όχι μόνο στις αναληφθείσες δράσεις και τις πραγματοποιηθείσες υλοποιήσεις αλλά και στα επιτευχθέντα αποτελέσματα. Για αυτόν τον λόγο στην έκθεση αξιολόγησης θα πρέπει να περιλαμβάνονται συμπεράσματα σχετικά με τις επιδόσεις των προγραμμάτων, καθώς και πληροφορίες σχετικά με το κατά πόσον τα προγράμματα βρίσκονται σε ορθή τροχιά ή απαιτούνται προσαρμογές (Ε.Ε.Σ. Έτ. Εκθ. έτους 2013:265). Ως εκ τούτου, οι ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων των Γενικών Διευθυντών της Επιτροπής θα πρέπει να επικεντρώνονται περισσότερο στην αξιολόγηση των επακόλουθων των δράσεων⁵³ και λιγότερο στις υλοποιήσεις⁵⁴ και στις εισροές⁵⁵ (Ε.Ε.Σ. Έτ. Εκθ. έτους 2010:212).

Προκειμένου να εξακριβώνεται εάν οι δαπάνες τις Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα και αντίκτυπο, η Επιτροπή οφείλει να επανεξετάζει τα εφαρμοζόμενα συστήματα κοινοποίησης στοιχείων και λογοδοσίας αλλά και να καθιερώνει τα κατάλληλα συστήματα πληροφορικής για τη συλλογή στοιχείων και την κατάρτιση εκθέσεων σχετικά με την επίτευξη των επιμέρους στόχων, όποτε κριθεί απαραίτητο, εστιάζοντας ιδιαίτερος την προσοχή της όχι μόνο στη συμμόρφωση με τους κανόνες, αλλά και στην επίτευξη των υλοποιήσεων⁵⁶ (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 2/2012:32,43, σημεία 82, 121). Οι στόχοι SMART και οι κατάλληλοι δείκτες, παράλληλα με αξιόπιστες και έγκαιρες πληροφορίες, είναι στοιχεία καθοριστικής σημασίας για ένα τέτοιο σύστημα κοινοποίησης στοιχείων και λογοδοσίας (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 8/2012:30, σημείο 70).

Ως εκ τούτου, προκειμένου η Επιτροπή να είναι σε θέση να αναλαμβάνει την ευθύνη για τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση και τη συμβολή του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα επιτεύγματα πολιτικής, μέσω των ετήσιων δηλώσεων αξιοπιστίας των γενικών διευθυντών, πρέπει να κατέχει ένα

⁵³ Αποτελέσματα για τους άμεσους παραλήπτες και/ή αντίκτυπος των προγραμμάτων.

⁵⁴ Τι έπραξε η Γενική Διεύθυνση, περιγραφή των δράσεων που αναλήφθηκαν, τον σκοπό τους, τα προϊόντα που παρασχέθηκαν.

⁵⁵ Μεικτές ποσότητες των χρησιμοποιηθέντων πόρων.

⁵⁶ Αποτελέσματα και αντίκτυπος.

εύρωστο σύστημα διαχείρισης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις επιδόσεις (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:284), δεδομένου ότι τα συστήματα διαβίβασης πληροφοριών έχουν θετικό αντίκτυπο στην αξιοπιστία των διαβιβαζόμενων πληροφοριών (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Εκθ. αριθμ. 5/2012:32, σημείο 79 και αριθμ. 2/2012:43, σημείο 73).

Ωστόσο, πλήθος νομικών περιορισμών και πρακτικών δυσχερειών πλήττει την αξιοπιστία των πληροφοριακών στοιχείων που συγκεντρώνουν οι γενικές διευθύνσεις από τα κράτη μέλη σχετικά με τα προγράμματα υπό επιμερισμένη διαχείριση. Συνεπώς πρέπει να γίνουν οι απαιτούμενες ενέργειες για την παροχή κινήτρων στα κράτη μέλη ώστε να διαβιβάσουν συναφή, συγκρίσιμα και αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τις επιδόσεις, διαδικασία από την οποία θα μπορέσουν να αντληθούν διδάγματα στο μέλλον (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:240). Επιπλέον, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους βάσει της επιμερισμένης διαχείρισης, να καθορίσουν με κοινή συμφωνία συνεπείς δείκτες επιδόσεων και να διασφαλίζουν την αξιοπιστία των πληροφοριακών στοιχείων σχετικά με τους προβλεπόμενους στον σχεδιασμό επιμέρους στόχους και τα επιτυγχανόμενα αποτελέσματα. Προς εκπλήρωση αυτού του σκοπού η Επιτροπή εξακολουθεί να καταβάλλει προσπάθειες για τη βελτίωση των ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων. Στόχος των προσπαθειών αυτών είναι: α) να περιλαμβάνονται περισσότερα στοιχεία σχετικά με τη διαχείριση των επιδόσεων: καθορισμός στόχων, δείκτες απόδοσης και συναφείς στόχοι στο επίπεδο του κάθε προγράμματος, β) να καταστεί πιο εμπεριστατωμένη η υποβολή εκθέσεων όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι για την επίτευξη των στόχων πολιτικής που έχουν τεθεί από την Επιτροπή ως συλλογικό σώμα, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο έχουν δημιουργήσει οι πολιτικές αυτές προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και γ) να ενισχυθεί η εσωτερική διαδικασία αξιολόγησης από ομότιμους των ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης εστίασης στις πληροφορίες σχετικά με τις επιδόσεις (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:255).

Από την άλλη μεριά, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο αξιολογεί τα πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τις επιδόσεις, τα οποία παρέχονται στις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων των Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής,

επικεντρώνοντας ιδιαίτερος στους στόχους και τους σχετικούς δείκτες επιδόσεων και αξιολογώντας τη συνάφεια⁵⁷, τη συγκρισιμότητα⁵⁸ και την αξιοπιστία⁵⁹, συνεισφέροντας ουσιαστικά με αυτόν τον τρόπο στην αναβάθμιση της ποιότητας των πληροφοριακών στοιχείων που περιέχονται στις εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.Σ. Έτ. Εκθ. έτους 2010:207).

4.8.6 Στρατηγικός Σχεδιασμός

Απαραίτητη προϋπόθεση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης αποτελεί ο ορθός σχεδιασμός τόσο των προγραμμάτων όσο και των επιμέρους έργων στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών, ώστε οι διαθέσιμοι πόροι να επιτυγχάνουν τον μέγιστο δυνατό αντίκτυπο με το μικρότερο δυνατό κόστος. Ο σχεδιασμός των προγραμμάτων και των επιμέρους έργων στο πλαίσιο των προγραμμάτων αυτών πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε οι χρηματοδοτούμενες από τον προϋπολογισμό δραστηριότητες να συνδέονται με τις υλοποιήσεις, τα αποτελέσματα και τον αντίκτυπο που επιδιώκεται να επιτευχθούν με τις συγκεκριμένες δαπάνες (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 10/2011:29, σημείο 53 και αριθμ. 3/2011:18, 19, 32, 33, σημεία 23, 24, 48). Με άλλα λόγια, θα πρέπει να προσδιορίζονται εξ αρχής οι υλοποιήσιμες προτεραιότητες, προκειμένου να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος ενός προγράμματος (Ειδ. Έκθ. αριθμ. 6/2009:19, σημείο 38).

Οι στόχοι των διαφόρων πολιτικών πρέπει να ιεραρχούνται από τα άνω προς τα κάτω, ήτοι από το συνολικό στόχο στον ενδιάμεσο, στον ειδικό και στον επιχειρησιακό, προκειμένου να παρακολουθείται με ακρίβεια η επίτευξή τους (Ειδ. Έκθ. αριθμ. 8/2008:13, 14, σημείο 13). Οι πρωτοβουλίες πρέπει να καθορίζονται εντός στρατηγικού πλαισίου και να ιεραρχούνται, οι στόχοι που τίθενται πρέπει να είναι συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, σχετικοί και χρονικά προσδιορισμένοι (SMART) και να αναφέρονται με συνέπεια στα διάφορα έγγραφα προγραμματισμού και, επιπλέον, η ορθή εκ των προτέρων εκτίμηση αντικτύπου μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ.

⁵⁷ Εάν, δηλαδή, οι δείκτες είναι συναφείς με τους στόχους πολιτικής και τον τρόπο διαχείρισης και εάν συνδέονται με ποσοτικώς προσδιορισμένους επιμέρους στόχους.

⁵⁸ Εάν, δηλαδή, οι δείκτες που επελέγησαν στο στάδιο του σχεδιασμού χρησιμοποιήθηκαν στη συνέχεια, για τις εκθέσεις και εάν επεξηγήθηκαν οι τυχόν αλλαγές.

⁵⁹ Εάν, δηλαδή, ο γενικός διευθυντής μπορούσε να υποστηρίξει ότι έχει αποκομίσει εύλογη βεβαιότητα όσον αφορά τα αναφερθέντα πληροφοριακά στοιχεία του.

αριθμ. 12/2010:41, σημείο 69, αριθμ. 13/2010:36, σημείο 68, αριθμ. 11/2010:48, σημείο 96, αριθμ. 5/2010:22, σημείο 26, αριθμ. 3/2010:48, σημείο 87 και αριθμ. 4/2010:23,24, σημεία 48, 50).

Η οριστικοποίηση του καθορισμού στόχων SMART και δεικτών αντικτύπου θεωρείται επιβεβλημένη, έτσι ώστε να παρακολουθούνται τα αποτελέσματα του στρατηγικού σχεδιασμού προκειμένου να αξιολογηθεί η επιτυχία του προγράμματος σε συνάρτηση με τους στόχους του (Ειδ. Έκθ. αριθμ. 11/09:24, σημείο 37). Τέλος, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι όταν υφίσταται σύνδεση και αναπτύσσονται συνέργιες μεταξύ διαφορετικών σχεδίων προγραμμάτων τότε παρουσιάζουν μεγαλύτερο αντίκτυπο και είναι περισσότερο αποτελεσματικά (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 7/2006:14, σημείο 49). Ωστόσο, αδυναμίες όσον αφορά τον σχεδιασμό τους, όπως απουσία κριτηρίων αναφοράς, μη συγκεκριμένους στόχους ή απουσία δεικτών, καθώς επίσης νομικοί περιορισμοί και πρακτικές δυσχέρειες πλήττουν την αξιοπιστία του σχεδιασμού.

4.8.7 Προσδιορισμός των αναγκών

Ο προσδιορισμός των παρούσων και προβλεπομένων αναγκών στις οποίες αποσκοπούν να ανταποκριθούν τα προγράμματα αποτελεί σαφώς σημαντικό θέμα προκειμένου να επιτευχθούν θετικά αποτελέσματα (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 8/2010:44, σημείο 63 και αριθμ. 9/2010:39, σημείο 72). Επίσης, η ορθή ανάλυση των αναγκών αποτρέπει τον καθορισμό στόχων που υπερβαίνουν τα πραγματικώς απαιτούμενα, ενώ, ταυτόχρονα, ενθαρρύνει την εξεύρεση εναλλακτικών και οικονομικότερων λύσεων (Ειδ. Έκθ. αριθμ. 9/2010:39,40, σημείο 72). Ως εκ τούτου, θα πρέπει να διενεργούνται εμπειριστατωμένες αναλύσεις αναγκών προκειμένου οι στρατηγικοί σχεδιασμοί να μην καταρτίζονται κυρίως προκειμένου να ανταποκριθούν σε πολιτικές δηλώσεις, αλλά να είναι αποτέλεσμα διεξοδικών εκτιμήσεων αναγκών (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 9/2011:36, σημείο 56).

Μία από τις συνέπειες της ανεπαρκούς ανάλυσης αναγκών είναι ότι δυσχεραίνεται το έργο της επιλογής των δράσεων εκείνων που προσδοκείται ότι θα εξασφαλίσουν τη βέλτιστη σχέση κόστους/οφέλους, δεδομένου ότι όταν δεν υπάρχει άρτια ανάλυση αναγκών, τότε αυτό συχνά υποδεικνύει τον κίνδυνο εμφάνισης του

φαινομένου μη αποδοτικής δαπάνης. Για παράδειγμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, στο πλαίσιο των ελέγχων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου εντοπίστηκαν έργα τα οποία είχαν εγκριθεί, ή ακόμη και ολοκληρωθεί, προτού εγκριθεί η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαίνοντας την ύπαρξη του φαινομένου μη αποδοτικής δαπάνης (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 6/2013:27, 44, σημεία 54, 57, 93). Εν κατακλείδι, όταν ο σχεδιασμός ενός προγράμματος είναι στοχευμένος, με τη χρήση κριτηρίων επιλεξιμότητας και επιλογής, και βασίζεται σε σαφώς καθορισμένες ελλείψεις/ανάγκες, ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος εμφάνισης των φαινομένων μη αποδοτικής δαπάνης.

4.8.8 Σύνδεση μεταξύ στόχων και μέτρων

Η σύνδεση μεταξύ των επιδιωκόμενων στόχων και των μέτρων που επιλέγονται για την επίτευξη των εν λόγω στόχων, πρέπει να είναι σαφής. Όταν η σύνδεση αυτή δεν είναι συγκεκριμένη, είναι απίθανο ο σχεδιασμός των μέτρων που επιλέγονται να καταστήσει δυνατή την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 10/2010:24, σημείο 34). Οι εκθέσεις εκτίμησης αντικτύπου θα πρέπει να παρέχουν τυποποιημένη παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι και τα αναμενόμενα επακόλουθα της προτεινόμενης παρέμβασης μέσω των προτεινόμενων μηχανισμών υλοποίησης και, όσον αφορά τα προγράμματα δαπανών, με τον προβλεπόμενο προϋπολογισμό (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 3/2010:34, σημείο 60).

4.8.9 Σχετικά, επαρκή και αναλογικά μέσα

Κατά το σχεδιασμό ενός προγράμματος πρέπει να υπάρχει επιμελημένη επιλογή των μέσων για την επίτευξη ενός τιθέμενου σκοπού. Τα μέσα αυτά πρέπει να είναι σχετικά, επαρκή και αναλογικά με τους τιθέμενους στόχους (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. 7/2004:7, σημείο 26). Η κατάλληλη επιλογή των μέσων για την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί θεωρείται υψίστης σημασίας. Στα εν λόγω μέσα περιλαμβάνονται το κατάλληλο προσωπικό για την ενίσχυση της ικανότητας αποτελεσματικής διαχείρισης των αποτελεσμάτων, η υλικοτεχνική υποδομή, τα επιμορφωτικά σεμινάρια, τα άμεσα προληπτικά ή αποτρεπτικά αποτελέσματα των επιβληθεισών καταλογισμών για όσους ευθύνονται για την παρατυπία κ.α. (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 7/2010:40, σημείο

90). Με άλλα λόγια, η επαρκής ποσοτική και ποιοτική στελέχωση σε τεχνικά και ανθρώπινα μέσα για την υλοποίηση ενός προγράμματος, ενισχύει την ικανότητα αποτελεσματικής διαχείρισής του (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. της 29^{ης}.11.1982:26, σημείο 4.2.). Επιπρόσθετα, προκειμένου να αποφευχθεί ο κίνδυνος σπατάλης κεφαλαίων και χρόνου θα πρέπει η σωρευμένη γνώση και πείρα, τόσο από τις αποτυχίες όσο και από τις ορθές πρακτικές, να συγκεντρώνεται συστηματικά και να εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε αυτή μέσω της μορφής εγγράφων καθοδήγησης και εγχειριδίων (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 11/2009:27, σημείο 45).

4.8.10 Προϋπολογισμός και χρονικό πλαίσιο

Ο σχεδιασμός κατά το στάδιο υλοποίησης των έργων θεωρείται καταλυτικός για την αποφυγή υπερβολικών δαπανών ή καθυστερήσεων. Η προετοιμασία των δράσεων θα πρέπει να είναι περισσότερο διεξοδική και λεπτομερής, έτσι ώστε να μην διατρέχει υψηλότερο κίνδυνο σημαντικότερων αυξήσεων του κόστους (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 8/2010:33, σημείο 46). Ως εκ τούτου, ενδείκνυται η ύπαρξη ενός διεξοδικού και λεπτομερή σχεδιασμού κατά το στάδιο υλοποίησης των προγραμμάτων, με σκοπό να αποφεύγεται η υπερβολική επιβάρυνση του προϋπολογισμού. Ο προϋπολογισμός που διατίθεται για την επίτευξη συγκεκριμένων επιδιώξεων πρέπει να είναι επαρκής, προκειμένου οι ενέργειες που αναλαμβάνονται για την υλοποίησή τους να έχουν σημαντικό αντίκτυπο ως προς τους στόχους (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 10/2009:14, σημείο 19). Οι καθυστερήσεις, επίσης, στην υλοποίηση των δράσεων μπορούν εν μέρει να αποφεύγονται μέσω ενός αρτιότερου σχεδιασμού (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 9/2010:28, σημείο 51). Τέλος, η πρόβλεψη του προϋπολογισμού για την ενίσχυση της βιωσιμότητας μέσω της διατήρησης των επιτεύξιμων αποτελεσμάτων του στρατηγικού σχεδιασμού, μετά το τέλος της χρηματοδότησής του, θεωρείται πολύ σημαντική. Η βιωσιμότητα πρέπει να αποτελεί μείζον κριτήριο επιλογής των σχεδίων, ήτοι τα σχέδια που επιλέγονται πρέπει να είναι εκείνα των οποίων τα οφέλη θα διαρκέσουν περισσότερο όταν σταματήσει η χρηματοδότηση του προγράμματος (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 11/2009:31, σημείο 56).

Στο πλαίσιο σχεδιασμού του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κατανομή του προϋπολογισμού στα διάφορα μέτρα πρέπει να είναι σύμφωνη με τους στόχους, εξασφαλίζοντας τη συνοχή μεταξύ των στόχων που πρέπει να επιτευχθούν

και των προγραμματισμένων μέσων για την επίτευξή τους. Η κατανομή του προϋπολογισμού ανά κράτος μέλος είναι απαραίτητη για τους σκοπούς του προγραμματισμού, και ιδίως για την εκ των προτέρων ποσοτικοποίηση των στόχων, η οποία δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί διαφορετικά. Τα κονδύλια πρέπει να κατανέμονται αναλογικά προς τις ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν στα διάφορα κράτη μέλη.

4.8.11 Έλεγχοι και παρακολούθηση επιδόσεων

Κύριος σκοπός των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου είναι να παρέχουν τη δυνατότητα να προλαμβάνουν, να επισημαίνουν και να επανορθώνουν εγκαίρως πιθανά σφάλματα και σημαντικές αδυναμίες (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 4/2003:12, σημείο 49). Προκειμένου να εκπληρωθεί αυτός ο σκοπός, τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνουν ένα διαρκή και αξιόπιστο μηχανισμό καταγραφής πληροφοριών και αξιολόγησης του βαθμού επίτευξης των στόχων, προκειμένου να εξασφαλίζεται η αποτελεσματικότητα του προγράμματος και, συνεπώς η ορθή χρήση των πόρων (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. της 7.6.1982.:13, σημείο 5.1). Στόχος μίας αξιολόγησης είναι να εκτιμηθεί, βάσει σαφών, συναφών και μετρήσιμων κριτηρίων, η πραγματικότητα του σχεδίου σε σχέση με τους προβλεφθέντες στόχους (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 11/2003:19, σημείο 78), επεκτείνοντας την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων ενός προγράμματος ακόμη και μετά την ολοκλήρωσή του, μέσω της υποβολής έγκαιρων και αξιόπιστων εκθέσεων προόδου, προκειμένου να ενισχυθεί η βιωσιμότητά του (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 11/2009:31, σημείο 55).

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, για τους ανωτέρω λόγους, ενθάρρυνει τους υπευθύνους διαχείρισης να βελτιώσουν τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου και να παρακολουθούν τις επιδόσεις, δημιουργώντας τους κατάλληλους μηχανισμούς για την καταγραφή πληροφοριών και στοιχείων σχετικά με τα επιτευχθέντα επακόλουθα ή το επίπεδο των επιδόσεων. Οι διενεργούμενοι έλεγχοι θα πρέπει να επικεντρώνονται στα επακόλουθα των υλοποιήσεων και όχι σε διαδικαστικά ζητήματα (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 12/2010:39, σημείο 62). Επιπρόσθετα, η χρησιμότητα της ετήσιας αξιολόγησης της εκτέλεσης των προγραμμάτων, επιτρέπει στους υπευθύνους διαχείρισης να πραγματοποιήσουν αποτελεσματικές τροποποιήσεις στα εν εξελίξει προγράμματα (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 10/2010:27, σημείο 40).

Από την άλλη μεριά, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφωνεί ότι τα συστήματα διαχείρισής της θα πρέπει να είναι επαρκώς προγραμματισμένα ώστε να αποτιμούν τα επιτεύγματα και τα αποτελέσματα των δαπανών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι θα πρέπει να εφαρμόζονται κατάλληλα συστήματα παρακολούθησης και ελέγχου, ώστε μέσω της αξιοποίησης των κατάλληλων εργαλείων να αποκτούνται αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα, οι οποίες θα χρησιμεύσουν για την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τα αποτελέσματα, συμβάλλοντας καταλυτικά στην παρακολούθηση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Επιπλέον, η Επιτροπή θεωρεί ότι το κοινό πλαίσιο παρακολούθησης και αξιολόγησης αποτελεί ένα κατάλληλο και ολοκληρωμένο σύνολο δεικτών το οποίο εκπονείται από κοινού από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την παρακολούθηση των στόχων πολιτικής (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:246, 249). Η παρακολούθηση των δεικτών επιδόσεων θα επιτευχθεί μέσω ενός ad hoc συστήματος παρακολούθησης επιδόσεων για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων και των επακολουθών των ελεγχθέντων καθεστώτων. Ένας πρόσθετος θετικός παράγοντας στην παρακολούθηση από την Επιτροπή είναι η κατοχή κατάλληλου εργαλείου που να παρέχει σφαιρική άποψη του συνόλου των δραστηριοτήτων ενός προγράμματος (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 11/2012:37, σημεία 63, 64).

4.8.12 Λογοδοσία υπευθύνων διαχείρισης

Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα ελέγχου, η παρακολούθηση των εκθέσεων ελέγχου αποτελεί το τελικό στάδιο του κύκλου του ελέγχου επιδόσεων, ο οποίος αποτελείται από τα στάδια του σχεδιασμού, της εκτέλεσης και της παρακολούθησης⁶⁰. Η παρακολούθηση των εκθέσεων του Συνεδρίου που αφορούν ελέγχους επιδόσεων αποτελεί αναγκαίο στοιχείο του κύκλου της λογοδοσίας και ενθαρρύνει την αποτελεσματική υλοποίηση των συστάσεων των εκθέσεων από την Επιτροπή (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:278).

Προκειμένου να επιτευχθεί η κατανόηση της έννοιας της λογοδοσίας κρίνεται αναγκαία η διάκριση μεταξύ της άμεσης ευθύνης των γενικών διευθυντών, αφενός, για τη διαχείριση των χρηματοδοτικών προγραμμάτων και την εκτέλεση του

---

⁶⁰ Διεθνή πρότυπα ελέγχου των Ανωτάτων Οργάνων Ελέγχου ISSAI 3000 και 3100.

προϋπολογισμού και, αφετέρου, για τα επιτεύγματα πολιτικής, όπως ο αντίκτυπος των χρηματοδοτικών προγραμμάτων. Τα εν λόγω επιτεύγματα αποτελούν επίσης ευθύνη των συννομοθετών, οι οποίοι συμβάλλουν στον σχεδιασμό των προγραμμάτων και τα εγκρίνουν, καθώς και ευθύνη των κρατών μελών, τα οποία διαδραματίζουν συχνά σημαντικό ρόλο στην υλοποίησή τους. Επιπλέον, οι συνολικές επιδόσεις των προγραμμάτων επηρεάζονται από πολλούς άλλους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες, οι οποίοι είναι εκτός του ελέγχου των γενικών διευθυντών (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:284).

Βάσει των σχεδίων διαχείρισης, οι γενικοί διευθυντές λογοδοτούν στην Επιτροπή, μέσω των ετήσιων εκθέσεων δραστηριοτήτων τους, σχετικά με την εκτέλεση των καθηκόντων τους, τις δραστηριότητες της Γενικής Διεύθυνσης που ηγούνται και την επίτευξη των βασικών στόχων πολιτικής. Οι ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων αποτελούν το κύριο μέσο λογοδοσίας των υπευθύνων διαχείρισης εντός της Επιτροπής και αποτελούν τη βάση ανάληψης ευθύνης από την Επιτροπή για τη διαχείριση των πόρων και την επίτευξη των στόχων. Σε αυτές περιλαμβάνεται η δήλωση αξιοπιστίας των γενικών διευθυντών, οι οποίοι παρέχουν διασφάλιση ότι, μεταξύ άλλων, τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην έκθεση παρέχουν πιστή εικόνα και ότι οι πόροι που χορηγήθηκαν για τις δραστηριότητες που περιγράφονται στις εκθέσεις χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τον προορισμό τους και με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, βεβαιώνοντας με άλλα λόγια ότι οι πόροι που χορηγήθηκαν για τις δραστηριότητες που περιγράφονται στις εκθέσεις χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τον επιδιωκόμενο σκοπό τους, καθώς και με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Οι ετήσιες εκθέσεις δημοσιεύονται στον ιστότοπο της Επιτροπής και περιλαμβάνουν τέσσερα μέρη, εκ των οποίων το πρώτο, με τίτλο «επιτεύγματα πολιτικής» αφορά τις επιδόσεις. Τα υπόλοιπα τρία μέρη αφορούν τη διαχείριση των πόρων, την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και τη διασφάλιση όσον αφορά τη διαχείριση (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:267, 282).

Η δημοσιοποίηση στοιχείων σχετικών με τις επιδόσεις από τις ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης, καθώς και οι απαιτήσεις αξιολόγησης, λόγω της υποχρέωσης διενέργειας τουλάχιστον μίας εκτίμησης επιπτώσεων για κάθε προτεραιότητα, αποσκοπούν στην προώθηση της συζήτησης όσον αφορά την πολιτική και της πραγματικής λογοδοσίας

(Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:260). Η υποχρέωση λογοδοσίας των υπευθύνων διαχείρισης πρέπει, επίσης, να νοείται ότι περιλαμβάνει την αναφορά των στοιχείων σχετικά με τα αποτελέσματα που αντιστοιχούν στους στόχους και τους δείκτες που τέθηκαν στο σχέδιο διαχείρισης, δεδομένου ότι έχουν τεθεί σε εφαρμογή τα κατάλληλα συστήματα παρακολούθησης και ελέγχου, ώστε να συγκεντρώνονται πλήρη και αξιόπιστα πληροφοριακά στοιχεία για την αναφορά των αποτελεσμάτων, τα οποία να καθιστούν δυνατή την αντιστοιχία μεταξύ των αναμενόμενων επιτευγμάτων στο σχέδιο διαχείρισης και των επιτευγμάτων που αναφέρονται στην ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων. Οι στόχοι SMART και οι κατάλληλοι δείκτες, παράλληλα με αξιόπιστες και έγκαιρες πληροφορίες, είναι στοιχεία καθοριστικής σημασίας για ένα τέτοιο σύστημα κοινοποίησης στοιχείων και λογοδοσίας (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2012:246).

4.8.13 Ευανάγνωστες εκθέσεις ελέγχου

Κατά κανόνα, επιπλέον της υποχρέωσης κατάρτισης έκθεσης σχετικά με τους τεθέντες στόχους και επιμέρους στόχους, η ορθή πρακτική απαιτεί την ύπαρξη συνοχής μεταξύ των πληροφοριακών στοιχείων για τις επιδόσεις, τα οποία αφορούν διαδοχικές περιόδους ή την παροχή επεξηγήσεων σχετικά με τις πραγματοποιηθείσες τροποποιήσεις, ώστε οι χρήστες των πληροφοριακών στοιχείων να μπορούν να πραγματοποιούν συγκρίσεις και να αξιολογούν τις τάσεις. Σκοπός των εκθέσεων επιδόσεων είναι η ενημέρωση των ενδιαφερομένων. Ωστόσο, ακόμη και στις περιπτώσεις που θα ήταν δυνατό να επεξηγηθεί επαρκώς για ποιον λόγο οι επιτευχθείσες επιδόσεις δεν πέτυχαν τον σχετικό γενικό ή επιμέρους στόχο, οι ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων δεν περιέχουν τέτοιες επεξηγήσεις (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:228, 230).

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο θεωρεί ότι η έκθεση αξιολόγησης πρέπει να συγκεντρώνει όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», προκειμένου ο αναγνώστης να έχει σαφέστερη γενική εικόνα των επιτευγμάτων που πραγματοποιήθηκαν. Επιπλέον, κατά την περίοδο 2014-2020 υπάρχει για πρώτη φορά η απαίτηση, πρώτον, να δημοσιοποιούνται τα δεδομένα, δεύτερον, οι ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης να περιέχουν σύνοψη για τους πολίτες και, τρίτον, να δημοσιοποιούνται οι εκθέσεις

αξιολόγησης. Οι ανωτέρω απαιτήσεις αποσκοπούν στη διευκόλυνση της δημόσιας συζήτησης σχετικά με τις υλοποιήσεις και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:258, 264).

Από την άλλη πλευρά, η Επιτροπή τονίζει ότι τα στοιχεία που υποβάλλονται σχετικά με τις επιδόσεις πρέπει να επικεντρώνονται στις πραγματικές ανάγκες των ενδιαφερόμενων μερών και να χαρακτηρίζονται από επαρκή βαθμό ευελιξίας ώστε να αντικατοπτρίζουν τη διαφορετική φύση των δραστηριοτήτων των υπηρεσιών της Επιτροπής, καθώς επίσης και ότι η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίσει ότι η έκθεση αξιολόγησης περιλαμβάνει συνοπτική περιγραφή η οποία συγκεντρώνει όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», προκειμένου ο αναγνώστης να έχει σαφή γενική εικόνα των επιτευγμάτων που πραγματοποιήθηκαν (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:271, 284).

4.8.14 Παροχή κινήτρων – Αποθεματικό Επιδόσεων

Ένα πλήθος από νομικούς περιορισμούς και πρακτικές δυσχέρειες πλήττουν την αξιοπιστία των πληροφοριακών στοιχείων που συγκεντρώνουν οι γενικές διευθύνσεις από τα κράτη μέλη σχετικά με τα προγράμματα υπό επιμερισμένη διαχείριση. Έχοντας ως αποκλειστική επιδίωξη την εξάλειψη αυτών των δυσχερειών γίνονται όλο και περισσότερες ενέργειες από πλευράς Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αναφορικά με την παροχή κινήτρων στα κράτη μέλη ώστε να διαβιβάσουν συναφή, συγκρίσιμα και αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τις επιδόσεις, διαδικασία από την οποία θα μπορούσαν να αντληθούν διδάγματα στο μέλλον. Η καθιέρωση ενός «αποθεματικού επιδόσεων» λειτουργεί ως κίνητρο για τα κράτη μέλη, ώστε να διαβιβάζουν συναφή, συγκρίσιμα και αξιόπιστα στοιχεία σχετικά με τις επιδόσεις. Ωστόσο, η έγκαιρη διαβίβαση των στοιχείων εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:331, 240). Στην ουσία, η Επιτροπή διατηρεί ένα αποθεματικό επιδόσεων, το οποίο αξιοποιείται μόνο σε μεταγενέστερο στάδιο της περιόδου προγραμματισμού, όταν οι διαχειριστικές αρχές είναι σε θέση να αποδείξουν ότι τα υπό εξέταση προγράμματα έχουν επιτύχει τα προκαθορισμένα ορόσημα. Συνεπώς, μέσω του αποθεματικού επιδόσεων προωθείται ενεργά ο πρωταρχικός στόχος της επίτευξης των επιμέρους στόχων.

Το αποθεματικό επίδοσης αποτελεί ένα από τα βασικά κίνητρα των κρατών μελών για να εστιάζουν στις επιδόσεις. Η εξασφάλιση σαφών δεικτών στα προγράμματα και διαφάνειας στην υποβολή των σχετικών εκθέσεων αποτελεί επίσης σημαντικό στοιχείο της λογοδοσίας και θα παρέχει κίνητρα για την εστίαση στις επιδόσεις. Τα βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου λειτουργίας του αποθεματικού επίδοσης είναι τα εξής: α) κατά την έναρξη της περιόδου προγραμματισμού, στα σύμφωνα εταιρικής σχέσης και τα επιχειρησιακά προγράμματα, η Επιτροπή και κάθε κράτος μέλος συμφωνούν ποιες συγκεκριμένες προτεραιότητες στο πλαίσιο των προγραμμάτων θα αποτελέσουν τη βάση για την κατανομή αποθεματικού επίδοσης ύψους 6 %, β) επανεξέταση της επίτευξης των οροσήμων του προγράμματος για τις επιλεγείσες προτεραιότητες, βάσει των ετήσιων εκθέσεων υλοποίησης που θα υποβάλουν τα κράτη μέλη το έτος εκείνο, γ) στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επιδόσεις θα κριθούν ικανοποιητικές, η Επιτροπή θα αποδεσμεύσει το αποθεματικό επίδοσης του 6 %. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι επιδόσεις δεν θα είναι ικανοποιητικές, τα κράτη μέλη θα προτείνουν την ανακατανομή του αποθεματικού σε άλλες προτεραιότητες και δ) σε περίπτωση ύπαρξης αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με «σοβαρή αποτυχία» όσον αφορά την επίτευξη των οροσήμων, υπό ορισμένες συνθήκες η Επιτροπή ενδέχεται να αναστείλει την αποδέσμευση και πληρωμή του αποθεματικού επίδοσης. Επιπλέον, όπως προβλέπεται στο ρυθμιστικό πλαίσιο της περιόδου 2014-2020, σε αντίστοιχη περίπτωση σοβαρών περιπτώσεων πλημμελούς επίτευξης αποτελεσμάτων η Επιτροπή θα είναι σε θέση να επιβάλλει κυρώσεις στα κράτη μέλη, κατόπιν επανεξέτασης των επιδόσεων.

Προκειμένου το αποθεματικό επίδοσης να είναι αποτελεσματικότερο σε σύγκριση με το παρελθόν, η Επιτροπή θα πρέπει να ενθαρρύνει τη διαπραγμάτευση κατάλληλων στόχων και οροσήμων κατά την έναρξη της περιόδου προγραμματισμού. Οι στόχοι αυτοί πρέπει να ορισθούν στο κατάλληλο επίπεδο, ήτοι να είναι αρκούντως απαιτητικοί ώστε η επίτευξή τους να μην αποτελεί τυπικό θέμα, ενώ παράλληλα η επίτευξή τους θα παραμένει ρεαλιστική για το κράτος μέλος. Επιπλέον, η Επιτροπή θα πρέπει να διασφαλίσει την έγκαιρη απόκτηση δεδομένων από τα κράτη μέλη τα οποία να είναι ακριβή και αξιόπιστα, ώστε να μπορεί να προσδιορισθεί κατά πόσον επιτεύχθηκαν οι στόχοι. Εντούτοις, ο αντίκτυπος ενδέχεται να είναι οριακός, δεδομένου ότι εξακολουθούν να μην υπάρχουν πραγματικά οικονομικά κίνητρα ή κυρώσεις στο πλαίσιο της περιόδου 2014-2020 σχετικά με τα αποτελέσματα που

επιτεύχθηκαν με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:258, 259, 260, 279).

4.8.15 Προστιθέμενη αξία

Σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ως προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης νοείται ως η αξία που προκύπτει από παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πέραν της αξίας που θα είχε επιτευχθεί αποκλειστικά από τη δράση κράτους μέλους ή ομάδας κρατών μελών. Ο ορισμός του όρου αυτού βασίζεται στις αρχές της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (οικονομικότητα, αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα) και παρέχει καθοδήγηση στις πολιτικές αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς χρήση κατά την επιλογή προτεραιοτήτων δαπανών (Ε.Ε.Σ. Γνώμη αριθμ. 1/2010:8, σημείο 18). Η Επιτροπή έχει τονίσει επανειλημμένως ότι η προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα για την αιτιολόγηση των δαπανών του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έχουν επιβεβαιώσει τη σημασία της εν λόγω έννοιας, θεωρώντας ότι η εξασφάλιση ύπαρξης προστιθέμενης αξίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι θεμελιώδης για την επίτευξη της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης (Ε.Ε.Σ. Γνώμη αριθμ. 7/2011:3, σημείο 9). Η σημαντικότητα της έννοιας της προστιθέμενης αξίας πιστοποιείται επιπλέον και από την πολλαπλή χρησιμότητά της, δεδομένου ότι σύμφωνα με την Επιτροπή, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε πολλά διαφορετικά πλαίσια, όπως σε ακαδημαϊκές συζητήσεις για τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον ορισμό των στόχων και των κριτηρίων για την επιλογή προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις διατάξεις του δημοσιονομικού κανονισμού και στην αξιολόγηση των υφιστάμενων προγραμμάτων (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:276). Επιπρόσθετα, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο έχει τονίσει ότι τα προγράμματα δαπανών χωρίς προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι εξ ορισμού απίθανο να συνιστούν αποδοτική και αποτελεσματική χρήση των χρημάτων των φορολογουμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:238). Είναι αξιοσημείωτο ότι η προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία για τη διασφάλιση των βέλτιστων δυνατών επιδόσεων από περιορισμένα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι χαρακτηριστικό ότι από τις δεκαεννέα ειδικές εκθέσεις

που εγκρίθηκαν το 2013, επτά αφορούσαν ζητήματα της προστιθέμενης αξίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του φαινομένου μη αποδοτικής δαπάνης (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:275).

Ωστόσο, στο πλαίσιο των ελέγχων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου διαπιστώθηκε ότι συχνά ήταν δύσκολο να προσδιορισθεί η πραγματική προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως στο πλαίσιο της επιμερισμένης διαχείρισης, όπου δαπανώνται τα περισσότερα κονδύλια του προϋπολογισμού. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να χρησιμοποιηθεί η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως υποκατάστατο των εθνικών κονδυλίων, αποδεδειγμένα κατ' αυτόν τον τρόπο εθνικούς πόρους οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν αλλού. Η επιλογή αυτή είναι ενδεχομένως ελκυστική για τα κράτη μέλη των οποίων οι εθνικοί προϋπολογισμοί βρίσκονται υπό πίεση (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 15/2013:18, 34, σημεία 20, 21, 63).

Περαιτέρω, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο επισημαίνει ότι στις δηλώσεις δραστηριοτήτων, οι οποίες καταρτίζονται για εξωτερική χρήση, ως τμήμα της διαδικασίας του προϋπολογισμού, με σκοπό την αιτιολόγηση των ποσών που ζητεί η Επιτροπή, δίδεται η δέουσα σημασία στην προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ, στις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων, ήτοι όταν περιγράφονται όσα επιτεύχθηκαν με τους εν λόγω πόρους, η σημασία που δίδεται είναι πολύ μικρότερη (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2013:269). Για τον λόγο αυτόν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι η προστιθέμενη αξία των προγραμμάτων πρέπει να αξιολογείται με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί και τα κριτήρια που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά την αρχική αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας των προτάσεων της Επιτροπής (Ε.Ε.Σ. Ετ. Εκθ. έτους 2011:238), δεδομένου ότι ελλείπει σαφών επιμέρους στόχων, όσον αφορά τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, θα εξακολουθήσει να είναι δυσχερές για την Επιτροπή να καταδεικνύει ότι οι δαπάνες της προσδίδουν προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, συνεπώς, να παρέχει διασφάλιση για την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των δαπανών της (Ε.Ε.Σ. Γνώμη αριθμ. 1/2012:7, 53, σημεία 8, 151).

4.8.16 Φαινόμενο μη αποδοτικής δαπάνης

Μια έννοια που συνδέεται με την προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την οποία επηρεάζει αρνητικά είναι το φαινόμενο μη αποδοτικής δαπάνης. Όταν αυτή αναφέρεται σε σχέση με επιχορηγήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαίνει τον βαθμό στον οποίο ένας δικαιούχος θα είχε υλοποιήσει το έργο ακόμη και χωρίς τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, η ύπαρξη του φαινομένου μη αποδοτικής δαπάνης μειώνει ή και αποκλείει την προστιθέμενη αξία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το φαινόμενο μη αποδοτικής δαπάνης δεν είναι εκ φύσεως εύκολο να εντοπισθεί. Εντούτοις, όταν δεν υπάρχει άρτια ανάλυση αναγκών, τότε αυτό συχνά υποδεικνύει τον κίνδυνο εμφάνισης του φαινομένου μη αποδοτικής δαπάνης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, στο πλαίσιο των ελέγχων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, εντοπίστηκαν έργα τα οποία είχαν εγκριθεί, ή ακόμη και ολοκληρωθεί, προτού εγκριθεί η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σημαίνοντας ξεκάθαρα την ύπαρξη του φαινομένου μη αποδοτικής δαπάνης (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 1/2013:37, σημείο 86, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 2/2013:52, 53, σημείο 104, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 3/2013:22, σημεία 32, 33). Επιπλέον, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ποσοτικά το φαινόμενο της μη αποδοτικής δαπάνης, διότι ενδέχεται να υφίστανται πολλοί άλλοι παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, όπως για παράδειγμα το ζήτημα της βιωσιμότητας⁶¹, η αύξηση της αξιοπιστίας και της προβολής των δικαιούχων⁶² ή τα οφέλη που απορρέουν από τη συνεργασία μεταξύ των εταίρων⁶³ (Ε.Ε.Σ. Ετ. Έκθ. έτους 2013:278).

4.8.17 Βιωσιμότητα δράσεων της Ε.Ε.

Σε ιδανικές συνθήκες, μια δημόσια παρέμβαση θα έπρεπε να είναι βιώσιμη, ήτοι δεν θα έπρεπε να επικεντρώνεται μόνο στις βραχυπρόθεσμες υλοποιήσεις, αλλά θα έπρεπε να εξακολουθεί να αποφέρει αποτελέσματα και αντίκτυπο και μετά τη διακοπή της εξωτερικής χρηματοδότησης. Αυτό σημαίνει ότι τα χρηματοδοτούμενα έργα θα πρέπει να διατηρούνται στα στοχευόμενα επίπεδα δραστηριότητας για διάστημα τουλάχιστον πέντε ετών μετά το πέρας της επένδυσης, μεγιστοποιώντας με

⁶¹ Ερώτημα σχετικά με το κατά πόσο τα έργα θα ήταν βιώσιμα χωρίς την επιδότηση.

⁶² Σήμανση έργων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁶³ Μεταφορά τεχνογνωσίας, βέλτιστες πρακτικές.

αυτόν τον τρόπο τον αντίκτυπο των κονδυλίων που διατέθηκαν για την επίτευξη του προγράμματος (Ε.Ε.Σ. Ειδ. Έκθ. αριθμ. 14/2012:27, σημεία 48, 49, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 13/2012:16-25, σημεία 25-40, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 8/2012:26, σημεία 56-59, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 6/2012:18-25, σημεία 34-57, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 1/2012:33-40, σημεία 48-64, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 17/2012:10-27, σημεία 10-44, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 18/2012:24-25, σημεία 62-66, Ειδ. Έκθ. αριθμ. 23/2012: 23-27, σημεία 32-42). Για τον λόγο αυτό, η βιωσιμότητα θα έπρεπε να αποτελεί σημαντικό παράγοντα ο οποίος να λαμβάνεται υπόψη κατά τον σχεδιασμό ενός προγράμματος ή ενός έργου. Ο σχετικός προβληματισμός θα έπρεπε να περιλαμβάνει ζητήματα όπως η οικονομική βιωσιμότητα, η τεχνική βιωσιμότητα και η θεσμική ικανότητα, καθώς και η αλληλεξάρτηση αυτών των στοιχείων.

Ακόμη όμως και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι παρεμβάσεις είναι οικονομικώς και τεχνικώς βιώσιμες, τα αποτελέσματα ενός προγράμματος μπορεί να μη διαρκέσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα εάν δεν εμπλακούν σε αυτό και οι δικαιούχοι αναπτύσσοντας αίσθημα οικειοποίησης του ή εάν δεν υπάρχει επαρκής θεσμική ικανότητα για την εκτέλεση του. Επιπρόσθετα η παρουσία πολιτικής βούλησης, η ενισχυμένη χρηματοδοτική ικανότητα, η εξασφάλιση της μελλοντικής χρηματοδότησης, η έγκαιρη έγκριση των σχετικών μέτρων, οι αναβαθμισμένες διοικητικές ικανότητες και η εκτεταμένη επιρροή από την κοινωνία των πολιτών θα διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων ενός προγράμματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΒΑΘΜΟΣ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

5.1 Έρευνα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διαπιστώσουμε σε τι βαθμό οι υπάλληλοι του δημοσίου τομέα υιοθετούν και ενστερνίζονται την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης των άρθρων 1 του ν. 3871/2010 και 33 του ν. 4270/2014. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού επιλέχθηκε να ερευνηθεί ο υποτομέας των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως υποσύνολο της Γενικής Κυβέρνησης. Ειδικότερα, η έρευνα επικεντρώθηκε σε μόνιμους, αορίστου και ορισμένου χρόνου υπαλλήλους των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος, προκειμένου να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα για το πόσο αποδέχονται τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας βάσει ενός πλήθους κριτηρίων που θα αναλυθούν εκτενώς στη συνέχεια της εργασίας.

Ο Δήμος Πειραιώς ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς της Περιφέρειας Αττικής. Ο πληθυσμός του, σύμφωνα με την πιο πρόσφατη απογραφή του έτους 2011, είναι 163.688 μόνιμοι κάτοικοι, αποτελώντας τον πέμπτο μεγαλύτερο δήμο της Ελλάδας, ενώ δεν υπέστη καμία μεταβολή με το πρόγραμμα Καλλικράτης (ν. 3852/2010). Ο Δήμος Σαλαμίνας υπάγεται στην Περιφερειακή Ενότητα Νήσων της Περιφέρειας Αττικής και συστάθηκε με το σχέδιο Καλλικράτη, από την συνένωση των προϋπαρχόντων Δήμων Σαλαμίνας και Αμπελακίων, με πληθυσμό 39.283 μόνιμους κατοίκους. Τέλος, ο Δήμος Περάματος, ο οποίος ανήκει στην Περιφερειακή Ενότητα Πειραιώς της Περιφέρειας Αττικής έχει πληθυσμό 25.389 μόνιμους κατοίκους και δεν υπέστη καμία μεταβολή με το σχέδιο Καλλικράτη.

Στόχος μας είναι, μέσω της διενεργηθείσας έρευνας, να οδηγηθούμε σε ασφαλή συμπεράσματα, για το βαθμό εφαρμογής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και γενικότερα στη Γενική Κυβέρνηση, γεγονός που θα αποτελέσει πολύτιμο υλικό για την επισήμανση των τρωτών σημείων, καθώς και για την λήψη κατάλληλων μέτρων, προκειμένου να βελτιωθεί η ομαλή εφαρμογή της νέας αυτής αρχής στη σύγχρονη δημοσιονομική διαχείριση.

5.2 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της έρευνας βασίστηκε κυρίως στην παραδοσιακή μέθοδο συλλογής πληροφοριών, περιλαμβάνοντας τη χρήση ερωτηματολογίου. Η έρευνα ήταν διερευνητική και επαγωγική. Ειδικότερα, με την αξιοποίηση της επαγωγικής στατιστικής, εκτιμήσαμε τα χαρακτηριστικά ενός πληθυσμού με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις παρατηρήσεις ενός δείγματος. Με αυτόν τον τρόπο είχαμε τη δυνατότητα να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα για τον πληθυσμό.

Ο συνολικός πληθυσμός της έρευνάς μας ανήλθε σε 1.904 υπαλλήλους των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με πρόσφατη επικοινωνία με τις Διοικήσεις των ανωτέρω Δήμων, το προσωπικό του Δήμου Πειραιώς αποτελείται από 1.420 υπαλλήλους (74,6% του συνολικού πληθυσμού), οι οποίοι κατανέμονται σε 948 μόνιμους υπαλλήλους, 223 υπαλλήλους αορίστου χρόνου και 249 υπαλλήλους ορισμένου χρόνου. Το προσωπικό του Δήμου Σαλαμίνας αποτελείται από 276 υπαλλήλους (14,5% του συνολικού πληθυσμού), οι οποίοι αναλύονται σε 121 μόνιμους υπαλλήλους, 133 υπαλλήλους αορίστου χρόνου και 22 υπαλλήλους ορισμένου χρόνου. Τέλος, ο Δήμος Περάματος διαθέτει 208 υπαλλήλους (10,9% του συνολικού πληθυσμού), από τους οποίους οι 126 είναι μόνιμοι υπάλληλοι, οι 56 αορίστου χρόνου υπάλληλοι και οι 26 ορισμένου χρόνου υπάλληλοι.

Παράλληλα, το μέγεθος του δείγματος ορίστηκε σε 206 υπαλλήλους, το οποίο αποτελεί το 10,8% του συνολικού πληθυσμού. Ειδικότερα, απεστάλησαν 122 ερωτηματολόγια σε υπαλλήλους του Δήμου Πειραιώς (59,2% του συνολικού δείγματος), 42 ερωτηματολόγια σε υπαλλήλους του Δήμου Σαλαμίνας (20,4% του συνολικού δείγματος) και 42 ερωτηματολόγια σε υπαλλήλους του Δήμου Περάματος (20,4% του συνολικού δείγματος). Επισημαίνεται ότι σκοπός της έρευνας ήταν να καλυφθεί όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικά ο υπό εξέταση πληθυσμός. Η απλή τυχαία δειγματοληψία δεν μπορούσε να εξασφαλίσει τη μέγιστη αντιπροσωπευτικότητα και συνεπώς ακολουθήθηκε η μέθοδος της στρωματοποιημένης δειγματοληψίας, σύμφωνα με την οποία ο πληθυσμός διαμερίζεται σε δύο ή περισσότερους υποπληθυσμούς που ονομάζονται στρώματα και από κάθε στρώμα επιλέγεται τυχαία επιθυμητό δείγμα (Amir Aczel, 2013:177). Κάθε

στρώμα πρέπει να είναι διακριτό δηλαδή πρέπει να διαφέρει από τα υπόλοιπα στρώματα σε κάποιο σημείο που είναι σχετικό με το πείραμα της δειγματοληψίας. Στην προκειμένη περίπτωση το κριτήριο που χρησιμοποιήθηκε για την ταξινόμηση του δείγματος ήταν ο τύπος της Διεύθυνσης του εκάστοτε Δήμου στην οποία εργάζονται οι υπάλληλοι. Οι υπάλληλοι επιλέχτηκαν τυχαία από διαφορετικά τμήματα, όπως για παράδειγμα από τις Διοικητικές, Οικονομικές και Τεχνικές Υπηρεσίες, καθώς επίσης και από τις Διευθύνσεις Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής, στην άποψη ότι μερικά τμήματα θα αποδέχονταν ευκολότερα την ιδέα της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης σε σύγκριση με άλλα. Επισημαίνεται ότι η επιλογή των ανωτέρω τμημάτων βασίστηκε στη συγκριτική αξιολόγηση των Διευθύνσεων των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος, όπως αυτά αποτυπώνονται αναλυτικά στους Οργανισμούς Εσωτερικών Υπηρεσιών τους⁶⁴. Ειδικότερα, απεστάλησαν από 30 ερωτηματολόγια στις Διευθύνσεις Διοικητικών, Οικονομικών, Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής επί συνόλου 120 στο Δήμο Πειραιώς και από 10 ερωτηματολόγια σε όμοιες Υπηρεσίες των Δήμων Σαλαμίνας και Περάματος επί συνόλου 40 ερωτηματολογίων έκαστος. Τα 6 επιπλέον ερωτηματολόγια συμπληρώθηκαν από άλλες Υπηρεσίες των ως άνω Δήμων. Είναι άξιο επισημάνσης ότι η απόκριση των ερωτώμενων δημοτικών υπαλλήλων στο πλαίσιο της δειγματοληπτικής έρευνας προσέγγισε το 100%, λόγω του ότι η αποστολή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με τη σημαντική συνεισφορά της Υπηρεσίας Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στο Δήμο Πειραιά, στην οποία υπάγονται για προληπτικό και κατασταλτικό έλεγχο και οι τρεις υπό εξέταση Δήμοι.

Η έρευνα διενεργήθηκε αποκλειστικά με τη χρήση ανώνυμων ερωτηματολογίων σύμφωνα με μία λίστα ερωτήσεων η οποία κάλυπτε τα ακόλουθα πεδία: ρόλος των εκλεγμένων μελών και των υπαλλήλων των Δήμων, βαθμός αποδοχής της αυξημένης λογοδοσίας των οικονομικών υπευθύνων, ρόλος του Κοινοβουλίου, ποιότητα Κοινοβουλευτικού Ελέγχου, επάρκεια βουλευτών στη διαδικασία ψήφησης του Κρατικού Προϋπολογισμού, ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου ως προς την ενδυνάμωση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, αναλογία διαφορετικού μεγέθους οργανισμών τοπικής

---

⁶⁴ Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Πειραιά (ΦΕΚ 2460 Β/03-11-2011).
Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Σαλαμίνας (ΦΕΚ 2468 Β/09-11-2011).
Οργανισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Δήμου Περάματος (ΦΕΚ 3257 Β/06-12-2012).

αυτοδιοίκησης, εκπαίδευση υπαλλήλων, τύπος τμήματος και προηγούμενη εμπειρία εκτός της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπρόσθετα οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να απαντήσουν πως αντιλαμβάνονται την έννοια της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην τοπική αυτοδιοίκηση, σε τι βαθμό πιστεύουν ότι ο Δήμος όπου απασχολούνται τηρεί τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, καθώς επίσης και το αν πιστεύουν ότι η τήρηση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης πρόκειται να βελτιώσει την οικονομική κατάσταση των Δήμων όπου απασχολούνται⁶⁵.

Στη συνέχεια τα αποτελέσματα από τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια εισήχθησαν στο πρόγραμμα SPSS (Statistical Package for Social Sciences) με τη βοήθεια του οποίου αντλήθηκαν περιγραφικά στατιστικά στοιχεία, πίνακες διπλής εισόδου, καθώς επίσης χρησιμοποιήθηκε και η τεχνική της Λογιστικής Παλινδρόμησης προκειμένου να πραγματοποιηθεί επεξεργασία δεδομένων που αφορούν την μελέτη και την πρόβλεψη τιμών μιας εξαρτημένης μεταβλητής σε σχέση με άλλες ποιοτικές ανεξάρτητες μεταβλητές, οι οποίες θα αναλυθούν εκτενώς στα επόμενα υποκεφάλαια της παρούσας εργασίας.

5.3 Αποτελέσματα Έρευνας

Κατά τη διαδικασία ανάλυσης των ερωτηματολογίων διαπιστώθηκε ότι καταχωρήθηκαν 206 έγκυρες απαντήσεις σε κάθε μία από τις ερωτήσεις των ερωτηματολογίων, εκτός από την 24^η ερώτηση για την οποία λόγω της ιδιότητάς της, δεδομένου ότι αναφέρεται μόνο σε ερωτώμενους οι οποίοι είναι απόφοιτοι Τ.Ε.Ι. ή Α.Ε.Ι., εμφανίζονται 105 ελλειπίες και 101 έγκυρες τιμές⁶⁶.

5.3.1 Περιγραφικά Στοιχεία

Με τη βοήθεια της Περιγραφικής Στατιστικής θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε και να χαρακτηρίσουμε τα δεδομένα με βάση το είδος των χαρακτηριστικών που περιγράφουν. Όπως προαναφέρθηκε, το μέγεθος του υπό

---

⁶⁵ Βλ. πρότυπο ερωτηματολογίου, Παράρτημα Ι.

⁶⁶ Σχετ. Πίνακες 1.1 έως 1.5, Παράρτημα ΙΙ.

εξέταση δείγματος ανήλθε σε 206 υπαλλήλους των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος εκ των οποίων το 47,6% αποτελείται από άντρες και το υπόλοιπο 52,4% από γυναίκες, με επικρατούσα ηλικιακή ομάδα 41 έως 50 ετών (50,5% του δείγματος) και αμέσως επόμενες τις ηλικιακές ομάδες 51 έως 60 ετών (25,2%) και 31 έως 40 ετών (19,4%)⁶⁷. Ειδικότερα το 59,2% του δείγματος, αποτελείται από 122 υπαλλήλους του Δήμου Πειραιά, το 20,4 % από 42 υπαλλήλους του Δήμου Σαλαμίνας και το υπόλοιπο 20,4% από 42 υπαλλήλους του Δήμου Περάματος⁶⁸. Όσον αφορά το εκπαιδευτικό επίπεδο των υπαλλήλων, το 51% διέθετε υποχρεωτική και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ενώ το υπόλοιπο 49% είχε φοιτήσει σε ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Παράλληλα, το 50,5% των αποφοίτων Τ.Ε.Ι. ή Α.Ε.Ι. είχαν ακολουθήσει την τεχνολογική κατεύθυνση (Οικονομικά, Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων, Λογιστική κ.α.), το 38,6% τη θετική κατεύθυνση (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία κ.α) και το υπόλοιπο 10,9% θεωρητική κατεύθυνση (Νομική, Δημόσια Διοίκηση, Πολιτικές Επιστήμες κ.α.)⁶⁹.

Λόγω της ακολουθούμενης μεθοδολογίας της στρωματοποιημένης δειγματοληψίας, το 23,8% των του συνόλου των ερωτώμενων δημοτικών υπαλλήλων προερχόταν από τη Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών, το 24,3% από τη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, το 25,7% από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών, το 24,3% από τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής και το υπόλοιπο 1,9% από άλλες υπηρεσίες⁷⁰. Επιπρόσθετα, το 87,4% του συνόλου των υπαλλήλων απάντησαν ότι είχαν εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα, ενώ το 31,6% απάντησε ότι είχε προηγούμενη εμπειρία στο δημόσιο τομέα πριν την πρόσληψή τους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση⁷¹. Τέλος, όσον αφορά τα προσωπικά στοιχεία των ερωτώμενων, το 25,7% απάντησε ότι είχε παρακολουθήσει κάποιο επιμορφωτικό σεμινάριο σχετικό με την ανάλυση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, ενώ το υπόλοιπο 74,3%, ήτοι 152 ερωτώμενοι, όχι⁷². Αναφορικά με την υιοθέτηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση προέκυψαν τα εξής δεδομένα: Το 42,7% των

⁶⁷ Σχετ. Πίνακες 8 και 9, Παράρτημα ΙΙ.

⁶⁸ Σχετ. Πίνακας 2, Παράρτημα ΙΙ.

⁶⁹ Σχετ. Πίνακες 10 και 11, Παράρτημα ΙΙ.

⁷⁰ Σχετ. Πίνακας 4, Παράρτημα ΙΙ.

⁷¹ Σχετ. Πίνακες 6 και 7, Παράρτημα ΙΙ.

⁷² Σχετ. Πίνακας 6, Παράρτημα ΙΙ.

ερωτώμενων απάντησε ότι γνώριζε την έννοια της ανωτέρω αρχής από καθόλου έως λίγο, με το υπόλοιπο 57,3% να απαντά ότι την γνώριζε από αρκετά (41,3%) έως πολύ (16%). Παράλληλα, το 63,6% των ερωτώμενων απάντησε ότι ο Δήμος όπου απασχολούνταν τηρούσε την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από καθόλου έως λίγο, με το 33% να απαντά αρκετά και το 3,4% πολύ. Επιπλέον, το 79,1% των δημοτικών υπαλλήλων πίστευε ότι η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης θα βελτίωνε την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολούνταν από αρκετά (39,3%) έως πολύ (39,8%), με το υπόλοιπό 20,9% να απαντά από καθόλου (4,4%) έως λίγο (16,5%)⁷³. Παράλληλα, οι υπάλληλοι, στην συντριπτική τους πλειοψηφία (83,5%), πίστευαν ότι η βέλτιστη διαχείριση του δημοσίου χρήματος και της περιουσίας του Δήμου θα επιτυχανόταν μέσω του ενεργού ρόλου των αιρετών οργάνων διοίκησης και των υπαλλήλων του Δήμου και το υπόλοιπο 16,5% με τον αποκλειστικό ρόλο των αιρετών οργάνων (6,8%) ή των υπαλλήλων (9,7%)⁷⁴.

Από την άλλη πλευρά, οι υπάλληλοι παρουσίασαν μια δυσπιστία ως προς τη λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πλαισίου Δράσης, ως εργαλείο εφαρμογής της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς το 56,8% των ερωτώμενων απάντησε ότι η λειτουργία του θα βελτίωνε την οικονομική κατάσταση του Δήμου τους από καθόλου (19,4%) έως λίγο (37,4%), με το υπόλοιπο 43,2% να απαντά από αρκετά (34%) έως πολύ (19,4%). Επισημαίνεται ότι το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης περιλαμβάνει τους μηνιαίους και τριμηνιαίους στόχους των Δήμων με κύριο σκοπό την ομαλή εκτέλεση του προϋπολογισμού και την ορθή διαχείριση του δημοσίου χρήματος, το οποίο στη συνέχεια αποστέλλεται προς έλεγχο στο Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α.. Ακόμη μεγαλύτερη δυσπιστία εμφανίζεται αναφορικά με τη συνεισφορά της επιβολής κυρώσεων στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των Δήμων, σε περίπτωση απόκλισης από τους τριμηνιαίους δημοσιονομικούς στόχους. Συγκεκριμένα, μόλις το 8,3 % πιστεύει πολύ στην ενεργή συνεισφορά της επιβολής κυρώσεων στη βελτίωση των οικονομικών των Δήμων, με το 28,6% να απαντά αρκετά και το υπόλοιπο 63,1% να απαντά από καθόλου έως λίγο⁷⁵.

⁷³ Σχετ. Πίνακες 12, 13, 14, Παράρτημα II.

⁷⁴ Σχετ. Πίνακας 15, Παράρτημα II.

⁷⁵ Σχετ. Πίνακες 16 και 17, Παράρτημα II.

Όσον αφορά την αύξηση των ευθυνών και της επακόλουθης λογοδοσίας της Οικονομικής Επιτροπής ως κύριο όργανο διάθεσης του δημοσίου χρήματος, η οποία συντελέστηκε μετά την ισχύ των ν. 3871/2010 και 4270/2014, η πλειοψηφία των δημοτικών υπαλλήλων την έκρινε αναγκαία, καθώς το 75,7% αυτών την αποδέχτηκε από αρκετά (51,5%) έως πολύ (24,3%), με το 8,3% να την απορρίπτει εντελώς και το 16% να την αποδέχεται λίγο⁷⁶. Περαιτέρω, η έννοια του καθορισμού στόχων SMART, ως ένα από τα εργαλεία επίτευξης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στη δημόσια διοίκηση, δεν ήταν τόσο οικεία στο σύνολο των δημοτικών υπαλλήλων καθώς το 55,8% απάντησε ότι δεν την γνώριζε καθόλου και το 31,1% ότι την γνώριζε λίγο. Μόλις το 3,9% απάντησε ότι την γνώριζε πολύ. Παράλληλα, τέθηκε το ερώτημα σχετικά με το κατά πόσο οι δημοτικοί υπάλληλοι γνώριζαν τη διαφορά μεταξύ προϋπολογισμού προγραμμάτων και του προϋπολογισμού κονδυλίων. Ομοίως, διαπιστώθηκε ότι οι υπάλληλοι δεν ήταν πολύ εξοικειωμένοι με την κατανόηση της ανωτέρω διαφοράς καθώς το 63,6% την γνώριζε από καθόλου (28,6%) έως λίγο (35%) και το υπόλοιπο 36,4% από αρκετά (28,2%) έως πολύ (8,3%)⁷⁷.

Αναφορικά με τον ρόλο των θεσμικών οργάνων στον έλεγχο των οικονομικών των Ο.Τ.Α. οι δημοτικοί υπάλληλοι εμφάνισαν πολύ υψηλή εμπιστοσύνη. Συγκεκριμένα, το 69,4% των ερωτώμενων θεωρεί αρκετά (44,7%) έως πολύ (24,8%) σημαντικό το ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διασφάλιση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, με μόλις το 4,9% των ερωτώμενων να μην εμπιστεύεται καθόλου το έργο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και το 25,7% να το εμπιστεύεται λίγο. Ταυτόχρονα, οι αποκρινόμενοι παρουσίασαν μια ακόμη μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη λειτουργία συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των Δήμων με το 80,1% να αποδέχεται από αρκετά (59,2%) έως πολύ (19,9%) το ρόλο τους ως προς την ενδυνάμωση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος⁷⁸.

Τέλος, οι ερωτώμενοι δημοτικοί υπάλληλοι παρουσίασαν μια σημαντική δυσαρέσκεια και δυσπιστία αναφορικά με το ρόλο του Κοινοβουλίου, τόσο ως προς τις νομοθετικές όσο και ως προς τις ελεγκτικές του πρωτοβουλίες, καθώς επίσης και για την ικανότητα και επάρκεια των βουλευτών κατά το στάδιο ψήφισης του

⁷⁶ Σχ. Πίνακας 18, Παράρτημα II.

⁷⁷ Σχ. Πίνακες 19 και 20, Παράρτημα II.

⁷⁸ Σχ. Πίνακες 21 και 25, Παράρτημα II.

Κρατικού Προϋπολογισμού. Συγκεκριμένα, το 83% των ερωτώμενων πιστεύει από καθόλου (31,1%) έως λίγο (51,9%) στην ουσιαστική πολιτική βούληση του Κοινοβουλίου για τον εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου αναφορικά με την αποφυγή σπατάλης του δημόσιου χρήματος, λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα των ελέγχων του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Από το υπόλοιπο 17% μόνο το 2,9% των ερωτώμενων πιστεύει πολύ στην ουσιαστική πολιτική βούληση του Κοινοβουλίου ως προς το νομοθετικό εκσυγχρονισμό. Ομοίως, το 84,5% των υπαλλήλων πιστεύει από καθόλου (38,3%) έως λίγο (46,1%) ότι ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος σχετικά με τη διαδικασία ψήφισης του Κρατικού Προϋπολογισμού είναι ουσιαστικός και δεν αναλώνεται σε μία απλή πολιτική ανταλλαγή απόψεων, με μόνο το 12,1% του δείγματος να απαντά αρκετά και μόλις το 3,4% να απαντά πολύ. Τέλος, μόνο το 1% των ερωτηθέντων πιστεύει πολύ στις ικανότητες και τα τυπικά προσόντα των βουλευτών που απαιτούνται για την ουσιαστική συμβολή τους στη διαδικασία ψήφισης του Κρατικού Προϋπολογισμού, με το μεγαλύτερο ποσοστό (48,5%) να μην εμπιστεύεται καθόλου τα τυπικά προσόντα και την επάρκεια των βουλευτών και το 40,3% να τα εμπιστεύεται λίγο⁷⁹.

5.3.2 Ανάλυση Μεταβλητών

Με τη βοήθεια της επαγωγικής στατιστικής θα εκτιμήσουμε τα χαρακτηριστικά του συνόλου των υπαλλήλων των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος με τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις παρατηρήσεις του δείγματος των 206 ερωτώμενων δημοτικών υπαλλήλων. Με αυτόν τον τρόπο θα μας δοθεί η δυνατότητα να οδηγηθούμε σε χρήσιμα συμπεράσματα για το σύνολο του υπό εξέταση πληθυσμού μέσω των οποίων θα διασφαλίσουμε τη βέλτιστη λήψη αποφάσεων. Ως εκ τούτου κρίνεται αναγκαία η ανάλυση της συσχέτισης μεταξύ διαφόρων μεταβλητών οι οποίες προέκυψαν από τα ερωτήματα που τέθηκαν στους ανωτέρω δημοτικούς υπαλλήλους.

Για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού θα αναλυθεί ένα πλήθος από πίνακες διπλής εισόδου που αντλήθηκαν μέσω της εφαρμογής SPSS. Από την ενδελεχή εξέταση των εν λόγω πινάκων οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι ο τύπος του

---

⁷⁹ Σχετ. Πίνακες 22, 23 και 24, Παράρτημα II.

τιμήματος όπου εργάζονται οι δημοτικοί υπάλληλοι επηρεάζει σημαντικά την άποψή τους σχετικά με το εάν η τήρηση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολούνται⁸⁰. Αυτό πιστοποιείται από το γεγονός ότι το 77,8% των ερωτώμενων δημοτικών υπαλλήλων που απάντησαν ότι η τήρηση της αρχής της Χ.Δ.Δ. δεν θα βελτιώσει καθόλου την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολούνται ανήκουν στις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής και το υπόλοιπο 22,2% στις Διοικητικές Υπηρεσίες, σημειώνοντας 0% απαντήσεις για τις υπόλοιπες δύο υπό εξέταση υπηρεσίες, ήτοι τις Οικονομικές και Τεχνικές Υπηρεσίες. Αντιθέτως, ενώ το 34,1% των Οικονομικών Υπηρεσιών και το 37,8% των Τεχνικών Υπηρεσιών πιστεύουν πολύ στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου, μόλις το 8,5% των υπηρεσιών Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής και το 17,1% των Διοικητικών Υπηρεσιών έχουν την ίδια γνώμη⁸¹.

Περαιτέρω προέκυψε ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ της παρακολούθησης εκπαιδευτικού σεμιναρίου από τους δημοτικούς υπαλλήλους σχετικά με την ανάλυση της αρχής της Χ.Δ.Δ.⁸² και του γενικότερου μορφωτικού επιπέδου των υπαλλήλων⁸³ με τη πεποίθησή τους ότι η τήρηση της αρχής της Χ.Δ.Δ. θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολούνται. Ειδικότερα, το 91,2% των ερωτηθέντων που δεν είχαν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό σεμινάριο απάντησαν ότι προέβλεπαν μικρή βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου, ενώ μόλις το 8,8% των υπαλλήλων που είχαν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό σεμινάριο είχαν την ίδια γνώμη⁸⁴. Ομοίως, το 70,6% των υπαλλήλων υποχρεωτικής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης προέβλεπε μικρή βελτίωση στην

⁸⁰ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. απορρίπτουμε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της μεταβλητής του τμήματος εργασίας) και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και του τμήματος εργασίας όπου απασχολούνται οι δημοτικοί υπάλληλοι), Πίνακες 1.1 και 1.2, Παράρτημα III.

⁸¹ Σχετ. Πίνακας 1.1, Παράρτημα III.

⁸² Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,04, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και της παρακολούθησης εκπαιδευτικού σεμιναρίου με την ανάλυση της αρχής της ΧΔΔ από δημοτικούς υπαλλήλους), Πίνακες 2.1 και 2.2, Παράρτημα III.

⁸³ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και του μορφωτικού επιπέδου των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 5.1 και 5.2, Παράρτημα III.

⁸⁴ Σχετ. Πίνακας 2.1, Παράρτημα III.

οικονομική κατάσταση του Δήμου, με το υπόλοιπο 29,4% υπαλλήλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να έχει την ίδια γνώμη⁸⁵.

Παράλληλα, από την ανάλυση των στοιχείων προέκυψε ότι δεν υφίσταται στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ της εμπιστοσύνης των ερωτηθέντων για βελτίωση της οικονομικής κατάσταση του Δήμου μέσω της τήρησης της αρχής ΧΔΔ και της προηγούμενης εμπειρίας των υπαλλήλων στον ιδιωτικό τομέα⁸⁶ ή στο δημόσιο τομέα⁸⁷, της ηλικίας⁸⁸, του φύλου⁸⁹ και της κατεύθυνσης της σχολής που ακολούθησαν όσοι δημοτικοί υπάλληλοι φοίτησαν σε ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα⁹⁰.

Επιπλέον, όσον αφορά το βαθμό εξοικείωσης των δημοτικών υπαλλήλων με τις έννοιες της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας διαπιστώθηκε ότι υπάρχει μία στατιστικώς σημαντική συσχέτιση ανάλογα με το

---

⁸⁵ Σχετ. Πίνακας 5.1, Παράρτημα III.

⁸⁶ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,057, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της μεταβλητής της προηγούμενης εμπειρίας στον ιδιωτικό τομέα) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. απορρίπτουμε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και της προηγούμενης εμπειρίας στον ιδιωτικό τομέα), Πίνακες 3.1 και 3.2, Παράρτημα III.

⁸⁷ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,228, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της μεταβλητής της προηγούμενης εμπειρίας στο δημόσιο τομέα) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. απορρίπτουμε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και της προηγούμενης εμπειρίας στο δημόσιο τομέα), Πίνακες 4.1 και 4.2, Παράρτημα III.

⁸⁸ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,054, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της τήρησης της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της μεταβλητής της ηλικίας των δημοτικών υπαλλήλων) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. απορρίπτουμε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και της ηλικίας των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 7.1 και 7.2, Παράρτημα III.

⁸⁹ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,054, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της μεταβλητής του φύλου των δημοτικών υπαλλήλων) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. απορρίπτουμε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και του φύλου των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 8.1 και 8.2, Παράρτημα III.

⁹⁰ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,523, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της τήρησης της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της κατεύθυνσης σπουδών των αποφοίτων δημοτικών υπαλλήλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. απορρίπτουμε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω της αρχής ΧΔΔ και της κατεύθυνσης σπουδών των αποφοίτων δημοτικών υπαλλήλων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης), Πίνακες 6.1 και 6.2, Παράρτημα III.

τμήμα εργασίας⁹¹, την παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεναρίου σχετικό με την ανάλυση της αρχής ΧΔΔ⁹² και το μορφωτικό επίπεδο των δημοτικών υπαλλήλων⁹³. Απεναντίας, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι δεν υφίσταται στατιστικώς σημαντική σχέση αναφορικά με την προηγούμενη εμπειρία των δημοτικών υπαλλήλων στον ιδιωτικό τομέα⁹⁴.

Αναφορικά με το ρόλο που επιτελεί το Ελεγκτικό Συνέδριο ως προς τη διασφάλιση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας διαπιστώθηκε ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική σχέση στην εμπιστοσύνη των υπαλλήλων προς τον θεσμό του Ελεγκτικού Συνεδρίου με το μορφωτικό τους επίπεδο⁹⁵ αλλά και τη Διεύθυνση υπηρεσιών όπου εργάζονται⁹⁶. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 50% των υπαλλήλων που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διαδακτορικού τίτλου και το 27,3% και 32,7% των υπαλλήλων που είναι απόφοιτοι Τ.Ε.Ι. ή Α.Ε.Ι. αντίστοιχα, εμπιστεύονται πλήρως το ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σε αντίθεση με το 19% και το 7,7% των υπαλλήλων δευτεροβάθμιας και υποχρεωτικής εκπαίδευσης αντίστοιχα, οι οποίοι έχουν την ίδια γνώμη⁹⁷. Ομοίως, το 41,2% των υπαλλήλων που εργάζονται στη Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών αποδέχεται πλήρως το ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε αντίθεση με τις υπόλοιπες τρεις Διευθύνσεις, στις οποίες κατανέμεται το υπόλοιπο ποσοστό του 58,8%⁹⁸. Είναι

---

⁹¹ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της γνώσης της αρχής ΧΔΔ και του τμήματος εργασίας των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 9.1 και 9.2, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹² Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της γνώσης της αρχής ΧΔΔ και της παρακολούθησης εκπαιδευτικού σεμιναρίου από τους δημοτικούς υπαλλήλους με θέμα την αρχή της ΧΔΔ), Πίνακες 10.1 και 10.2, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹³ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της γνώσης της αρχής ΧΔΔ και του μορφωτικού επιπέδου των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 12.1 και 12.2, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹⁴ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,063, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της γνώσης της αρχής της Χ.Δ.Δ. και της προηγούμενης εμπειρίας των δημοτικών υπαλλήλων στον ιδιωτικό τομέα) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$, Πίνακες 11.1 και 11.2, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹⁵ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της αναγνώρισης του ουσιαστικού ρόλου του Ε.Σ. στην διασφάλιση της αρχής της ΧΔΔ και του μορφωτικού επιπέδου των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 13.1 και 13.2, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹⁶ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της αναγνώρισης του ουσιαστικού ρόλου του Ε.Σ. στην διασφάλιση της αρχής της ΧΔΔ και της Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολούνται οι δημοτικοί υπάλληλοι), Πίνακες 15.1 και 15.2, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹⁷ Σχετ. Πίνακες 13.1, Παράρτημα ΙΙΙ.

⁹⁸ Σχετ. Πίνακες 15.1, Παράρτημα ΙΙΙ.

άξιο επισήμανσης ότι κατά την ανάλυση των δεδομένων προέκυψαν οι ίδιες στατιστικώς σημαντικές σχέσεις μεταξύ της αναγνώρισης της σημαντικότητας της δυνητικής λειτουργίας των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στους Δήμους ως προς τη διασφάλιση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και του μορφωτικού επιπέδου των υπαλλήλων⁹⁹, καθώς επίσης και της Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολούνται¹⁰⁰.

Ένα επιπλέον στοιχείο που προέκυψε από την ανάλυση των δεδομένων είναι ότι υπάρχει μια στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ της εμπιστοσύνης των ερωτώμενων αναφορικά με το εάν το Κοινοβούλιο διαθέτει την απαιτούμενη πολιτική βούληση για εκσυγχρονισμό του νομοθετικού πλαισίου σχετικά με την αποφυγή σπατάλης του δημοσίου χρήματος αφού λάβει υπόψη τις συστάσεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου από τη μία μεριά και του μορφωτικού επιπέδου των δημοτικών υπαλλήλων από την άλλη¹⁰¹. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 69,2% των υπαλλήλων υποχρεωτικής εκπαίδευσης δεν εμπιστεύεται καθόλου την πολιτική βούληση του Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό όταν την ίδια στιγμή το 24,1% των υπαλλήλων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 36,4% υπαλλήλων ανώτερης εκπαίδευσης και το 19,2% υπαλλήλων ανώτατης εκπαίδευσης έχουν την ίδια γνώμη¹⁰².

Τέλος, όσον αφορά το βαθμό εξοικείωσης των υπαλλήλων με την έννοια του καθορισμού στόχων SMART αλλά και τη διαφοράς μεταξύ του προϋπολογισμού προγραμμάτων και προϋπολογισμού κονδυλίων προέκυψαν στατιστικώς σημαντικές συσχετίσεις με το μορφωτικό επίπεδο των υπαλλήλων¹⁰³. Είναι άξιο επισήμανσης ότι το 31,3% των δημοτικών υπαλλήλων που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου ήταν πλήρως εξοικειωμένοι με την έννοια του καθορισμού στόχων SMART, όταν την ίδια στιγμή στο 0% των υπαλλήλων πανεπιστημιακής

⁹⁹ Σχετ. Πίνακες 14.1 και 14.2, Παράρτημα III.

¹⁰⁰ Σχετ. Πίνακες 16.1 και 16.2, Παράρτημα III.

¹⁰¹ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,01, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της αναγνώρισης του ουσιαστικού ρόλου του Κοινοβουλίου στην διασφάλιση της αρχής της ΧΔΔ και του μορφωτικού επιπέδου των δημοτικών υπαλλήλων), Πίνακες 17.1 και 17.2, Παράρτημα III.

¹⁰² Σχετ. Πίνακας 17.1, Παράρτημα III.

¹⁰³ Οι συσχετίσεις είναι στατιστικώς σημαντικές, εφόσον και στις δύο περιπτώσεις το Sig. = 0,00, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ της γνώσης της έννοιας του καθορισμού στόχων SMART ή της κατανόησης της διαφοράς των προϋπολογισμών προγραμμάτων και κονδυλίων από τη μία πλευρά και του μορφωτικού επιπέδου των δημοτικών υπαλλήλων από την άλλη), Πίνακες 18.1, 18.2, 19.1 και 19.2, Παράρτημα III.

εκπαίδευσης, 3% υπαλλήλων τεχνολογικής εκπαίδευσης, 2,5% υπαλλήλων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 0% υπαλλήλων υποχρεωτικής εκπαίδευσης συνέβαινε το ίδιο. Ομοίως, το 56,3% των δημοτικών υπαλλήλων που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου ήταν πλήρως εξοικειωμένοι με την διάκριση μεταξύ προϋπολογισμού προγραμμάτων και κονδυλίων, όταν την ίδια στιγμή το 3,8% των υπαλλήλων πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, 9,1% υπαλλήλων τεχνολογικής εκπαίδευσης, 3,8% υπαλλήλων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 0% υπαλλήλων υποχρεωτικής εκπαίδευσης είχε την ίδια γνώμη. Ωστόσο δεν παρατηρήθηκε η ίδια στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ της εξοικείωσης των υπαλλήλων αναφορικά με τη διαφορά των εννοιών του προϋπολογισμού προγραμμάτων και κονδυλίων και του τύπου της Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολούνται οι δημοτικοί υπάλληλοι¹⁰⁴.

5.3.3 Λογιστική Παλινδρόμηση

Ως λογιστική παλινδρόμηση ορίζεται η στατιστική τεχνική μοντελοποίησης για την έρευνα της συσχέτισης μεταξύ μιας εξαρτημένης μεταβλητής και μίας ή περισσότερων ανεξάρτητων μεταβλητών. Στην προκειμένη περίπτωση για τις ανάγκες εξαγωγής χρήσιμων συμπερασμάτων, τα οποία θα μας βοηθήσουν στη λήψη βέλτιστων αποφάσεων αναφορικά με την ομαλή υιοθέτηση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και γενικότερα στο σύνολο των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, θα προσπαθήσουμε να διερευνήσουμε τη συσχέτιση μεταξύ ενός πλήθους διάφορων μεταβλητών.

Αρχικά θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε ποιοι είναι εκείνοι οι παράγοντες που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την υιοθέτηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από τους υπαλλήλους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αρχικά, προς επίτευξη αυτού του σκοπού θα διερευνήσουμε κατά πόσο η θετική γνώμη των υπαλλήλων των τριών υπό εξέταση Δήμων ως προς το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης, το οποίο

---

¹⁰⁴ Η συσχέτιση είναι στατιστικώς ασήμαντη, εφόσον το Sig. = 0,128, δηλ. το p-value, είναι μεγαλύτερο του 0,05 (ορίζοντας ως ερευνητές επίπεδο σημαντικότητας 95%) και συνεπώς αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι δεν υπάρχει σχέση μεταξύ της μεταβλητής της γνώσης της διαφοράς των εννοιών προϋπολογισμού προγραμμάτων και κονδυλίων και του τύπου της εκάστοτε Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολούνται οι δημοτικοί) και απορρίπτουμε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$, Πίνακες 11.1 και 11.2, Παράρτημα III.

όπως προαναφέρθηκε περιλαμβάνει τους μηνιαίους και τριμηνιαίους στόχους του εκάστοτε Δήμου για την ομαλή εκτέλεση του προϋπολογισμού και την ορθή διαχείριση του δημόσιου χρήματος, θα επηρεαστεί από τον τύπο του Δήμου και τη Διεύθυνση υπηρεσιών όπου απασχολούνται οι υπάλληλοι. Από τη διεξοδική ανάλυση των δεδομένων που αντλήθηκαν από την πολλαπλή λογιστική παλινδρόμηση προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση / πρόβλεψη της εξαρτημένης μεταβλητής από τις ανεξάρτητες. Συγκεκριμένα, η πεποίθηση από πλευράς των υπαλλήλων ότι το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολούνται (εξαρτημένη μεταβλητή) προβλέπεται σημαντικά από τον τύπο του Δήμου και της Διεύθυνσης των υπηρεσιών όπου απασχολούνται οι υπάλληλοι (ανεξάρτητες μεταβλητές)¹⁰⁵. Είναι αξιοσημείωτο ότι όσο μεγαλύτερος και αστικός είναι ο Δήμος τόσο πιο αποδεκτή είναι η λειτουργία του ΟΠΔ και κατ' επέκταση η υιοθέτηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης¹⁰⁶, καθώς επίσης προέκυψε, από τη συνδυαστική ανάλυση των στοιχείων, ότι οι υπάλληλοι που απασχολούνται στις Διευθύνσεις Οικονομικών και Τεχνικών Υπηρεσιών αποδέχονται περισσότερο τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας σε σχέση με τους υπαλλήλους των Διευθύνσεων Διοικητικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής¹⁰⁷. Περαιτέρω, από την ανάλυση των στοιχείων προέκυψε ότι ο τύπος του Δήμου και της Διεύθυνσης απασχόλησης των υπαλλήλων ερμηνεύουν κατά 11,1% τη μεταβλητότητα της θετικής γνώμης των υπαλλήλων ως προς τη λειτουργία του ΟΠΔ,

¹⁰⁵ Και στις δύο περιπτώσεις η συσχέτιση είναι στατιστικώς σημαντική, εφόσον το Sig. = 0,002, όσον αφορά τον τύπο του Δήμου, και Sig.=0,009 όσον αφορά τη Διεύθυνση υπηρεσιών, δηλ. το p-value, είναι μικρότερο του 0,05 και συνεπώς απορρίπτουμε την υπόθεση $H_0: \rho=0$ και αποδεχόμαστε την υπόθεση $H_1: \rho \neq 0$ (δηλ. αποδεχόμαστε την υπόθεση ότι υπάρχει σχέση μεταξύ βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου μέσω του ΟΠΔ και του τύπου του Δήμου ή της Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολούνται οι υπάλληλοι), Πίνακας 1.6, Παράρτημα IV.

¹⁰⁶ Εφόσον $B=-0,599$ σημαίνει ότι υπάρχει μια αρνητική σχέση μεταξύ αποδοχής του ΟΠΔ και του τύπου του Δήμου και δεδομένου ότι η σειρά των επιλογών των απαντήσεων για το Δήμο προέλευσης ήταν από τον μεγαλύτερο αστικό Δήμο Πειραιά προς το μικρότερο νησιωτικό Δήμο Σαλαμίνας και ακόμη μικρότερο αστικό Δήμο Περάματος, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι οι υπάλληλοι του Δήμου Πειραιά αποδέχονται περισσότερο τη λειτουργία του ΟΠΔ, ως μέσο ενδυνάμωσης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, Πίνακας 1.6, Παράρτημα IV.

¹⁰⁷ Εφόσον $B=-0,337$ σημαίνει ότι υπάρχει μια αρνητική σχέση μεταξύ αποδοχής του ΟΠΔ και του τύπου της Διεύθυνσης υπηρεσιών και δεδομένου ότι η σειρά των επιλογών των απαντήσεων αναφορικά με τη Διεύθυνση απασχόλησης των υπαλλήλων ήταν από τις Διευθύνσεις Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών προς τις Διευθύνσεις Τεχνικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής, οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι οι υπάλληλοι που εργάζονται στις Διοικητικές και Οικονομικές Υπηρεσίες αποδέχονται περισσότερο τη λειτουργία του ΟΠΔ, ως μέσο ενδυνάμωσης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, σε σχέση με τους υπαλλήλους που απασχολούνται στις Τεχνικές Υπηρεσίες και τις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος. Ωστόσο θα πρέπει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο ανάλυσης των μεταβλητών της βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης των Δήμων μέσω της αξιοποίησης της αρχής της ΧΔΔ και του τύπου της Διεύθυνσης όπου απασχολούνται οι υπάλληλοι, προέκυψε ότι οι Διευθύνσεις Τεχνικών (37,8%) και Οικονομικών Υπηρεσιών (34,1%) αποδέχονται περισσότερο την αρχή της ΧΔΔ σε σύγκριση με τη Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών (17,1%) και τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής, Πίνακας 1.6, Παράρτημα IV και Πίνακας 1.1, Παράρτημα III.

καθώς επίσης και ότι το υπόλοιπο 88,9% που υπολείπεται ερμηνεύεται από άλλους παράγοντες¹⁰⁸. Αξίζει να αναφερθεί ότι το συνολικό ποσοστό επιτυχίας του ανωτέρω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται επαρκές καθώς ανέρχεται στο 64,1%¹⁰⁹. Επιπλέον, με τη βοήθεια της απλής λογιστικής παλινδρόμησης, προσπαθήσαμε να εξετάσουμε την επίδραση του μορφωτικού επιπέδου των υπαλλήλων στην άποψή τους αναφορικά με το εάν το ΟΠΔ θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολούνται. Από την ανάλυση προέκυψε ότι υπάρχει μια στατιστικώς σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ των δύο ανωτέρω μεταβλητών¹¹⁰, η οποία σημαίνει ότι όσο περισσότεροι μορφωμένοι είναι οι δημοτικοί υπάλληλοι τόσο περισσότερο εμπιστεύονται τη λειτουργία του ΟΠΔ στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του Δήμου. Περαιτέρω, προέκυψε ότι το μορφωτικό επίπεδο των υπαλλήλων ερμηνεύει κατά 5,8% τη μεταβλητότητα της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων στο ΟΠΔ και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 94,2% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹¹¹. Δεν θα πρέπει να παραληφθεί το γεγονός ότι το ποσοστό επιτυχίας του ως άνω μοντέλου απλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται ικανοποιητικό σε ποσοστό 60,7%¹¹².

Στο πλαίσιο διερεύνησης των παραγόντων που επηρεάζουν την εμπιστοσύνη των δημοτικών υπαλλήλων σχετικά με τον ουσιαστικό ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διασφάλιση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, προέκυψε, με τη χρήση της πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης, μια στατιστικώς σημαντική θετική συσχέτιση με το μορφωτικό επίπεδο των υπαλλήλων αλλά και μία στατιστικώς σημαντική αρνητική συσχέτιση με τον τύπο της Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολούνται¹¹³, κάτι που σημαίνει ότι

---

¹⁰⁸ Βλ. Nagelkerke R Square=0,111, Πίνακας 1.4, Παράρτημα IV.

¹⁰⁹ Στον Πίνακα 1.5 του Παραρτήματος IV διαπιστώνεται ότι 94 ερωτώμενοι που απάντησαν ότι εμπιστευονται από καθόλου έως λίγο ότι το ΟΠΔ θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου τους καταχωρήθηκαν από το μοντέλο σωστά, δηλαδή καταχωρήθηκαν από το σύστημα ότι απάντησαν από καθόλου έως λίγο, ενώ 23 ερωτώμενοι με τις ίδιες απαντήσεις καταχωρήθηκαν από το μοντέλο ότι απάντησαν από αρκετά έως πολύ, δηλαδή λανθασμένα, σημειώνοντας ποσοστό επιτυχίας ως προς τη σωστή πρόβλεψη των απαντήσεων 80,3%. Αντιστοίχως, 51 ερωτώμενοι που απάντησαν από αρκετά έως πολύ καταχωρήθηκαν από το μοντέλο λανθασμένα εμφανίζοντας απαντήσεις από καθόλου έως λίγο, ενώ 38 ερωτώμενοι που είχαν απαντήσει στην πραγματικότητα από αρκετά έως πολύ καταχωρήθηκαν από το μοντέλο σωστά εμφανίζοντας απαντήσεις από αρκετά έως πολύ, παρουσιάζοντας ποσοστό επιτυχίας ως προς τη σωστή πρόβλεψη των απαντήσεων 42,7% και ως εκ τούτου το συνολικό ποσοστό επιτυχίας του μοντέλου είναι 64,1%.

¹¹⁰ Βλ. Sig.=0,001 και B=0,427, Πίνακας 2.4, Παράρτημα IV.

¹¹¹ Βλ. Cox & Snell R Square=0,058, Πίνακας 2.2., Παράρτημα IV.

¹¹² Βλ. Πίνακα 2.3, Παράρτημα IV.

¹¹³ Βλ. Sig.=0,001 και B=-0,519 για μορφωτικό επίπεδο και Sig.=0,000 και B=-0,606 για τύπο Διεύθυνσης υπηρεσιών, Πίνακας 3.4, Παράρτημα IV), κάτι που υποδηλώνει ότι όσο πιο μορφωμένοι είναι οι υπάλληλοι και όσο πιο πολλοί εργάζονται στις Διευθύνσεις Τεχνικών και Οικονομικών Υπηρεσιών σε σχέση με αυτούς που

όσο πιο μορφωμένοι είναι οι δημοτικοί υπάλληλοι και όσο περισσότερο προέρχονται από Οικονομικές και Τεχνικές Υπηρεσίες σε σχέση με τις Διοικητικές Υπηρεσίες και τις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής τόσο περισσότερο αποδέχονται τον ουσιαστικό ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε θέματα πάταξης φαινομένων σπατάλης δημοσίου χρήματος. Επίσης από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι το μορφωτικό επίπεδο των υπαλλήλων και ο τύπος της Διεύθυνσης υπηρεσιών ερμηνεύει κατά 24,6% τη μεταβλητότητα της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων στο ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 75,4% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹¹⁴, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ως άνω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται αρκετά υψηλό σε ποσοστό 77,7%¹¹⁵. Επιπρόσθετα, επιχειρήθηκε να εξεταστεί κατά πόσο η εισαγωγή μιας άλλης ανεξάρτητης μεταβλητής, της ηλικίας, σε μοντέλο απλής λογιστικής παλινδρόμησης θα προέβλεπε σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων στον ουσιαστικό ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Από την εν λόγω ανάλυση προέκυψε μια στατιστικώς σημαντική αρνητική συσχέτιση με την ηλικία των δημοτικών υπαλλήλων¹¹⁶, κάτι που σημαίνει ότι όσο υψηλότερη είναι η ηλικία των υπαλλήλων τόσο πιο δύσπιστοι είναι ως προς το ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Επίσης από την ανάλυση των δεδομένων προκύπτει ότι η ηλικία των υπαλλήλων ερμηνεύει κατά 3,5% τη μεταβλητότητα της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων στο ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 96,5% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹¹⁷, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ανωτέρω μοντέλου απλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται επαρκές σε ποσοστό 69,4%¹¹⁸.

Προκειμένου να καταλήξουμε σε χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με το βαθμό υιοθέτησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από τους υπαλλήλους στην Τοπική Αυτοδιοίκηση προσπαθήσαμε να εισάγουμε τρία ζεύγη ανεξάρτητων μεταβλητών, ήτοι έξι ανεξάρτητες μεταβλητές, σε τρία μοντέλα πολλαπλής παλινδρόμησης, ορίζοντας και στα τρία μοντέλα ως εξαρτημένη μεταβλητή την εμπιστοσύνη των υπαλλήλων στην αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης για

εργάζονται στις Διευθύνσεις Διοικητικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής (βλ. υποσημείωση 44 παρόντος υποκεφαλαίου).

¹¹⁴ Βλ. Nagelkerke R Square=0,246, Πίνακας 3.2, Παράρτημα IV.

¹¹⁵ Βλ. Πίνακα 3.3, Παράρτημα IV.

¹¹⁶ Βλ. Sig.=0,009 και B=-0,528, Πίνακας 4.4, Παράρτημα IV.

¹¹⁷ Βλ. Cox & Snell R Square=0,035, Πίνακας 4.2, Παράρτημα IV.

¹¹⁸ Βλ. Πίνακα 4.3, Παράρτημα IV.

την βελτίωση των οικονομικών του Δήμου όπου απασχολούνται. Στο πρώτο μοντέλο πολλαπλής παλινδρόμησης ορίσαμε ως ανεξάρτητες μεταβλητές τον τύπο του Δήμου και της Διεύθυνσης υπηρεσιών, στο δεύτερο μοντέλο πολλαπλής παλινδρόμησης την παρακολούθηση σεμιναρίου σχετικό με την ανάλυση της ΧΔΔ και την προηγούμενη εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα και τέλος στο τρίτο μοντέλο πολλαπλής παλινδρόμησης το φύλο και την ηλικία των υπαλλήλων. Από την ανάλυση των δεδομένων, μέσω του προγράμματος SPSS, διαπιστώθηκε ότι για το πρώτο μοντέλο υφίσταται μια στατιστικώς σημαντική συσχέτιση με το τμήμα εργασίας όπου απασχολούνται οι δημοτικοί υπάλληλοι και αντιθέτως μια στατιστικώς ασήμαντη συσχέτιση με το μέγεθος του Δήμου όπου εργάζονται οι δημοτικοί υπάλληλοι¹¹⁹, κάτι που σημαίνει ότι οι υπάλληλοι που απασχολούνται στις Διευθύνσεις Τεχνικών και Οικονομικών Υπηρεσιών αποδέχονται περισσότερο την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης σε σχέση με τους υπαλλήλους που εργάζονται στις Διευθύνσεις Διοικητικών Υπηρεσιών και Περιβάλλοντος, καθώς επίσης και ότι ο τύπος του Δήμου (μεγάλος/μικρός, αστικός/νησιωτικός, εύπορος/φτωχός) δεν επηρεάζει την εμπιστοσύνη των δημοτικών υπαλλήλων του ως προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Περαιτέρω προέκυψε ότι ο τύπος του Δήμου και της Διεύθυνσης εργασίας ερμηνεύει κατά 14,9% τη μεταβλητότητα της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων ως προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 85,1% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹²⁰, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ανωτέρω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται επαρκές σε ποσοστό 78,2%¹²¹. Όσον αφορά το δεύτερο μοντέλο πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης προκύπτει ότι υφίσταται μια στατιστικώς σημαντική θετική συσχέτιση με την παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου από τους δημοτικούς υπαλλήλους, σχετικό με την ανάλυση της αρχής της ΧΔΔ και αντιθέτως μια στατιστικώς ασήμαντη συσχέτιση με την προηγούμενη εμπειρία τους στον ιδιωτικό τομέα¹²², κάτι που σημαίνει ότι οι υπάλληλοι που έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικό με την ανάλυση της αρχής ΧΔΔ αποδέχονται περισσότερο την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης σε σχέση με τους υπαλλήλους που δεν έχουν

¹¹⁹ Βλ. Sig.=0,000 και B=-0,730, όσον αφορά το τμήμα εργασίας και Sig.=0,852 και B=-0,042 όσον αφορά τον τύπο του Δήμου, Πίνακας 5.4, Παράρτημα IV.

¹²⁰ Βλ. Nagelkerke R Square=0,149, Πίνακας 5.2, Παράρτημα IV.

¹²¹ Σχετ. Πίνακας 5.3, Παράρτημα IV.

¹²² Βλ. Sig.=0,00 και B=-1,778, όσον αφορά την παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου και Sig.=0,766 και B=0,161 όσον αφορά την προηγούμενη εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα, Πίνακας 6.4, Παράρτημα IV.

παρακολουθήσει, καθώς επίσης και ότι η προηγούμενη εμπειρία των δημοτικών υπαλλήλων στον ιδιωτικό τομέα δεν επηρεάζει την εμπιστοσύνη τους ως προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Περαιτέρω, προέκυψε ότι η παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου και η προηγούμενη εμπειρία των υπαλλήλων στον ιδιωτικό τομέα ερμηνεύει κατά 9% τη μεταβλητότητα της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων ως προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 91% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹²³, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ανωτέρω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται επαρκές σε ποσοστό 79,1%¹²⁴. Αναφορικά με το τρίτο μοντέλο πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης προκύπτει ότι υφίσταται μια στατιστικώς σημαντική θετική συσχέτιση με το φύλο των δημοτικών υπαλλήλων, με τις γυναίκες να αποδέχονται περισσότερο την αρχή της ΧΔΔ¹²⁵ και αντιθέτως μια στατιστικώς ασήμαντη συσχέτιση αναφορικά με την ηλικία των δημοτικών υπαλλήλων¹²⁶, κάτι που σημαίνει ότι οι γυναίκες που εργάζονται ως δημοτικοί υπάλληλοι αποδέχονται περισσότερο την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης σε σχέση με τους άνδρες, καθώς επίσης και ότι η ηλικία δεν επηρεάζει την εμπιστοσύνη τους ως προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι το φύλο και η ηλικία των δημοτικών υπαλλήλων ερμηνεύουν κατά 3,8% τη μεταβλητότητα της εμπιστοσύνης των υπαλλήλων ως προς την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 96,2% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹²⁷, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ανωτέρω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται επαρκές σε ποσοστό 79,1%¹²⁸.

Τέλος, επιχειρήθηκε να διερευνηθεί κατά πόσο ο τύπος του τμήματος εργασίας των υπαλλήλων και η παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου από τους δημοτικούς υπαλλήλους σχετικό με την ανάλυση της αρχής της ΧΔΔ ενδέχεται να επηρεάσουν τη γνώση τους αναφορικά με τη διάκριση των τεχνικών εννοιών του

---

¹²³ Βλ. Nagelkerke R Square=0,090, Πίνακας 6.2, Παράρτημα IV.

¹²⁴ Σχετ. Πίνακας 6.3, Παράρτημα IV.

¹²⁵ Βλ. $B=0,777$, Πίνακας 7.4 Παράρτημα IV και εφόσον στις επιλογές των απαντήσεων το ανδρικό φύλο παρουσιάζεται πρώτο και το γυναικείο φύλο δεύτερο, το θετικό πρόσημο στο συντελεστή B υποδηλώνει ότι όσο μεταφερόμαστε από το ανδρικό στο γυναικείο φύλο τόσο μεγαλύτερη είναι η αποδοχή της ΧΔΔ.

¹²⁶ Βλ. $Sig.=0,032$ και $B=0,777$, όσον αφορά το φύλο των υπαλλήλων και $Sig.=0,945$ και $B=-0,015$ όσον αφορά την ηλικία των υπαλλήλων, Πίνακας 7.4, Παράρτημα IV.

¹²⁷ Βλ. Nagelkerke R Square=0,038, Πίνακας 7.2, Παράρτημα IV.

¹²⁸ Σχετ. Πίνακας 7.3, Παράρτημα IV.

προϋπολογισμού προγραμμάτων και προϋπολογισμού κονδυλίων, καθώς επίσης σε ποιο βαθμό το μορφωτικό επίπεδο και η κατεύθυνση της σχολής που ακολούθησαν οι υπάλληλοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα επηρεάσουν την αναγνώριση της έννοιας του καθορισμού στόχων SMART από τους δημοτικούς υπαλλήλους. Επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω τεχνικές έννοιες υποδηλώνουν το βαθμό εξοικείωσης των δημοτικών υπαλλήλων με εργαλεία και μέσα που ενδυναμώνουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση. Στο πλαίσιο αυτής της διερεύνησης διαπιστώθηκε ότι για το πρώτο μοντέλο πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης υφίσταται μια στατιστικώς σημαντική θετική συσχέτιση της αναγνώρισης της διάκρισης των εννοιών του προϋπολογισμού προγραμμάτων και του προϋπολογισμού κονδυλίων με την παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου από τους δημοτικούς υπαλλήλους. Συγκεκριμένα, οι υπάλληλοι που είχαν παρακολουθήσει σχετικό εκπαιδευτικό σεμινάριο αναγνώρισαν ευκολότερα την διάκριση των ανωτέρω τεχνικών εννοιών¹²⁹ και αντιθέτως μια στατιστικώς ασήμαντη συσχέτιση αναφορικά με το τμήμα εργασίας όπου απασχολούνται οι δημοτικοί υπάλληλοι¹³⁰, κάτι που σημαίνει ότι αυτοί που έχουν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικό με την ανάλυση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας αναγνωρίζουν περισσότερο την διάκριση των τεχνικών εννοιών προϋπολογισμού προγραμμάτων και προϋπολογισμού κονδυλίων, καθώς επίσης και ότι ο τύπος της Διεύθυνσης υπηρεσιών όπου εργάζονται οι υπάλληλοι δεν επηρεάζει την αναγνώριση των ως άνω τεχνικών εννοιών. Περαιτέρω προέκυψε ότι η παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου και η Διεύθυνση υπηρεσιών ερμηνεύουν κατά 28,7% τη μεταβλητότητα της αναγνώρισης της διάκρισης των ανωτέρω τεχνικών εννοιών και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 71,3% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹³¹, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ανωτέρω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται επαρκές σε ποσοστό 76,7%¹³². Όσον αφορά το δεύτερο μοντέλο πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης προέκυψε ότι υπάρχουν δύο στατιστικώς σημαντικές θετικές συσχετίσεις της γνώσης της έννοιας του

---

¹²⁹ Βλ. $B=-2,259$, Πίνακας 8.4 Παράρτημα IV και εφόσον στις επιλογές των απαντήσεων η επιλογή παρακολούθησης του εκπαιδευτικού σεμιναρίου παρουσιάζεται πρώτη και η μη παρακολούθηση δεύτερη, το αρνητικό πρόσημο στο συντελεστή B υποδηλώνει ότι όσο μεταφερόμαστε από την επιλογή της μη παρακολούθησης εκπαιδευτικού σεμιναρίου στην επιλογή παρακολούθησης τόσο μεγαλύτερη είναι η αναγνώριση της διάκρισης των ανωτέρω τεχνικών εννοιών.

¹³⁰ Βλ. $Sig.=0,000$ και $B=-2,259$, όσον αφορά την παρακολούθηση εκπαιδευτικού σεμιναρίου και $Sig.=0,177$ και $B=-0,198$ όσον αφορά το τμήμα εργασίας των υπαλλήλων, Πίνακας 8.4, Παράρτημα IV.

¹³¹ Βλ. $Nagelkerke R Square=0,287$, Πίνακας 8.2, Παράρτημα IV.

¹³² Σχετ. Πίνακας 8.3, Παράρτημα IV.

καθορισμού στόχων SMART με το μορφωτικό επίπεδο των δημοτικών υπαλλήλων και την κατεύθυνση της σχολής που ακολούθησαν οι δημοτικοί υπάλληλοι που αποφοίτησαν από ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα¹³³, κάτι που σημαίνει ότι οι υπάλληλοι που έχουν αποφοιτήσει από ανώτερα και ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς επίσης και αυτοί που έχουν ακολουθήσει την Τεχνολογική κατεύθυνση σπουδών (Οικονομικά, Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων, Λογιστική κ.α.) σε σχέση με αυτούς που έχουν ακολουθήσει Θετική (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία κ.α.) και Θεωρητική κατεύθυνση (Νομική, Δημόσια Διοίκηση, Πολιτικές Επιστήμες κ.α.) αναγνωρίζουν περισσότερο την έννοια του καθορισμού στόχων SMART. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι το μορφωτικό επίπεδο των υπαλλήλων και η κατεύθυνση σπουδών που ακολούθησαν ως απόφοιτοι ανώτερων και ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ερμηνεύουν κατά 15,5% τη μεταβλητότητα της αναγνώρισης της έννοιας του καθορισμού στόχων SMART και ότι το υπολειπόμενο ποσοστό του 84,5% ερμηνεύεται από άλλους άγνωστους παράγοντες¹³⁴, καθώς επίσης ότι το ποσοστό επιτυχίας του ως άνω μοντέλου πολλαπλής λογιστικής παλινδρόμησης κρίνεται ικανοποιητικό σε ποσοστό 71,3%¹³⁵.

5.4 Συμπεράσματα Έρευνας και Προτάσεις Βελτίωσης

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιήθηκαν από την πολύτιμη συνεισφορά της Περιγραφικής και Επαγωγικής στατιστικής με κύριο σκοπό τη διερεύνηση του βαθμού υιοθέτησης των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας από το σύνολο των υπαλλήλων των Δήμων Πειραιά, Σαλαμίνας και Περάματος και κατ' επέκταση του συνόλου των υπαλλήλων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μας παρείχαν σημαντική βοήθεια στη συλλογή, παρουσίαση και χαρακτηρισμό των δεδομένων, καθώς επίσης και στην εκτίμηση των χαρακτηριστικών του πληθυσμού των 1.904 υπαλλήλων των τριών υπό εξέταση Δήμων, μέσω των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις παρατηρήσεις του δείγματος, ήτοι οι απαντήσεις που δόθηκαν από 206 υπαλλήλους και των τριών Δήμων. Ο ρόλος της εφαρμογής του SPSS στην εν λόγω έρευνα ήταν καταλυτικός,

---

¹³³ Βλ. Sig.=0,003 και B=1,024, όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο και Sig.=0,037 και B=0,680 όσον αφορά την κατεύθυνση σχολής, Πίνακας 9.4, Παράρτημα IV.

¹³⁴ Βλ. Nagelkerke R Square=0,155, Πίνακας 9.2, Παράρτημα IV.

¹³⁵ Σχετ. Πίνακας 9.3, Παράρτημα IV.

δεδομένου ότι μέσω αυτού του εργαλείου εντοπίστηκαν και αναγνωρίστηκαν ποικίλοι παράγοντες, οι οποίοι επηρέασαν σημαντικά το βαθμό υιοθέτησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, η ανάλυση των οποίων συνεισφέρει ουσιαστικά στη λήψη βέλτιστων αποφάσεων από πλευράς διοίκησης, οι οποίες με τη σειρά τους διασφαλίζουν την ομαλή και αποτελεσματική εφαρμογή της εν λόγω αρχής στην Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Από τη διενεργούμενη έρευνα διαπιστώθηκε ότι η έννοια της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης δεν είναι τόσο οικεία στους δημοτικούς υπαλλήλους, με το μεγαλύτερο μέρος αυτών να θεωρεί ότι ο Δήμος όπου απασχολούνται δεν εφαρμόζει επαρκώς την εν λόγω αρχή. Ωστόσο, η συντριπτική πλειοψηφία των δημοτικών υπαλλήλων εξέφρασε την πεποίθηση ότι η τήρηση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας θα βελτιώνει σημαντικά την οικονομική κατάσταση των Δήμων όπου απασχολούνται. Από την άλλη πλευρά, οι υπάλληλοι παρουσίασαν μία δυσπιστία ως προς τη λειτουργία του Ολοκληρωμένου Προγράμματος Δράσης, παρότι αποτελεί ένα από τα μέσα εφαρμογής της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, καθώς επίσης και ακόμη λιγότερη εμπιστοσύνη αναφορικά με τη συνεισφορά της επιβολής κυρώσεων στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των Δήμων σε περίπτωση απόκλισης από τους τριμηνιαίους δημοσιονομικούς στόχους. Επιπλέον, το σύνολο σχεδόν των υπαλλήλων πιστεύει ότι η βέλτιστη διαχείριση του δημόσιου χρήματος και της περιουσίας των Δήμων θα επιτυγχανόταν συλλογικά μέσω του ενεργού ρόλου των αιρετών οργάνων διοίκησης και των υπαλλήλων των Δήμων. Την ίδια στιγμή, η πλειοψηφία των δημοτικών υπαλλήλων έκρινε αναγκαία την αύξηση των ευθυνών και της επακόλουθης λογοδοσίας της Οικονομικής Επιτροπής, ως κύριο όργανο διάθεσης του δημοσίου χρήματος στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Περαιτέρω, κατά το στάδιο διερεύνησης του ποσοστού ενημέρωσης των ερωτώμενων σχετικά με την αναγνώριση διαφόρων εργαλείων και μέσων ενδυνάμωσης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, προέκυψε ότι η έννοια του καθορισμού στόχων SMART δεν ήταν γνωστή στο σύνολο σχεδόν των δημοτικών υπαλλήλων, ενώ η διάκριση των τεχνικών εννοιών του προϋπολογισμού προγραμμάτων και προϋπολογισμού κονδυλίων αποδείχτηκε περισσότερο οικεία σε αυτούς. Τέλος, όσον αφορά το ρόλο των θεσμών ενδυνάμωσης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης διαπιστώθηκε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των

δημοτικών υπαλλήλων παρουσίασε σημαντική δυσπιστία αναφορικά με την πολιτική βούληση του Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό αλλά και ουσιαστικό κοινοβουλευτικό έλεγχο. Επισημαίνεται ότι παρουσιάστηκε ακόμη μεγαλύτερη δυσπιστία του συνόλου των υπαλλήλων σχετικά με την επάρκεια των βουλευτών κατά το στάδιο ψήφισης του Κρατικού Προϋπολογισμού. Αντιθέτως, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων υπαλλήλων εξέφρασε μια αξιοσημείωτη εμπιστοσύνη στο ρόλο που διαδραματίζει το Ελεγκτικό Συνέδριο ως προς τη διασφάλιση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, όντας ο μοναδικός εξωτερικός ελεγκτής της δημοσιονομικής διαχείρισης της χώρας, παρουσιάζοντας ακόμη μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στη δυνητική λειτουργία συστημάτων εσωτερικού ελέγχου, τα οποία ενδέχεται να ενδυναμώσουν τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση του δημόσιου χρήματος, όπως συμβάινει και σε άλλους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

Κατά το στάδιο επεξεργασίας των δεδομένων που συλλέχτηκαν μέσω των ερωτηματολογίων εμφανίστηκαν επτά παράγοντες που φαίνεται να επηρέασαν το βαθμό υιοθέτησης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από τους δημοτικούς υπαλλήλους. Αυτοί είναι:

Το μορφωτικό επίπεδο του υπαλλήλου – Διαπιστώθηκε ότι όσο υψηλότερο ήταν το μορφωτικό επίπεδο των υπαλλήλων τόσο μεγαλύτερη εμπιστοσύνη εκδήλωναν στη λειτουργία του Ολοκληρωμένου Πλαισίου Δράσης, στο ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Κοινοβουλίου, καθώς επίσης και τόσο ευκολότερα αναγνώριζαν την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και τεχνικές έννοιες όπως η έννοια του καθορισμού στόχων SMART. Ως μέτρο βελτίωσης της υιοθέτησης της αρχής της ΧΔΔ προτείνεται η σταδιακή αύξηση του προσωπικού των Δήμων με αποφοίτους ανώτερων και ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς επίσης και η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων για το υπάρχον προσωπικό.

Η κατεύθυνση σπουδών του υπαλλήλου – Οι ερωτώμενοι εξέφρασαν την άποψη ότι σε περίπτωση που κάποιος υπάλληλος ως απόφοιτος ανώτερου ή ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος είχε ακολουθήσει την τεχνολογική σε σύγκριση με τη θεωρητική και θετική κατεύθυνση σπουδών, αναγνώριζε ευκολότερα την τεχνική έννοια του καθορισμού στόχων SMART. Ως εκ τούτου, προκειμένου να συντελεστεί μια ομαλή εξοικείωση των δημοτικών υπαλλήλων με εργαλεία και μέσα

ενδυνάμωσης της ΧΔΔ προτείνεται ως αναγκαία η πρόσληψη υπαλλήλων υψηλού εκπαιδευτικού επιπέδου, κυρίως από σχολές τεχνολογικής και λιγότερο θετικής και θεωρητικής κατεύθυνσης.

Η εκπαίδευση του υπαλλήλου – Η έρευνα υποδήλωσε ότι υπάλληλοι που είχαν παρακολουθήσει εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικό με την ανάλυση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας αποδέχονταν περισσότερο την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ήταν περισσότερο εξοικειωμένοι με τη διάκριση των τεχνικών εννοιών του προϋπολογισμού προγραμμάτων και προϋπολογισμού κονδυλίων. Ως μέτρο αποδοχής της ΧΔΔ αλλά και της εξοικείωσης των δημοτικών υπαλλήλων με εργαλεία και μέσα ενδυνάμωσης της ΧΔΔ προτείνεται η διεξαγωγή εκπαιδευτικών σεμιναρίων με τη συμμετοχή περισσότερων υπαλλήλων από τις Διευθύνσεις Διοικητικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής, κυρίως ανδρικού φύλου.

Ο τύπος της διεύθυνσης υπηρεσιών όπου απασχολείται ο υπάλληλος – Από τη συνδυαστική ανάλυση των στοιχείων διαπιστώθηκε ότι οι απόψεις των υπαλλήλων από διαφορετικές Διευθύνσεις αναφορικά με το βαθμό υιοθέτησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης ποικίλουν σημαντικά. Ειδικότερα, προέκυψε ότι υπάλληλοι που απασχολούνταν στις Διευθύνσεις Τεχνικών και Οικονομικών Υπηρεσιών αποδέχονταν περισσότερο τη λειτουργία του ΟΠΔ, το ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου για τη διασφάλιση της αρχής της ΧΔΔ και την αρχή της ΧΔΔ για την βελτίωση των οικονομικών των Δήμων, σε σχέση με τους υπαλλήλους που εργάζονταν στις Διευθύνσεις Διοικητικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής. Αυτή η διαφορετικότητα των απόψεων ανά Διεύθυνση υπηρεσιών ενδέχεται να οφείλεται στη φύση των Διευθύνσεων, δεδομένου ότι οι Τεχνικές και Οικονομικές Υπηρεσίες εμπλέκονται ενεργά στη λήψη αποφάσεων για την επίτευξη μιας βιώσιμης ανάπτυξης στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, σε αντίθεση με τις Διοικητικές Υπηρεσίες που διενεργούν γραφειοκρατικές εργασίες και τις Υπηρεσίες Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής οι οποίες εξασφαλίζουν την καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων και την προστασία και αναβάθμιση του τοπικού φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος του εκάστοτε Δήμου. Είναι άξιο επισήμανσης ότι ο τύπος της Διεύθυνσης Υπηρεσιών όπου εργάζονται οι υπάλληλοι δεν επηρέασε την αναγνώριση των τεχνικών εννοιών του καθορισμού

στόχων SMART και της διάκρισης μεταξύ προϋπολογισμού προγραμμάτων και κονδυλίων. Αυτό αποδεικνύει ότι οι ως άνω τεχνικές έννοιες είναι αρκετά περίπλοκες για το εκπαιδευτικό επίπεδο και τη γενικότερη κουλτούρα λειτουργίας των υπηρεσιών των Δήμων, καθώς η αναγνώριση τους είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί ακόμη και από Διευθύνσεις που εξειδικεύονται σε θέματα αρχής της ΧΔΔ. Αξίζει επιπλέον να αναφερθεί ότι, το δείγμα που επιλέχθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας ήταν από τη φύση του σκόπιμο, καθώς η κύρια πρόθεση ήταν η επιλογή υπαλλήλων από διαφορετικά Τμήματα. Αυτό σημαίνει ότι Τμήματα με διαφορετικούς ρόλους εμφάνιζαν διαφορετική άποψη ως προς την υιοθέτηση της αρχής της ΧΔΔ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ως μέτρο βελτίωσης της βέλτιστης υιοθέτησης της ΧΔΔ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση προτείνεται η διενέργεια προσωρινών μετακινήσεων υπαλλήλων από τις Διευθύνσεις Τεχνικών και Οικονομικών Υπηρεσιών στις Διοικητικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής, καθώς επίσης και η ενδυνάμωση των συνεργασιών τους, με κύριο σκοπό την καλλιέργεια μιας σύγχρονης κουλτούρας στη λειτουργία των υπηρεσιών σύμφωνα με τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας.

Ο τύπος του Δήμου (μέγεθος, νησιωτικός/αστικός, εύπορος/φτωχός) - Η έρευνα μέσω των ερωτηματολογίων έδειξε ότι ο τύπος του Δήμου επηρέαζε σημαντικά τη θετική γνώμη των υπαλλήλων για το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης και ειδικότερα διαπιστώθηκε ότι όσο πιο μεγάλος, αστικός και εύπορος είναι ένας Δήμος τόσο περισσότερο οι υπάλληλοι αποδέχονται τη λειτουργία του ΟΠΔ ως μέσο ενδυνάμωσης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Αντιθέτως, προέκυψε ότι ο τύπος του Δήμου δεν φαίνεται να επηρεάζει τους υπαλλήλους ως προς την εμπιστοσύνη τους στην χρηστή δημοσιονομική διαχείριση για τη βελτίωση των οικονομικών των Δήμων όπου απασχολούνται. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι οι αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας επηρεάζουν υποσυνείδητα το σύνολο των υπαλλήλων, σε αντιδιαστολή με την κατανόηση της λειτουργίας του ΟΠΔ. Ως μέτρο βελτίωσης της εφαρμογής του ΟΠΔ από το σύνολο των υπαλλήλων μπορεί να προταθεί η συστηματική υιοθέτηση της ΧΔΔ από μεγαλύτερους, αστικούς Δήμους και η πιλοτική εφαρμογή της σε μικρότερους ημιαστικούς, νησιωτικούς Δήμους.

Η ηλικία του υπαλλήλου – Διαπιστώθηκε ότι όσο υψηλότερη ήταν η ηλικία ενός υπαλλήλου τόσο εντονότερη δυσπιστία εκδήλωνε ενάντια στο ρόλο του Ελεγκτικού Συνεδρίου σχετικά με τη διασφάλιση της εξοικονόμησης δημόσιων πόρων. Ωστόσο, προέκυψε ότι η ηλικία ενός υπαλλήλου δεν επηρέαζε τη γνώμη του για την αποδοχή της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης. Η σταδιακή ανανέωση του προσωπικού των Δήμων, με σκοπό τη μείωση του μέσου όρου ηλικίας των υπαλλήλων, και η παράλληλη αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός του Ελεγκτικού Συνεδρίου ενδέχεται να διασφαλίσουν μελλοντικά την ομαλή εφαρμογή της αρχής της ΧΔΔ, δεδομένου ότι οι νέοι δημοτικοί υπάλληλοι θα συνεργαστούν ενεργά με το Ελεγκτικό Συνέδριο, κυρίως λόγω της εμπιστοσύνης τους στη λειτουργία του.

Το φύλο του υπαλλήλου – Από την επεξεργασία των δεδομένων καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι οι γυναίκες δημοτικοί υπάλληλοι αποδέχονταν περισσότερο την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης ως μέσο βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης του Δήμου τους, σε σύγκριση με τους άνδρες. Ως μέτρο βελτίωσης της οικονομικής κατάστασης των Δήμων μέσω της αξιοποίησης της αρχής της ΧΔΔ προτείνεται η τοποθέτηση γυναικών δημοτικών υπαλλήλων σε σημαντικές θέσεις λήψης αποφάσεων, καθώς επίσης και η μεγαλύτερη συμμετοχή ανδρών δημοτικών υπαλλήλων σε επιμορφωτικά σεμινάρια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο πλαίσιο της νέας δημοσιονομικής διακυβέρνησης όλοι οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης εφαρμόζουν τις γενικές αρχές για τη διαχείριση των δημοσιονομικών τους, με σημαντικότερη αυτήν της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, εξασφαλίζοντας την ορθή και υγιή διαχείριση του δημόσιου χρήματος. Πλέον δεν αρκεί να βεβαιώνεται ότι το δημόσιο χρήμα ξοδεύτηκε για ένα δημόσιο σκοπό αλλά πρέπει να παρήγαγε και απτά αποτελέσματα. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού εισήχθη για πρώτη φορά στην Ελλάδα ο έλεγχος της τήρησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από το Ελεγκτικό Συνέδριο, τον οποίο έχει υιοθετήσει το σύνολο των Ανώτατων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο έλεγχος αυτός επικεντρώνεται στην οικονομικότητα, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής διαχείρισης και διενεργείται σύμφωνα με τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα. Μάλιστα, ο σκοπός του ελέγχου απόδοσης είναι διττός, αποσκοπώντας από τη μία μεριά να διαβεβαιώσει τη Βουλή ότι το δημόσιο χρήμα αξιοποιείται με σύνεση και καθοδηγώντας από την άλλη, τους ελεγχόμενους φορείς προκειμένου να βελτιώσουν την οικονομική τους διαχείριση.

Συστατικό στοιχείο της νέας δημοσιονομικής διακυβέρνησης αποτελεί η αναγνώριση της διευρυμένης ελευθερίας των διαχειριστών του δημόσιου χρήματος και της επακόλουθης ευθύνης τους. Ως εκ τούτου ανατίθενται νέες διαχειριστικές αρμοδιότητες στον Υπουργό Οικονομικών και τους συναρμόδιους Υπουργούς, οι οποίοι καθίστανται πλέον υπεύθυνοι για την εκπόνηση και υποβολή των εκθέσεων εκτέλεσης του προϋπολογισμού και άλλων χρηματοοικονομικών στοιχείων, διαδραματίζοντας ταυτόχρονα επιτελικό ρόλο στην ανάληψη πρωτοβουλιών και στη θέσπιση στρατηγικού προγράμματος με στόχους και χρονοδιάγραμμα επίτευξης αποτελεσμάτων.

Επιπροσθέτως, η νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση απαιτεί από τη Βουλή έναν ολοένα και πιο ενεργό ρόλο, κυρίως μέσω του κοινοβουλευτικού ελέγχου που διενεργεί στη δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης, αλλά και μέσω της εποπτείας της στη διαχείριση των οικονομικών του Δημοσίου. Προς εκπλήρωση του σκοπού αυτού η Βουλή υποστηρίζεται ενεργά από το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους

στη Βουλή, το οποίο ενημερώνει και υποβοηθά το έργο της με σκοπό την ανάληψη ενός ουσιαστικότερου ρόλου στην επισκόπηση του Κρατικού Προϋπολογισμού. Εξίσου σημαντικός για τον ανωτέρω σκοπό θεωρείται και ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο μέσω του σύγχρονου ελέγχου που διενεργεί παρέχει την απαιτούμενη πληροφόρηση στη Βουλή που χρειάζεται για να επιτελέσει ορθώς την αποστολή της.

Το νέο θεσμικό πλαίσιο δημοσιονομικής διαχείρισης εξοπλίζει την Ελληνική δημόσια διοίκηση και το Υπουργείο Οικονομικών ειδικότερα, με εργαλεία που ενισχύουν τη μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών και εξασφαλίζουν ότι οι θυσίες των πολιτών έχουν βιώσιμο αντίκρισμα. Συνεπώς, προκειμένου να επιτευχθεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, το δημόσιο χρήμα θα πρέπει να δαπανάται ορθώς με βάση τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας. Η ευρωπαϊκή εμπειρία απέδειξε ότι χώρες που μπόρεσαν να μειώσουν τα δημοσιονομικά τους ελλείμματα και να εξυγιάνουν τα δημόσια οικονομικά τους, με επακόλουθες θετικές επιπτώσεις στην οικονομική τους επίδοση, δεν βασίστηκαν μόνο στην τήρηση των μακροοικονομικών στόχων, αλλά προχώρησαν σε σημαντικές τομές στους θεσμούς και τις διαδικασίες κατάρτισης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού, μετακινώντας παράλληλα την έμφαση από τις εισροές στα αποτελέσματα δαπανών και τονίζοντας την ανάγκη για μεγαλύτερη διαφάνεια κρατικών λογαριασμών και λογοδοσία των υπευθύνων για τη διαχείριση.

Η Κυβέρνηση, μέσω του Υπουργείου Οικονομικών, κατά τη διαδικασία κατάρτισης του Κρατικού Προϋπολογισμού, αποφασίζει να κατανείμει το συνολικό επίπεδο των δαπανών ανάλογα με τις προτεραιότητες της, στα διάφορα προγράμματα δράσης της και στα αντίστοιχα υπουργεία, κινούμενη πάντα εντός των πλαισίων του μεσοπρόθεσμου σχεδιασμού που έχει διαμορφώσει η ίδια, κάνοντας ταυτόχρονα ένα βήμα παραπέρα θεσπίζοντας νομοθετικά τη μελλοντική μετάβαση σε συστήματα κατάρτισης προϋπολογισμού προγραμμάτων. Στη συνέχεια ακολουθεί η εκτέλεση του προϋπολογισμού και ο έλεγχός του, όπου σε περίπτωση αποκλίσεων των αποτελεσμάτων από τους στόχους λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα από τον Υπουργό Οικονομικών για την εξάλειψή τους. Παράλληλα με τη σύνταξη του Κρατικού Προϋπολογισμού το Υπουργείο Οικονομικών καταρτίζει και το

Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής, το οποίο στοχεύει στην απεικόνιση της δημοσιονομικής στρατηγικής της Γενικής Κυβέρνησης και περιέχει την περιγραφή των μακροχρόνιων εξελίξεων και πρακτικών, θέτοντας δημοσιονομικές δεσμεύσεις για τα επόμενα τέσσερα έτη. Ως εκ τούτου, διασφαλίζεται η άσκηση της δημοσιονομικής διαχείρισης σε ένα νομοθετημένο κανονιστικό πλαίσιο, συμβάλλοντας με αυτόν τον τρόπο στην τήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης.

Άλλοι θεσμοί και διαδικασίες που εισήχθησαν ως καινοτομίες στη νέα δημοσιονομική διακυβέρνηση, στο πλαίσιο εναρμόνισης του δημοσιονομικού συστήματος στην Ελλάδα με τα αντίστοιχα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι: α) η διαφάνεια και η ενημέρωση σχετικά με την πορεία εκτέλεσης του Προϋπολογισμού του Κράτους, αλλά και της Γενικής Κυβέρνησης, μέσω της δημοσιοποίησης ενός σημαντικού πλήθους ενημερωτικών Δελτίων, β) η λειτουργία του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή των Ελλήνων για παροχή βοήθειας στη Βουλή αναφορικά με την παρακολούθηση εκτέλεσης του Προϋπολογισμού, γ) η επικαιροποίηση και θωράκιση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, προσαρμοσμένα στις διεθνείς πρακτικές και τα ελεγκτικά πρότυπα, συμβάλλοντας καθοριστικά στην εξυγίανση των δομών και στη διαφάνεια της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης, δ) η εντατικοποίηση των ελέγχων των αρμόδιων υπηρεσιών για την καταπολέμηση φαινομένων απάτης και ε) η προώθηση της ψηφιακής αναβάθμισης των διαδικασιών και των πληροφοριακών συστημάτων, ώστε να ανταποκρίνονται στις νέες ανάγκες της δημόσιας ηλεκτρονικής διακυβέρνησης για την παρακολούθηση των δημοσιονομικών μεγεθών.

Στο πλαίσιο της υιοθέτησης του Ευρωπαϊκού Δημοσιονομικού Συμφώνου αλλά και των Κανονισμών και Οδηγιών που το συνοδεύουν, το Ελεγκτικό Συνέδριο διευρύνει το ρόλο του με τον έλεγχο όλου του συστήματος δημοσιονομικής διαχείρισης. Μια τεράστια πρόκληση με τεράστιες ευθύνες. Προκειμένου να ανταπεξέλθει σε αυτόν τον πολυσήμαντο ρόλο, το Ελεγκτικό Συνέδριο διασφαλίζει τη λειτουργία ενός ολοκληρωμένου πλαισίου επικοινωνίας, τόσο με τους ελεγχόμενους φορείς όσο και με τους φορείς άσκησης εσωτερικού ελέγχου, το οποίο θα συμβάλλει καθοριστικά, ιδιαίτερα κατά τις διαδικασίες ελέγχου συμμόρφωσης των ελεγχόμενων φορέων προς τις συστάσεις του ελέγχου. Ο εμπλουτισμός των

ελεγκτικών του εργαλείων με τον έλεγχο της τήρησης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του δημόσιου χρήματος οδηγεί στη διεύρυνση και στην ενίσχυση του ρόλου του, διατηρώντας παράλληλα τις αρμοδιότητες που προσδίδει το Σύνταγμα και η κείμενη νομοθεσία και οι οποίες στηρίζονται στις αρχές που αφορούν στη νομιμότητα και στην κανονικότητα των δαπανών. Παράλληλα, επιδιώκεται η περαιτέρω βελτίωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία του, όπως αυτές εφαρμόζονται από το σύνολο των Ανωτάτων Ελεγκτικών Ιδρυμάτων διεθνώς. Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή των διεθνών ελεγκτικών προτύπων για τον προγραμματισμό, την εκτέλεση και την ενημέρωση περί των πορισμάτων του ελέγχου αποτελεί έκφραση της ανεξαρτησίας και ποιότητας του ελέγχου ενός ελεγκτικού θεσμού. Για αυτόν τον λόγο ο εκσυγχρονισμός των λειτουργιών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σε συνεργασία με την TASK FORCE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, με κύριο σκοπό τη μετάβαση στα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα και την επακόλουθη αναβάθμιση της δημοσιονομικής διαχείρισης στην Ελλάδα, θεωρείται υψίστης σημασίας, καθόσον μέσω της λήψης τεχνικής βοήθειας του Ελληνικού Ελεγκτικού Συνεδρίου από το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο και τα Ανώτατα Ελεγκτικά Ιδρύματα της Γαλλίας, της Γερμανίας, του Βελγίου και της Ολλανδίας υιοθετούνται κανόνες που διεθνώς θεωρούνται ως ορθές πρακτικές προκειμένου το Ελεγκτικό Συνέδριο να ανταποκριθεί αποτελεσματικότερα στις σύγχρονες απαιτήσεις των ελέγχων επιδόσεων και συμμόρφωσης. Επομένως, κρίνεται απαραίτητο το Ελεγκτικό Συνέδριο να εδραιωθεί στη συνείδηση των μελών του Κοινοβουλίου και της κοινής γνώμης ως ένα θεσμικό όργανο που συνεισφέρει σημαντικά στη βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης της Χώρας και στην προστασία του δημόσιου χρήματος.

Κατά το στάδιο της εμπειρικής ανάλυσης της παρούσας εργασίας διενεργήθηκε μια έρευνα προκειμένου να διαπιστωθεί ο βαθμός υιοθέτησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από τους υπαλλήλους του δημόσιου τομέα. Για την εκπλήρωση αυτού του σκοπού επιλέχθηκε να ερευνηθεί ο υποτομέας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ως υποσύνολο της Γενικής Κυβέρνησης. Συγκεκριμένα, η έρευνα επικεντρώθηκε σε υπαλλήλους των Δήμων Πειραιώς, Σαλαμίνας και Περάματος. Από τη διενεργούμενη έρευνα προέκυψε ότι οι δημοτικοί υπάλληλοι δεν ήταν πολύ εξοικειωμένοι με την έννοια της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, με το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών να θεωρεί ότι ο Δήμος όπου απασχολούνται δεν εφαρμόζει επαρκώς την εν λόγω αρχή. Ωστόσο, η

συντριπτική πλειοψηφία των δημοτικών υπαλλήλων εξέφρασε την πεποίθηση ότι η τήρηση της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης θα βελτιώνει σημαντικά την οικονομική κατάσταση των Δήμων όπου απασχολούνται. Αναφορικά με το ρόλο των θεσμών ενδυνάμωσης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης προέκυψαν αντικρουόμενες απόψεις. Ειδικότερα, η πλειοψηφία των υπαλλήλων παρουσίασε μεγάλη δυσπιστία σχετικά με την πολιτική βούληση του Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό αλλά και ουσιαστικό κοινοβουλευτικό έλεγχο. Αντιθέτως, ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου και των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου έτυχε μεγαλύτερου σεβασμού, με το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων δημοτικών υπαλλήλων να θεωρεί ότι διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο ως προς τη διασφάλιση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας. Τέλος, κατά το στάδιο επεξεργασίας των δεδομένων προέκυψε ότι υπάρχουν επτά παράγοντες που φαίνεται να επηρέασαν το βαθμό υιοθέτησης της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και αποδοχής των θεσμών ενδυνάμωσης της, από πλευράς των δημοτικών υπαλλήλων, μεταξύ των οποίων είναι το μορφωτικό επίπεδο, η κατεύθυνση σπουδών για τους αποφοίτους ανώτερων και ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, η εκπαίδευση μέσω επιμορφωτικών σεμιναρίων, ο τύπος του Δήμου (μέγεθος, νησιωτικός/αστικός, εύπορος/φτωχός), η ηλικία και το φύλο των δημοτικών υπαλλήλων.

Επισημαίνεται ότι εξαιτίας του ευμετάβλητου νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου κατά το στάδιο υλοποίησης της κορυφαίας μεταρρύθμισης του Δημοσιονομικού Συστήματος στην Ελλάδα κρίνεται αναγκαία η μελλοντική επανεξέταση του πλαισίου άσκησης της δημοσιονομικής διαχείρισης. Περαιτέρω, σχετικά με το πεδίο της διενεργηθείσας, στην παρούσα εργασία, έρευνας είναι γενικά αποδεκτό ότι οι υπάλληλοι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν ενεργούν με δικές τους πρωτοβουλίες και ότι θεωρείται αναγκαίο, στο πλαίσιο της απασχόλησής τους, να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις των εκλεγμένων μελών αλλά και άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Ως εκ τούτου, σε μελλοντική έρευνα κρίνεται σκόπιμο να αναζητηθούν εκτός από τις απόψεις των δημοτικών υπαλλήλων και οι απόψεις των αιρετών οργάνων αναφορικά με τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Αυτό θα αποτελέσει επίσης μια ευκαιρία προκειμένου να διαπιστωθεί αν αυτές οι απόψεις θα αποτελέσουν εμπόδια στην υιοθέτηση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας ή αν θα συνεισφέρουν

καθοριστικά στην ενδυνάμωσή τους. Μελλοντική έρευνα θα μπορούσε επίσης να επικεντρωθεί στην επαλήθευση των αποτελεσμάτων της έρευνας και σε υπαλλήλους άλλων υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης, εκτός αυτού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Εθνική Νομοθεσία

- ΦΕΚ 120 Α/27-06-2008 (Σύνταγμα της Ελλάδας).
- ΦΕΚ 141 Α/17-08-2010 (Ν. 3871/2010 για την Δημοσιονομική Διαχείριση και Ευθύνη).
- ΦΕΚ 143 Α/28-06-2014 (Ν. 4270/2014 για τις Αρχές Δημοσιονομικής Διαχείρισης και Εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) – Δημόσιο Λογιστικό και άλλες διατάξεις).
- ΦΕΚ 247 Α/27-11-1995 (Ν. 2362/1995 περί Δημόσιου Λογιστικού, ελέγχου δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις).
- ΦΕΚ 205 Α/18-10-1969 (Ν.Δ. 321/1969 περί Κώδικα Δημοσίου Λογιστικού).
- ΦΕΚ 44 Α/11-02-2004 (Ν. 3230/2004 για την καθιέρωση συστήματος διοίκησης με στόχους, μέτρηση της αποδοτικότητας και άλλες διατάξεις).
- ΦΕΚ 51 Α/12-03-2012 (Ν. 4055/2012 για την Δίκαιη Δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής).
- ΦΕΚ 52 Α/28-02-2013 (Ν. 4129/2013 για την Κύρωση του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο).
- ΦΕΚ 112 Α/13-07-2010 (Ν. 3861/2010 για την ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις).
- ΦΕΚ 237 Α/31-10-2014 (Ν. 4305/2014 για την ανοικτή διάθεση και περαιτέρω χρήση εγγράφων, πληροφοριών και δεδομένων του δημόσιου τομέα, τροποποίηση του ν. 3448/2006 (Α' 57), προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2013/37/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περαιτέρω ενίσχυση της διαφάνειας, ρυθμίσεις θεμάτων Εισαγωγικού Διαγωνισμού Ε.Σ.Δ.Δ.Α. και άλλες διατάξεις).
- ΦΕΚ 267 Α/31-12-2011 (Π.Δ. 136/2011 για τον καθορισμό κατώτατου ύψους των δαπανών που ελέγχονται από το Ελεγκτικό Συνέδριο).
- ΦΕΚ 210 Α/05-10-2006 (Ν. 3492/2006 για την Οργάνωση Συστήματος Ελέγχου για τη διασφάλιση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης του Κρατικού Προϋπολογισμού και των εκτός του Κρατικού Προϋπολογισμού φορέων και άλλες διατάξεις).

- ΦΕΚ 38 Α/14-03-1997 (Ν. 2469/1997 για τον περιορισμό και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών δαπανών και άλλες διατάξεις).
- ΦΕΚ 131 Α/10-06-2014 (Π.Δ. 87/2014 για την τροποποίηση του Π.Δ. 136/2011 (ΦΕΚ 267 Α)).
- ΦΕΚ 89 Α/11-04-2012 (Ν. 4075/2012 για θέματα Κανονισμού Ασφάλισης ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Ασφαλιστικών Φορέων, προσαρμογή της νομοθεσίας στην Οδηγία 2010/18/ΕΕ και λοιπές διατάξεις).
- ΦΕΚ 87 Α/07-06-2010 (Ν. 3852/2010 για τη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης).
- ΦΕΚ 242 Α/11-10-2002 (Ν. 3060/2002 για τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης).
- ΦΕΚ 85 Α/07-04-2014 (Ν.4254/14 για τα μέτρα στήριξης και ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας στο πλαίσιο εφαρμογής του ν. 4046/2012 και άλλες διατάξεις).

Αποφάσεις Εγγώριων Θεσμικών Οργάνων

- ΦΕΚ 139 Α/10-08-2010 (Απόφαση Βουλής με αριθμ. πρωτ. 11561/Διεκπ. 7748/10 περί δημοσίευσεως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής «Για την τροποποίηση διατάξεων του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Κοινοβουλευτικό και Μέρος Β΄).
- ΦΕΚ 2123 Β/31-12-2010 (Απόφαση Βουλής με αριθμ. 16074/10 για την θέση σε ισχύ του Ειδικού Κανονισμού Εσωτερικής Λειτουργίας και Οργάνωσης του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή).
- ΦΕΚ 2460 Β/03-11-2011 (Απόφαση Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής με αριθμ. 36414/33247 + 36299/33132/11 για την τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Πειραιά.
- ΦΕΚ 2648 Β/09-11-2011 (Απόφαση Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής με αριθμ. 40010/36841/11 για την έγκριση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Σαλαμίνας.
- ΦΕΚ 3257 Β/06-12-2012 (Απόφαση Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής με αριθμ. 44846/39771/12 για την τροποποίηση του Οργανισμού Εσωτερικής Υπηρεσίας του Δήμου Περάματος.

Πρακτικά Ολομέλειας Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ολομέλεια Ελεγκτικού Συνεδρίου (2014), «Πρακτικά της 10^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 7^{ης} Μαΐου 2014»

Ολομέλεια Ελεγκτικού Συνεδρίου (2013), «Πρακτικά της 19^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 30^{ης} Οκτωβρίου 2013»

Ολομέλεια Ελεγκτικού Συνεδρίου (2011), «Πρακτικά της 23^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 21^{ης} Οκτωβρίου 2011»

Ολομέλεια Ελεγκτικού Συνεδρίου (2014), «Πρακτικά της 26^{ης} Γενικής Συνεδριάσεως της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2014»

Βιβλιογραφία

Σαρμάς Ι. (2006) «Καλύτερο Κράτος: Η σπατάλη, η διαφθορά και ο σύγχρονος δημοσιονομικός έλεγχος». Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Μπαμπανάσης Σ. (1998) «Δημόσιες Επιχειρήσεις: Οργάνωση και Διοίκηση». Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Μπάρμπας Ν. (2012) «Στοιχεία Δημοσιονομικού Δικαίου». Αθήνα – Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.

Μηλιώνης Ν. (2006) «Ο θεσμικός ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου». Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.

Ράπανος Β. Θ. (2007) «Σύνταξη και Εκτέλεση του Κρατικού Προϋπολογισμού: Ευρωπαϊκή Εμπειρία και η Ελληνική Πραγματικότητα», Ίδρυμα Βιομηχανικών και Οικονομικών Ερευνών, Αθήνα.

Harvey S. Rosen, Ted Gayer, Ράπανος Βασίλης, Καπλάνογλου Γεωργία (2009) «Δημόσια Οικονομική: Σύγχρονη θεωρία και Ελληνική Πραγματικότητα», Εκδόσεις Κριτική Α.Ε. για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο.

Amir Aczel και Jayavel Sounderpandian (2013) «Στατιστική Σκέψη στον Κόσμο των Επιχειρήσεων», Επιμέλεια - Πρόλογος Ελληνικής Έκδοσης: Μιχάλης Σφακιανάκης, Εκδόσεις Π. Χ. Πασχαλίδη.

Blondal J. R. (2003) «Budget Reform in OECD Member Countries: Common Trends», OECD Journal on Budgeting, τόμος 2, No 4.

Tarschys, D. (2002), «Time Horizons in Budgeting», OECD Journal on Budgeting – Vol. 2, no. 2.

- Dorotinsky, B. (2004), «Developing a Medium - Term Expenditure Framework» in Reforming the Public Expenditure Management System: Medium – Term Expenditure Framework, Performance Management and Fiscal Transparency. The World Bank and Korea Development Institute Conference Proceedings (March 2004).
- Kim, J.M. και C-K Park, (2006), «Top down Budgeting as a Tool for Central Resource Management», OECD Journal on Budgeting, Vol. 6, no 1.
- Alesina, A., R. Perotti (1996), «Fiscal adjustment in the OECD countries: composition and macroeconomics effects», NBER Working Paper No 5730.
- Hagen, J. von, (1992), «Budgeting Procedures and Fiscal Performance in the European Communities», Economic Paper no. 96, Commission of the European Communities.
- Hagen, J. von και M. Hallerberg (1999). «Electoral institutions, cabinet negotiations and budget deficits in the European Union», in J. Poterba and J. von Hagen, Fiscal Institutions and Fiscal Performance, NBER, University of Chicago Press, 209-232.
- Hagen, J. von, M. Hallerberg και R. Strauch (2001), «The use and effectiveness of budgetary rules and norms in EU Member States», Report prepared for the Dutch Ministry of Finance by the Institute of integration Studies, Final Version 11, June 2001.
- Ylaoutinen, S. (2004), «Fiscal Frameworks in the Central and Eastern European Countries», Finnish Ministry of Finance Economic Department, Discussion Paper no. 72.
- Joumard, I., M. Kongsrud, Y-S Nam και R. Price (2004), «Enhancing the effectiveness of Public Spending: Expenditure in OECD Countries», OECD Economics Department Working Papers, no. 380.
- Gleich, H. (2003), «Budget Institutions and Fiscal Performance in Central and Eastern European Countries», ECB Working Paper no. 215.
- Robinson, M. και J. Brumby (2005), «Does Performance Budgeting Work – An Analytical Review of the Empirical Literature», International Monetary Fund Working Papers, no. 210.
- Curristine, T., Z. Lonti και I. Joumard (2007), «Improving Public Sector: Challenges and Opportunities», Paper prepared for Workshop on fiscal policy challenges in Europe, organized by the German Ministry of Finance, 22 -23 March 2007.

Δημοσιεύσεις Διεθνών Θεσμών

OECD (2002), «Models of Public Budgeting and Accounting Reform», OECD Journal on Budgeting, Vol. 2/Supplement 1.

European Commission (2007), Public finances in EMU - 2007.

European Commission (2006), European Economy, no 3, Public finances in EMU.

Banca d'Italia (2005), Public Expenditure: Papers presented at the workshop held in Perugia, 31 March – 2 April.

Ευρωπαϊκές Οδηγίες

Official Journal of the European Union, Council Directive 2011/85/EU of 8 November 2011 on requirement for budgetary frameworks of the Member States. Brussels: Council of the European Union.

(www.parlamento.it/application/xmanager/projects/parlamento/file/COUNCIL%20DIRECTIVE%202011%2085%20EU.pdf)

Official Journal of the European Union, Directive 2013/37/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 amending Directive 2003/98/EC on the re-use of public sector information. Brussels: Parliament and Council of the European Union.

(eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:175:0001:0008:EN:PDF).

Συνθήκες

Συνθήκη για τη σταθερότητα, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση στην οικονομική και νομισματική ένωση κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρυξέλλες, 2 Μαρτίου 2012.

(http://www.european-council.europa.eu/media/639238/06_-_tscg.el.12.pdf)

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή ένωση και Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ρώμη, 25 Μαρτίου 1957.

(<http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/ce32120061229e100010331.pdf>)

Εισηγήσεις

Μηλιώνης Ν. (2012) «Η νέα Δημοσιονομική Διακυβέρνηση του Κράτους», Ίδρυμα Διοικητικού Δικαίου Μ. Στασινόπουλος, 16/03/2012, Αθήνα: Συμβούλιο της Επικρατείας.

Διαθέσιμο κείμενο στην ιστοσελίδα:

[http://www.stasinopoulos-foundation.gr/files/ΙΔΔΜΣ%20ΣΕΜΙΝΑΡ%20Εισήγηση%20Μηλιώνη%202012\[1\].pdf](http://www.stasinopoulos-foundation.gr/files/ΙΔΔΜΣ%20ΣΕΜΙΝΑΡ%20Εισήγηση%20Μηλιώνη%202012[1].pdf)

Τελευταία πρόσβαση 10/01/2015

Μαυρομάτη Αργ. (2011) «Επανασχεδιάζοντας τον έλεγχο Δημόσιων Δαπανών στην Ελλάδα: Ο έλεγχος Απόδοσης – Παρουσίαση του Αγγλοσαξονικού μοντέλου», Ίδρυμα Διοικητικού Δικαίου Μ. Στασινόπουλος, 11/02/2012. Αθήνα: Συμβούλιο της Επικρατείας

Διαθέσιμο κείμενο στην ιστοσελίδα:

<http://www.elsyn.gr/elsyn/files/apodosi.pdf>

Τελευταία πρόσβαση 13/01/2015

Διαδικτυακές Αναρτήσεις

Σύλλογος Υπαλλήλων Ελεγκτικού Συνεδρίου (2012) «Οδικός Χάρτης για παροχή τεχνικής βοήθειας στον τομέα του εξωτερικού ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο»

Διαθέσιμο κείμενο στην ιστοσελίδα:

(<http://syelsyn.files.wordpress.com/2012/09/road.pdf>)

Τελευταία πρόσβαση 13/01/2015

Ετήσιες Εκθέσεις Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2014), Ετήσια Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για το οικονομικό έτος 2013.

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR13/AR13_EL.pdf)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ετήσια Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για το οικονομικό έτος 2012.

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR12/AR12_EL.pdf)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ετήσια Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για το οικονομικό έτος 2011.

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR11/AR11_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2011), Ετήσια Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για το οικονομικό έτος 2010.
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/AR10/AR10_EL.PDF)

Γνώμες Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Γνώμη με αριθμ. 4/2012, σχετικά με την έκθεση της Επιτροπής για την αξιολόγηση των οικονομικών της Ένωσης βάσει των αποτελεσμάτων που έχουν επιτευχθεί, σύμφωνα με το άρθρο 318 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP12_04/OP12_04_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Γνώμη με αριθμ. 1/2012, σχετικά με ορισμένες προτάσεις κανονισμών που αφορούν την κοινή γεωργική πολιτική για την περίοδο 2014-2020.
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP12_01/OP12_01_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2011), Γνώμη με αριθμ. 7/2011, σχετικά με πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί καθορισμού κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το Ταμείο Συνοχής, το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας, τα οποία καλύπτονται από το κοινό στρατηγικό πλαίσιο, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1083/2006.
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP11_07/OP11_07_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Γνώμη με αριθμ. 1/2010 και τίτλο: «Βελτίωση της δημοσιονομικής διαχείρισης του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης: κίνδυνοι και προκλήσεις»
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/OP10_01/OP10_01_EL.PDF)

Ειδικές Εκθέσεις Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 15/2013 και τίτλο: «Υπήρξε αποτελεσματική η συνιστώσα «Περιβάλλον» του προγράμματος LIFE;»
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR13_15/QJAB13015ELN.pdf)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 12/2013 και τίτλο:
«Μπορούν η Επιτροπή και τα κράτη – μέλη να καταδείξουν ότι τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διατίθενται για την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης δαπανώνται ορθά;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR13_12/SR13_12_EL.pdf)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 6/2013 και τίτλο:
«Πέτυχαν τα κράτη - μέλη και η Επιτροπή τη βέλτιστη σχέση κόστους/οφέλους με τα μέτρα για τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR13_06/SR13_06_EL.pdf)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 3/2013 και τίτλο:
«Συνέβαλαν αποτελεσματικά τα προγράμματα Marco Polo στη μεταστροφή τμήματος της οδικής κυκλοφορίας προς άλλους τρόπους μεταφοράς;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR13_03/SR13_03_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 2/2013 και τίτλο:
«Είναι αποδοτική η εκ μέρους της Επιτροπής εφαρμογή του έβδομου προγράμματος - πλαισίου για την έρευνα;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR13_02/SR13_02_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2013), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 1/2013 και τίτλο:
«Υπήρξε η στήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τη βιομηχανία τροφίμων αποτελεσματική και αποδοτική όσον αφορά την αύξηση της αξίας των γεωργικών προϊόντων;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR13_01/SR13_01_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 23/2012 και τίτλο:
«Ήταν επιτυχής η στήριξη που παρείχαν τα διαρθρωτικά μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάπλαση εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών και στρατιωτικών εγκαταστάσεων;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_23/SR12_23_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 20/2012 και τίτλο:
«Είναι αποτελεσματική η χρηματοδότηση έργων υποδομών διαχείρισης αστικών αποβλήτων μέσω διαρθρωτικών μέτρων ως τρόπος βοήθειας προς τα κράτη - μέλη ώστε να επιτύχουν τους στόχους της πολιτικής διαχείρισης αποβλήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_20/SR12_20_EL.PDF)

- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 18/2012 και τίτλο:
«Η βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το Κοσσυφοπέδιο για την εγκαθίδρυση του κράτους δικαίου».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_18/SR12_18_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 17/2012 και τίτλο:
«Συμβολή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης (ΕΤΑ) στη δημιουργία βιώσιμου οδικού δικτύου στην υποσαχάρια Αφρική».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_17/SR12_17_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 14/2012 και τίτλο:
«Εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για την υγιεινή σε σφαγεία χωρών που προσχώρησαν στην ΕΕ από το 2004 και εξής».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_14/SR12_14_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 13/2012 και τίτλο:
«Αναπτυξιακή βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την παροχή πόσιμου ύδατος και βασικών υποδομών αποχέτευσης στις υποσαχάριες χώρες».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_13/SR12_13_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 11/2012 και τίτλο:
«Άμεσες ενισχύσεις για τις θηλάζουσες αγελάδες, τις προβατίνες και τις αίγες στο πλαίσιο της μερικής εφαρμογής των διατάξεων του ΚΕΕ».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_11/SR12_11_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 8/2012 και τίτλο:
«Στοχοθέτηση της ενίσχυσης για τον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_08/SR12_08_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 6/2012 και τίτλο:
«Η βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την τουρκοκυπριακή κοινότητα».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_06/SR12_06_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 5/2012 και τίτλο:
«Κοινό σύστημα πληροφόρησης εξωτερικών σχέσεων (CRIS)».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_05/SR12_05_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 2/2012 και τίτλο:
«Χρηματοπιστωτικά μέσα για τις ΜΜΕ συγχρηματοδοτηθέντα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_02/SR12_02_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2012), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 1/2012 και τίτλο: «Αποτελεσματικότητα της αναπτυξιακής βοήθειας που παρέχει η Ευρωπαϊκή Ένωση για την επισιτιστική ασφάλεια στην υποσαχάρια Αφρική».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR12_01/SR12_01_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2011), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 10/2011 και τίτλο: «Είναι αποτελεσματικά το πρόγραμμα διανομής γάλακτος στους μαθητές και το σχέδιο προώθησης της κατανάλωσης φρούτων στα σχολεία;».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR11_10/SR11_10_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2011), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 9/2011 και τίτλο: «Υπήρξαν αποτελεσματικά τα έργα ηλεκτρονικής διακυβέρνησης που έλαβαν στήριξη από το ΕΤΠΑ;».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR11_09/SR11_09_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2011), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 3/2011 και τίτλο: «Αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των συνεισφορών της ΕΕ που διοχετεύονται μέσω οργανώσεων των Ηνωμένων Εθνών σε χώρες που πλήττονται από συγκρούσεις».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR11_03/SR11_03_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 13/2010 και τίτλο: «Τέθηκε επιτυχώς σε εφαρμογή και παράγει αποτελέσματα το νέο Ευρωπαϊκό Μέσο Γειτονίας και Εταιρικής Σχέσης στον Νότιο Καύκασο (Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν και Γεωργία);».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_13/SR10_13_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 12/2010 και τίτλο: «Η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ για τη στοιχειώδη εκπαίδευση στην υποσαχάρια Αφρική και τη Νότια Ασία».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_12/SR10_12_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 11/2010 και τίτλο: «Διαχείριση της γενικής δημοσιονομικής στήριξης από την Επιτροπή στις χώρες ΑΚΕ, καθώς και στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_11/SR10_11_EL.PDF)

Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 10/2010 και τίτλο: «Ειδικά μέτρα για τη γεωργία στις εξόχως απόκεντρες περιοχές και στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους».

(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_10/SR10_10_EL.PDF)

- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 9/2010 και τίτλο:
«Πραγματοποιείται βέλτιστη χρήση των πόρων της ΕΕ όσον αφορά τις
δαπάνες στο πλαίσιο των διαρθρωτικών μέτρων σχετικά με την υδροδότηση
για οικιακή κατανάλωση;».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_09/SR10_09_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 8/2010 και τίτλο:
«Βελτίωση των επιδόσεων των μεταφορών στους διευρωπαϊκούς
σιδηροδρομικούς άξονες: Υπήρξαν αποτελεσματικές οι επενδύσεις της ΕΕ
σε σιδηροδρομική υποδομή;»
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_08/SR10_08_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 7/2010 και τίτλο:
«Έλεγχος της διαδικασίας εκκαθάρισης λογαριασμών».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_07/SR10_07_EL.pdf)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 6/2010 και τίτλο:
«Η μεταρρύθμιση της αγοράς ζάχαρης πέτυχε τους βασικούς στόχους της;»
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_06/SR10_06_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 5/2010 και τίτλο:
«Εφαρμογή της προσέγγισης Leader στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_05/SR10_05_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 4/2010 και τίτλο:
«Είναι δυνατόν ο σχεδιασμός και η διαχείριση του καθεστώτος
κινητικότητας του προγράμματος Leonardo da Vinci να οδηγήσουν σε
ουσιαστικά αποτελέσματα;».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_04/SR10_04_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2010), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 3/2010 και τίτλο:
«Εκτιμήσεις αντικτύπου στα θεσμικά όργανα της ΕΕ: διευκολύνουν τη
λήψη αποφάσεων;».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR10_03/SR10_03_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2009), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 11/2009 και τίτλο:
«Βιωσιμότητα των σχεδίων του LIFE με επίκεντρο το φυσικό περιβάλλον
και διαχείρισή τους από την Επιτροπή».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR09_11/SR09_11_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2009), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 10/2009 και τίτλο:
«Ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης για τα γεωργικά προϊόντα».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR09_10/SR09_10_EL.PDF)

- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2009), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 6/2009 και τίτλο:
«Επισιτιστική βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τους απόρους:
αξιολόγηση των στόχων, των μέσων και των μεθόδων που εφαρμόστηκαν».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR09_06/SR09_06_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2008), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 8/2008 και τίτλο:
«Είναι αποτελεσματική ως πολιτική η πολλαπλή συμμόρφωση;».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR08_08/SR08_08_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2006), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 7/2006 και τίτλο:
«Αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τα προβλήματα των αγροτικών
περιοχών».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR06_07/SR06_07_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2004), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 7/2004 και τίτλο:
«Ειδική έκθεση αριθ. 7/2004 για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα
του ακατέργαστου καπνού, συνοδευόμενη από τις απαντήσεις της
Επιτροπής».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR04_07/SR04_07_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2003), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 11/2003 και τίτλο:
«Ειδική έκθεση αριθ. 11/2003 (υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 248,
παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ) σχετικά με το χρηματοδοτικό μέσο για
το περιβάλλον (LIFE) συνοδευόμενη από τις απαντήσεις της Επιτροπής».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR03_11/SR03_11_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2003), Ειδική Έκθεση με αριθμ. 4/2003 και τίτλο:
«Ειδική έκθεση αριθ. 4/2003 σχετικά με την αγροτική ανάπτυξη: στήριξη
στις μειονεκτικές περιοχές».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR03_04/SR03_04_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (1982), Ειδική Έκθεση της 29^{ης}/11/1982 με τίτλο:
«Παρατηρήσεις για την εκκαθάριση των λογαριασμών το ΕΓΤΠΕ, Τμήμα
Έγγυήσεων».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR82_09/SR82_09_EL.PDF)
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (1982), Ειδική Έκθεση της 7^{ης}/6/1982 με τίτλο:
«Ειδική Έκθεση Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου επί των πωλήσεων
βουτύρου σε μειωμένη τιμή εντός της Κοινότητας».
(http://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR82_02/SR82_02_EL.PDF)

Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα

INTOSAI Auditing Standards Committee, ISSAI 3000 – Standards and guidelines for performance auditing based on INTOSAI's Auditing Standards and practical experience. Approved by the Committee at its meeting in Bratislava (2003) (http://www.issai.org/media/13476/foreword_to_issai_3000_e.pdf)

INTOSAI Auditing Standards Committee, ISSAI 3100 – Performance Audit Guidelines: Key Principles. Approved at XXth Congress of INTOSAI, Johannesburg 2010. (http://www.issai.org/media/13488/appendix_to_issai_3100_e_.pdf)

INTOSAI Harmonisation Project, ISSAI 100 – Fundamental Principles of Public Sector Auditing. Adopted by XXI INTOSAI 2013, Beijing, China. (<http://www.issai.org/media/69909/issai-100-english.pdf>)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1600 – Special Considerations – Audits of Group Financial Statements (Including the Work of Component Auditors), Approved at XXth Congress of INTOSAI, Johannesburg 2010. (http://www.issai.org/media/13124/issai_1600_e_.pdf)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1500 – Audit Evidence, Approved at XXth Congress of INTOSAI, Johannesburg 2010. (http://www.issai.org/media/13104/issai_1500_e_.pdf)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1610 – Using the Work of Internal Auditors, Approved at XXth Congress of INTOSAI, Johannesburg 2010. (http://www.issai.org/media/13128/issai_1610_e_.pdf)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1620 – Using the Work of an Auditor's Expert, Approved at XXth Congress of INTOSAI, Johannesburg 2010. (http://www.issai.org/media/13188/issai_1620_e_.pdf)

INTOSAI Harmonisation Project, ISSAI 400 – Fundamental Principles of Compliance Auditing, Adopted by XXI INCOSAI 2013, Beijing, China. (<http://www.issai.org/media/69912/issai-400-english.pdf>)

INTOSAI Harmonisation Project, ISSAI 200 – Fundamental Principles of Financial Auditing, Adopted by XXI INTOSAI 2013, Beijing, China. (<http://www.issai.org/media/69910/issai-200-english.pdf>)

INTOSAI Harmonisation Project, ISSAI 300 – Fundamental Principles of Performance Auditing, Adopted by XXI INTOSAI 2013, Beijing, China.
(<http://www.issai.org/media/69911/issai-300-english.pdf>)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1315 – Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through Understanding the Entity and its Environment, Approved at XIXth Congress of INTOSAI, Mexico 2007.
(http://www.issai.org/media/13080/issai_1315_e_.pdf)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1320 – Materiality in Planning and Performing an Audit, Approved at XXth Congress of INTOSAI, Johannesburg 2010.
(http://www.issai.org/media/13028/issai_1320_e_.pdf)

INTOSAI Professional Standards Committee – Financial Audit Subcommittee, ISSAI 1260 – Communication with Those Charged with Governance, Approved at XIXth Congress of INTOSAI, Mexico 2007.
(http://www.issai.org/media/13052/issai_1260_e_.pdf)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 320, Materiality in Planning and Performance Audit, (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a018-2010-iaasb-handbook-isa-320.pdf>)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 315, Identifying and Assessing the Risks of Material Misstatement through understanding the Entity and its Environment, (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a017-2010-iaasb-handbook-isa-315.pdf>)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 500, Audit Evidence, (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a022-2010-iaasb-handbook-isa-500.pdf>)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 600, Special Considerations – Audits of Group Financial Statements (including the work of component auditors), (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a033-2010-iaasb-handbook-isa-600.pdf>)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 610, Using the Work of Internal Auditors (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a034-2010-iaasb-handbook-isa-610.pdf>)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 620, Using the Work of an Auditor’s Expert (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a035-2010-iaasb-handbook-isa-620.pdf>)

International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), International Standard on Auditing 260, Communication with those charged with Governance (Effective for audits of financial statements for periods beginning on or after December 15, 2009), Published by International Federation of Accountants.
(<http://www.ifac.org/sites/default/files/downloads/a014-2010-iaasb-handbook-isa-260.pdf>)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΡΟΤΥΠΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

«Χρηστή δημοσιονομική διαχείριση στη δημόσια διοίκηση και η ενδυνάμωσή της από το Ελεγκτικό Συνέδριο - Από την άποψη ενός υπαλλήλου στην Τοπική Αυτοδιοίκηση»

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Ως κύριο θέμα της είναι η ανάλυση της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης που εφαρμόζεται στο σύνολο της δημόσιας διοίκησης και ο έλεγχός της από το Ελεγκτικό Συνέδριο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι πιστώσεις του προϋπολογισμού διατίθενται σύμφωνα με τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας.

Ο σκοπός της εν λόγω εργασίας είναι, μέσω της αξιοποίησης της επαγωγικής στατιστικής, να εξάγουμε χρήσιμα συμπεράσματα με τη χρήση ερωτηματολογίων αναφορικά με τον βαθμό υιοθέτησης της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης από ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα υπαλλήλων των Δήμων Πειραιά, Σαλαμίνας και Περάματος.

Τα ερωτηματολόγια είναι ανώνυμα και τα δεδομένα που θα αντληθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς σκοπούς.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΑΡΧΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

1. Σε τι βαθμό γνωρίζετε τις έννοιες της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

2. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι ο Δήμος όπου απασχολείσθε τηρεί τις αρχές της οικονομικότητας (διάθεση δημοσίου χρήματος με τον πλέον οικονομικό τρόπο), αποδοτικότητας (απόδοση του μέγιστου δυνατού αποτελέσματος από την διάθεση δημοσίου χρήματος) και αποτελεσματικότητας (επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου);

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

3. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι η τήρηση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας θα βελτιώσουν την οικονομική κατάσταση του Δήμου όπου απασχολείσθε;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

4. Πιστεύετε ότι η βέλτιστη διαχείριση του δημοσίου χρήματος και της περιουσίας του Δήμου όπου απασχολείσθε, τηρώντας τις αρχές της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας, θα επιτευχθεί μέσω του ενεργού ρόλου;

Των αιρετών οργάνων διοίκησης; Των υπαλλήλων του Δήμου;

Και των δύο παραπάνω;

5. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι το Ολοκληρωμένο Πλαίσιο Δράσης, το οποίο περιλαμβάνει τους μηνιαίους και τριμηνιαίους στόχους του Δήμου για την ομαλή εκτέλεση του προϋπολογισμού και την ορθή διαχείριση του χρήματος, και το οποίο αποστέλλεται προς έλεγχο στο Παρατηρητήριο Οικονομικής Αυτοτέλειας των Ο.Τ.Α., θα βελτιώσει την οικονομική κατάσταση του Δήμου;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

6. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι οι κυρώσεις που ενδέχεται να επιβληθούν το Δήμο όπου απασχολείσθε, σε περίπτωση που διαπιστωθεί απόκλιση από τους τριμηνιαίους δημοσιονομικούς στόχους του Ολοκληρωμένου Πλαισίου Δράσης, θα επηρεάσουν θετικά την οικονομική κατάσταση του Δήμου;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

7. Σε τι βαθμό συμφωνείτε με την αύξηση των ευθυνών και της επακόλουθης λογοδοσίας της οικονομικής επιτροπής ως όργανο διάθεσης του δημόσιου χρήματος, μετά την ισχύ του ν. 3871/10 (νέο Δημόσιο Λογιστικό);

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

8. Σε τι βαθμό γνωρίζετε την έννοια του καθορισμού στόχων SMART;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

9. Σε τι βαθμό γνωρίζετε τη διαφορά μεταξύ του προϋπολογισμού προγραμμάτων και του προϋπολογισμού κονδυλίων;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

ΘΕΣΜΟΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

10. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι είναι ουσιαστικός ο ρόλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διασφάλιση των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

11. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι το Κοινοβούλιο διαθέτει την απαιτούμενη πολιτική βούληση για να εκσυγχρονίσει το νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με την αποφυγή σπατάλης του δημόσιου χρήματος, λαμβάνοντας υπόψη τα ευρήματα των ελέγχων του Ελεγκτικού Συνεδρίου;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

12. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι ο Κοινοβουλευτικός Έλεγχος ως προς τη διαδικασία ψήφισης του κρατικού προϋπολογισμού είναι ουσιαστικός και δεν εξαντλείται σε μια απλή ανταλλαγή πολιτικών θέσεων ;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

13. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι οι βουλευτές διαθέτουν την ικανότητα αλλά και τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για ουσιαστική συμβολή στη διαδικασία ψήφισης του κρατικού προϋπολογισμού;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

14. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι η λειτουργία συστημάτων εσωτερικού ελέγχου στο Δήμο όπου απασχολείσθε θα διασφάλιζε την επίτευξη των αρχών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας;

Καθόλου: Λίγο: Αρκετά: Πολύ:

ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

15. Σε ποιο Δήμο εργάζεσθε;

Δήμο Πειραιά: Δήμο Σαλαμίνας: Δήμο Περάματος:

16. Με τι σχέση εργασίας απασχολείσθε;

Μόνιμη ή αορίστου χρόνου απασχόληση: Ορισμένου χρόνου απασχόληση:

17. Σε ποια Διεύθυνση εργάζεσθε;

Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών: Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών:
Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών: Διεύθυνση Περιβάλλοντος & Ποιότητας Ζωής:
Άλλη:

18. Έχετε παρακολουθήσει κάποιο εκπαιδευτικό σεμινάριο σχετικό με την ανάλυση των αργών της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της δημοσιονομικής διαχείρισης;

Ναι Όχι

19. Έχετε εργαστεί στον ιδιωτικό τομέα πριν από την πρόσληψή σας στο Δήμο όπου απασχολείσθε;

Ναι Όχι

20. Έχετε εργαστεί σε άλλη δημόσια υπηρεσία, Ο.Τ.Α. ή Ν.Π.Δ.Δ. πριν από την πρόσληψή σας στο Δήμο όπου απασχολείσθε;

Ναι Όχι

21. Φύλο

Ανδρας Γυναίκα

22. Ηλικία

18-30 31-40 41-50 51-60 60 και άνω

23. Μορφωτικό επίπεδο

Υποχρεωτική Εκπαίδευση Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Τεχνολογική Εκπαίδευση
Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό

24. Σε περίπτωση που είστε απόφοιτος Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. ποια είναι η κατεύθυνση της σχολής που φοιτήσατε;

Θεωρητική (π.χ. Νομική, Δημόσια Διοίκηση, Πολιτικές Επιστήμες, κ.α.)

Θετική (Μαθηματικά, Φυσική, Χημεία, κ.α.)

Τεχνολογική (Οικονομικά, Οργάνωση & Διοίκηση Επιχειρήσεων, Λογιστική, κ.α.)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Περιγραφική Στατιστική

Κατανομή Συχνότητων Κατηγορικών Μεταβλητών μέσω Πινάκων SPSS

Πίνακας 1.1

		Γνώση αρχής ΧΔΔ	Τήρηση αρχής ΧΔΔ	Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Ρόλος υπαλλήλων και αιρετών οργάνων
N	Valid	206	206	206	206
	Missing	0	0	0	0

Πίνακας 1.2

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω ΟΠΔ	Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω κυρώσεων	Αύξημένη λογοδοσία οικονομικής επιτροπής Δήμου	Γνώση δείκτη SMART	Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων
206	206	206	206	206
0	0	0	0	0

Πίνακας 1.3

Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	Βούληση Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό	Ουσιαστικός Κοινοβουλευτικός Έλεγχος	Επάρκεια βουλευτών για ουσιαστική συμβολή	Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου
206	206	206	206	206
0	0	0	0	0

Πίνακας 1.4

Δήμος προέλευσης	Σχέση εργασίας	Τμήμα εργασίας	Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα
206	206	206	206	206
0	0	0	0	0

Πίνακας 1.5

Εμπειρία στο δημόσιο τομέα	Φύλο	Ηλικία	Μορφωτικό επίπεδο	Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε.
206	206	206	206	101
0	0	0	0	105

Πίνακας 2

Δήμος προέλευσης υπαλλήλων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δήμος Πειραιά	122	59,2	59,2	59,2
	Δήμος Σαλαμίνας	42	20,4	20,4	79,6
	Δήμος Περάματος	42	20,4	20,4	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 3

Σχέση εργασίας υπαλλήλων των Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αορίστου χρόνου	198	96,1	96,1	96,1
	Ορισμένου χρόνου	8	3,9	3,9	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 4

Τμήμα Εργασίας υπαλλήλων Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Διοικητικές υπηρεσίες	49	23,8	23,8	23,8
	Οικονομικές υπηρεσίες	50	24,3	24,3	48,1
	Τεχνικές υπηρεσίες	53	25,7	25,7	73,8
	Υπηρεσίες περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής	50	24,3	24,3	98,1
	Άλλες	4	1,9	1,9	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 5

Παρακολούθηση Σεμιναρίου από υπαλλήλους Δήμων σχετικό με την ανάλυση της Αρχής

Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	53	25,7	25,7	25,7
	Όχι	153	74,3	74,3	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 6

Εμπειρία δημοτικών υπαλλήλων στον Ιδιωτικό Τομέα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	180	87,4	87,4	87,4
	Όχι	26	12,6	12,6	100,0
Total		206	100,0	100,0	

Πίνακας 7

Εμπειρία δημοτικών υπαλλήλων στο Δημόσιο Τομέα πριν την πρόσληψή τους στον Δήμο όπου εργάζονται

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	65	31,6	31,6	31,6
	Όχι	141	68,4	68,4	100,0
Total		206	100,0	100,0	

Πίνακας 8

Φύλο δημοτικών υπαλλήλων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανδρας	98	47,6	47,6	47,6
	Γυναίκα	108	52,4	52,4	100,0
Total		206	100,0	100,0	

Πίνακας 9

Ηλικία δημοτικών υπαλλήλων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	18-30	4	1,9	1,9	1,9
	31-40	40	19,4	19,4	21,4
	41-50	104	50,5	50,5	71,8
	51-60	52	25,2	25,2	97,1
	60 και άνω	6	2,9	2,9	100,0
	Total		206	100,0	100,0

Πίνακας 10

Μορφωτικό επίπεδο δημοτικών υπαλλήλων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Υποχρεωτική εκπαίδευση	26	12,6	12,6	12,6
	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	79	38,3	38,3	51,0
	Τεχνολογική εκπαίδευση	33	16,0	16,0	67,0
	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	52	25,2	25,2	92,2
	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	16	7,8	7,8	100,0
Total		206	100,0	100,0	

Πίνακας 11

Κατεύθυνση Σχολής αποφοίτων δημοτικών υπαλλήλων Τ.Ε. ή Π.Ε.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Θεωρητική κατεύθυνση	11	5,3	10,9	10,9
	Θετική κατεύθυνση	39	18,9	38,6	49,5
	Τεχνολογική κατεύθυνση	51	24,8	50,5	100,0
	Total	101	49,0	100,0	
Missing	System	105	51,0		
Total		206	100,0		

Πίνακας 12

Γνώση Αρχής Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	19	9,2	9,2	9,2
	Λίγο	69	33,5	33,5	42,7
	Αρκετά	85	41,3	41,3	84,0
	Πολύ	33	16,0	16,0	100,0
Total		206	100,0	100,0	

Πίνακας 13

Τήρηση Αρχής Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	25	12,1	12,1	12,1
	Λίγο	106	51,5	51,5	63,6
	Αρκετά	68	33,0	33,0	96,6
	Πολύ	7	3,4	3,4	100,0
Total		206	100,0	100,0	

Πίνακας 14

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω Αρχής Χρηστής Δημοσιονομικής Διαχείρισης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	9	4,4	4,4	4,4
	Λίγο	34	16,5	16,5	20,9
	Αρκετά	81	39,3	39,3	60,2
	Πολύ	82	39,8	39,8	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 15

Ρόλος Υπαλλήλων και Αιρετών Οργάνων των Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αιρετά όργανα	14	6,8	6,8	6,8
	Υπάλληλοι	20	9,7	9,7	16,5
	Και οι δύο	172	83,5	83,5	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 16

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω του Ολοκληρωμένου Πλαισίου Δράσης (Ο.Π.Δ.) των

Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	40	19,4	19,4	19,4
	Λίγο	77	37,4	37,4	56,8
	Αρκετά	70	34,0	34,0	90,8
	Πολύ	19	9,2	9,2	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 17

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω κυρώσεων λόγω απόκλισης από τους τριμηνιαίους

στόχους του Ο.Π.Δ.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	52	25,2	25,2	25,2
	Λίγο	78	37,9	37,9	63,1
	Αρκετά	59	28,6	28,6	91,7
	Πολύ	17	8,3	8,3	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 18

Αυξημένη Λογοδοσία Οικονομικής Επιτροπής των Δήμων ως το σημαντικότερο όργανο διαχείρισης του δημοσίου χρήματος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	17	8,3	8,3	8,3
	Λίγο	33	16,0	16,0	24,3
	Αρκετά	106	51,5	51,5	75,7
	Πόλυ	50	24,3	24,3	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 19

Γνώση Δείκτη SMART από υπαλλήλους Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	115	55,8	55,8	55,8
	Λίγο	64	31,1	31,1	86,9
	Αρκετά	19	9,2	9,2	96,1
	Πολύ	8	3,9	3,9	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 20

Γνώση έννοιας Προϋπολογισμού Προγραμμάτων από υπαλλήλους Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	59	28,6	28,6	28,6
	Λίγο	72	35,0	35,0	63,6
	Αρκετά	58	28,2	28,2	91,7
	Πολύ	17	8,3	8,3	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 21

Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου ως προς τη διασφάλιση της Αρχής της Χ.Δ.Δ.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	10	4,9	4,9	4,9
	Λίγο	53	25,7	25,7	30,6
	Αρκετά	92	44,7	44,7	75,2
	Πολύ	51	24,8	24,8	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 22

Βούληση Κοινοβουλίου για Νομοθετικό Εκσυγχρονισμό αναφορικά με τη σπατάλη του δημοσίου χρήματος μετά από υποδείξεις του Ελεγκτικού Συνεδρίου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	64	31,1	31,1	31,1
	Λίγο	107	51,9	51,9	83,0
	Αρκετά	29	14,1	14,1	97,1
	Πολύ	6	2,9	2,9	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 23

Ουσιαστικός Κοινοβουλευτικός Έλεγχος ως προς τη διαδικασία ψήφησης του Προϋπολογισμού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	79	38,3	38,3	38,3
	Λίγο	95	46,1	46,1	84,5
	Αρκετά	25	12,1	12,1	96,6
	Πολύ	7	3,4	3,4	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 24

Επάρκεια Βουλευτών για ουσιαστική συμβολή στη διαδικασία ψήφησης του Κρατικού

Προϋπολογισμού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	100	48,5	48,5	48,5
	Λίγο	83	40,3	40,3	88,8
	Αρκετά	21	10,2	10,2	99,0
	Πολύ	2	1,0	1,0	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

Πίνακας 25

Σημαντικότητα Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου ως προς την επίτευξη της οικονομικότητας, αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των Δήμων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	12	5,8	5,8	5,8
	Λίγο	31	15,0	15,0	20,9
	Αρκετά	122	59,2	59,2	80,1
	Πολύ	41	19,9	19,9	100,0
	Total	206	100,0	100,0	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ανάλυση Πολλαπλών Απαντήσεων – Crosstabs - Αποτελέσματα

Πίνακας 1.1

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Τμήμα εργασίας Crosstabulation

			Τμήμα εργασίας					Total
			Διοικητικές υπηρεσίες	Οικονομικές υπηρεσίες	Τεχνικές υπηρεσίες	Υπηρεσίες περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής	Άλλες	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	2	0	0	7	0	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	22,2%	0,0%	0,0%	77,8%	0,0%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	4,1%	0,0%	0,0%	14,0%	0,0%	4,4%
		% of Total	1,0%	0,0%	0,0%	3,4%	0,0%	4,4%
	Λίγο	Count	6	1	7	19	1	34
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	17,6%	2,9%	20,6%	55,9%	2,9%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	12,2%	2,0%	13,2%	38,0%	25,0%	16,5%
		% of Total	2,9%	0,5%	3,4%	9,2%	0,5%	16,5%
	Αρκετά	Count	27	21	15	17	1	81
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	33,3%	25,9%	18,5%	21,0%	1,2%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	55,1%	42,0%	28,3%	34,0%	25,0%	39,3%
		% of Total	13,1%	10,2%	7,3%	8,3%	0,5%	39,3%
	Πολύ	Count	14	28	31	7	2	82
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	17,1%	34,1%	37,8%	8,5%	2,4%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	28,6%	56,0%	58,5%	14,0%	50,0%	39,8%
		% of Total	6,8%	13,6%	15,0%	3,4%	1,0%	39,8%
Total	Count	49	50	53	50	4	206	
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%	
	% within Τμήμα εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%	

Πίνακας 1.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	60,099 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	62,879	12	,000
Linear-by-Linear Association	10,726	1	,001
N of Valid Cases	206		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Πίνακας 2.1

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ Crosstabulation					
			Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ		Total
			Ναι	Όχι	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	0	9	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	0,0%	5,9%	4,4%
		% of Total	0,0%	4,4%	4,4%
Λίγο	Καθόλου	Count	3	31	34
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	8,8%	91,2%	100,0%
		% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	5,7%	20,3%	16,5%
		% of Total	1,5%	15,0%	16,5%
Αρκετά	Καθόλου	Count	20	61	81
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	24,7%	75,3%	100,0%
		% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	37,7%	39,9%	39,3%
		% of Total	9,7%	29,6%	39,3%
Πολύ	Καθόλου	Count	30	52	82
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	36,6%	63,4%	100,0%
		% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	56,6%	34,0%	39,8%
		% of Total	14,6%	25,2%	39,8%
Total		Count	53	153	206

% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	25,7%	74,3%	100,0%
% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	25,7%	74,3%	100,0%

Πίνακας 2.2

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,306 ^a	3	,004
Likelihood Ratio	16,381	3	,001
Linear-by-Linear Association	13,115	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,32.

Πίνακας 3.1

			Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα		Total
			Ναι	Όχι	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	6	3	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	66,7%	33,3%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	3,3%	11,5%	4,4%
		% of Total	2,9%	1,5%	4,4%
Λίγο	Καθόλου	Count	32	2	34
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	94,1%	5,9%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	17,8%	7,7%	16,5%
		% of Total	15,5%	1,0%	16,5%
Αρκετά	Καθόλου	Count	74	7	81
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	91,4%	8,6%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	41,1%	26,9%	39,3%
		% of Total			

		% of Total	35,9%	3,4%	39,3%
	Πολύ	Count	68	14	82
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	82,9%	17,1%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	37,8%	53,8%	39,8%
		% of Total	33,0%	6,8%	39,8%
Total		Count	180	26	206
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	87,4%	12,6%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	87,4%	12,6%	100,0%

Πίνακας 3.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,538 ^a	3	,057
Likelihood Ratio	6,918	3	,075
Linear-by-Linear Association	,299	1	,584
N of Valid Cases	206		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,14.

Πίνακας 4.1

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Εμπειρία στο δημόσιο τομέα Crosstabulation					
			Εμπειρία στο δημόσιο τομέα		Total
			Ναι	Όχι	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	4	5	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	44,4%	55,6%	100,0%
	Λίγο	% within Εμπειρία στο δημόσιο τομέα	6,2%	3,5%	4,4%
		% of Total	1,9%	2,4%	4,4%
	Count	12	22	34	

	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	35,3%	64,7%	100,0%
	% within Εμπειρία στο δημόσιο τομέα	18,5%	15,6%	16,5%
	% of Total	5,8%	10,7%	16,5%
Αρκετά	Count	19	62	81
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	23,5%	76,5%	100,0%
	% within Εμπειρία στο δημόσιο τομέα	29,2%	44,0%	39,3%
	% of Total	9,2%	30,1%	39,3%
Πολύ	Count	30	52	82
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	36,6%	63,4%	100,0%
	% within Εμπειρία στο δημόσιο τομέα	46,2%	36,9%	39,8%
	% of Total	14,6%	25,2%	39,8%
Total	Count	65	141	206
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	31,6%	68,4%	100,0%
	% within Εμπειρία στο δημόσιο τομέα	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	31,6%	68,4%	100,0%

Πίνακας 4.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,333 ^a	3	,228
Likelihood Ratio	4,402	3	,221
Linear-by-Linear Association	,009	1	,925
N of Valid Cases	206		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,84.

Πίνακας 5.1

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο					Total
			Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	5	4	0	0	0	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	55,6%	44,4%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	19,2%	5,1%	0,0%	0,0%	0,0%	4,4%
		% of Total	2,4%	1,9%	0,0%	0,0%	0,0%	4,4%
Λίγο		Count	11	13	4	4	2	34
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	32,4%	38,2%	11,8%	11,8%	5,9%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	42,3%	16,5%	12,1%	7,7%	12,5%	16,5%
		% of Total	5,3%	6,3%	1,9%	1,9%	1,0%	16,5%
Αρκετά		Count	10	33	13	22	3	81
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	12,3%	40,7%	16,0%	27,2%	3,7%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	38,5%	41,8%	39,4%	42,3%	18,8%	39,3%
		% of Total	4,9%	16,0%	6,3%	10,7%	1,5%	39,3%
Πολύ		Count	0	29	16	26	11	82

	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	0,0%	35,4%	19,5%	31,7%	13,4%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	0,0%	36,7%	48,5%	50,0%	68,8%	39,8%
	% of Total	0,0%	14,1%	7,8%	12,6%	5,3%	39,8%
Total	Count	26	79	33	52	16	206
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 5.2

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	48,974 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	54,813	12	,000
Linear-by-Linear Association	31,483	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 7 cells (35,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,70.

Πίνακας 6.1

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε. Crosstabulation

			Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε.			Total
			Θεωρητική κατεύθυνση	Θετική κατεύθυνση	Τεχνολογική κατεύθυνση	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Λίγο	Count	1	6	3	10
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	10,0%	60,0%	30,0%	100,0%

	% within Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε.	9,1%	15,4%	5,9%	9,9%
	% of Total	1,0%	5,9%	3,0%	9,9%
Αρκετά	Count	4	16	18	38
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	10,5%	42,1%	47,4%	100,0%
	% within Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε.	36,4%	41,0%	35,3%	37,6%
	% of Total	4,0%	15,8%	17,8%	37,6%
Πολύ	Count	6	17	30	53
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	11,3%	32,1%	56,6%	100,0%
	% within Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε.	54,5%	43,6%	58,8%	52,5%
	% of Total	5,9%	16,8%	29,7%	52,5%
Total	Count	11	39	51	101
	% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	10,9%	38,6%	50,5%	100,0%
	% within Κατεύθυνση σχολής Τ.Ε. ή Π.Ε.	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	10,9%	38,6%	50,5%	100,0%

Πίνακας 6.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,209 ^a	4	,523
Likelihood Ratio	3,199	4	,525
Linear-by-Linear Association	1,197	1	,274
N of Valid Cases	101		

a. 3 cells (33,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,09.

Πίνακας 7.1

Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Ηλικία Crosstabulation

			Ηλικία					Total
			18-30	31-40	41-50	51-60	60 και άνω	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	0	2	2	5	0	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	0,0%	22,2%	22,2%	55,6%	0,0%	100,0%
		% within Ηλικία	0,0%	5,0%	1,9%	9,6%	0,0%	4,4%
		% of Total	0,0%	1,0%	1,0%	2,4%	0,0%	4,4%
Λίγο		Count	1	7	14	12	0	34
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	2,9%	20,6%	41,2%	35,3%	0,0%	100,0%
		% within Ηλικία	25,0%	17,5%	13,5%	23,1%	0,0%	16,5%
		% of Total	0,5%	3,4%	6,8%	5,8%	0,0%	16,5%
Αρκετά		Count	3	21	35	19	3	81
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	3,7%	25,9%	43,2%	23,5%	3,7%	100,0%
		% within Ηλικία	75,0%	52,5%	33,7%	36,5%	50,0%	39,3%
		% of Total	1,5%	10,2%	17,0%	9,2%	1,5%	39,3%
Πολύ		Count	0	10	53	16	3	82
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	0,0%	12,2%	64,6%	19,5%	3,7%	100,0%
		% within Ηλικία	0,0%	25,0%	51,0%	30,8%	50,0%	39,8%
		% of Total	0,0%	4,9%	25,7%	7,8%	1,5%	39,8%
Total		Count	4	40	104	52	6	206
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	1,9%	19,4%	50,5%	25,2%	2,9%	100,0%
		% within Ηλικία	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	1,9%	19,4%	50,5%	25,2%	2,9%	100,0%

Πίνακας 7.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,765 ^a	12	,054
Likelihood Ratio	22,922	12	,028
Linear-by-Linear Association	,005	1	,945
N of Valid Cases	206		

a. 11 cells (55,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,17.

Πίνακας 8.1**Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ * Φύλο Crosstabulation**

			Φύλο		Total
			Άνδρας	Γυναίκα	
Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	4	5	9
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	44,4%	55,6%	100,0%
		% within Φύλο	4,1%	4,6%	4,4%
		% of Total	1,9%	2,4%	4,4%
Λίγο		Count	23	11	34
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	67,6%	32,4%	100,0%
		% within Φύλο	23,5%	10,2%	16,5%
		% of Total	11,2%	5,3%	16,5%
Αρκετά		Count	32	49	81
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	39,5%	60,5%	100,0%
		% within Φύλο	32,7%	45,4%	39,3%
		% of Total	15,5%	23,8%	39,3%
Πολύ		Count	39	43	82
		% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	47,6%	52,4%	100,0%
		% within Φύλο	39,8%	39,8%	39,8%
		% of Total	18,9%	20,9%	39,8%
Total		Count	98	108	206

% within Βελτίωση οικονομικής κατάστασης Δήμου μέσω αρχής ΧΔΔ	47,6%	52,4%	100,0%
% within Φύλο	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	47,6%	52,4%	100,0%

Πίνακας 8.2

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,642 ^a	3	,054
Likelihood Ratio	7,743	3	,052
Linear-by-Linear Association	1,063	1	,303
N of Valid Cases	206		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,28.

Πίνακας 9.1

Γνώση αρχής ΧΔΔ * Τμήμα εργασίας Crosstabulation

			Τμήμα εργασίας					Total
			Διοικητικές υπηρεσίες	Οικονομικές υπηρεσίες	Τεχνικές υπηρεσίες	Υπηρεσίες περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής	Άλλες	
Γνώση αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	3	1	1	13	1	19
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	15,8%	5,3%	5,3%	68,4%	5,3%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	6,1%	2,0%	1,9%	26,0%	25,0%	9,2%
		% of Total	1,5%	0,5%	0,5%	6,3%	0,5%	9,2%
Λίγο		Count	21	13	12	22	1	69
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	30,4%	18,8%	17,4%	31,9%	1,4%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	42,9%	26,0%	22,6%	44,0%	25,0%	33,5%
		% of Total	10,2%	6,3%	5,8%	10,7%	0,5%	33,5%
Αρκετά		Count	18	24	30	12	1	85
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	21,2%	28,2%	35,3%	14,1%	1,2%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	36,7%	48,0%	56,6%	24,0%	25,0%	41,3%
		% of Total	8,7%	11,5%	14,5%	5,7%	0,5%	27,9%

	% of Total	8,7%	11,7%	14,6%	5,8%	0,5%	41,3%
Πολύ	Count	7	12	10	3	1	33
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	21,2%	36,4%	30,3%	9,1%	3,0%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	14,3%	24,0%	18,9%	6,0%	25,0%	16,0%
	% of Total	3,4%	5,8%	4,9%	1,5%	0,5%	16,0%
Total	Count	49	50	53	50	4	206
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%

Πίνακας 9.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	41,855 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	40,441	12	,000
Linear-by-Linear Association	7,295	1	,007
N of Valid Cases	206		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,37.

Πίνακας 10.1

Γνώση αρχής ΧΔΔ * Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ Crosstabulation					
			Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ		Total
			Ναι	Όχι	
Γνώση αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	1	18	19
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	5,3%	94,7%	100,0%
		% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	1,9%	11,8%	9,2%
		% of Total	0,5%	8,7%	9,2%
Λίγο		Count	7	62	69
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	10,1%	89,9%	100,0%
		% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	13,2%	40,5%	33,5%
		% of Total	3,4%	30,1%	33,5%
Αρκετά		Count	27	58	85
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	31,8%	68,2%	100,0%

	% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	50,9%	37,9%	41,3%
	% of Total	13,1%	28,2%	41,3%
Πολύ	Count	18	15	33
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	54,5%	45,5%	100,0%
	% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	34,0%	9,8%	16,0%
	% of Total	8,7%	7,3%	16,0%
Total	Count	53	153	206
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	25,7%	74,3%	100,0%
	% within Παρακολούθηση σεμιναρίου ΧΔΔ	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	25,7%	74,3%	100,0%

Πίνακας 10.2

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	28,895 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	30,047	3	,000
Linear-by-Linear Association	27,039	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 1 cells (12,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,89.

Πίνακας 11.1

Γνώση αρχής ΧΔΔ * Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα Crosstabulation

			Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα		Total
			Ναι	Όχι	
Γνώση αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	14	5	19
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	73,7%	26,3%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	7,8%	19,2%	9,2%
		% of Total	6,8%	2,4%	9,2%
Λίγο	Λίγο	Count	62	7	69
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	89,9%	10,1%	100,0%
		% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	34,4%	26,9%	33,5%
		% of Total	30,1%	3,4%	33,5%
Αρκετά	Αρκετά	Count	78	7	85

	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	91,8%	8,2%	100,0%
	% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	43,3%	26,9%	41,3%
	% of Total	37,9%	3,4%	41,3%
Πολύ	Count	26	7	33
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	78,8%	21,2%	100,0%
	% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	14,4%	26,9%	16,0%
	% of Total	12,6%	3,4%	16,0%
Total	Count	180	26	206
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	87,4%	12,6%	100,0%
	% within Εμπειρία στον ιδιωτικό τομέα	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	87,4%	12,6%	100,0%

Πίνακας 11.2

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,306 ^a	3	,063
Likelihood Ratio	6,532	3	,088
Linear-by-Linear Association	,026	1	,872
N of Valid Cases	206		

a. 2 cells (25,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,40.

Πίνακας 12.1

Γνώση αρχής ΧΔΔ * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο					Total
			Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	
Γνώση αρχής ΧΔΔ	Καθόλου	Count	13	4	1	1	0	19
		% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	68,4%	21,1%	5,3%	5,3%	0,0%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	50,0%	5,1%	3,0%	1,9%	0,0%	9,2%
		% of Total	6,3%	1,9%	0,5%	0,5%	0,0%	9,2%
Λίγο	Count	12	34	5	17	1	69	
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	17,4%	49,3%	7,2%	24,6%	1,4%	100,0%	

	% within Μορφωτικό επίπεδο	46,2%	43,0%	15,2%	32,7%	6,3%	33,5%
	% of Total	5,8%	16,5%	2,4%	8,3%	0,5%	33,5%
Αρκετά	Count	1	37	21	22	4	85
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	1,2%	43,5%	24,7%	25,9%	4,7%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	3,8%	46,8%	63,6%	42,3%	25,0%	41,3%
	% of Total	0,5%	18,0%	10,2%	10,7%	1,9%	41,3%
Πολύ	Count	0	4	6	12	11	33
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	0,0%	12,1%	18,2%	36,4%	33,3%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	0,0%	5,1%	18,2%	23,1%	68,8%	16,0%
	% of Total	0,0%	1,9%	2,9%	5,8%	5,3%	16,0%
Total	Count	26	79	33	52	16	206
	% within Γνώση αρχής ΧΔΔ	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 12.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	118,498 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	99,444	12	,000
Linear-by-Linear Association	56,947	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 6 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,48.

Πίνακας 13.1

Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο					Total
			Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	
Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	Καθόλου	Count	4	6	0	0	0	10
		% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	40,0%	60,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	15,4%	7,6%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%
		% of Total	1,9%	2,9%	0,0%	0,0%	0,0%	4,9%
Λίγο		Count	16	17	8	11	1	53
		% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	30,2%	32,1%	15,1%	20,8%	1,9%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	61,5%	21,5%	24,2%	21,2%	6,3%	25,7%
		% of Total	7,8%	8,3%	3,9%	5,3%	0,5%	25,7%
Αρκετά		Count	4	41	16	24	7	92
		% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	4,3%	44,6%	17,4%	26,1%	7,6%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	15,4%	51,9%	48,5%	46,2%	43,8%	44,7%
		% of Total	1,9%	19,9%	7,8%	11,7%	3,4%	44,7%

Πολύ	Count	2	15	9	17	8	51
	% within						
	Ρόλος						
	Ελεγκτικού						
	Συνεδρίου	3,9%	29,4%	17,6%	33,3%	15,7%	100,0%
στη	διασφάλιση						
	της αρχής						
	% within						
	Μορφωτικό	7,7%	19,0%	27,3%	32,7%	50,0%	24,8%
	επίπεδο						
	% of Total	1,0%	7,3%	4,4%	8,3%	3,9%	24,8%
Total	Count	26	79	33	52	16	206
	% within						
	Ρόλος						
	Ελεγκτικού						
	Συνεδρίου	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
	στη						
	διασφάλιση						
	της αρχής						
	% within						
	Μορφωτικό	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	επίπεδο						
	% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 13.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	44,077 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	45,860	12	,000
Linear-by-Linear Association	26,739	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 7 cells (35,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,78.

Πίνακας 14.1

Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο					Total
			Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	
Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	Καθόλου	Count	5	6	1	0	0	12
		% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	41,7%	50,0%	8,3%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	19,2%	7,6%	3,0%	0,0%	0,0%	5,8%
		% of Total	2,4%	2,9%	0,5%	0,0%	0,0%	5,8%
Λίγο		Count	1	19	4	5	2	31
		% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	3,2%	61,3%	12,9%	16,1%	6,5%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	3,8%	24,1%	12,1%	9,6%	12,5%	15,0%
		% of Total	0,5%	9,2%	1,9%	2,4%	1,0%	15,0%
Αρκετά		Count	17	45	23	31	6	122
		% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	13,9%	36,9%	18,9%	25,4%	4,9%	100,0%
		% within Μορφωτικό επίπεδο	65,4%	57,0%	69,7%	59,6%	37,5%	59,2%
		% of Total	8,3%	21,8%	11,2%	15,0%	2,9%	59,2%
Πολύ	Count	3	9	5	16	8	41	

	% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	7,3%	22,0%	12,2%	39,0%	19,5%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	11,5%	11,4%	15,2%	30,8%	50,0%	19,9%
	% of Total	1,5%	4,4%	2,4%	7,8%	3,9%	19,9%
Total	Count	26	79	33	52	16	206
	% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 14.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,201 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	36,872	12	,000
Linear-by-Linear Association	19,960	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 9 cells (45,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,93.

Πίνακας 15.1

Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής * Τμήμα εργασίας Crosstabulation							
		Τμήμα εργασίας					Total
		Διοικητικές υπηρεσίες	Οικονομικές υπηρεσίες	Τεχνικές υπηρεσίες	Υπηρεσίες περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής	Άλλες	
Ρόλος Ελεγκτικού Καθόλου	Count	3	0	0	7	0	10

Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	30,0%	0,0%	0,0%	70,0%	0,0%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	6,1%	0,0%	0,0%	14,0%	0,0%	4,9%
	% of Total	1,5%	0,0%	0,0%	3,4%	0,0%	4,9%
	Λίγο	Count	5	5	18	25	0
Λίγο	% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	9,4%	9,4%	34,0%	47,2%	0,0%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	10,2%	10,0%	34,0%	50,0%	0,0%	25,7%
	% of Total	2,4%	2,4%	8,7%	12,1%	0,0%	25,7%
	Αρκετά	Count	29	24	24	13	2
Αρκετά	% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	31,5%	26,1%	26,1%	14,1%	2,2%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	59,2%	48,0%	45,3%	26,0%	50,0%	44,7%
	% of Total	14,1%	11,7%	11,7%	6,3%	1,0%	44,7%
	Πολύ	Count	12	21	11	5	2
Πολύ	% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	23,5%	41,2%	21,6%	9,8%	3,9%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	24,5%	42,0%	20,8%	10,0%	50,0%	24,8%
	% of Total	5,8%	10,2%	5,3%	2,4%	1,0%	24,8%
	Total	Count	49	50	53	50	4
Total	% within Ρόλος Ελεγκτικού Συνεδρίου στη διασφάλιση της αρχής	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%

% within Τμήμα εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
% of Total	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%

Πίνακας 15.2

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	55,388 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	59,389	12	,000
Linear-by-Linear Association	17,616	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,19.

Πίνακας 16.1

			Τμήμα εργασίας					Total
			Διοικητικές υπηρεσίες	Οικονομικές υπηρεσίες	Τεχνικές υπηρεσίες	Υπηρεσίες περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής	Άλλες	
Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	Καθόλου	Count	3	0	1	7	1	12
		% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	25,0%	0,0%	8,3%	58,3%	8,3%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	6,1%	0,0%	1,9%	14,0%	25,0%	5,8%
		% of Total	1,5%	0,0%	0,5%	3,4%	0,5%	5,8%
Λίγο		Count	11	4	9	7	0	31
		% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	35,5%	12,9%	29,0%	22,6%	0,0%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	22,4%	8,0%	17,0%	14,0%	0,0%	15,0%
		% of Total	5,3%	1,9%	4,4%	3,4%	0,0%	15,0%
Αρκετά		Count	28	32	36	25	1	122

	% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	23,0%	26,2%	29,5%	20,5%	0,8%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	57,1%	64,0%	67,9%	50,0%	25,0%	59,2%
	% of Total	13,6%	15,5%	17,5%	12,1%	0,5%	59,2%
Πολύ	Count	7	14	7	11	2	41
	% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	17,1%	34,1%	17,1%	26,8%	4,9%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	14,3%	28,0%	13,2%	22,0%	50,0%	19,9%
	% of Total	3,4%	6,8%	3,4%	5,3%	1,0%	19,9%
Total	Count	49	50	53	50	4	206
	% within Σημαντικότητα συστημάτων εσωτερικού ελέγχου	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%

Πίνακας 16.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	24,760 ^a	12	,016
Likelihood Ratio	25,846	12	,011
Linear-by-Linear Association	,236	1	,627
N of Valid Cases	206		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,23.

Πίνακας 17.1

Βούληση Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation								
		Μορφωτικό επίπεδο					Total	
		Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό		
Βούληση	Καθόλου	Count	18	19	12	10	5	64

Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό	% within Βούληση Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό	28,1%	29,7%	18,8%	15,6%	7,8%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	69,2%	24,1%	36,4%	19,2%	31,3%	31,1%
	% of Total	8,7%	9,2%	5,8%	4,9%	2,4%	31,1%
	Λίγο	Count	6	42	16	34	9
Λίγο	% within Βούληση Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό	5,6%	39,3%	15,0%	31,8%	8,4%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	23,1%	53,2%	48,5%	65,4%	56,3%	51,9%
	% of Total	2,9%	20,4%	7,8%	16,5%	4,4%	51,9%
	Αρκετά	Count	0	15	5	8	1
Αρκετά	% within Βούληση Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό	0,0%	51,7%	17,2%	27,6%	3,4%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	0,0%	19,0%	15,2%	15,4%	6,3%	14,1%
	% of Total	0,0%	7,3%	2,4%	3,9%	0,5%	14,1%
	Πολύ	Count	2	3	0	0	1
Πολύ	% within Βούληση Κοινοβουλίου για νομοθετικό εκσυγχρονισμό	33,3%	50,0%	0,0%	0,0%	16,7%	100,0%
	% within Μορφωτικό επίπεδο	7,7%	3,8%	0,0%	0,0%	6,3%	2,9%
	% of Total	1,0%	1,5%	0,0%	0,0%	0,5%	2,9%
	Total	Count	26	79	33	52	16

% within						
Βούληση						
Κοινοβουλίου	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
για νομοθετικό						
εκσυγχρονισμό						
% within						
Μορφωτικό	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
επίπεδο						
% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 17.2

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	33,358 ^a	12	,001
Likelihood Ratio	36,971	12	,000
Linear-by-Linear Association	1,352	1	,245
N of Valid Cases	206		

a. 9 cells (45,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,47.

Πίνακας 18.1

Γνώση δείκτη SMART * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο					Total
			Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	
Γνώση δείκτη SMART	Καθόλου	Count	21	46	16	30	2	115
		% within						
		Γνώση δείκτη SMART	18,3%	40,0%	13,9%	26,1%	1,7%	100,0%
		% within						
		Μορφωτικό επίπεδο	80,8%	58,2%	48,5%	57,7%	12,5%	55,8%
	% of Total	10,2%	22,3%	7,8%	14,6%	1,0%	55,8%	
Λίγο		Count	5	26	15	14	4	64
		% within						
		Γνώση δείκτη SMART	7,8%	40,6%	23,4%	21,9%	6,3%	100,0%

	% within						
	Μορφωτικό επίπεδο	19,2%	32,9%	45,5%	26,9%	25,0%	31,1%
	% of Total	2,4%	12,6%	7,3%	6,8%	1,9%	31,1%
Αρκετά	Count	0	5	1	8	5	19
	% within						
	Γνώση δείκτη SMART	0,0%	26,3%	5,3%	42,1%	26,3%	100,0%
	% within						
	Μορφωτικό επίπεδο	0,0%	6,3%	3,0%	15,4%	31,3%	9,2%
	% of Total	0,0%	2,4%	0,5%	3,9%	2,4%	9,2%
Πολύ	Count	0	2	1	0	5	8
	% within						
	Γνώση δείκτη SMART	0,0%	25,0%	12,5%	0,0%	62,5%	100,0%
	% within						
	Μορφωτικό επίπεδο	0,0%	2,5%	3,0%	0,0%	31,3%	3,9%
	% of Total	0,0%	1,0%	0,5%	0,0%	2,4%	3,9%
Total	Count	26	79	33	52	16	206
	% within						
	Γνώση δείκτη SMART	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
	% within						
	Μορφωτικό επίπεδο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 18.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	62,008 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	47,778	12	,000
Linear-by-Linear Association	22,094	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 10 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,62.

Πίνακας 19.1

Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων * Μορφωτικό επίπεδο Crosstabulation

			Μορφωτικό επίπεδο					Total
			Υποχρεωτική εκπαίδευση	Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τεχνολογική εκπαίδευση	Πανεπιστημιακή εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	
Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	Καθόλου	Count	19	16	7	15	2	59
		% within						
		Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	32,2%	27,1%	11,9%	25,4%	3,4%	100,0%
		% within						
		Μορφωτικό επίπεδο	73,1%	20,3%	21,2%	28,8%	12,5%	28,6%
		% of Total	9,2%	7,8%	3,4%	7,3%	1,0%	28,6%
Λίγο		Count	6	39	13	14	0	72
		% within						
		Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	8,3%	54,2%	18,1%	19,4%	0,0%	100,0%
		% within						
		Μορφωτικό επίπεδο	23,1%	49,4%	39,4%	26,9%	0,0%	35,0%
		% of Total	2,9%	18,9%	6,3%	6,8%	0,0%	35,0%
Αρκετά		Count	1	21	10	21	5	58
		% within						
		Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	1,7%	36,2%	17,2%	36,2%	8,6%	100,0%
		% within						
		Μορφωτικό επίπεδο	3,8%	26,6%	30,3%	40,4%	31,3%	28,2%
		% of Total	0,5%	10,2%	4,9%	10,2%	2,4%	28,2%
Πολύ		Count	0	3	3	2	9	17
		% within						
		Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	0,0%	17,6%	17,6%	11,8%	52,9%	100,0%
		% within						
		Μορφωτικό επίπεδο	0,0%	3,8%	9,1%	3,8%	56,3%	8,3%

	% of Total	0,0%	1,5%	1,5%	1,0%	4,4%	8,3%
Total	Count	26	79	33	52	16	206
	% within						
	Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%
	% within						
	Μορφωτικό επίπεδο	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	12,6%	38,3%	16,0%	25,2%	7,8%	100,0%

Πίνακας 19.2

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	92,801 ^a	12	,000
Likelihood Ratio	73,641	12	,000
Linear-by-Linear Association	28,273	1	,000
N of Valid Cases	206		

a. 6 cells (30,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,32.

Πίνακας 20.1

Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων * Τμήμα εργασίας Crosstabulation

			Τμήμα εργασίας					Total
			Διοικητικές υπηρεσίες	Οικονομικές υπηρεσίες	Τεχνικές υπηρεσίες	Υπηρεσίες περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής	Άλλες	
Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	Καθόλου	Count	14	9	15	20	1	59
		% within						
		Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	23,7%	15,3%	25,4%	33,9%	1,7%	100,0%
		% within Τμήμα εργασίας	28,6%	18,0%	28,3%	40,0%	25,0%	28,6%
	% of Total	6,8%	4,4%	7,3%	9,7%	0,5%	28,6%	
Λίγο		Count	15	17	17	21	2	72
		% within						
		Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	20,8%	23,6%	23,6%	29,2%	2,8%	100,0%

	% within Τμήμα εργασίας	30,6%	34,0%	32,1%	42,0%	50,0%	35,0%
	% of Total	7,3%	8,3%	8,3%	10,2%	1,0%	35,0%
Αρκετά	Count	18	18	15	7	0	58
	% within Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	31,0%	31,0%	25,9%	12,1%	0,0%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	36,7%	36,0%	28,3%	14,0%	0,0%	28,2%
	% of Total	8,7%	8,7%	7,3%	3,4%	0,0%	28,2%
Πολύ	Count	2	6	6	2	1	17
	% within Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	11,8%	35,3%	35,3%	11,8%	5,9%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	4,1%	12,0%	11,3%	4,0%	25,0%	8,3%
	% of Total	1,0%	2,9%	2,9%	1,0%	0,5%	8,3%
Total	Count	49	50	53	50	4	206
	% within Προϋπολογισμός προγραμμάτων ή κονδυλίων	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%
	% within Τμήμα εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	23,8%	24,3%	25,7%	24,3%	1,9%	100,0%

Πίνακας 20.2

Chi-Square Tests			
	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	17,625 ^a	12	,128
Likelihood Ratio	19,206	12	,084
Linear-by-Linear Association	3,661	1	,056
N of Valid Cases	206		

a. 8 cells (40,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,33.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

Λογιστική Παλινδρόμηση

Πίνακας 1.1

Case Processing Summary			
Unweighted Cases ^a		N	Percent
Selected Cases	Included in Analysis	206	100,0
	Missing Cases	0	,0
	Total	206	100,0
Unselected Cases		0	,0
Total		206	100,0

a. If weight is in effect, see classification table for the total number of cases.

Πίνακας 1.2

Dependent Variable Encoding	
Original Value	Internal Value
Καθόλου έως λίγο	0
Αρκετά έως πολύ	1

Πίνακας 1.3

Classification Table ^{a,b}					
	Observed	Predicted			
		Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ	Καθόλου έως λίγο	117	0	100,0
		Αρκετά έως πολύ	89	0	,0
Overall Percentage					56,8

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 1.4

Model Summary			
Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	263,987 ^a	,083	,111

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 1.5

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ	Καθόλου έως λίγο	94	23	80,3
		Αρκετά έως πολύ	51	38	42,7
	Overall Percentage				64,1

a. The cut value is ,500

Πίνακας 1.6

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Δήμος	-,599	,193	9,641	1	,002	,549
Τμήμα εργασίας	-,337	,130	6,730	1	,009	,714
Constant	1,523	,470	10,516	1	,001	4,587

a. Variable(s) entered on step 1: Δήμος, Τμήμα εργασίας.

Πίνακας 2.1

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ	Καθόλου έως λίγο	117	0	100,0
		Αρκετά έως πολύ	89	0	,0
	Overall Percentage				56,8

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 2.2

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	269,446 ^a	,058	,078

a. Estimation terminated at iteration number 3 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 2.3

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Βελτίωση οικονομικών μέσω ΟΠΔ	Καθόλου έως λίγο	87	30	74,4
		Αρκετά έως πολύ	51	38	42,7
	Overall Percentage				60,7

a. The cut value is ,500

Πίνακας 2.4

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Μορφωτικό επίπεδο	,427	,125	11,664	1	,001	1,533
Constant	-1,473	,383	14,789	1	,000	,229

a. Variable(s) entered on step 1: Μορφωτικό επίπεδο.

Πίνακας 3.1

	Observed	Predicted			
		Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ	Καθόλου έως λίγο	0	63	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	143	100,0
	Overall Percentage				69,4

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 3.2

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	214,320 ^a	,174	,246

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 3.3

Observed			Predicted		
			Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ		Percentage Correct
			Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ	
Step 1	Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ	Καθόλου έως λίγο	33	30	52,4
		Αρκετά έως πολύ	16	127	88,8
	Overall Percentage				77,7

a. The cut value is ,500

Πίνακας 3.4

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Μορφωτικό επίπεδο	,519	,155	11,237	1	,001	1,681
	Τμήμα εργασίας	-,606	,154	15,571	1	,000	,546
	Constant	1,107	,656	2,848	1	,091	3,026

a. Variable(s) entered on step 1: Μορφωτικό επίπεδο, Τμήμα εργασίας.

Πίνακας 4.1

Observed			Predicted		
			Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ		Percentage Correct
			Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ	
Step 0	Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ	Καθόλου έως λίγο	0	63	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	143	100,0
	Overall Percentage				69,4

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 4.2

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	246,370 ^a	,035	,049

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 4.3

	Observed	Predicted			
		Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Ουσιαστικός ρόλος ΕΣ	Καθόλου έως λίγο	3	60	4,8
		Αρκετά έως πολύ	3	140	97,9
	Overall Percentage				69,4

a. The cut value is ,500

Πίνακας 4.4

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)	
Step 1 ^a	Ηλικία	-,528	,201	6,923	1	,009	,590
	Constant	2,477	,660	14,090	1	,000	11,903

a. Variable(s) entered on step 1: Ηλικία.

Πίνακας 5.1

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση μέσω ΧΔΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Βελτίωση μέσω ΧΔΔ	Καθόλου έως λίγο	0	43	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	163	100,0
	Overall Percentage				79,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 5.2

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	190,393 ^a	,095	,149

a. Estimation terminated at iteration number 5 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 5.3

Classification Table^a

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση μέσω ΧΔΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Βελτίωση μέσω ΧΔΔ	Καθόλου έως λίγο	1	42	2,3
		Αρκετά έως πολύ	3	160	98,2
	Overall Percentage				78,2

a. The cut value is ,500

Πίνακας 5.4

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Τμήμα εργασίας	-,730	,174	17,498	1	,000	,482
Δήμος	-,042	,224	,035	1	,852	,959
Constant	3,466	,667	27,029	1	,000	32,020

a. Variable(s) entered on step 1: Τμήμα εργασίας, Δήμος.

Πίνακας 6.1

Classification Table^{a,b}

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση μέσω ΧΔΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Βελτίωση μέσω ΧΔΔ	Καθόλου έως λίγο	0	43	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	163	100,0
	Overall Percentage				79,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 6.2

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	198,780 ^a	,058	,090

a. Estimation terminated at iteration number 6 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 6.3

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση μέσω ΧΔΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Βελτίωση μέσω ΧΔΔ	Καθόλου έως λίγο	0	43	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	163	100,0
	Overall Percentage				79,1

a. The cut value is ,500

Πίνακας 6.4

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Παρακολούθηση σεμιναρίου	-1,778	,622	8,162	1	,004	,169
Εμπειρία ιδιωτικού τομέα	,161	,541	,089	1	,766	1,175
Constant	4,413	1,337	10,897	1	,001	82,542

a. Variable(s) entered on step 1: Παρακολούθηση σεμιναρίου, Εμπειρία ιδιωτικού τομέα.

Πίνακας 7.1

	Observed	Predicted			
		Βελτίωση μέσω ΧΔΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Βελτίωση μέσω ΧΔΔ	Καθόλου έως λίγο	0	43	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	163	100,0
	Overall Percentage				79,1

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 7.2

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	205,982 ^a	,024	,038

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 7.3

Classification Table^a

Observed		Predicted			
		Βελτίωση μέσω ΧΔΔ		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Βελτίωση μέσω ΧΔΔ	Καθόλου έως λίγο	0	43	,0
		Αρκετά έως πολύ	0	163	100,0
Overall Percentage					79,1

a. The cut value is ,500

Πίνακας 7.4

Variables in the Equation

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a						
Φύλο	,777	,361	4,625	1	,032	2,175
Ηλικία	-,015	,217	,005	1	,945	,985
Constant	,239	,947	,064	1	,801	1,269

a. Variable(s) entered on step 1: Φύλο, Ηλικία.

Πίνακας 8.1

Classification Table^{a,b}

Observed		Predicted			
		Προϋπολογισμοί προγραμμάτων		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 0	Προϋπολογισμοί προγραμμάτων	Καθόλου έως λίγο	131	0	100,0
		Αρκετά έως πολύ	75	0	,0
Overall Percentage					63,6

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 8.2

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	221,774 ^a	,209	,287

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 8.3

Observed			Predicted		
			Προϋπολογισμοί προγραμμάτων		Percentage Correct
			Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ	
Step 1	Προϋπολογισμοί προγραμμάτων	Καθόλου έως λίγο	118	13	90,1
		Αρκετά έως πολύ	35	40	53,3
Overall Percentage					76,7

a. The cut value is ,500

Πίνακας 8.4

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Τμήμα εργασίας	-,198	,147	1,827	1	,177	,820
	Παρακολούθηση σεμιναρίου	-2,259	,377	35,976	1	,000	,104
	Constant	3,823	,730	27,399	1	,000	45,743

a. Variable(s) entered on step 1: Τμήμα εργασίας, Παρακολούθηση σεμιναρίου.

Πίνακας 9.1

Observed			Predicted		
			Προϋπολογισμοί προγραμμάτων		Percentage Correct
			Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ	
Step 0	Προϋπολογισμοί προγραμμάτων	Καθόλου έως λίγο	51	0	100,0
		Αρκετά έως πολύ	50	0	,0
Overall Percentage					50,5

a. Constant is included in the model.

b. The cut value is ,500

Πίνακας 9.2

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	127,484 ^a	,117	,155

a. Estimation terminated at iteration number 4 because parameter estimates changed by less than ,001.

Πίνακας 9.3

Classification Table^a

Observed		Predicted			
		Προϋπολογισμοί προγραμμάτων		Percentage Correct	
		Καθόλου έως λίγο	Αρκετά έως πολύ		
Step 1	Προϋπολογισμοί προγραμμάτων	Καθόλου έως λίγο	42	9	82,4
		Αρκετά έως πολύ	20	30	60,0
Overall Percentage					71,3

a. The cut value is ,500

Πίνακας 9.4

Variables in the Equation

		B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
Step 1 ^a	Μορφωτικό επίπεδο	1,024	,341	9,002	1	,003	2,784
	Κατεύθυνση σχολής	,680	,326	4,358	1	,037	1,973
	Constant	-5,562	1,694	10,780	1	,001	,004

a. Variable(s) entered on step 1: Μορφωτικό επίπεδο, Κατεύθυνση σχολής.